

RADU CIOBANU

STEAUA FIECĂRUIA

excelsior art

RADU CIOBANU
STEAUA FIECĂRUIA

Lucrarea a apărut cu sprijinul Ministerului Culturii și Cultelor

Coperta: Vicent Van Gogh, **Noapte înstelată**, 1888, Muzeul Orsay, Paris
ISBN 973-592-114-6

Descrierea CIP a Bibliotecii Naționale a României
CIOBANU RADU

Steaua fiecăruia / Radu Ciobanu. - Timișoara :
Excelsior Art 2004
ISBN 973-592-114-6

821.135.1-31

© – 2004 – Editura EXCELSIOR ART
Str. C. Brediceanu nr. 8, etaj IV, 401 (C.P. 262, Of. 1),
– 300011 – Timișoara, România, telefon/fax: 0256/201078,
E-mail: edituraexcelsior@rdslink.ro Web: www.excelsiorart.rdstm.ro

Printed in ROMANIA

RADU CIOBANU

STEAUA FIECĂRUIA

excelsior art

De același autor:

- După-amiaza bătrânului domn**, proză scurtă, Ed. Albatros, 1970,
Crepuscul, roman, Ed. Eminescu, 1971,
Premiul pentru proză al Uniunii Scriitorilor din România; ediția a II-a, Ed. Helicon, 1992
Zilele, roman, Ed. Albatros, 1972
Treptele Diotimei, roman, Ed. Eminescu, 1974
Dreptul de a începe, roman, Ed. Eminescu, 1974
Povestiri pentru trei seri, Ed. Facla, 1975
Nemuritorul albastru, roman, Ed. Eminescu, 1976
Ultima vacanță, roman, Ed. Albatros, 1977
Vămile nopții, roman, Ed. Albatros, 1980
Linia și sfera, roman, Ed. Militară, 1982
Heralzii, roman, Ed. Albatros, 1983
Călărețul de fum, roman, Ed. Militară, 1984;
ediția a II-a Ed. Eminescu, 1994
Casa fericiților, roman, Ed. Cartea Românească, 1986
Arhipelagul, roman, Ed. Facla, 1987
Roata lumii, roman, Ed. Militară, 1988
Mic dicționar de cultură religioasă, Ed. Helicon, 1994;
ediția a II-a, Ed. Emia, 2003
Dicționarul rostirilor biblice, Ed. Helicon, 1996
Jurnal (1980– 1984), Ed. Amarcord, 1999
Țărnuțelul târziu. Jurnal 1985 – 1990, Ed. Emia, 2004

C

urios este că, dincolo, singurătatea nu mă incomoda. Dimpotrivă, o căutam și, de îndată ce o aflam, mă instalam în ea ca într-un fotoliu confortabil. Numai astfel puteam să mă concentrez și să dau randament. Aici însă singurătatea mă înspăimântă, îmi creează un fel de panică. Poate din cauza noului mediu, la care însă nu m-am adaptat dar și pentru că e vorba de un alt fel de singurătate decât dincolo. Acolo era, de fapt o falsă singurătate, a cărei iluzie îți era dată de liniște și de posibilitatea de a te izola. O izolare respectată de toți, în timp ce tu, mulțumit că ești singur, aveai totuși certitudinea subconștientă și atât de liniștitoare că toți se aflau acolo, peste tot, în multele încăperi ale acelei case bătrâne și vaste, că erați împreună, că mesele vă vor reuni în „prânzitor”. Chiar și când se întâmpla să fie cu toții plecați, când realmente rămâneai singur în toată casa, era suficient să deschizi o ușă, să treci dintr-o cameră în alta, ca să te vezi și să te simți înconjurat de o întregă lume de obiecte familiare, capabile să-ți vorbească, a căror istorie o cunoșteai în cele mai mici amănunte și în mijlocul căreia te simțeai definitiv și intim integrat. Era imposibil să percepi acolo gustul adevăratei singurătăți, cu atât mai puțin spaima de singurătate. Abia aici, în aceste trei săptămâni de când ne-am mutat, abia aici am descoperit singurătatea adevărată, disolutivă, terifiantă chiar, când, după plecarea Sandei, mă simt ca unul dintre cărăbușii aceia pe care, în copilărie, îi închideam în cutii de chibrituri, aici, în spațiul acesta îngust, printre lucrurile aduse de dincolo, dar cărora încă nu le-am aflat locul definitiv

și care par de aceea stinghere și înstrăinate, căutându-mi eu însumi un loc, plimbându-mă de colo-colo pe o lungime de cincisprezece metri, agreat de zgomote noi, venite de pretutindeni de dincolo de pereți, încercând să le înțeleg, să le identific, să le ignorez, bineînțeles, fără să reușesc.

Alaltăieri, ca să scap de senzația aceasta de gândac captiv – Sanda e în turneu – m-am dus sau, mai bine zis, m-am refugiat la Timotei. Avem noroc că am fost risipiți prin blocuri totuși învecinate. L-am găsit în același haos indescritibil în care l-am lăsat în urmă cu vreo săptămână, înconjurat de mormane și teancuri de cărți, albume filatelice, colecții numismatice printre care se mișca prudent, cu un aer concentrat și totuși dezorientat, încercând evident să instaleze o nouă ordine. În ciuda ușii închise, din bucătărie se răspândise în tot apartamentul un miros intempestiv de clătite.

– Se pare că Ileana are mai mult spor decât tine, zic.

La care el, forte grav, ațintindu-mă cu ochii lui mici și negri ca două măslina deasupra fălcuțelor de hârciog:

– Te înșeli. Dar să vezi ce mi s-a întâmplat. (El face parte din creaturile cărora mereu li se întâmplă ceva). După ce am așezat toate cărțile la loc, am descoperit că nu le-am șters de praf...

Și le-a scos din nou, are vreo șase mii, și le așează acum la loc după ce le șterge una câte una. A reușit să rânduiască două rafturi și jumătate. Nu-mi pot reprimă observația că așa îi vor mai trebui vreo două săptămâni ca să termine.

– Și la ce m-aș grăbi? face el candid în timp ce trece cârpa ca o mângâiere peste *Știința secretă* a lui Rudolph Steiner. Sau, de când ai ajuns la bloc, te-ai molipsit și tu de graba obștească? Și, după ce așază cu grijă cartea în raft, ca și când ar fi casabilă, se întoarce spre mine cu brațele îndepărtate într-un gest de nedumerire: Mă tot întreb de ce se grăbesc toți. Și încotro? Tu nu-i vezi? Ca și cum nu tot aceeași veșnicie s-ar afla la capătul oricărei precipitări...

Îl întrerupe din bucătărie Ileana care ne cheamă la clătite. Repede. Până nu se răcesc.

Timotei ia aerul mâhnit al unui guru dezamăgit de un discipol. După o clipă de ezitare, extrage însă morala cuvenită:

– Vezi, graba ei e de înțeles. E rațională și corectă: se răcesc clătitele. Dar ei de ce se grăbesc, noi de ce ne grăbim?

Nu știu, într-adevăr, de ce s-ar grăbi „ei”. Știu în schimb foarte bine de ce mă grăbesc eu. Graba mea e și ea foarte rațională și corectă: mi se împuținează timpul și aș vrea să mai scot la capăt măcar una, două dintre cărțile pe care le tot port în minte. Dar Timotei, sigur, nu la acest fel de grabă se gândea. Stăm în jurul mesei de bucătărie și mâncăm tăcuți clătite cu urdă și mărar. Tăcerea noastră e neobișnuită dar semnificativă pentru noile condiții. Aș pune mâna în foc că și ei se gândesc la același lucru ca și mine: cum, în asemenea ocazii, ne adunam în bucătăria de „dincolo” – un „dincolo” care nu există – câți eram, cum sporovăiam... Ca să rup tăcerea, îi laud Ilenei clătitele. Surâde cu tristețe, fără să comenteze.

Sunt sigur că o doare – ca și pe Timotei, de altfel – absența Corinei. Corina are însă acum garsoniera ei și e în al șaptelea cer că a scăpat de pișălogeala lor. Trist e că le-o și spune. Iar ei se gândesc tot timpul la ea și își imaginează fel de fel de grozăvii. Ce e drept, Corina zburdă, se zbenguie, profită într-adevăr că e jună, belă și de nimeni nu mai depandă, ca și cum ar vrea să recupereze timpul când nu putea scăpa de vigența părintească decât cu cele mai ingenioase tertipuri. Ne întâlnim des, are garsoniera în același bloc cu noi, e radioasă și mai înfloritoare ca oricând, feminitatea ei a erupt dintr-o dată, provocatoare, seducătoare și glorioasă, iar ea e perfect conștientă de asta și ia în stăpânire fiecare nouă zi cu pas împărătesc ca și când n-ar avea nici o îndoială că soarele răsare doar spre a-i scâlda în lumină *sex-appealul*. Lor însă nu le poți spune așa ceva, căci pe la ei Corina n-a mai trecut de vreo cinci zile, iar când au căutat-o ei, n-au găsit-o acasă, ba Timotei a avut într-o seară impresia obscură că era acasă dar nu voia să deschidă. Încerc să-i liniștesc, nu cred, Corina nu e capabilă de așa ceva, o văd des, e mereu grăbită, preocupată, e distribuită în mai multe roluri acum și, cu autofinanțarea au și câte trei

spectacole pe zi, ba de teatru – teatru, ba de muzică și poezie, ba mai instruieste și vreo echipă de amatori, ca să nu mai vorbim de turnee. Nu-i mințeam, la urma urmelor, asta era și viața Sandei, de la Sanda știam totul și despre Corina, adică aspectele celelalte, pe care Timotei și Ileana era mai bine să nu le știe. Le bănuiau însă, iar prezumțiile te fac să supralicitezi. Când ne-am întors în cameră, Timotei mi-a mărturisit conspirativ și cealaltă durere a Ilenei, care lui îi provoca remușcări: vânduseră pianul. Nu mai încăpea, n-aveau unde să-l pună. Vestea mă afectează și pe mine. Nici nu-mi pusesem problema, fusesem convins că pianul se afla într-una din celelalte două camere. Știind că nu mai e deloc, am simțit un gol în stomac, ca un fel de rău de înălțime. Nu mi-o puteam imagina pe Ileana, profesoară de pian, fără venerabilul Bösendorfer adus în Casa fericiiților în urmă cu vreo șaptezeci de ani direct din magazinul de muzică al tatălui Ingridiei. Chiar și după ce se pensionase avea nevoie de el, poate chiar mai mult decât înainte – sufletește îi era mai necesar decât înainte, vreau să zic – căci în clipe de răgaz avea obiceiul să se apropie de el – dar numai când se știa singură – readucându-l la viață cu sfială – adagio-ul vreunei sonate, vreun studiu, vreun preludiu – conștientă și parcă rușinată că degetele deformatate de artroză, roase de aburi și detergenți, n-o mai slujeau ca altădată. Nu-mi trebuie cine știe ce imaginație ca să-mi dau seama ce înseamnă pentru Ileana despărțirea asta.

– Și cui l-ați vândut?

– Casei de cultură, zice Timotei sumbru. Apoi se înveselește subit. Dar e și asta un soi de veselie neagră: Și pentru că toți câți treceau pe acolo clămpăneau la el, știi ce-au făcut?

Nu știam ce au făcut, iar Timotei m-a lămurit triumfător, ca și când ar fi rostit o poantă de efect:

– L-au închis într-un soi de cușcă specială, din sârmă împletită, cu lacăt. Un pian în cușcă! Ce zici de asta?

Sunt concesiv:

– Decât să clămpănească la el toți prostălăii...

– Așa-i, acceptă Timotei, scuturând cârpa în mijlocul odăii. Ne învălui un nor de praf dar asta nu pare să-l deranjeze. Nici nu-l observă,

de fapt. Continuă din nou posac: Dar nici în cușcă... I-au și trântit peste furnir un număr de inventar... cu vopsea albă... Am greșit: trebuia să-l vindem cuiva care știe prețui un asemenea pian...

– Cine crezi că mai știe prețui azi un Bösendorfer vienez autentic?

– Ai și tu dreptate... Poate Milena Dragomir...

– Milena Dragomir are un Blüthner. Doar nu crezi că a ajuns la celebritate fără un pian ca lumea... Lasă, nu te mai gândi, nu-ți mai face inimă rea. Acomodează-te cu ideea că pentru noi toți s-a încheiat un capitol...

Câteva clipe de tăcere în timpul cărora el continuă să șteargă carte cu carte cu aceeași meticulozitate maniacală. Apoi, cu aerul de a mă consola pe mine:

– Când ceva sfârșește, întotdeauna începe ceva nou...

Bănuiesc că e vreo reminiscență din vechile lui preocupări teozofice. Oricum, nu cu așa ceva pot fi consolată. Căci, vai, într-adevăr, am eu însumi nevoie de o încurajare pe care sunt însă conștient că n-o pot afla decât în propriile-mi resurse.

Cum s-ar zice deci, noul capitol a început, dar totul mi se pare foarte confuz, poate și pentru că încă nu m-am acomodat aici, unde, totuși, va fi noua noastră casă, poate și pentru că n-am deocamdată o perspectivă asupra celor petrecute. Totul e prea recent, am încă starea sufletească a unui supraviețuitor după un cataclism. Mobila noastră de dincolo înghesuită aici, cărțile, lucrurile familiare, aroma îmbietoare a primelor mâncăruri gătite în noua bucătărie au reușit să mai încălzească atmosfera, s-o mai umanizeze oarecum, dar persistă încă peste toate mirosul de vopsea nouă și zidărie nevăntată și asta îmi întreține impresia de provizorat, care mă inhibă. În urmă cu vreo zece zile isprăvisem cu mutatul propriu-zis, iar de trei zile cărțile și toate celelalte sunt la noile lor locuri. Aproape toate, căci sunt unele cărora încă nu le-am găsi loc. După odăile vaste din Casa fericitorilor, adaptarea la spațiul aproape de trei ori mai mic al acestor camere e încă o problemă. Se poate spune deci că suntem instalați de acum și

viața își poate relua ritmul normal. Tocmai asta e însă că nu și-l reia. Cel puțin în ceea ce mă privește.

Mi-e mai greu, azi ca niciodată, să mă apuc de scris. Chiar și acum, aflat în fața foii albe, simt frica începutului – de fapt, ar fi o reluare, nu un început – și caut pretexte să amân. M-am bucurat descoperind că stiloul e gol și l-am umplut tacticos, căutând să prelungesc cât mai mult banala operațiune. Două săptămâni, mai mult chiar, aproape trei mă despart de ultimele însemnări care se opreau la constatarea că s-a încheiat un capitol din viață. Iar acum m-am așezat la bătrânul meu birou fără premeditare, fără să știu ce voi scrie, apucându-mă totuși de scris, fără „plan”, fără sistemă, doar așa, din disperare, din ambiția de a-mi dovedi că nu sunt sfârșit.

Sanda se pare că s-a adaptat mai ușor. Spre norocul ei, are o perioadă foarte încărcată, e distribuită în trei piese, e mai mult plecată, nu-i prea rămâne timp să se gândească la ce se va întâmpla. Eu, în schimb, m-am deprins să-mi percep singurătatea, situație nouă și tulburătoare de care aminteam mai înainte. Dincolo eram o familie, aceeași mare familie viețuind de zeci de ani în aceeași casă veche și încăpătoare de pe strada Cetății nr. 1. Acum nu mai suntem decât niște rude, avându-și fiecare „domiciliul” în altă parte, prin blocurile cărora încă nu li s-a uscat tencuiala.

Azi-noapte nu reușeam să dorm. Stăteam – vorba ceea – „cu ochii-n bagdadie” și, vrând-nevrând, urmăream zgomotele, pentru mine insolite, ale noii ambianțe. Zgomote care vor constitui de acum fundalul sonor al nopților noastre și cu care încercam să mă acomodez și să le identific, așa cum, pornind într-o lungă călătorie, încerci să presupui câte ceva despre tovarășii de compartiment. Un joc care, în lipsă de altceva, poate deveni incitant. Vorbă să fie! Vuietul înfundat al liftului, o vană care se umple, șuieratul unei țevi – ce ar putea fi incitant aici? Se aude și când cei de sus trag apa. Muzică rock la un casetofon pus prea tare, nu-mi dau seama unde – sus, jos?

Târziu, după ce toate celelalte zgomote s-au potolit, cineva a urcat treptele încet, greoi, poticnit. Apoi bătăi violente, probabil cu amândoi pumnii în ușa apartamentului de alături. Pe urmă un soi de

învălmășeală înnăbușită și parcă un țipăt de femeie. Sau poate a fost o iluzie, îmi zic.

– Parcă a țipat asta de alături, șoptește Sanda.

Credeam că doarme. Mă bucuram că măcar ea are somn.

– Și mie mi s-a părut. Dar tu de ce nu dormi?

– Din aceleași motive...

Se ghemuiește lipindu-se de mine și își pune capul pe pieptul meu. Face asta doar când e foarte înfrigurată sau tristă, sau când se teme de ceva.

– Trebuie să ne obișnuim, șoptește apoi. Și tu trebuie să-ți reiei lucrul...

A pus degetul exact pe rană. A lucra. Trebuie să lucrezi. Idee rezonabilă, de domeniul bunului simț comun, ușor de rostit. Atâta doar că în profesiunea mea sau – mai corect și mai propriu spus – în destine precum al meu, criteriul bunului simț comun e prea puțin eficace și, în mod sigur, cuvântul „trebuie” e deplasat, dacă nu de-a dreptul neavenit prin nuanța sa imperativă. E un domeniu în care orice imperativ, în loc de a fi stimulent, dinamizator, devine, dimpotrivă, inhibant, paralizant, reușind uneori chiar să anihileze orice bună, robustă și bine conturată intenție. Aici lucrurile nu pot evolua decât firesc, unul din altul, ca iarba peste ruinele imperiilor; gând din gând, idee din idee, pagină din pagină, carte din carte: nimic nu poate fi impus, totul se naște numai și numai din imprevizibile și fericite conjuncții. Este tocmai ceea ce aștept – zadarnic – de un bun răstimp: acea fericită conjuncție – dintre ce și ce? – care să-mi redea fluenta ideilor și să mă pună din nou în starea de a face. Inutil, așadar să-mi impun a scrie acea saga a clanului nostru – interesantă sub toate aspectele, despre care discutam mai deunăzi cu Mircea, el arătându-se foarte entuziasmat de idee – inutil însă, de vreme ce ideea nu este firesc consecutivă unei necesități interioare, ci este adoptată doar în disperare de cauză, într-un moment de criză. N-ar mai fi o operă organic crescută din aptitudinea creatoare a spiritului, ci o simplă făcătură. Și apoi mă îndoiesc de oportunitatea unei asemenea întreprinderi și de rostul unei astfel de construcții. Trăim într-o lume

pragmatică, cu oameni într-o perpetuă alertă, zbârnâitul barbar al ceasului, autobuzul, condica, planul, sardele rusești la bufet, șefii, meciul de după-amiază, ședința de dimineață, critică și autocritică, zi de apă caldă, ăl mic trebuie să ducă zece borcane și cinci kile de fierărie, borcane ca borcane da' de unde fierărie, că doar nu suntem cimitir de mașini, la Union sunt lămâi, ia și Flacăra și Magazin, duminică lucrătoare, benzina, nu știi vreunul cu lămpi, îmi trebuie o PCL 86, floarea din grădină, dorsala anticiclonică, ora de vară, rufele la spălat, migrena sau durerea din dreapta sau din stânga, de sus, de jos, ai să vezi că de data asta ne calificăm, cinșpe lei să-i luăm un baston și o atenție ceva acolo tovarășului Pufulete că iese la pensie și uite așa am umplut o pagină cu ceea ce umple o zi după alta și atunci cum să nu mă întreb pe cine ar mai interesa o stufoasă istorie de familie, cui să-i mai pese de ceea ce a spus Septimiu Roșu, memorandistul, la proces sau de ce a scris Nestor Prodan în ziarul lui aflat mereu în răspărul puterii chezaro-crăiești? Întrebări cătuși de puțin retorice: de-o vreme încoace le simt săpând la temelia cea mai adâncă a certitudinilor pe care m-am sprijinit o viață. Rezultatul e îndoiala, dar nu aceea care mi-a însoțit munca și s-a confundat cu umbra peniței pe hârtie și care e o îndoială firească, stimulative, profesională, aș zice, ci un soi de îndoială existențială, totală, insinuată ca putregaiul în inima copacului, îndoiala aceea care-mi pune sub semnul întrebării toate rosturile și credințele, până și ceea ce ziceam că va rămâne în urma mea: cărțile. În două, hai să zic trei dintre ele încă mai cred (oarecum) dar celelalte? Pe cine vor mai interesa ele peste nu mai mult de cinsprezece ani, în anul unu al celui de al doilea mileniu? Și, pe de altă parte, de unde acest soi parșiv de „nihilism” are nu m-a caracterizat niciodată? Aș putea zice că e consecința, firească până la un punct, a evenimentelor indiscutabil traumatizante care ne-au afectat pe toți în ultimul timp: moartea Mamei, abandonarea vechii case, instalarea aici. Atâta doar că simptomele s-au făcut simțite înainte de toate astea. Amintitele evenimente n-au făcut decât să le aducă în prim-planul conștiinței, exacerbându-le.

Mă tem deci că noua mea stare are cauze mai vechi și mai adânci

instalându-se în timp, insidios, pentru ca acum să declanșeze ceea ce sunt tot mai mult înclinat să consider a fi o criză de proporții. Într-un cuvânt, mă tem că e vorba de ceea ce îndeobște numim „semnele vârstei”. Faptul că o alură robustă – cu totul întâmplătoare, de altfel, ținând de un program genetic în care n-am avut nici un amestec – îmi disimulează numărul anilor, că, în general, nimeni nu-mi dă vârsta pe care o am, că însuși Mircea, în ziua întoarcerii sale din Africa, mi-a spus oarecum surprins că, în cei doi ani cât a lipsit, nu m-am schimbat deloc, că „arăți tot tânăr”, mă flatează desigur dar nu într-atât încât să mă facă a-mi pierde uzul rațiunii. Asemenea cuvinte sunt expresia unei amabilități ori a unei aparențe. În cazul lui Mircea, a unei aparențe; el e întotdeauna sincer. Arăt într-adevăr mai tânăr decât sunt. În schimb știu, vai, foarte bine că adevărata vârstă e cea intimă, interioară, pe care nimeni în afară de tine n-o poate percepe. Iar ceea ce te face să-i simți ponderea reală e conștiința că n-ai lăsat în urmă o copilărie sau adolescența, sau tinerețea, sau maturitatea, ci toate astea la un loc, într-un tot difuz ale cărui detalii sunt tot mai greu de precizat pentru că se întrepătrund, ca în fotografiile mișcate. Cu alte cuvinte, conștiința că ai în urma ta o viață cu tot ce va să zică asta. E destul să privesc o clipă în urmă ca să văd tot ce mă însoțește ca un alai invizibil altora: o lume. Cu asta îmi explic de ce țin atât de mult la observația aceea a lui Ortega y Gasset, că romancierul, pentru a se urni, are de învins greutatea enormă, asemenea circurilor și popoarelor în exod. O lume, o lume cu toate ale ei, în primul rând oameni, mulțime de oameni, toți cei de care viața mea a depins sau cu care s-a intersectat doar pentru o clipă, cei mai mulți cu chipuri de acum confuze, greu de deslușit, încât nu le mai pot reconstitui fizionomiile decât cu ajutorul fotografiilor, atunci când ele există. Dar, cu cât distanța în timp e mai mare, totul e învăluit în această pâclă, când diafană, când compactă, nivelatoare, poate chiar ușor idilizantă, dar colcăind de viață, de zumzet, de culori, de mirosuri, de cuvinte și de gânduri, de sudalme și dezmierdări, de blesteme și de binecuvântări, oameni, neamuri, prieteni, camarazi, cititori, cunoștințe, profesori, comandanți, lepre și sfinți – nimeni nu e sfânt! (toată lumea e de acord cu asta, dar ia încearcă să acreditezi

ideea că nimeni nu e lepră!) – canalii și caractere – nasc și la Moldova oameni! – totuși! – femei pe care le-am iubit sau care doar mi-au plăcut și le-am contemplat așa, din pură plăcere estetică, – *honni soit qui mal y pense!* – cum odată, la Sibiu, uitând că sunt în drum spre gară, m-am oprit să ascult orga Bisericii Evanghelice și am pierdut trenul, atâta pagubă, întâmplări, ani și zile, tranșee, bombardamente, totul pentru front, totul pentru victorie, părintele popoarelor, cărți dorite, trenuri pline de funingine, apeluri și gardieni, întâia hidrocentrală, bene cu ciment, obiele, bocanci spărți și pufoici zdrențuite, gustul năucitor, aproape toxic al libertății într-o primăvară timpurie și rece, care mirosea încă a zăpadă, râsu – plânsul Mamei, nu-i pace sub măslini, ciociara și zboară cocorii, ziua în care ai încheiat prima carte și gustul acela de o sălbatică intensitate dar foarte scurt al fericirii, iluzii, eșecuri și câteva izbânzi pe care, pe măsură ce trece timpul, le consideri cu tot mai multă circumspecție. Punct. Sau puncte de suspensie.

Când simți această rumoare în urma ta, mai poți eluda ideea că e vorba de o vârstă? Ca să nu mai vorbim de celelalte, cele ale întregului clan, care se răsfrâng încă fatalmente și asupra ta, împrumutându-ți un anumit orgoliu, asemenea orgoliului de castă, trecutul alor tăi, tata cu tinerețea lui artistică pariziană, cu dezertarea din oastea chezaro-crăiască, cu anii lui de glorie petrecuți ca atașat cultural la Oslo și sfârșitul apoi, de o absolută stupiditate, la bombardamentul din '42. Unchii Nestor și Voicu, fervoarea lor jurnalistică, temnița din Sopron, procesele de presă, Marea Adunare de la Alba-Iulia – pentru unul; refugiul la București, apoi refugiul la Iași, cumplita iarnă 1917, foamea, tifosul, înrolarea ca voluntar, revenirea în Ardeal cu oștirea – pentru celălalt. Și ceilalți. Memorandiștii. Și, înaintea lor, cei din oastea lui Iancu. Îi cunosc, îi știu pe toți, cu nume, cu anii nașterii și ai morții, cu neveste, copii și nepoți, cu nebuniile, cu păcatele, cu îndrăznelile și credințele lor. Numai pe cei de dinaintea lor, pe cei din oastea lui Horia nu-i mai știu, dar îi simt, nu mă îndoiesc că sunt acolo, în ascendența mea îndepărtată dar reală și încă vie, deși lor nu le mai pot distinge chipurile chiar deloc. Trecutul. Trecutul meu, pe care numai eu îl simt.

Partea nevăzută a aisbergului. Ale cărei dimensiuni numai aisbergul le știe. Iar ele sunt direct proporționale cu vârsta sa. Orgoliul aisbergului.

Când îi arăt Mădălinei o fotografie veche, mai ales de prin epoca bellă, pe carton gros, în sepia, cu numele atelierului caligrafiat artistic, cu litere aurite încadrate în „măiestrite” înfloriri, ea o privește cu o curiozitate moderată și pasageră, ca pe o relicvă a unei lumi de mult dispărute, cu care nu mai poate avea nimic comun. Și doar Mădălina – deși după divorț a rămas din punct de vedere juridic sub tutela maică-sii, – și-a petrecut cam jumătate din timpul ei liber tot la Casa fericiților. A fost copila tuturor aici, iar eu țin la ea ca la propria mea fiică. Mircea, cu toate că-i e tată, fiind mai mult pe teren, apoi, în ultimii doi ani, în Africa, nu s-a prea putut ocupa efectiv de educația ei. Am făcut-o noi, toți ceilalți, dar în primul rând eu, atașându-mă neașteptat de puternic de acest copil într-adevăr extraordinar. Vreau să spun că a crescut între noi, într-o... atmosferă de mare clan, cunoaște solidaritatea de clan, știe ce este și cât prețuiește o relicvă de familie. Și totuși, la cei optsprezece ani ai ei, n-are antene pentru mesajul trecutului și nu poate percepe metafizica vechilor fotografii. Cine-săștia, mă întrebă eventual, încercând, din politețe, să mimeze interesul. Uneori pufnește în răs: vai, ce pălării! Cum puteau să-și pună așa ceva pe cap?! Și ei, ce bățoși stau! Ce au peste pantofi? Ghetre, zic, se purtau peste pantofi, erau de fetru și se încheiau cu nasturi. Ce caraghios! N-am de ce s-o condamna, dimpotrivă, râd și eu: la anii ei puțini n-are cum să perceapă vreuna dintre undele trecutului. Pe când eu îl simt întreg în mine și oricât aș încerca – și am încercat – să fac abstracție de el, nu pot, suntem una. Ei, o asemenea imagine îngălbenită de timp nu-i spune nimic în afară de ciudățenia vestimentației. Mie, în schimb, îmi vorbește în diverse și neașteptate moduri, încât aș putea să scriu despre ea o carte. Ea o *privește* doar, în timp ce eu o *văd*, o simt și o trăiesc, iar acesta e un privilegiu pe care l-am dobândit cu vârsta. Poate că îl va dobândi și ea, deși nu cred: face parte dintr-o generație cu o disponibilitate afectivă mult mai austeră decât a noastră.

De aici am plecat și aici am ajuns: „o anumită vârstă”. Ale cărei

privilegii – cu totul îndoielnice de altfel – constat că am început să le plătesc destul de drastic. Printre altele și cu această neliniște, ca să nu zic neputință, care mă încearcă în fața ideii de a-mi relua lucrul. După ce o viață întregă am scris, acum, dintr-o dată, trăiesc spaima de a o mai face. Poate că un singur lucru m-ar putea scoate din punctul mort în care mă aflu. Dar, evident, și acesta e tot un simptom al vârstei. O tentație ivită tot așa, pe tăcute, pe nesimțite, fără să știu când anume. Am surprins-o când mi s-a cuibărit bine în conștiință, cerându-și dreptul de a fi luată în serios. Modestă, menținându-se mereu în fundal, dar de modestia picăturii de apă, stăruitoare, tenace, oricât am vrut s-o eludez sau s-o ignorez, ea a rămas tot acolo, împlinindu-și imperceptibil lucrarea, până când azi, acum, mă văd nevoit s-o privesc în ochi. Tentația întoarcerii în timp, a reluării propriului meu drum, în căutarea reperelor pe care le mai știu și sper că s-au mai păstrat, dorul de a săpa la rădăcini cu aspirația insolită de a descoperi acele misterioase imponderabile care, în conlucrarea lor obscură, m-au modelat, făcându-mă ceea ce sunt. Dar ce sunt, cine sunt? E timpul s-o mărturisesc că n-am știut-o exact niciodată, după cum e timpul ca măcar acum, când e limpede că viitorul mi-e tot mai împuținat, s-o aflu. Poate un mod de a trăi încă o dată un timp pe care-l credeam ireversibil epuizat. Și la ce ar putea folosi asta? Nu știu. Dar, vorba lui Gide, dacă ne-am întreba de fiecare dată la ce folosește ceea ce scriem, n-am mai scrie niciodată. Nu știu. E o necesitate specifică spiritului creator ajuns într-un punct critic al destinului său. De aceea ziceam că e și acesta un simptom al vârstei. Fiindcă numai când am depășit aparențele celor mai multe dintre lucrurile din jurul nostru, când devenim sceptici și circumspecți, cu alte cuvinte când am dobândit o anumită experiență și ne-am convins că lucrurile sunt așa cum sunt și nu cum ni le înfățișează manualele sau cum am fi vrut să fie, numai atunci suntem ispititi să ne întoarcem de unde am venit, știind că acolo am lăsat primele certitudini și sperând în taină că măcar una, două dintre ele ar mai putea fi salvate. Așa se nasc îndeobște memoriile. Dar eu nu niște memorii am în vedere. Nici într-un caz memorii. Asta

mi-ar da într-adevăr sentimentul că sunt sfârșit. Și – oricât am folosit până acum într-un anumit sens cuvântul „vârstă”, – nu mă consider totuși ajuns la o vârstă a memoriilor. Convingerea aceasta îmi face bine. Ceea ce m-ar tenta cu adevărat – presupunând că în cele din urmă m-aș aventura în această întreprindere – ar fi o escapadă pe cont propriu înspre obârșii, continuată cu încercarea de a izola acele realități care m-au determinat. Dar m-ar scoate oare o asemenea arheologie sentimentală din impas? Pentru că, inevitabil, totul ar trece prin filtrele proprii mele subiectivități. Tocmai asta ar fi însă interesant și, oricum, ar merita încercat. Ar merita încercat chiar mai mult, în sensul de a investiga și traiectoriile celorlalte destine care au intrat în conjuncție cu al meu. Și mă gândesc acum în primul rând la Sanda și la clanul ei aproape la fel de numeros ca al nostru și în mod sigur mai pitoresc.

Sanda: 55 de ani (așa de curând?), cu șapte mai puțin decât mine, 1,64 înălțime, 54 kilograme, soția mea de douăzeci și șase de ani (enorm!), gospodină aproximativă și actriță de notorietate națională. Ochi de culoarea alunei, păr de culoarea tutunului. Cartea preferată, *Pe aripile vântului*, de unde a adoptat și deviza Scarlettei, „la asta am să mă gândesc mâine”, pe care o purtase însă cu siguranță gata prefigurată în subconștient. Cartea care a plictisit-o cel mai mult, *Muntele magic*. Cu toate astea nu-mi amintesc să ne fi certat vreodată în mod serios. Suferă de migrene. În ultimul timp a înlocuit supele cu salate de crudități, *Rohkost* care-mi priește și mie. Îi plac ardeii umpluți și cataiful cu frișcă și se dă în vânt după vermul alb cu lămâie. Pe vremea când ne-am cunoscut însă, se mulțumea și cu telemea cu roșii și ceapă, urmate de un vin „de regiune superior”. Îmi plăcea să contemlu pe furis cu ce poftă contaminantă înfuleca, dar, de altfel, pe toți ne unea, în afară de exaltarea vârstei, același apetit robust. Iar vinul acela modest ne potolea de minune setea. După al doilea pahar, în ochii ei scăpărau punctișoare aurii, iar după al treilea începea să recite cu o cadență bine marcată, cu o superbă și nostalgică încrâncenare, „Știu eu, mama și-a zis că mă nasc într-o zodie bună...”

*N*iciodată toamna nu fusese atât de frumoasă ca atunci, în orașul acela în care toamnele erau întotdeauna magnifice. Câștigai uneori și cinci sute pe lună. Suma asta, care îți ajungea pentru chirie, țigări și cărți, dar niciodată și pentru mâncare, te făcea fericit. Împreună cu cărțile și cu gustul proaspăt redobândit al libertății îți dădea o stare aproape permanentă de euforie. Te trezeai pe la zece, făceai un duș, te bărbiereai în timp ce ronțăiai covrigul pregătit de cu seara. Pe urmă îți beai cafeaua fierbinte și savurai prima țigară. Formidabilă clipă! După care te apucau de scris. Pe la două treceai pe la cantină, iar după amiaza, până spre seară, erai la repetiții, tovarășe instructor, când la Electromotor, când la Tricoul roșu, când la Progresul. Ceea ce pentru alții era o completare, pentru tine însemna slujba de bază, singura pe care ai putut-o dobândi, și aceea cu relații, după ce ai revenit de la pension...

Da, dar asta nu mă afecta.

Nu te afecta pentru că îți căzuse de curând sub ochi fraza aceea pe care Van Gogh i-o scria lui Theo. Ți-a plăcut la nebunie și ți-a ridicat moralul, te și vedeai tu însuși un Vincent și răspundeai cu aplomb ori de câte ori ți se oferea prilejul să instruiesti o brigadă artistică în plus: nu, mulțumesc, n-am venit pe lume să trăiesc mai bine decât semenul meu.

Îmi ajungeau libertatea și cele câteva sute.

Da, bineînțeles, pentru că îți rămânea timp pentru scris, iar tu te întorseși de acolo plin de idei, învățaseși englezește și italienește, auziseși o groază de istorii și acum, dacă nu te apucau să scrii tot ce se pârguise în tine, simțeai că are să-ți crape capul.

Pe la întreprinderile și cooperativele acelea toți mă știau de tovarășu' instructor, nimeni nu bănuia ce zace în mine, nici măcar după ce reușisem să public primele proze scurte în Revistă.

Nu bănuiau pentru că nici tu nu suflai o vorbă. S-ar fi părut că erai resemnat și mulțumit cu reputația ta de bun textier pentru brigăzile artistice de agitație.

Da, dar numai eu știu...

Dar numai tu știi ce chinuri îndurai până scoteai la capăt textele acelea săltărețe, eminentamente cretine, despre rebuturi, portari care dorm în post și cei ce întârzie dimineața. Un sentiment teribil de frustrare te bântuia pe când compuneai asemenea ineptii, căci nu-ți puteai reprima gândul la paginile adevărate, la paginile tale, multe, puține, dar cu adevărat ale tale, pe care le puteai scrie în timpul și mai ales cu efortul consumat spre a produce niște penibile efemeride. Chiar și pentru tâmpenii e nevoie de vocație. Iar tu n-o aveai. De aici chinurile tale. Chinuri cu atât mai mari, pe de altă parte, cu cât textele acelea trebuiau confecționate în așa fel, încât să se potrivească în tiparele celor trei-patru melodii de muzică ușoară, singurele pe care le știai.

Le știam, pentru că le învățasem fără să vreau, le auzeam și-n somn fiindcă se cântau peste tot; la radio, la megafoanele „parcului de cultură și odihnă”, în spectacolele de estradă, la restaurante, la cinema, în pauzele dintre filme, la ștrand n-auzeai decât „Marinică”, „Serile-n împrejurimile Moscovei” și „La oglindă...”

La care tu ai adăugat de la tine și oarecum ilicit „Dumneata, madam”, restaurată azi pe alt text, dar care pe atunci nu mai circula, nu pentru că ar fi fost propriu-zis prohibită, dar... mă rog... Tu ai transpus-o pe ritm de foxtrot, făcând-o într-adevăr de nerecunoscut. Cu producerea de texte însă tortura ta nu lua sfârșit. Ea continua în altă ipostază în timpul repetițiilor, când tu, discretul, timidul, tăcutul, te vedeai pus în situația de „a instrui” cu adevărat, de a le da indicații de ținută, de gest, de intonație, dar mai ales – o, Doamne! – mai ales de a cânta în fața lor, tu, care la liceu preferai să fi eliminat pe trei zile fiindcă nu acceptai să emiți nici un sunet la cor! Aici însă cântai cu glas găuit, sfidând gheara care-ți încleșta beregata, cântai cu un elan absolut ridicol și nefiresc care țâșnea direct din disperarea și curajul timidului. Cel mai crunt era la Electromotor, doar șase fete și șase băieți, dar o veritabilă

babilonie, pentru că erau foarte diferiți și ca vârstă și ca pregătire, te apuca disperarea până reușeai să scoți ceva de la ei.

Da' las' că nici la Tricoul roșu...

Nu spune asta, nu spune asta, nu fii nedrept. La Tricoul roșu nădușeai din cu totul alte motive. Acolo erau numai fete, douăzeci și patru de fete între douăzeci și douăzeci și cinci de ani – vai ție! – chiar dacă nu frumoase toate, expresive, interesante, chiar dacă nu talentate, pline de bunăvoință și convingere – și doar convingerea e totul, nu? – iar tu, în fața lor, singurul bărbat, nu cu mult mai în vârstă decât ele. Te străpungeau, te ciuruiau, te înțepau, îți azvârleau vorbe în doi peri și puținele clipe de liniște pe care le aveai între ele erau cele în care trebuiau să cânte. Dar și atunci ochii lor nu te slăbeau, iar surâsul lor echivoc te făcea să simți picătura de sudoare alunecându-ți de-a lungul spinării. Ce mai, de câte ori te aflai între ele – adică de două ori pe săptămână – aveai senzația că ai stârnit un roi de albine. Cel mai ușor îți era la Higiena...

Talentul artistic al frizerilor nu e de azi, de ieri...

Are tradiție. Tocmai în numele acestei tradiții ai cerut sindicatului să cumpere mandoline. Și, cum syndicatele sunt generoase, le-a cumpărat, iar tu ai savurat ironia cu atât mai îndelung cu cât nimeni n-a sesizat-o. Într-adevăr, frizerii erau cei mai receptivi, „prindeau” cel mai iute și se scâlâmbăiau cel mai firesc. Ca să nu mai vorbim de coafeze, aranjate întotdeauna tip-top, pieptănate, machiate, te scuteau de obligația de a le da indicații de ținută. Și, pe când în celelalte săli de repetiții mirosea a colb și motorină, aici puțea a odicolon și fixativ, noroc cu mărășeștile tale care făceau atmosfera mai respirabilă.

Adevărul e că pe atunci duceam o dublă existență.

Una crispată, grăbită (totuși conștiincioasă pe cât era omeneste posibil), determinată de serviciu – să-i zicem totuși serviciu – cealaltă, de o exaltare cam neroadă și de un optimism înduioșitor, în afara lui, într-o baie euforizantă de libertate. Erai totuși fericit.

Da, după ce terminam repetițiile. Eram însă atât de preocupat de a scăpa cât mai repede de corvoada zilnică, încât nu mă interesau

nici posibilele profituri sau „ciupeli” pe care ceilalți „din bransă” le realizau în mod curent și fără complexe.

Ți-ai amintit acum de episodul cu tovarășul Marcian de la sindicat, căruia, – grăbit cum erai întotdeauna să scapi cât mai iute – i-ai lăsat într-o zi foaia de pontaj, s-o dea la contabilitate. Când să-ți ridici banii, ai constatat cu stupeoare – nu cu bucurie, ții minte foarte exact, cu stupeoare – că suma era aproape dublă decât cea pe care trebuia s-o primești în mod normal. Aveai o bănuială obscură, te temei să nu-l pui pe Marcian într-o situație delicată și n-ai făcut tapaj, dar când l-ai întrebat pe el, ți-a răspuns cu aerul cel mai firesc că ți-a umflat numărul de ore, toți fac așa, încă nu te-ai prins, nu fi fazan, cum o să trăiești din patru foi?! Totuși ai continuat să rămâi fazan, nu te preocupa chestia asta. Fetele și băieții – dar erau și femei și bărbați în toată firea cărora li se dăduse sarcină să activeze la brigadă – veneau din tură gata obosiți și mirosind a transpirație, iar tropăiturile lor stârneau praful ancestral adunat sub podelele unse cu motorină. Răcneai în rând cu ei, lălăiai, marcai tactul plesnindu-ți palmele, țineți-vă de mijlocul celui din față ca la conga, așa, gata, acordeonistule, un, doi, și!

Și când mă vedeam în stradă, în orașul peste care cobora înserarea, mi se părea că am ieșit dintr-o bolgie.

Îți aprindeai o țigară, trăgeai adânc primul fum și intrai agale, în pas de voie, în cealaltă existență, cea adevărată. O dată pe săptămână, de la repetiții, te duceai direct la cenaclul Revistei. Se ținea în sala de ședințe a redacției, o încăpere vastă, lambrisată și cu un cămin din marmură al cărui rol rămăsese pur decorativ. Când protagonistul serii își mântuia de citit produsele, fumul țigărilor devenise atât de dens, încât cei din celălalt capăt al sălii se vedeau ca printr-o păclă.

Am fost un cenaclist, așa-zicând, „de bază”, dar niciodată unul entuziast. Mai curând sceptic...

Pentru că aveai senzația pierderii de vreme. Nu-ți amintești să fi citit acolo mai mult de două ori.

Asta dintr-un fel de pudoare. Nu suport să mă dau în spectacol și n-am făcut-o – cât am făcut-o – decât constrâns de împrejurări. Iar a citi într-un cenaclu, ca și a te produce în fața unui public, la așa-zise

întâlniri cu cititorii, mai ales când cititorii aceia sunt „mobilizați”, e un fel de a te da în spectacol. Știu, unii, mai ales poeții, au vocația acestui soi de histrionism, dar mai ales mie mi-a lipsit cu desăvârșire. Cu textul scris e cu totul altceva. Citindu-l fiecare în singurătatea și în intimitatea sa, e ca și cum ai sta în *tête-à-tête* cu fiecare în parte.

Și totuși n-ai lipsit în nici o săptămână pentru că ești un ins sociabil, care simte nevoia unor camaraderii. Și apoi întotdeauna te incita sau numai te amuza spectacolul discuțiilor, chiar dacă tu nu intervineai decât în cazuri rarissime. Cel care le domina cu temperamentul său inflamabil, cu verb pregnant și graseiat era Silvan, decanul vostru de vârstă. A avea gust, vervă și *charme*... A avea mai ales cultură...

Cultură aveam toți, nu în măsura în care o stăpânea el, dar aveam. Toți eram școliți și familiarizați cu lecturile secrete. Iar faptul că-l citisem pe Blaga, chiar dacă evitam să-i rostim numele, ne dădea un temei și o siguranță... De altfel, trei sferturi dintre cei ce ne agitam în sala aceea plină de fum suntem azi scriitori care au în urma lor câteva cărți. Unele se pot numi opere, vreo două, trei chiar capodopere.

Nu idealizezi ?

De data asta nu. Mai idealizez eu câteodată, mai ales când e vorba de trecut – ce să fac, nu-mi pot ucide subiectivitatea! – dar de data asta nu. Sunt afirmații oricând controlabile. Gândește-te la Silvan, la Laurențiu, la Andrei...

Laurențiu cu intervențiile lui contrapunctice de o ironie subtilă și exactă, care făceau să plesnească prompt orice balon de săpun scăpat de alții din neatenție sau prostie. Și Andrei care, cu eleganța și tactul său, cu veșnicul său surâs de blând-ironică îngăduință, știa să aplaneze cele mai acerbe controverse, lăsându-i fiecăruia impresia că a avut dreptate.

Spre exasperarea lui Silvan.

Spre exasperarea lui Silvan, care nu ierta nimic și datorită căruia disputele continuau după ședința propriu-zisă până târziu în noapte.

Asta era partea cea mai frumoasă a seriei și, dacă mă gândesc bine, pentru ea mă și duceam la cenaclul acela. Hălăduiam până târziu

după miezul nopții pe străzile bătrâne ale Cetății, ori prin parcuri, ori ne opream pe câte un pod, iar când era frig și zloată ne trăgeam la Palace, aveam o masă a noastră acolo, puneam mână de la mână și luam câte un vin și în cele din urmă disputele se restrângeau încet și ajungeam invariabil la recitări – tot Silvian era asul și aici dar după două, trei pahare se încumetau și ceilalți, până și eu... Stârnind senzație și chiar o critică aspră și principială într-una din ședințele de colegiu, Revista tocmai publicase două poeme din Radu Stanca. Și apoi noaptea aceea de pomină – după furtunoasa ședință de colegiu – când, rezemat de balustrada podului Mihai Viteazul, Silvian ne dădu un veritabil recital din poemele incriminate. Îi plăcea să se audă și ne plăcea să-l ascultăm:

„Ne-ar trebui o mie de ani să reclădim

Ce-am sfârâmat aseară cu despărțirea noastră

Și nici atunci nu-i sigur...”

Și după aceea te întorceai acasă și te apucau de scris până la trei, uneori patru dimineața. Erați ironici și generoși, exaltați, plini de stângăcii, de proiecte fanteziste și de idei definitive. De altfel, vă întâlneți, dar numai câțiva, și în cursul celorlalte zile, întotdeauna spre seară. Cel puțin cu Silvian te vedeai aproape zilnic. De fapt, datorită lui ai cunoscut-o pe Sanda.

Asta a fost – îmi aduc aminte perfect – la sfârșitul unei zile proaste. Sunt astfel de zile în care, fără să ți se întâmple nimic propriu-zis dezagreabil, ai senzația că toate merg anapoda...

Nici atunci nu ți s-a întâmplat nimic dezagreabil decât că dimineața n-ai putut să scrii, pur și simplu nu erai „în mână” și toate frazele îți ieșeau paralitice, iar la amiază ai rămas flămând pentru că vi s-a dat ciulama cu mămăligă și ție ți se apleacă numai la vederea ciozvărtelor de pasăre fiartă împotmolite în sosul acela ca o scrobeală. Ai coborât din tramvai, ai luat la restaurantul gării un briș și o cafea leșinată, iar după aceea ai trecut strada la Electromotor. Îți aduci aminte chiar că ai trecut în fugă, căci, dacă întârziai fie și cinci minute, artiștii tăi ștergeau putina. Mai bine de trei ore te-ai chinuit apoi să-i faci să citească pe roluri, într-un mod măcar pasabil, o scenetă nenorocită

despre importanța valorificării șpanului. Stăteți în jurul mesei lungi, cu lemnul scrijelit, pătat de uleiuri, adusă acolo din cine știe ce atelier, și-i contemplați sumbru și fără speranță, în timp ce dădeau bătălia cu slovele: niște depeizați încă neurbanizați, care nu citiseră nimic în afara școlii. Nedeprinși s-o folosească, limba literară suna în gura lor îngrozitor de fals, dând efecte de comic involuntar pe care zadarnic te străduiai să le elimini. N-aveau idei de intonație și accent logic, trebuia să le explici fiecare semn de punctuație, pentru ca la a treia, a patra lectură să constăți că lucrurile nu progresa deloc. Și la ce bun toate acestea? O întrebare ireprimabilă care te ducea la deznădejde. Scaunele vechi scârțâiau la cea mai mică mișcare, iar tu simțeai cum crește exasperarea în tine ca un aluat toxic. Fusese o zi caldă, de toamnă târzie, mai curând de vară târzie, în sală era zăpușeală, încercaseși să deschizi fereastra, dar din cauza zgomotului halei învecinate nu v-ai mai auzit și a trebuit să-l închideți la loc. „Artiștii”, obosiți după orele lor de muncă, mai erau și blazați, iar sceneta stupidă și fără haz, pe care o primiseși de la Casa de creație – concepută de un clasic al genului, din Capitală – nu reușea deloc să-i anime. Discul de fontă care ținea loc de scrumieră în mijlocul mesei se umpluse de chiștoace, dar fumul dens nu izbutea să te scape de obsesia miasmelor de motorină și ciorapi nespălați. Ai ieșit în stradă cu o senzație de epuizare. Îți era foame, fumaseși prea mult și începea să te doară capul. Pe urmă ai pornit spre Silvan...

Nu. Am inspirat adânc aerul curat al înserării și am pornit agale spre ceea ce toată lumea numea Rotonda, un fel de chioșc rotund, mai încăpător, în piața din Iozefin, unde ne întâlneam uneori, căci se putea bea acolo un filtru excelent. După cele aproape trei ore de imbecilizare simțeam nevoia să schimb cu cineva o idee. În drum, am făcut însă un popas pe bătrânul pod boltit, construit în veacul trecut de Eiffel. La trecerea tramvaielor vibra ca o coardă întinsă. Soarele apusese, lăsând în urmă o trenă roșiatică. Apele râului dobândiseră stranii reflexe sângerei care-mi sporiră tristețea. În asemenea clipe nu mai întrezăream nici o ieșire. Mă și vedeam instructor pe viață, profilându-mă încet, încet pe texte de brigadă, devenind în cele din urmă eu însumi un clasic al

genului. Sau, în cel mai bun caz, scriind pentru sertar. Dar cât poți să scrii pentru sertar? La Rotondă n-am găsit nici un cunoscut. Vreo două cucoane, câțiva pensionari, obișnuïți ai locului, doi ziariști de la „Drapelul” – unul dintre ei semnase articolul critic la adresa Revistei, după apariția poemelor lui Radu Stanca – așadar nimeni cu care să poți schimba un gând. Îmi era un fel de teamă să mă duc acasă și atunci m-am hotărât să-l caut pe Silvian. Înainte am băut însă o cafea, abținându-mă de la țigară, în speranța că voi scăpa de acel început de migrenă. Cu ocazia asta am constatat că banii care îmi rămâneau nu-mi mai ajungeau nici de-un grătar. Trebuiau păstrați pentru țigări.

De obicei la ora aceea îl găseai pe Silvian la Aldona. El scria, învăluit într-un nor de fum, la masă, scria sau citea subliniind și făcându-și însemnări microscopice pe fișe înguste și lungi, iar ea, pe canapea, în postura madamei Récamier, își învăța vreun nou rol. Trei stații, până la piața Maria, ai luat tramvaiul. Aldona locuia pe una dintre străzile calme, năpădite de iarbă, dintre bulevardul Eroilor și lanul de porumb pe locul căruia se înalță azi Universitatea, într-o cameră de la parterul unei vile cochete, familiale, plină însă de chiriași ca stupul de albine. De la Maria până acolo aveai de mers o bucată pe jos, pe strada Doja, peste piața Plevnei și apoi pe splaiul Vladimirescu. Drumul ți-a făcut bine. Se însera, începea să se răcorească, iar foșnetul frunzelor sub pași te calma. Ți-ai uitat migrena și premonițiile. Ai ajuns într-o dispoziție aproape bună, dar ai rămas puțin contrariat constatând că nu sunt singuri.

Contrariat pentru că o prezență străină îmi inhiba brusc exaltarea romantică și apetitul de confesiune pe care le simțisem crescând în mine pe când veneam spre ei. Îmi trebuise mult timp până mă acomodasem cu prezența Aldonei care intervenise în prietenia mea cu Silvian, dar în cele din urmă mă obișnuisem și acum nu mai făceam nici o deosebire între ei. Sanda îmi era însă o necunoscută. Vreau să spun că n-o cunoșteam personal. O știam din vedere, de pe stradă, o văzusem în câteva spectacole, dar nu-mi atrăsese atenția prin nimic deosebit decât relativ recent, când jucase, tot alături de Aldona, în „Trei surori”.

Ba da, ți-a atras atenția chiar prima dată când ai văzut-o, dar discret, cum discretă-i este toată ființa. Erați pe Corso, cu Silvian, când a trecut ea spre teatru. Silvian a salutat-o și tu l-ai întrebat cine e. Cum, n-o cunoști? s-a mirat el, uitând că erai nou în oraș. E Sanda Codreanu, colegă cu Aldona la Național. După care adăugă șagalnic-admirativ, în timp ce amândoi o urmăreați din priviri: „Și cum umblă de frumos, gândești că scrie pe jos...” Într-adevăr, asta îți reținuse și ție atenția: mersul acela ușor, elegant, împăratec...

Da, dar după aceea nimic deosebit, pentru că repertoriul aceluși timp nu prea răsfăța farmecul feminității. Până de curând, la premiera cu „Trei surori”, când, în rolul Mașei, mi-a transmis un fior straniu în care se afla și plăcere și aspirație înspre ceva necunoscut, oricum altceva, mai mult și mai complicat decât fiorul pe care mi-l suscita îndeobște satisfacția estetică. Deși n-o mărturisea în nici o replică, toată ființa ei, fiecare gest, fiecare intonație trădau infinita tristețe a dorului de Moscova. Mai devastator chiar decât al Irinei și al Olgăi, pentru că nu era rostit explicit, ci conținut doar în replici aparent neutre. Când spunea ea, cu glasul coborât până aproape de șoptă și cu ochii ațintiți undeva în gol, „*pe plaiu-ntins sub geana mării, smălțat în aur e-un tufan*”, o tristețe pe cât de blajină pe atât de cruntă prin fără de leacul ei inunda scena, revărsându-se apoi asupra sălii ca un fluid aproape palpabil. Ca să nu mai vorbim de ultima ei replică, – „*Rămânem singure ca să ne începem viața de la început... trebuie să trăim...*” Era atâta disperare și totuși atâta forță în delicatetea făpturii ei când rostea aceste cuvinte, încât nici n-am mai auzit celelalte trei sau patru replici care urmează înainte de ultima cădere a cortinei și am plecat de la spectacol cu convingerea, pe care o păstrez și azi, că Cehov a greșit neîncheind piesa pe replica Mașei.

E, de fapt, primul lucru pe care i l-ai spus în seara aceea când ai cunoscut-o, la Aldona și Silvian. Stăteau toți trei în jurul mesei, cu o cină frugală în față: telemea, roșii, pâine – pâinea aceea neagră a timpului, coaptă parcă în formă pentru cărămizi – și o sticlă de vin negru, puțin aspru dar cinstit, adus de Silvian care tocmai se întorsese de la o șezătoare literară ținută undeva prin podgorii, o combinație cu

poetii din Arad. Ai acceptat bucuros să te înfrupți și tu alături de ei, mai ales că-ți era foame, fără să poți mânca totuși după pofta inimii. A o vedea atât de aproape, a sta chiar lângă ea, la aceeași masă, și se părea atât de neașteptat și de neverosimil, încât te simțeai copilărește intimidat. Te bucuri că locvacitatea lui Silvian nu se dezmințea, obligându-vă doar la efortul minim al unor replici monosilabice, da, nu, formidabil, nu mai spune... Îl ascultai doar cu o ureche și în timp ce mâncai o priveai oarecum pe furis, încercând să-ți disimulezi interesul irezistibil. În primul rând te-a impresionat luminozitatea ochilor ei, a irișilor, care-ți sugera limpezimea minerală, incoruptibilă a cristalelor. Nu te-ai fi încumetat să afirmi cu deplină convingere că era frumoasă – pomeții ușor proeminenți, ca și buza de sus, de altfel, care dădea chipului ei o discretă, deloc dezagreabilă tentă de senzualitate – dar toată ființa ei emana atâta superbă, biruitoare feminitate, încât ți-ai dat seama aproape instantaneu că fiorul acela plin de obscure aspirații pe care ți-l transmisese Mașa nu era nici pe departe efectul exclusiv al textului cehovian. Și, într-un moment când Silvian își golea paharul, ai profitat ca să te avânți cu aplombul cam nătâng al celui ce vrea să-și înfrângă cu orice preț sfiala:

– Trebuie să vă mulțumesc pentru rolul Mașei. M-ați făcut în seara aceea să simt fericirea tristeții.

– O, să nu exagerăm! Aldona în Irina a fost mult mai convingătoare. Iar dacă noi am fost grozave, ce să mai zicem de Bianca Ionescu în Olga? E, probabil, rolul vieții ei...

Era o anumită crispă, poate severitate în cuvintele ei și asta ar fi trebuit imediat să te facă atent. Dar tensiunea înaltă a momentului care te luase pe neașteptate îți diminuase acuitatea spiritului de observație.

– Ești modestă, surâse Aldona. Acceptă și tu acuma dacă ți se face un compliment.

Iar tu, orbește, ținând-o pe a ta:

– Nu e un compliment, e un elogiu. Pe deplin meritat. Mai mult: grație Mașei, am avut revelația că piesa trebuia închisă pe ultima ei replică, pe „*trebuie să trăim...*”

– Ei bravos, a grășit Cehov! exclamă Sanda cu o nuanță

nedisimulată de sarcasm și în același timp te lovi ușor cu genunchiul pe sub masă – intenționat? din greșeală? Sau poate era un avertisment? Ai rămas interzis, uitându-ți argumentele, transpus de eventualitatea unei complicități.

– Nimic nu e inutil la Cehov, urmă ea, nici un cuvânt nu poate fi clintit. Tot ceea ce urmează după ultima replică a Mașei își are rostul, aduce niște nuanțe și argumentează acea resemnare și demnitate în disperare în care cele trei surori rămân învăluite ca într-o singură mantie.

– Spre deosebire de piesa bouului ăștuia de Elisar în care fiecare cuvânt ar trebui schimbat! pufni Silvian, iar ție ți se păru că distingi o expresie de ușurare pe chipul Sandei.

– A și fost schimbat fiecare cuvânt, spuse ea cu subită liniște, Mitică Boldea a rescris-o daccapo al fine.

– Și tot tâmpită a rămas! râse Aldona.

– Tâmpită dar măcar corectă gramatical. Lizibilă fără a-ți fractura limba...

Silvian umplu paharele în timp ce se lansă perorând:

– ăștuia i s-a rescris și cartea în editură. A intrat în literatură pe poarta de serviciu, scriind recenzii ditirambice și agramate la cărțile directorilor, redactorilor șefi, criticilor, luându-le interviuri... Au marșat la interviurile lui și oameni inteligenți, culți, fie că n-au sesizat cu cine au de-a face, fie că n-au rezistat tentației de a da un interviu chiar și unui proaspăt alfabetizat... Oameni suntem, nu? Ceea ce nu pot înțelege e cum de ați acceptat să jucați voi în porcăria asta?

Se revoltară amândouă:

– Parcă am avea de ales!

– ăsta-i repertoriul, ce să facem, preferi să stăm pe tușă?

– Și-apoi, n-aveam nici un motiv rezonabil să refuzăm.

– Cum să refuzi?!

– Cum?! izbi Silvian cu pumnul în masă. Direct, simplu, cinstit!

Eu nu joc într-o piesă ineptă! Scurt!

Disputa mai continuă în felul acesta o vreme, dar numai între ei. Păreau să fi uitat de tine, iar tu asistai pasiv, vag amuzat, dar sâcâit

în același timp de sentimentul dezagreabil că făcuseși o gafă. Pe urmă controversa s-a aplanat, Silvian îl uită pe Elisar și nu știi cum ați ajuns să-l invocați pe Labiș; ai devenit și tu mai participativ, Labiș era idolul unei întregi generații, îl adoptaserăți toți, ca pe un stindard al speranței. În noaptea aceea ai auzit-o recitând pentru întâia dată și mult timp pe urmă te-a obsedat durerosul, tragicul orgoliu cu care revenea în rostirea ei laitmotivicul vers – *tropotul lung și mereu al galopului meu*. La drept vorbind, și azi te obsedează și sunt răstimpuri când, bându-te deprimarea, te surprinzi recitând în gând, cu glasul ei de atunci:

„... cu prea multă dorință să vii, să-mi aliniți,
Brună fecioară a păcii adânci și cumiți,
Tropotul lung și mereu al galopului meu.”

V-ați întrecut să recitați până târziu după miezul nopții, iar vinul pe sponci și versurile din abundență sfârșiră prin a vă crea obișnuita stare de comuniune a duhurilor care făcea farmecul acelor nopți. Farmec sporit atunci de încântarea secretă cu care, urmărindu-i expresia, intonația, gesturile, mâinile, buzele, părul, îi descopereai treptat personalitatea. Ea face parte dintre ființele care nu se dezvăluie decât atunci când vor. Iar în seara aceea voia, o făcea anume pentru tine – mai târziu, când ai privit întâmplările retrospectiv, ți-ai dat seama de asta – ceea ce a anulat obișnuitul răstimp de expectativă și tatonări care se creează între doi oameni ce se întâlnesc prima dată, a dizolvat sfiele și eventuale rezerve, transmițându-ți senzația foarte agreabilă că vă cunoașteți de mult și că între voi nu mai există secrete. La un moment dat te-ai surprins spunându-i tu și ai rămas o clipă interzis, speriat de posibila ei reacție, dar, cum ea făcuse același lucru de la început, nu reacționează în nici un fel, ca și când n-ar fi observat, ceea ce-ți dădu curaj, sporindu-ți și mai mult senzația de apropiere care te fericea. Abia târziu, când v-ați revenit cu toții din exaltarea aceea colectivă, ți-ai luat oarecum seama, alarmat de ceea ce socoteai a fi propria-ți îndrăzneală, de intimitatea – de altfel himerică – dintre voi, și ai întrebat-o cu vocea din nou marcată de sfială dacă-ți dă voie s-o conduci. Întrebare absolut stupidă, la care ea ți-a răspuns cu simulată indignare:

– Bineînțeles! Cum îți închipui că am să merg singură?! De altfel, ai să scapi repede, nu stau departe...

Stătea în plin centru, pe Corso, într-una din acele clădiri masive, greoaie și fără de moarte, ridicate în epoca belă. Nu era departe dar nici tocmai aproape. Când ați ieșit, conduși de Silvian, pășind pe vârfuri ca să nu stârniți mulții colocatari, erai puțin intimidat de perspectiva de a rămâne singuri. Ați apucat în prelungirea străzii care, după ultima casă, traversa porumbiștea până în bulevardul Pârvan. Mai curând o potecă, cum doar un fel de drum de țară era pe atunci și bulevardul Pârvan, bulevard doar în proiecte. Se răcorise, țârâiau ultimii greieri și porumbiștea foșnea uscat deși nu se simțea nici o adiere.

– Întotdeauna ești așa tăcut?

– Mă tem că da...

Pășeați agale, ca într-o plimbare, cu oarecare distanță între voi, iar ea te privea cu aer amuzat.

– Și întotdeauna ești gafeur? Îmi plac teribil gafeurii.

– Îți râzi de mine. Am făcut vreo gafă?

– Ba bine că nu! Cum poți să-mi faci complimente când știi bine că și ea a jucat în aceeași piesă?!

– Dar cu ea am discutat despre asta și am felicitat-o încă atunci, după premieră... Aldona e fată bună, nu se supără dintr-atâta. De fapt nici nu s-a supărat.

– E mai curând o fată bine crescută decât o fată bună. E de o vanitate înspăimântătoare, nu suferă să lauzi pe alta când e ea de față. S-a înroșit până în albul ochilor, dar tu ești un naiv – ca și Silvian, de altfel, – voi nu vedeți asemenea mici detalii grăitoare.

Într-adevăr, n-am observat.

Aveai un aer dezolat. Ați mers un timp în tăcere. Apoi, izbucnind în râs, te-a luat de braț:

– Hai, nu mai fi bosumflat!

Ai surâs stingherit, amețit puțin de făptura-i care se lipise o clipă de tine. Pe cerul întunecat, fără lună, scăpăra o risipă fabuloasă de constelații.

– Ai o stea? te întrebă pe neașteptate, cu glasul coborât conspirativ, dar foarte serioasă.

Tu ești steaua mea, te-ai simțit tentat să-i răspunzi, dar ți-a fost

teamă, pe drept cuvânt, de ridicol – ai avut dintotdeauna oroare de retorismul patetic al eroticii – și i-ai răspuns intrând în joc cu aceeași seriozitate că ai. Ceea ce crezi și azi: că ai o stea a ta, nu știi care e, dar ești convins că există: fiecare își are steaua lui.

– Nu cred că fiecare, obiectă ea cu o copilărească îngândurare. Numai cei care au o credință, indiferent care, numai aceia sunt călăuziți de o stea.

– Tu ai?

– Ce?

– Credință... stea...

– Am, ți-a răspuns ea scurt, ca și când n-ar fi vrut să vorbească despre asta. Pentru ca peste un timp, pe când ieșeați pe asfaltul bulevardului Mihai Viteazul, să adauge încet, cu o nuanță de infinită tristețe, lăsându-și însă gândul neterminat: Dacă n-aș avea...

Te-a tulburat atât de mult tristețea aceea, încât n-ai îndrăznit s-o întrebi ce s-ar întâmpla dacă n-ar avea. Ți-ai amintit dintr-o dată că n-ai văzut pe mâna ei decât un inel subțire cu un rubin cât un bob de piper, nu însă și o verighetă. Bănuiala că nu e numai singură, ci și însingurată ți-a dat probabil curajul acela pe care l-ai regretat apoi imediat. Pe pod se simțea un curent rece, care o înfioră.

– Mi-e frig, scânci strângându-se la pieptul tău. Ia-mă, te rog, pe după umeri.

Ai făcut-o cu un amestec de surpriză și încântare care-ți spori curajul, dar în același timp îți inhibă orice idee de a susține o conversație. Ați mers deci mai departe în tăcere, cu pas mai grăbit, dar strânși unul într-altul, ca doi vechi îndrăgostiți. Din când în când, îi flutura câte o șuviță care-ți atingea fața. Mirosea foarte discret a parfum de bună calitate pe care nu reușeai să-l identifici. Îi simțeați făptura plăpândă și caldă lipită de tine și nu-ți venea să crezi că nu erai capabil să afli un subiect de conversație, nu intuiai că orice conversație ar fi fost deplasată în clipele acelea. Până când ați intrat pe strada ei, una dintre stradelele perpendiculare pe Corso, unde, după o frizerie mică și o tutungerie, v-ați oprit în fața porții. Strada era pustie. Nu mai trecea nici o mașină, tramvaiele se opriseră de mult, iar aici nu se mai

auzeau nici greierii de dincolo de pod. În liniștea netulburată decât de foșnetul firav al frunzelor ce se așterneau pe asfalt, se auzi bătând stins, de două ori, orologiul din Piața Unirii.

– Ce târziu s-a făcut, îți zâmbi ea. Îți mulțumesc că m-ai condus.

Atunci i-ai luat mâna și, înainte de a o duce la buze, mereu animat de curajul acela stupid, ai făcut tâmpenia.

– Dacă tot e atât de târziu, ce-ar fi să nu te mai duci acasă?

Sprâncene înălțate interogativ:

– Adică?

Iar tu, cu glas ceva-ceva mai ezitant, începând să prevezi dezastrul, dar fără să mai poți da înapoi, ca și când o forță oarbă te-ar fi împins spre prăpastie:

– Ce-ar fi să vii cu mine?

Da. Evident, dacă vreau să fiu cinstit până la capăt, trebuia s-o scriu și asta. Și-a retras mâna. Nu brusc; încet, dar ferm, în timp ce privirile-i exprimau o surpriză plină de tristețe. Sau poate o deziluzie. Același lucru, în fond.

– Îmi pare rău, cred că e o neînțelegere, a murmurat, adăugând însă imediat, cu un ton ceva mai decis: Nu știu de ce vă închipuiți voi că o actriță trebuie să fie neapărat și curvă...

Apoi s-a întors fără veste și pe când intra și-a aruncat peste umăr un noapte bună glacial, cu nimic deosebit de cel pe care i l-ar fi adresat unui șofer de taxi, care ar fi lăsat-o în fața porții.

Cuvântul frust, rostit cu aplomb și fermecătoare naturalețe te-a șocat ca o palmă neașteptată, lăsându-te nemișcat, paralizat deopotrivă de admirație și jenă. Fără un gând, simțindu-te doar îngrozitor de penibil și de ridicol, ai stat așa, ascultându-i pașii urcând primele trepte, apoi ușa și vuietul ascensorului, întoarcerea lui și pe urmă din nou liniștea. Abia atunci și-ai aprins o țigară, ai azvârlit chibritul cu obidă și ai pornit fără grabă și fără de țintă, răscolind foșnetul frunzelor căzute, perfect conștient dintr-o dată de enormitatea propriei tale negliobii.

25 octombrie, a doua zi după însemnările de mai sus.

(Dar de acum mă gândesc să nu mai notez zilele, doar nu țin un jurnal, însemnările acestea fiind doar un *Ersatz* al cărții la care ar trebui să lucrez și pe care mă complac s-o aștept. Ele îmi dau iluzia că lucrez, având, ca orice drog, mai multe inconveniente decât avantaje. Și apoi marcarea zilelor n-ar fi decât o convenție lipsită de noimă, de vreme ce ele tot sfârșesc prin a se prelinge una într-alta, devenind săptămâna, luna, anul, deceniul trecut, în cele din urmă Trecutul însuși. Așadar...)

Sanda e iar în turneu. Se pare că va fi ultimul ei turneu înainte de a se pensiona. Obosită. Nu atât fizic, cât moral. Stresată. Nu o spune, dar o simt. Are în plan mai multe spectacole decât zilele anului. Ritmul acesta și mai ales neputința de a-și pregăti rolurile într-un timp rezonabil o epuizează. Conștiința ei artistică e într-o perpetuă stare de alertă și de revoltă. Are senzația, care s-a dovedit de foarte multe ori reală, că e pusă mereu în situația să improvizeze. Asta a decis-o să se retragă. Se teme însă de ziua aceea. Mă tem și eu. Nu-i va fi ușor: trei sferturi din viața ei s-a desfășurat pe scenă. Iar de acum?...

Pe la zece mi-a telefonat Mircea. Avea puțină treabă la șantierul de la Piatra Roșie și s-a gândit să se repeadă și până la Dănuț. N-aș vrea să-l însoțesc? Ocazia de a mă sustrage confruntării cu pagina albă m-a bucurat, făcându-mă să re trăiesc pentru o clipă sentimentul acela de juvenilă exuberanță din anii liceului, când, în zile irezistibil de frumoase, chiuleam de la ultima oră pentru a ne întâlni în parc cu chiulangoaicele de la Carmen Sylva. Bineînțeles că voiam. Mai ales că mă cam temeam de singurătatea dinspre seară. Presupun că Mircea îmi intuiește deriva. Sau, pur și simplu, i-o fi urât să meargă singur și știe că mi-e drag muntele. Probabil, dacă Mădălina nu era la școală, ar fi luat-o pe ea. Dar chiar și rândurile acestea prin care, fără să-mi dau seama, încerc să-mi justific sau să-mi explic escapada sunt o dovadă că mă simt încă vinovat pentru dezertarea de câteva ceasuri de pe câmpul zilnicelor mele bătălii. Să-ți iei ceva mai gros, m-a prevenit Mircea,

căci sus, la stația lui Dănuț, e probabil zăpadă. Sedentar cum sunt, n-am însă nici un echipament special. L-am așteptat deci în fața blocului ținându-mi pe mână bătrânul jersey cârpit de Sanda în coate de câteva ori. Mircea e punctual. S-a ivit exact la ora convenită, val-vârtej, în micul lui Aro de culoarea vișinei.

Aveam de gând să reconstitui toată ziua aceasta de neașteptată vacanță, dar acum, seara, după ce am rămas din nou singur, nu mai simt nici o tragere de inimă. Din nou starea chinuitoare, disolutivă. Ce rost are? șoptește îndoiala asta nouă, capabilă să-mi descurajeze orice inițiativă pe care o sper constructivă și salvatoare. O zi, la urma urmelor, ca oricare alta, atâta doar că ai petrecut-o afară, ai revăzut muntele, pădurea, îți simți și acum părul, pielea impregnate de miresmele de rășină și de aer pur, sticlos. Dar ce importanță ar putea avea asta? Stau și mă gândesc și am dintr-o dată revelația proprietății și adevărului acestui reflexiv, mă gândesc, căci, nimic mai adevărat acum, pe mine mă gândesc, răsucit cu toate resursele minții peste propria-mi ființă. Stau și *mă gândesc* și toate-mi par încremenite, iremediabil eșuate ca într-o mare a sargasselor, numai timpul trece cu pasul lui egal și implacabil, ascult bătaia pendulei de dincolo care-mi confirmă acest adevăr de temut și disting totodată zgomotele surde ale blocului. Am senzația că sunt captiv într-o termitieră.

Sună. La noi? La ora asta?

M-am repezit totuși în speranța că e vreunul dintre ai noștri, poate Paul, deși n-are obiceiul să-și viziteze părinții, încă n-a avut curiozitatea să vadă cum ne-am instalat, poate Mircea, deși abia ne-am despărțit, atunci cu siguranță Timotei, alungat de urât, venit la o șuetă. Nu e însă decât „o vecină”, presupun, după nu știu ce indicii obscure, că e cea de alături, pe care am auzit-o țipând în urmă cu vreo două nopți. Tinerică, dar muncită, obosită, probabil și cotonogită, căci sub ochiul stâng are un cearcăn suspect. Totuși, în linia sprâncenelor, în ovalul pur al feței, stăruie încă o anume delicatețe. E îmbrăcată însă într-un capot de satin roșu, copios înflorat și, cât vorbim, ochii îi aleargă avizi pe lângă mine, spre tot ce cade în unghiul lor de cuprindere. Când am deschis și a dat

de mine, s-a fâsticit, dar apoi s-a regăsit, mi-a surâs galeș, privindu-mă pe sub gene într-un fel despre care-și închipuie probabil că trebuie să fie distins sau, poate, – mai știi? – seducător. Vai, îi pare rău că m-a deranjat, dar ar fi dorit să-i spună ceva doamnei Prodan. Eu nu-i știu încă pe nici unii cum îi cheamă, pe noi însă ne știu toți, încă de când ne mutam, din cauza cărților: două zile n-am cărat decât cărți, iar asta i-a intrigat și ne-a singularizat.

Aflând că Sanda nu-i acasă, și-a strâns capotul, ascunzându-și preventiv adâncitura prea evidentă dintre sâni. Fără să dea însă vreun semn de retragere, ceea ce m-a determinat s-o întreb dacă o puteam ajuta cu ceva. O nouă izmeneală:

– Vai, n-aș vrea să vă deranjez...

– Nici un deranj.

– Știți, voiam s-o rog pe doamna, ca între vecine (surâs complice), să-mi împrumute nițică sare...

Aha, sare... Abia acum văd că ține în mână un căpăcel de plastic. Deși nu le-am cunoscut niciodată – la Casa fericitorilor nici nu erau posibile – am detestat dintotdeauna și din instinct relațiile gen „între vecini”, reciproca mișuneală promiscuă de la o ușă la alta, vecino, împrumută-mi un ou, niște chibrituri, nițică sare, o ceașcă de făină și iată-ne acum pe noi intrați în morișca bunei vecinătăți. Sunt convins că nu-i trebuie nici un bob de sare, mai sunt două apartamente pe palier, de ce tocmai la noi? Pentru că știe, a auzit că Sanda e actriță, iar eu scriitor și e devorată acum de curiozitate. Sanda se va crispa auzind povestea, dar ce puteam să fac, să zic că n-am, că nu-i dau, să intru în gura blocului, vai, tu, auzi că ăla, scriitorul, n-a vrut să-i dea vecinei o mână de sare...

– Pofțiți, vă dau eu.

– Vai, ce draguț sunteți, dar, zău, n-aș fi vrut să vă deranjați...

Credeam că e doamna acasă... eu nu folosesc decât puțină sare, că-mi cauzează, dar soțul meu e ceva de speriat, cu degetele-și pune, de rămân mereu fără sare...

M-a urmat până în pragul bucătăriei și a rămas rezemată de ușor.

O surprind aruncând o privire peste umăr, spre bibliotecă:

- Vai, ce de cărți, ce faceți cu atâtea cărți?
- Ce se poate face cu cărțile: le citești, le consulți...
- Pe toate?
- Pe cât posibil.

Izbucnește în râs, mai mult chicotit, urmat de exclamația memorabilă:

- Ce simpatice sunteți!
- Poftim sarea.
- Nu se poate, e prea multă!
- Luați-o acum, avem destulă, și nouă ne cauzează.
- Vai, mersi fain, am să v-o aduc mâine dimineață, la prima oră.
- Să nu faceți asta. Eu lucrez noaptea și dimineața obișnuiesc să dorm mai mult.

Respectuoasă uimire:

- Zău?
- Da. Așa mi-e meseria.
- Zău? Dar doamna unde e?
- La serviciu.

Edificată:

- Aha. Am auzit că lucrează la teatru.
- Da.
- E chiar artistă?
- Da.
- Zău? Ce interesant. N-am cunoscut niciodată o artistă.
- O s-aveți timp s-o cunoașteți.
- Da... Ce bine... Eu...

Dar nu mai continuă. Pornește brusc spre ușă cu punga de sare în mână. Pe chip i s-a așternut o subită tristețe. În coridor se oprește. Are un surâs chinuit. Pare să mai aștepte ceva. Nu văd ce.

– Nici o grabă cu sarea, zic.

– Mulțumesc. Și, dacă vă deranjăm, să bateți în perete. Fetița e cuminte, dar soțul, știți... e cam gălăgios...

Ei, și uite așa, după ce a plecat în sfârșit, m-am regăsit din nou singur și puțin năucit de acest jet neașteptat de viață, de realitate, de neorealitate care a țâșnit peste mine ca dintr-o tulumbă. Am încercat să-mi reiau însemnările, dar n-a mai mers. M-am culcat și am citit până după miezul nopții „Abbadon, exterminatorul”. Ce idee, ce plăcere, în cele din urmă ce perversitate să îngrămădești atâtea orori într-o carte!

Azi e duminică și cunoașterea vecinilor, începută aseară, continuă. Am fost convocat pentru ora zece, în holul scării E, la adunarea de constituire a Asociației locatarilor. Alegeri, chestii... Cei mai mulți n-au venit, nu suntem decât vreo doisprezece. Ne privim stânjeniți, cu oarecare suspiciune. Un ins mărunț și acru, cu ochii foarte apropiați deasupra unui nas borcănat, reprezentant al Consiliului Popular, rostește pe un ton vag agresiv un *speech*, ceva între instructaj și învățământ ideologic, proprietatea obștească, cele mai bune condițiuni, o serie de măsuri, îndeplinirea obligațiilor cetățenești... La un moment dat se pune problema bățătoarelor de covoare. Cineva propune să fie făcute din țevi, patru țevi, două orizontale, două verticale, sudate, gata bățătorul. Da, obiectează cineva, dar țevile nu pot fi înfipte în pământ, ca parii, cele verticale adică, trebuiesc făcute gropi și turnat acolo niște beton, altfel nu țin. Un inginer pe care-l știu mai de mult din vedere, pensionar acum, altfel impunător, înalt, cu păr bogat, alb, dar într-un evident proces de ramoliție, cere cuvântul disciplinat, prin ridicarea mâinii.

– Spuneți, toarșu! aproape că-l somează insul de la Consiliu.

Inginerul își drege glasul și zice rar, plin de importanță:

– Pentru bățătorul de covoare... întâi va trebui să facem o antecalculație...

Câteva clipe de tăcere respectuoasă. Chiar și oficialul pare impresionat. Apoi, cu totul pe neașteptate, un tip roșcovan și gras, cu picioarele goale în papuci de casă și cu o bluză de pijama peste pantalonii de stradă:

– Ce antecalculație, domle!? Pune fiecare apartament un pol și vă fac eu cu nea Mișu bățătoarele în trei zile. Nu-i așa, nea Mișule?

Nea Mișu, cam de același gabarit, confirmă ca pe ceva de la

sine înțeles:

– Păi cum?!

Fac un calcul rapid: sunt aproape două sute de apartamente...

Oficialul își revine din surpriză și intervine sever:

– Din ce să le faci toarșu?

– Din țevi, din ce?!

– De unde țevi?

– Asta-i treaba noastră, nu te încoarde grija pe matală!

– Vedeți, poate încălcați legalitatea, obiectează mai moale oficialul intimidat parcă dintr-o dată de impetuoșitatea inițiativei.

– Ce-are a face aici legalitatea? Vezi-ți matală de treabă!

Rumoare. Unii că are a face, alții că n-are. Chestiunea rămâne în coadă de pește și pe nesimțite se trece la altă problemă: uscătoriile. Aproape două sute de apartamente „per bloc” și nici o uscătorie prevăzută în proiect, de unde binecunoscutul aspect napolitan al teraselor și, implicit, al cartierului, care „nu cadrează”, cum zice oficialul. Cineva observă că la capătul fiecărei scări, la etajul zece, există câte un spațiu ceva mai larg care ar putea fi transformat în uscătorie. Da, dar ce te faci cu asigurarea, trebuie un perete, eventual din plasă de sârmă, cu o ușă care să se închidă cu lacăt. Toate astea, intervine iar inginerul, nu se pot realiza fără o antecalculație. De data aceasta cuvântul nu mai inhibă pe nimeni. Dimpotrivă, se avântă toți în frământarea problemei, o întorc pe toate fețele, unii pro, alții contra. Deficitar la capitolul spirit civic, nu numai că nu mă pot implica, dar simt cum încep să-mi pierd răbdarea. Profit de o controversă la care participă toți deodată și mă strecor discret spre ușă. Aștept la 12 un telefon, șoptesc fără adresă și copleșit de vinovăție. Vecinul de lângă care mă desprind clipește, zâmbindu-mi îngăduitor. Mă simt absolvit.

Ajuns acasă vreau să-mi însemn câteva lucruri în legătură cu escapada pe care am făcut-o ieri cu Mircea, dar nu reușesc să mă concentrez. Constat că ședința asta cu bătaoarele de covoare și uscătoriile mi-a resuscitat amintirea unor personaje care mi-au populat copilăria. Veneau la Casa fericțiilor periodic, cu ocazii bine și aparent

definitiv stabilite. Prima era Juja neni. Zic prima, pentru că, în ordine calendaristică, ea își făcea întâia apariție în fiecare zi de 2 ianuarie. În programul foarte riguros al existenței sale, data aceasta era consacrată unui tur al caselor în care lucra cu ziua. Se ivera pe la zece dimineața, îmbrăcată în rochia ei neagră de zile mari și cu capul înfășurat într-o basma de mătase neagră cu flori mari, verzi. Paltonul din imitație de blană și șoșonii și-i lăsa în antreu. Mama și mătușa Ingrid o poșteau în salon, iar ea le însoțea plină de demnitate, purtându-și pe braț poșeta de mușama, roasă pe la colțuri, mare cât o sacoșă, cu o închizătoare nichelată care se închidea cu o pocnitură ca de pistol cu dopuri. Era singura ocazie când intra în salon și stătea în fotoliu, alături de doamnele casei. În timp ce punea pe masă serviciul de țuică și platoul cu aperitive, Roza, bucătăreasa, o privea cu nedisimulată admirație, dar Juja neni gusta plăcerea de a se lăsa servită, făcându-se că nu o vede. Nu cred că avea pe atunci mai mult de patruzeci, patruzeci și cinci de ani, dar, muncită de viața ei istovitoare, arăta mult mai învârstă. Era mai curând scundă. Nu grasă, dar bine făcută, cu oase scurte și groase. Nu-mi puteam lua ochii de la mâinile ei. Late, puternice, cu pielea roșie de parcă ar fi fost mereu opărită. În semn de prețuire, printr-un consens tacit, toți ai casei, de la Roza până la unchiul Nestor, inclusiv noi, copiii, nu vorbeam cu ea decât unguerește. În zilele de 2 ianuarie, topea mezelurile de pe platou cam într-un sfert de ceas, dar nu accepta să bea mai mult de două păhărele de țuică. După al doilea, exclama invariabil *na hát!* și scotea din adâncurile *ridickülului* un carnet scorojit cu pătrățele și un căpețel de creion chimic cu vârful bont. Cu Mama și cu mătușa Ingrid apoi, țineau un fel de consiliu în care stabileau până la sfârșitul anului zilele de spălat și cele de călcat, iar ea și le nota în carnețel, împingând trudnic creionul al cărui capăt și-l trecea din când în când peste limbă. Avea faima de a fi cea mai bună spălătoreasă din oraș. A o avea spălătoreasă pe Juja neni era un privilegiu. Ea își alegea casele în care îi convenea să lucreze și nu casele pe ea. Muncea cu sistemă, avea stil, cum s-ar zice, era parolistă și conștiincioasă, dar pune condiții știute și îndeplinite de toată lumea fără obiecții. În ziua

de spălat, bunăoară, rufele trebuiau s-o aștepte înmuiate în cazanul cel mare. Ea sosea la șase fix, își dădea jos rochia de stradă, îmbrăca un fel de halat peștiș din stambă și încălța galoșii pe care și-i aducea de acasă. Cu mâncile sumese apoi, stătea până seara la opt învăluită în vâlătuci de aburi, aplecată asupra albiei uriașe din spălătoria de la demisol. Se întrerupea de trei ori în acest timp, când o chemau la bucătărie: la zece, la unu și la cinci după-amiaza. La zece primea o felie imensă de pâine de casă unsă cu untură peste care își presăra cu vădită plăcere și din belșug sare și *pirospaprika*; la unu prânzea, având însă întotdeauna un pahar de vin, iar la cinci căpăta o ceașcă de cafea cu lapte și o felie de cozonac sau un briș aduse anume pentru ea de la cofetărie. Mânca singură la masa din bucătărie așternută cu tot tacâmul și servită de bucătăreasa mereu îngrijorată să nu-i lipsească ceva. La ora cinci veneau acolo și Mama sau mătușa Ingrid, sau amândouă, pentru a face cu ea puțină conversație. Același era ritualul și în zilele de călcat. Doar că atunci rufele trebuiau s-o aștepte stropite și stivuite în suluri în coșurile de răchită. Pe grătarele lor de sârmă erau pregătite, fierbinți, două fiare de călcat cu mangal: nu suferea fierul electric, zicea că strică rufăria, avea teoriile ei... În timp ce lucra cu un fier, bucătăreasa trebuia să vegheze ca al doilea să fie cu tăciune proaspăt, pentru a-l putea înlocui pe primul de îndată ce se răcea. Din când în când Juja neni ieșea cu fierul în pragul dinspre grădină al bucătăriei și, cu mâna întinsă, începea să-l învârtească. Era pentru noi un spectacol: tăciunii înteiți desenau un cerc roșu, de foc. Și mai era ceva: în zilele de călcat, trebuia să aibă tot timpul la îndemână trei sticle de sifon din cele mari. Se oprea din când în când cu chipul congestionat, iar după ce bea cu lăcomie emitea același *na hát* atoatestimulator și înșfăca din nou fierul. La opt seara, cele trei sifoane erau goale. Atunci își făcea apariția și omul ei s-o conducă acasă. Era atât de sfrjit Brașovan baci, încât părea chiar mai scund decât vajnica Juja neni, deși, de fapt, nu era. Până ce ea se pregătea de plecare, el primea o țuică și câteva mezeluri drept recompensă pentru că întinsese rufele la uscat, după cum era vremea, în grădină sau în pod. (Și despre podul acesta fabulos al Casei fericitorilor, cu cotituri și cotloane obscure, cu grinzi urieșești, cuiburi

de viespi și fantastice pânze de păianjeni, cu lăzi întredeschise pline de vechituri fascinante, cu șoareci adevărați și jucării stricate, iată și despre podul acesta ar trebui să scriu cândva...). Și după ce totul era gata, pus la punct, rufele întinse sau, după o zi de călcat, stivuite pe mobile, așteptând să fie așezate la loc în dulapuri și umplând până atunci casa cu mireasma lor de albituri curate, scrobite, un miros proaspăt și răcoros care-ți dădea un sentiment de fericire discretă și fără nume, cum n-am mai cunoscut niciodată de atunci, după toate acestea deci, un zvon se risipea prin toate odăile, pleacă Juja neni, pleacă Juja neni... Ne adunam toți „sub poartă” să-i petrecem, ca și când ar fi pornit să cucerească o lume nouă. Mama sau mătușa Ingrid aducea plicul cu bani pe care fără să-l privească măcar, Juja neni îl azvârlea cu seniorală nepăsare în hăul poșetei. Pe urmă îi însoțeam până în pragul porții de unde îi urmăream cum se îndepărtează ținându-se de braț, fără grabă, indiferent de vreme, ca într-o plimbare.

Pe noi, copiii, Juja neni ne ignora total, Nu ne învrednicea nici măcar de circumstanță cu vreuna din acele amabilități pe care cei mari le adresează copiilor. Pur și simplu, nu existam pentru ea, ceea ce ne inspira un sentiment amestecat de admirație și respect din care nu lipsea frica. O urmăream de la distanță când învârtea fierul de călcat, dar nu îndrăzneam să ne aventurăm în bucătărie decât la mare nevoie. De spălătorie nici vorbă. De altfel, acolo totul era făcut să ne țină la distanță, aburul, umezeala, căldura, mirosul săpunului urât, brun-cenușiu, cât jumătățile de cărămidă, și în primul rând ea însăși, ivindu-se dintre aburi și clăbuci ca un monstru al adâncurilor, severă, șiroind de apă și sudori, cu brațe înspăimântătoare, roșii, ca de carne vie. Juja neni nu mai era de mult o persoană, ci o instituție. Dacă ar fi lipsit o singură dată într-una din zilele însemnate în carnetel, o nouă epocă ar fi început în istoria Casei fericitorilor. Cum s-a și întâmplat, de altfel. Față de Brașovan baci, în schimb, nutream un sentiment ambiguu, de curiozitate nedisimulată și vag dispreț. Intuiam probabil oportunistul. Fără ca nimeni să-l fi întrebat sau să i-o fi cerut vreodată, se declara român ori de câte ori i se ivea prilejul; o făcea cu un fel de ostentație suspectă, ca și cum ar fi vrut să dea de înțeles că se desolidarizează

de Juja neni. Suscita astfel reacții diverse, toate însă în defavoarea sa. Cel mai pornit împotriva lui era unchiul Nestor care-l tolera doar din considerație pentru Juja neni. „Un nimendrum!” pufnea el, clasându-l cu acea exclamație care, în cazul său, era expresia disprețului suprem, sugerând în același timp că știa despre individ lucruri definitiv compromițătoare, pe care însă decența îl oprea să le numească în fața noastră. După nume, ar fi fost plauzibil ca Brașovan baci să fi fost român, după accent însă era absolut neverosimil. Spre deosebire de Juja neni, pe noi, copiii, nu ne ignora, dimpotrivă, ținea să ne amuze cu orice preț. Ne adunam în jurul lui mai curând din curiozitate decât din simpatie. „Merjem în pădură – ne recita el câteva versuri, mereu aceleași și, după toate aparențele, originale – pringem o iepură, vegem un ursucă și-l pringem de bucă!” Iar la ultimele cuvinte ne ciupea de obraz cu degete aspre ca niște bucăți de lemn. Ne feream, surâzând jenați, dar îl însoțeam de fiecare dată când se urca în pod să întindă rufe. Căci plăcerea lui tainică era aceea de a debita măscări și singurul loc unde o putea face era podul. Ne atrăgea, bineînțeles, și podul în sine, cu toate misterele lui încă neelucidate la care se adăugau acum, șoptite cu buze umede și ochi vieleni în semiobscuritate, cuvintele acelea al căror înțeles rămânea încă pentru noi în cea mai mare parte criptic, dar în care întuiam un sens rușinos ce ne transmitea voluptatea abia descoperită a lucrului interzis. Momentul culminant îl trăiam când, ivindu-și capul printre rufele întinse, ne punea pe neașteptate în fața unei întrebări șoptite cu precipitare: „Ce fașe fetița chind îl pringe mița?” Și, după câteva clipe de mută așteptare, când rămâneam interziși, cu gurile întredeschise, ne dădea tot atât de brusc răspunsul, vârându-și sub nasul nostru pumnul cu degetul mare strâns între arătător și mijlociu, după care dispărea în spatele cearșafurilor întinse ca după o cortină de unde i se auzea râsul subțire ca un schelălăit. Intuiam de fiecare dată subtextul obscen al cimiliturii, dar înțelesul ei continua să ne rămână inaccesibil. Când seara, la plecare, Juja neni era gata, iar el încă nu-și hlăpăise mezelicul, îl admonesta severă: „Hai, bătrân deșuchiat, cât mă mai ții aici?!” La care el se repezea gudurător: „Sunt

aici, inimioara mea!” Deșuchiat? Nu prea înțelegeam cuvântul, mai ales că ea își rostea apostrofa în ungurește, dar intuiam și de data asta că nu era o dezmierdare. Într-o zi am întreat-o pe Mama ce înseamnă. Smintit, mi-a răspuns ea. Nebun. Dar de ce-i spunea Juja neni așa lui Brașovan baci? Și-o fi având ea motivele ei, a spus Mama scurt. Răspunsul ei sibilinic mi-a sporit nedumerirea. Abia peste vreo doi, trei ani, după ce descoperisem farmecul de a răsfoi fără nici un scop precis enciclopediile, considerându-ne deja prea mari pentru a ne mai aține prin preajma lui Brașovan baci, am dat și peste cuvântul cu pricina care mai purta înțelesurile de dezmațat, destrăbălat, deșanțat. Lucrurile se mai limpeziră. Vasăzică, mi-am zis, Juja neni știa ea ce știa...

Mă preocupă escapada la stația meteo a lui Dănuț, pentru că mi-a prilejuit două revelații care-și pot avea – dacă nu imediat, poate că în perspectivă – implicațiile lor în istoria clanului. Prima îl privește pe Mircea. Numirea lui în postul de director al Întreprinderii de Explorări, imediat după întoarcerea din Africa, l-a luat pe neașteptate. Nu era deloc încântat când mi-a anunțat vestea. Dincolo de dragostea lui pentru tot ce ține de ale Firii, profesiunea de geolog l-a sedus prin promisiunea, împlinită până acum, de a-i permite să hălăduiască liber, departe de orice constrângeri și conveniențe citadine. Ceea ce a și făcut. Venea acasă sâmbăta – când venea – murdar, ars de soare, bătut de vânturi, murat de ploi. După două, trei zile abia aștepta să plece iar. Cea mai mare parte a acestui răstimp o petrecea jucându-se cu Mădălina. Mai ieșeau și la câte un film, la câte un concert. Suporta însă greu anturajul Soniei și cravata. Sonia – doctoriță mediocră, la cabinetul căreia nu e niciodată coadă – e mondenă, își are „un cerc” al

ei, toalete, vizite, din când în când câte o excursie externă cu scopul unic de a-și primeni garderoba și cosmeticele. Mod de viață la care Mircea e totalmente opac. Acesta a și fost de altfel adevăratul motiv al divorțului. Și nu mă încumet să ridic piatra împotriva niciunuia, fiecare avându-și dreptatea sa. Două individualități incompatibile. Dacă n-ar fi fost Mădălina, această capodoperă căreia i-au dat viață în colaborare, aș zice că nenorocirea a fost că s-au întâlnit, nu că s-au despărțit.

Noua funcție i-a răpit, așadar, în primul rând libertatea. Acum, manipulând hârtii, între munca de birou și interminabile ședințe, vizat neconținut de imprevizibile telefoane „de sus”, e în postura peștelui pe uscat. „Am senzația că m-au prins în capcană”, mi-a mărturisit într-o zi râzând, dar dincolo de râsul lui nu era greu de distins un accent tragic, imposibil de reprimat. Și apoi, nu e omul potrivit pentru o asemenea funcție: nu e absolut deloc maleabil. Privită de sus, e un inconvenient grav. Privită de jos, e o calitate. Ori de unde ar fi privită însă, lipsa de maleabilitate în acest caz va sfârși prin a-l readuce cât de curând în vechile sale rosturi. Cu atât mai sigur cu cât ea se conjugă cu absența totală a oricărei ambiții de cățărațor. N-are ce pierde, iar oamenii care n-au ce pierde sunt cei mai incozi.

Deși n-a împlinit decât vreo trei săptămâni, directoratul acesta a început să-i marcheze felul de a fi. Era un om, dacă nu excesiv de comunicativ, în orice caz deschis, cu simțul umorului. Acum e în permanență preocupat și ceea ce mi se pare mai grav e că și-a pierdut disponibilitatea de a râde așa ca până acum, din toată inima, chiar dacă, poate, puțin cam zgomotos, ca omul obișnuit să trăiască sub cerul liber. Erau acestea niște simple bănuieli, confirmate acum, în timpul drumului pe care l-am făcut împreună. De îndată ce am pornit, am început să-l observ discret. Cum conducea, părea concentrat asupra drumului, dar era limpede că-l preocupau altele. O cută discretă i se ivise între sprâncene și altele două i se adânciseră de-o parte și de alta a gurii. Chiar colțurile buzelor mi se păreau mai coborâte, într-o expresie de amărăciune sau blazare. Încă nu ieșisem din oraș, când si-a scos cu o mână cravata, cu gesturi smucite, nervoase, azvârlind-o cu obidă peste umăr.

– Pentru toți conțopiștii ăștia cravata contează! Să ai cravată! Că treaba merge sau nu, e o chestiune care mai poate să aștepte. Dacă însă ai proasta inspirație să apari în fața lor fără cravată, sar în sus! Ești descalificat.

– Încă nu te-ai adaptat?

– Ce să mă adaptez?! N-o să mă adaptez în veci! Am fost un dobitoc fără pereche când am acceptat corvoada asta. Știi ce mi-a spus ieri Sasu?

Nu știam cine e Sasu, dar am dedus că-i era vreun superior, de la județ, poate din minister.

– Nu știam unde-mi stă capul, secretara aștepta lângă mine cu un tanc uite-așa de hârțoage de semnat, afară așteptau vreo zece oameni, fiecare cu problema lui, peste o oră aveam ședință de ceome, când țâr, țâr și telefonul, ca în bancul ăla cu chinezii. Tovarășul Sasu mă convoacă la el într-un sfert de oră în problema șantierului ăsta unde mergem acum. Mă convoacă, bineînțeles, prin secretară, el fiind o persoană prea importantă ca să-și vâre degetul personal în discul telefonului...

– Așa-i obiceiul, așa-s uzanțele, încerc eu să-l temperez.

Văzându-se trecut binișor de punctul de control de la ieșirea din oraș, apasă accelerația. Acul sare spre sută.

– Rău obicei. Obicei de neam prost. De parvenit. Și-apoi tonul ăleia: vă invită să vă prezentați într-un sfert de oră! Auzi, domle! Nu neg, e foarte importantă problema șantierului, pe mine mă arde în primul rând, dar de aici până la convocări de genul ăsta, ca și când eu n-aș avea altă treabă decât să aștept telefoanele secretarelor lui!...

– Mircea dragă, trebuie să te obișnuiești, poate și pe el îl presează alții. Nu te mai formaliza și tu de toate fleacurile.

– Cum fleac, măi Tavi, ăsta-i fleac?! Mă uit și-n întreprinderea asta, că acum, de când sunt director, am devenit mai atent: e un fenomen, omule! Care cum prinde un pic de cheag de șef, începe să-și umfle gușa și să le vorbească celorlalți numai de sus și pe răsteală, ca vechilii de pe vremuri, de parcă ar avea de-a face numai cu potențiali sabotori!

Nu-i stătea în obicei să exagereze. O pun însă pe seama tracasării

cotidiene la care realmente e supus fără să se fi obișnuit încă. Cel puțin asta e impresia mea. Încerc din nou să-i distrag atenția, dar, inabil, nimeresc tot în punctul nevralgic:

– Ce ziceai că ți-a spus Sasu?

– M-a primit foarte jovial, dar ce știi tu, tu n-ai avut niciodată șefi, nu le știi psihologia, mentalitatea, n-ai de unde să cunoști acest gen de jovialitate fals radioasă care disimulează, de fapt, condescendența sau resentimentul... Mi-a întins mâna peste birou, mi-a făcut semn să sed și ei, zice, cum ne-am adaptat, cum ne descurcăm în noua funcție? Mă frisonază și pluralul ăsta pe care l-aș numi al falsei implicări...

Da, aici îi dau dreptate, și eu mă crispez ori de câte ori mi se adresează cineva cu acest plural, tot mai rar în ultimul timp, e drept. Un plural didactic? Căci, auzindu-l, mă revăd azvârlit subit cu ani în urmă, în plin coșmar al orei de matematică, scos la tablă, chestionat de făptura mărunță, insistentă și terorizantă a domnului Nițșă, ale cărui întrebări țâșneau de sub o monumentală mustață pe oală: „Ce știm noi, Prodane? Noi știm...” Iar eu, paralizat, cu palmele umede, n-aveam idee ce știm noi și nici vreo speranță să aflu vreodată. Cum, de fapt, până azi, nici n-am aflat... Sau, poate, într-adevăr, cum zicea Mircea, un plural al implicării? Îl știu, l-am cunoscut și pe acesta în timpul zilelor pe care le-am petrecut – încete, nesfârșite zile – la Terapie intensivă. Venea Profesorul în vizită cu toată suita și ritualul lor aparte, se oprea lângă patul meu și-mi lua mâna între palmele lui moi, calde, uscate. Ochii lui albaștri, cu priviri concentrate, dense, erau îngrijorați, mărturisind în același timp maxima implicare: cum te simți? Nu era în întrebarea lui nici un pronume de politețe și nici un soi de plural. Doar acel *te* esențial, căci, într-adevăr, numai eu puteam ști, numai eu *mă* puteam simți. Nu era momentul potrivit pentru disimulări și politețuri: cum te simți? Doar auzind acest *te* net, sincer, fără nici un ascunziș, mă simțeam mai bine. Okei, șopteam printre buzele arse, lemnoase, deshidratate și atunci pe chipul lui cu trăsături grave, în ochii aceia care se străduiau să-l implice, să-l facă una cu mine, pătrunzându-mi până în adâncurile trupului, fulgera un surâs limpede și palma lui mă bătea

ușor peste mâna inertă: îmi era de ajuns să știu că voi săpa, că totul nu e decât chestiune de timp, de colaborare, de răbdare. Pentru ca, trecând la patul de alături, unde putrezea de vie acea sărmană femeie, să-l aud adoptând pluralul teribil, de o veselie silită, al deznădejdi, în primul rând al propriei deznădejdi, născută din conștiința lucidă, exactă, scutită de acum de orice eroare, că implicarea sa e zadarnică: ia să vedem, ce mai facem noi, am fost cuminți, cum ne mai simțim? Mă încerca un fior înghețat când îl auzeam, căci avusesem timp să învăț că aceia cărora le vorbea astfel trecuseră vămile și, chiar dacă mai respirau, chiar dacă auzeau și priveau, chiar dacă încă, poate, mai vorbeau, se aflau de acum undeva de unde nimeni nu-i mai putea readuce... Tot un plural al implicării deci, dar nu fals, ci fără speranță. Spre deosebire de al celui Sasu, fals implicat, cum, pe bună dreptate, îl suspecta Mircea. Dar, cu neașteptatele mele retrospective, atenția mi-a fost deturnată și n-am mai reținut exact ce i-a spus Sasu. În orice caz, ceva în legătură cu ținuta, cu absența cravatei.

– Purtam cămașa aceea italiană în carouri, care se încheie cu butoni sidefați, deschisă la gât, și jerseyul nou, larg, din lână natur, pe care mi l-a tricotat Mădălina, după ultimul răcnet, zicea Mircea, eram elegant, a, da, mai erau și blugii, dar lui ținuta asta i s-a părut prea nonconformistă, noi, mă lămură el cu bunăvoința aceea care cerea palme, noi, cei cărora ni s-au încredințat munci de răspundere, trebuie să fim mai atenți la ținută, tovarășu Prodan, să dăm exemplu. Exemplu de ce? Îmi venea să-l întreb, de bâză cu ștaif?

Dar nu aceste amare nimicuri îl preocupau pe el cu adevărat, ci, după cum aveam să constat, destinul șantierului de la Piatra Roșie. De fapt, nu destinul șantierului, ci al muntelui cu tot ceea ce ține de el. Am ajuns acolo după vreo trei sferturi de oră.

– Vii cu mine sau mă aștepți aici? Ne aflam sus, în marginea pădurii. Scosese mașina din drum și o oprise la umbra primilor copaci, cu botul într-un desiș de porumbe. De aici, o ramură a drumului, rar frecventată, îngustă și năpădită de ierburi, urca prin pădure spre stația meteorologică. Alta, drumul propriu-zis, cobora într-o buclă largă până

în fundul văii, unde se vedeau primele semne ale organizării șantierului. Preferam să-l aștept sus. N-am ținut niciodată să asist la durerile facerii. Îmi ajung ale mele. Fiecare cu ale lui.

Resimt orice rană a pământului ca pe o agresiune asupra propriului meu trup și mă deprimă cumplit priveliștea muntelui sfârâmat ori a cioturilor cu așchii albe, ca niște oase frânte, ultime rămășițe ale pădurilor ucise. Am pornit de unul singur printre copaci, animat de o emoție bizară de adolescent care merge la prima sa întâlnire. Explicabil, căci n-am mai fost într-o pădure de câțiva ani. Aveam ambiția să pătrund cât mai departe, cât mai adânc și pășeam grăbit, ca și când m-aș fi îndreptat spre un loc anume. Răscoleam cu foșnet mare frunzișul sub pași și, când m-am oprit găfâind, după vreun sfert de ceas, căci în tot timpul acesta urcasem, m-a copleșit întâi de toate liniștea enormă. O liniște aproape materială, ca o lespede, pe care câte un zgomot stingher și pentru mine enigmatic – o fluturare scurtă de aripi, un trosnet ușor de vreasc, țipătul singuratic al vreunei păsări – nu făcea decât s-o augmenteze. M-am așezat între rădăcinile unui fag, cu spinarea rezemată de trunchi. Locul era așternut cu mușchi și frunziș. Pădurea întomna, sporindu-și măreția prin risipa de culoare. Ceea ce mă învăluia nu era lumină, ci un fel de pulbere aurie străbătută de funigei diafani sau, poate, de fire sedefii de painig. Cu ochii închiși și ceafa sprijinită de trunchiul răcoros, am încercat să-mi urmăresc contopirea – atâta câtă putea fi – cu ființa pădurii. Îmi percepeam bătaia pulsului ca pe o cadență simfonică marcată de un timpan. Mă învăluiau miresme de frunză veștedă, de vreascuri și bureți. Ceva mărunt, mămăruță, furnică, mi se plimba pe mână cu intenția previzibilă de a se aventura de-a lungul brațului. Ei și? În orice alt loc aș fi reacționat excesiv, alungând-o, poate chiar strivind-o. Acum mă simțeam una cu arborele de care mă rezemam, aveam senzația că picioarele-mi pătrund prin stratul gros de frunziș către pământ, devenind pe nesimțite rădăcini și că, sub pleoapele coborâte, întunericul auriu se preface în seva care avea să mă hrănească. Fără dorințe și fără speranțe, absolvit până și de orice gând, am avut șansa de a-mi ignora trupul, lăsându-mă absorbit în tăcerea aceea

ocrotitoare ce dobânda treptat chipul fericirii. Nu știu cât a durat starea aceasta de beatitudine. Până în clipa când, de undeva din vale, a răzbit zgomotul derizoriu al unui motor. Derizoriu pentru că până aici nu mai rămâne din el decât un firicel sforăitor. De ajuns însă pentru a tulbura acel echilibru miraculos și fericitor, insinuându-mi fiorul unei neliniști, încă obscură, îndepărtată, dar nu mai puțin neliniște, amenințând să se amplifice pe măsură ce identificam în sursa ei, în acea nenorocită, scârboasă sfârâială, anticiparea primejdiei ce avea să ducă mai curând sau mai târziu la nimicirea vieții ce mă-nvăluia în acele clipe de peste tot. Ușor crispat, cu pleoapele strânse, simțindu-mi fisurată fragila coajă de liniște ce mă ocrotise, am urmărit horcăitul acela infam până l-a mistuit depărtarea. Ideea pericolului potențial a rămas însă, stăruind de pe urma lui ca un reziduu pestilent. Nimic n-a mai putut fi apoi refăcut. Nici tăcerea mustind de foșnetul secret al vieții, nici detașarea, nici acea scurtă iluzie a fericirii. Peste creștetele copacilor trecu o adiere și întreaga pădure suspină prelung, din adâncuri, ca un drumeț ostentit, ajuns la o cumpănă a apelor. Și pe urmă, brusc, ca o stridentă batjocură, claxonul lui Mircea. M-am ridicat. Redobândindu-mi subit obișnuințele transformate de mult în reflexe, mi-am azvârlit cu un deget gânghania de pe braț. Era o buburuză târzie.

L-am găsit așezat la volan. Părea nerăbdător și ceva mai vesel decât până aici.

– Gata, s-a rezolvat! zise pe când apucam pe drumul acela aproape părăsit. E prima mea victorie în noua funcție!

– Te-aș felicita dar încă nu mi-e clar pentru ce.

– S-au sistat lucrările aici, la Piatra Roșie. S-a aprobat în sfârșit.

Pentru asta mă chemase Sasu, ca și cum nu mi-ar fi putut-o spune și la telefon. Dar cum vestea nu-i convenea, pentru că trebuia să se recunoască înfrânt și să-mi dea mie apă la moară, nu și-a putut refuza spectacolul micii mele umiliri, convocare prin secretară, prelucrare privind ținuta și abia la urmă, ca pe un fapt divers, cu totul subsidiar, vestea propriu-zisă...

– Nu înțeleg...

– Ce nu înțelegi?

– Nu înțeleg de ce consideri asta o victorie personală, din moment ce tu însuși ai descoperit zăcământul.

– Și încă un zăcământ cuprifer, acum când cuprul e deficitar, nu? râde el.

– Păi nu? fac eu, sincer nedumerit.

– Așa e în teorie, dar vezi că practica ne omoară. E o istorie întregă pe care – oricât ai fi tu confesorul meu – nu ți-am mai spus-o, că le ai și tu destule pe ale tale.

– Rău ai făcut.

– Rău, fiindcă orice discuție cu tine e un veritabil mijloc de defulare.

– Vezi? Dă-i drumul, încă nu-i târziu... Istoria trebuie să fie veche, de vreme ce ai descoperit zăcământul ăsta înainte de plecarea în Africa.

– Are mai bine de trei ani. Dar, după obiceiul pământului, un lucru se rezolvă abia după ce e bine fezandat. Când i-am predat lui Mândrescu raportul preliminar, i-am atras atenția să nu bată tam-tam-ul, ba chiar să nu sufle o vorbă până nu vom avea rezultatele definitive ale forajelor în adâncime și ale tuturor expertizelor de laborator. Aveam eu o bănuială întemeiată pe o mai veche experiență, că zăcământul ăsta de la care se aștepta foarte mult nu era chiar atât de grozav. Am lucrat aici cu Maia Onciu, o fată inteligentă și o foarte bună camaradă, de care era să mă și înamorez la un moment dat...

– Ei, taci! Nu mi te pot imagina victimă a unui *coup de foudre*...

– Nu, că n-a fost nici un *coup de foudre*... Amorul, sau, mă rog, presupusul amor, ce-o fi fost, s-a născut în vreme ce lucrăm împreună zi de zi... Doar diferența de vârstă m-a împiedicat să-mi pierd capul, gândul că nu e decât cu vreo șase ani mai mare decât Mădălina... La minte în schimb pare mai coaptă decât mine; atunci când i-am spus că vreau să-i atrag atenția directorului să nu popularizeze descoperirea, ea a fost cea care m-a prevenit, vedeți cum i-o spuneți, zice, șefilor trebuie să le sugerați o idee astfel încât să fie convinși că le aparține. În cazul acesta s-o faceți în așa fel încât, când ieșiți din birou, Mândrescu să fie cel care vă recomandă discreția. Iar eu, bătrân nărod, am râs, n-am

luat-o în serios, ba am mai și ironizat-o, toate le știi tu, i-am spus, ca un om mare, de unde te-i fi pricepând și la psihologia șefilor? Cred că e o intuiție, mi-a răspuns și uite că țin minte foarte exact cuvintele ei deși sunt trei ani de atunci și ceea ce m-a impresionat a fost gravitatea subită cu care le-a rostit, căreia nu i-am dat importanță. Iar la Mândrescu nici vorbă de sugestie, i-am trântit-o de-a dreptul, ar fi bine, zic, să nu spuneți încă nimănui nimic. A rămas contrariat, cum adică, Prodane, cum să nu spun, de ce să nu spun, să nu-l informez pe tovarășul Sasu? Mai ales pe tovarășul Sasu, zic. Dacă-l informați pe dânsul, se află până sus, iar asta nu-i decât un raport preliminar, ale cărui concluzii, cum bine știți, sunt provizorii. A râs cu superioritatea aceea stupidă a celor ce nu sunt obișnuiți să fie contrașiși: de când ai devenit așa de prăpăstios, Prodane, te știam cu picioarele pe pământ?! Mi-am călcat atunci pe inimă și i-am explicat rezervele mele, ale noastre, de fapt, căci erau rezervele întregii echipe, dar n-am reușit să-l conving. Că zăcământul putea fi nerentabil era o idee pe care pur și simplu n-o accepta, de vreme ce el avea sarcina să nu descopere decât zăcăminte rentabile. A și calificat-o drept o idee inoportună, ceea ce m-a adus la exasperare. Suntem în domeniul științei, i-am explicat ca unui profan, oportunitatea n-are ce căuta aici, e vorba de o posibilitate obiectivă și e spre binele tuturor să nu trâmbițăm o victorie până nu suntem siguri de ea. S-a înfuriat. Eu nu trâmbițez, tovarășe Prodan, eu informez. E de datoria mea să informez, zice. Și dumneata ar fi bine să nu-ți depășești atribuțiile și să renunți la atitudinea asta defetistă. Iar când să ies, a adăugat dintr-o dată calmat, cu aerul că-mi face o concesie: bine, vom mai aștepta câteva zile, dar grăbiți-vă cu definitivarea raportului. Aiurea, sunt sigur că, de cum am ieșit, a cerut legătura cu Sasu. Nenorocirea n-a fost că nu i-am sugerat ideea cu tact, cum m-a consiliat Maia, cu toate că nici amănuntul ăsta nu trebuie neglijat, ci că deviza lui Mândrescu era „să ieșim bine la defilare!” N-are importanță cu ce preț, numai să ieșim bine... Unde mai pui că defilările îi plac și lui Sasu. Iar cu o asemenea descoperire, îți închipui ce mai defilare ar fi ieșit, o adevărată paradă! Ce conta că preliminările ar fi putut fi infirmate?! Defilare să fie!

Peste câteva zile, la următoarea mea revenire de pe teren, am găsit o atmosferă schimbată. Bătea peste tot un vânt optimist, colegii ne zâmbeau complice și admirativ, pentru ca a doua zi să mă oprească pe stradă contabilul șef de la Centrală. Numai că nu m-a bătut pe umăr. Mă bucur, tovarășe inginer, zice, ați făcut o treabă bună, anul acesta n-o să vă mai dispute nimeni locul întâi, cât despre prime, ehei!... Asta nu mi-a mai lăsat nici o îndoială că lui Mândrescu i-a umblat gura. Dar nu m-am mai agitat, am lăsat lucrurile să decurgă de la sine. Și au decurs. Nu mai intru în amănunte, pentru că tot nu te pricepi, e destul să-ți spun doar că rezultatele tuturor analizelor și calculelor mi-au confirmat temerea: zăcământul nu e rentabil. A-l da în exploatare ar însemna a lucra în pierdere și în același timp a provoca în perimetrul respectiv un dezastru ecologic imposibil de justificat. Am elaborat deci raportul definitiv, un dosar de opt sute de pagini...

– Îmi închipui. Numai tu ești în stare de asemenea migăleală.

– Pe naiba numai eu! E o chestiune de etică profesională.

– Și de un pic de orgoliu profesional.

– Da. Poate. Nu văd nimic rău în asta. Nu văd nimic rău în ambiția de a lăsa în urma ta totul clarificat. L-am predat deci și mi-am văzut mai departe de treabă. Nici nu pot să zic că am așteptat, deși aș minți dacă aș susține că nu eram cât de cât curios să văd ce-o să se întâmple, cum vor reacționa Mândrescu și Sasu, cum se vor stinge zâmbetele complice și optimiste din jurul meu...

– Când zici că s-a întâmplat asta?

– Cu puțin înainte de plecarea mea în Africa.

– Aha... încep să înțeleg...

– Păi vezi? Spre surpriza mea, atmosfera-optimistă s-a menținut, despre raport nimeni n-a mai pomenit nimic, iar Mândrescu și Sasu au devenit față de mine de o bunăvoință și o amabilitate de-a dreptul suspecte. Între timp a venit și un director din minister, am auzit că a participat și la o agapă cu cabernet de Miniș la cabană unde, fiind probabil o fire generoasă, le-a dat cu mâna lui celor trei câini ai cabanierului câte un pui fript. Avea de unde, căci prin grija lui Mândrescu,

bun organizator în astfel de situații, era de față lume multă, taraf și animatoare zglobii, așa că puii se frigeau în cuptorul de pâine și, după ce se tăvăleau în mujdei, se așezau în piramide pe mesele așternute afară, sub un umbrar din crengi de brad, ridicat, cum am dedus mai târziu, anume pentru a celebra descoperirea noastră. Apoi, la nici o săptămână după întoarcerea directorului în minister, m-a chemat tovarășul Sasu, numai miere și surâs, să-mi propună plecarea în Africa, unde, conform convențiilor, e nevoie de specialiști cu înaltă calificare și noi ne-am gândit că dumneavoastră, tovarășe inginer, cu pregătirea și experiența pe care le-ați dovedit, ta-ta-ra și așa mai departe.

– Presupun că n-ai fost surprins...

– Cum să-ți spun? Mă așteptam să fiu într-un fel neutralizat pentru a asigura succesul defilării... M-a surprins în schimb ingeniozitatea soluției. Africa! Formidabil!

– Mie-mi spui! De când visai tu să vezi Africa!

– Din adolescență. Și cred că tu ești de vină pentru aspirația asta extravagantă. Se pare că mi se trage de la o carte grozavă pe care mi-ai dăruit-o de ziua mea. Mai știi?

– Tican Rumano?

– Exact. Din Ardeal la Kilimandjaro – se cheamă dacă mai țin bine minte. S-a pierdut demult pentru că a circulat pe la toți colegii de clasă, dar îmi amintesc perfect de coperta ei lăcuită, roșie, cu fotografia unei antilope impala...

– Știu... Și n-ai ezitat deloc înainte de a accepta propunerea sau ți s-a impus? Ai evitat întotdeauna să intri în detalii când venea vorba de plecarea asta a ta...

– Da, pentru că semăna a fugă... mirosea a lașitate... Era prima dată când mi se întâmpla să simt miasma propriei lașități... Nu, nu mi s-a impus, nici nu există vreo modalitate legală de a mi se impune... doar prin presiuni oculte poate, dar n-a fost cazul, căci am acceptat... N-aș zice că fără ezitare, dar a fost o ezitare foarte scurtă. Să refuz și să rămân pentru a mă bate să salvez pădurea, muntele ar fi fost o alternativă ispititoare în alte împrejurări... Atunci însă m-a prins într-o pasă proastă.

Divorțul, apoi moartea mamei, venite așa, una după alta, mă aduseseră într-o stare de blazare, de lehamite... La urma urmelor, mi-e tot una, mi-am zis, nu e treaba mea să mă erijez în militant ecologist... Ideea de a pleca undeva departe, cât mai departe, într-un loc necunoscut și neutru, unde să uit de toate și să-mi pot vedea de meseria mea, așa cum știu eu că trebuie făcută, să mă las acaparat în meseria asta până la uitarea de sine, toate astea deveniseră în clipa aceea mult mai tentante. Sincer să fiu, au sfârșit prin a mă seduce și poate aș fi simțit chiar gustul fericirii de nu era la mijloc despărțirea de Mădălina. Dar până și peste asta am trecut relativ ușor în ideea că Sonia o iubește ca și mine și va avea grijă să nu-i lipsească nimic. Sonia, cât e ea de lălâie și de găscă în altele, are marele merit de a fi o mamă bună... iar față de mine a jucat întotdeauna *fair*...

– Chiar întotdeauna? Dar apariția lui Caius?

– A, nu la asta mă refeream. Dar dacă stai să te gândești *sine*... cum e vorba aia latinească?

– *Sine ira et studio*?

– Așa. Deci, dacă judeci obiectiv, și apariția lui Caius s-a produs în limitele *fair play*-ului. Legătura ei cu Caius a început după ce legătura noastră sufletească era compromisă ireversibil, iar noi amândoi eram conștienți de asta... în definitiv, era dreptul ei să-și refacă viața...

– Era, dar putea să aștepte măcar până după pronunțarea divorțului, nu să se dea în stambă, să ajungeți în gura târgului...

Și-a fluturat mâna într-un gest de nepăsare:

– Târgul! *Je m'en fiche*... Gura târgului n-are nici o importanță și nu mă interesează. Apoi, cu o subită nuanță de tristețe: Singurul lucru important e șansa ori puterea – nu știu cum să-i zic – arta sau știința fiecăruia de a rămâne el însuși... Despre Sonia ziceam că s-a purtat corect pentru că n-a încercat niciodată s-o înstrăineze pe Mădălina de mine... Era singurul lucru de care mă temeam acolo, în junglă... să nu mă pomenesc la întoarcere în fața unei domnișoare – era și pericolul vârstei la mijloc! – o domnișoară străină, de o bună-voință rece, protocolară, care abia așteaptă să se termine întrevederea... E meritul Soniei că mi-am regăsit copilul dintotdeauna...

– Ba cred că e în primul rând meritul copilului. Și, într-o oarecare măsură și al nostru. Venea foarte des la Casa fericților și se simțea bine între noi... Îi plăcea să iasă la plimbare cu Sanda, era mândră s-o vadă colegii cu ea, cu mine asculta muzică, are câteva discuri preferate, uneori mergeam împreună la teatru, Timotei o fascina cu străvechile lui reviste spiritiste, cu monedele, cu timbrele, cu insignele. În grădină venea să învețe, spărgea nuci și se juca cu Sofron, cu Bunaiana era în stare să stea ore întregi și să asculte iar și iar aceleași povești din istoria clanului, Ioana îi făcea o înghețată de alune irezistibilă și toți, mai curând sau mai târziu, într-un fel sau altul, te evocam pe tine, tata a zis, tata a făcut, când era tata mic așa și pe dincolo, deveniseși un mit, ce mai...

– Bineînțeles, bineînțeles, n-am uitat nici o clipă meritele voastre. De altfel, la Casa fericților a copilărit, sunt mai bine de cincisprezece ani, anii care nu se uită, asta nu e o legătură care să poată fi ruptă printr-o hotărâre judecătorească... Voiam să spun însă că Sonia putea pur și simplu să-i interzică să vă mai viziteze.

– Sunt convins că ne-ar fi vizitat pe ascuns.

– Asta e sigur. Chestia e însă că n-a fost nevoie, nu înțelegi? Atât am vrut să spun, nu s-o absolv pe Sonia de celelalte...

Era un început de nerăbdare în ultimele lui cuvinte. Înțelegeam prea bine ce voise să spună, sunt și eu nevoit să recunosc că Sonia se purtase *fair*, dar nu voiam să comentez. Din răutate, desigur, mi-am surprins de mai multe ori în ultimul timp asemenea mici răutăți care încep să mă pună pe gânduri. Să fie adevărat că, o dată cu vârsta, devenim meschini, invidioși, avari? Ferească Dumnezeu! Adevărul e că împotriva Soniei am un dinte, l-am avut dintotdeauna, din clipa în care a adus-o Mircea întâia dată în Casa fericților. Nu știu cum să explic asta. Și pe ea, și pe Adela, de cum le-am văzut, le-am simțit ca pe niște intruse, am intuit că nu se vor asimila. Ciudat... Spre deosebire de Timotei, pe care, cu toată urâtenia și bizareriile lui, l-am simțit de la început „de-al nostru”. Ca să nu mai vorbesc de Sanda, care se alinia tradițiilor artistice ale clanului. Cu Sanda mai e însă și altceva: ea are o

ascendență cunoscută la fel de îndepărtată în timp ca și a noastră, vine dintr-un clan la fel de rămuros și de pitoresc, având ea însăși orgoliul apartenenței la el, aducând cu ea același spirit și aceeași mentalitate pe care le-a găsit și la noi. Căsătoria noastră a fost ca și fuzionarea a două mari companii. Umplu acest caiet fără nici un plan prestabilit: constat acum că am întrerupt însemnările pe care le începusem despre Sanda. Va trebui să revin. Și ea, și clanul ei merită toată atenția.

Atunci însă, în mașină, în timp ce eu îmi rumegam reflecțiile, Mircea a revenit la chestiunea șantierului. Spre surpriza sa, la întoarcerea din Africa, a constatat că zăcământul încă nu fusese dat în exploatare. De-a lungul celor doi ani, abia se făcuseră încet, mai mult de formă, câteva amenajări ce țineau de organizarea descoperțării, s-au turnat niște fundații, s-au ridicat câteva barăci, ceea ce văzusem și eu de sus, din drum. Oricum, stricăciunile erau încă remediabile.

– Nu voiam să-mi manifest fățîș interesul pentru o situație nefirească de care mă desolidarizasem net. Am tratat totul pur și simplu ca și când chestiunea n-ar fi existat. În realitate însă ardeam de curiozitate să știu ce s-a întâmplat. Maia Onciu, singura cu care puteam vorbi deschis, era în concediu la întoarcerea mea. Am încercat să mă interesez discret dar n-am aflat nimic concludent, că s-a considerat că încă nu e momentul potrivit, că nu s-a aprobat încă ba una, ba alta... în sfârșit, când a revenit, m-a lămurit Maia. M-a lămurit cu un ușor aer de consternare că puteam fi atât de naiv sau de puțin perspicace, încât să nu sesizez tertipul. Cum de nu v-ați dat seama încă de la început ce urmărește? se tot minuna ea. Întâi de toate a fost subtilizată documentația. Părți, pagini, capitole din ea au mai circulat un timp, pe urmă au dispărut și astea.

– Dosarul acela de opt sute de pagini?

– Da. Ca și tine, m-am mirat și eu. De fapt, a fost îngropat în seiful lui Mândrescu. L-am găsit în prima zi după ce m-au instalat în locul lui. Pe scurt, el, cu binecuvântarea lui Sasu, urmărea doar aprobarea investiției, nu și finalizarea ei înțelegi? După aprobare, a urmat temporizarea, probabil se temea și el de consecințe. Omul nu

urmărea decât un scop imediat și foarte concret: locul întâi, steagul de frunț și primele cele grase aferente. De altfel, le-a și obținut, chiar la sfârșitul anului, la vreo două luni de la plecarea mea. Poate că spera și o avansare, un salt în minister, ceva... După aceea, Dumnezeu cu mila, își va fi zis el. Peste toate e și prost, căci un om cu mintea întregă își dă seama din prima clipă că o mișculație de genul ăsteia nu se poate întinde la nesfârșit, ca gumilasticul... Ia te uită, ia te uită!

Ultimele exclamații i le provocase o apariție insolită. De câțva timp panta se accentuase, iar drumul îngust devenise o serpentină strânsă pe care ne cățaram în viteza întâi. După ultima buclă, am ajuns din urmă o fată, mai bine zis o amazoană, a cărei apariție ne-a tăiat respirația. Purta cizme, pantaloni de călărie de culoare verde închis, ca și vestonul cu petlițe cu frunze de stejar și nasturi aurii. Capul descoperit, părul retezat băiețește, blond-cenușiu, cu câteva șuvițe mov, ultima modă. Atârnată de umăr, ditamai arma cu două țevi. Calul alb, superb, cu botul trandafiriu, părea iritat de apariția noastră intempestivă. Mircea a încetinit și i-a depășit prudent, intrând cât mai mult în stânga. Cum să treci pe lângă ea fără un cuvânt?! Am interpelat-o abrupt și inutil, pe când ne aflam în dreptul ei:

– Putem să vă ajutăm cu ceva?

Și-a scuturat capul, zburbindu-și șuvițele:

– Nu e cazul, mulțumesc.

– V-am invita în mașină, dar...

Râse:

– Dacă-l invitați și pe Brăduț, cu plăcere...

O depășisem de acum.

– Brăduț! Ce nume! mormăi Mircea contrariat. Te pomenești că... ia întreab-o unde merge.

Luasem oarecare distanță și a trebuit să-mi strig întrebarea. Tot râzând, cu mâna pâlnie la gură, mi-a strigat și ea răspunsul care a sunat ca o lozincă:

– Tot înainte!

– E sibilinică, zic eu, puțin, dar stupid și sincer dezamăgit.

– Sau, în argoul generației, a făcut mișto de tine.

– Cam așa... Adevărul e că o apariție ca asta nu e deloc dezagreabilă.

– Păi vezi, făcu el cu o ironie discretă. Trebuie să te iau mai des cu mine... Ai putea chiar să te inspire din mitologia rutieră... să scrii legendele și basmele șoferilor... Circulă tot felul de istorii, chiar și cu fete enigmatice și tentante ca asta, care până la urmă se dovedesc a nu fi ceea ce ai crezut...

Îeșisem la drum mai drept, pe un fel de plai; pădurea, de o parte și de alta, nu mai era atât de deasă. Aveam de străbătut culmea unui runc și ajungeam. Din când în când, prin câte o rariște de brazi, se și zărea cabana stației.

– Pariez cu tine, spuse Mircea pe neașteptate, că tot la stație merge și nimfa cu pușcă. Pariez pe ce vrei că e ultima cucerire a lui Dănuț...

– Plauzibil. Băiatul ăsta e atât de delicat și de sfios, încât nu-l cred în stare de inițiative erotice. Destinul lui e să fie acroșat de fetele întrepide, cum pare a fi și Diana asta... Cum a pățit-o de altfel și cu Corina...

– A fost într-adevăr ceva între ei?

– Eu cred c-a fost o scurtă nebunie... Corina l-a ambetat, s-a distrat și apoi i-a dat papucii.

– Dar Corina îi este mătușă, deși sunt de aceeași vârstă!

– Se întâmplă și la case mai mari. ăsta e stilul Corinei: când își pune ceva în gând, nu se lasă până n-o face...

– Timotei și Ileana știu ceva despre stilul ăsta al ei?

– Bănuiesc, dar nu știu nimic concret. Nimeni nu le spune. La ce bun? Fata e majoră, vaccinată...

– Te tot întreb, pentru că, după doi ani de absență, nu mai sunt la curent cu ce se întâmplă în culisele clanului...

– În general clanul nu prea are culise. Totul se petrece la vedere. Secretele, stilul conspirativ le-a introdus întâi Paul al nostru cu eternele lui crailăcuri. Și, după el, Corina. Se pare că ei, generația lor, nu au

încredere în noi, în capacitatea noastră de a-i înțelege. Sau se îndoiesc de legitimitatea modului lor de a fi, au sentimentul obscur al vinovăției...

O excepție e Mădălina...

– Deocamdată, mormăi Mircea, șovăind, mai mult pentru sine.

– Ești nedrept, am zis. N-ai încredere în ea?

– Ba da. Dar nu exclud posibilitatea surprizelor.

– Nu e rău să fii realist, dar să știi că eu am o încredere desăvârșită în copilul tău. E atâta inteligență și puritate în el, încât sunt sigur că n-o să ne dezamăgească niciodată...

– Mă bucur să te aud vorbind așa, pentru că eu – mai ales în ceasurile de singurătate, când mă asaltează gândurile – încep să mă îndoiesc.

– Ți-am spus: ești nedrept. Și prost. Să ai așa o minune de copil și să te îndoiești!

Mircea surâse. Evident, fervoarea mea îi făcea plăcere.

– Mai bine zis, adăugă el, mi-e frică.

– Frică de ce?

– De viitor. Să nu i se întâmple ceva tocmai pentru că, din cauza prea marii purități, e vulnerabilă. Să nu dea un derbedeu peste ea. Încep să mă tem să nu fie o frică patologică, uneori abia mă abțin să nu-i telefonez fără nici un motiv, doar așa, ca să mă conving că nu i s-a întâmplat nimic...

– Ești caraghios. Ca aia cu drobul de sare din povestea lui Creangă...

– Siguranța ta îmi face bine.

– Ia te uită, ia te uită!

De data asta exclamațiile erau ale mele. După o ultimă curbă, ne aflam doar la vreo cincizeci de metri de stație, iar în fața cabanei ne așteptau vădit bine dispuși, anticipând surpriza pe care aveau să ne-o facă. Dănuț și nimfa cu pușcă

– Mudrururu! exclamă Mircea. Așa răcneau negrii când voiau să se apere de vreun duh al pădurii. Ne-a luat-o înainte pe scurtătură. Ce-ți spuneam eu? Pierdeai pariul...

Dan ne îmbrățișă cu o efuziune ce nu-i stătea în fire. Entuziasmul lui îmi păru artificial, mimat poate fără să-și dea seama, pentru a-și disimula încurcătura. Nu prea înțelegeam însă de ce ar fi trebuit să se simtă încurcat, dar aveam să aflui imediat. Luându-ne de după umeri, se întoarse către musafira neașteptată pentru noi, dar care părea să se simtă în elementul ei, familiarizată de mult cu locul. Ba chiar „de-a casei”...

– Deci am înțeles că v-ați mai văzut, zicea el cu volubilitatea aceea suspectă, totuși e bine să facem prezentările: ei sunt unchii mei: Octav Prodan, scriitorul, și Mircea, geologul. Iar ea e Simina, logodnica mea.

O dată bomba lansată, ne părăsi brusc și își reluă locul lângă ea. Stăteau acum amândoi radioși, în poziția mirilor la fotograf și savurau perplexitatea noastră. Am schimbat rapid cu Mircea o privire stupefiată. Fata ne privea surâzătoare, câtuși de puțin intimidată. În cele câteva clipe de tăcere se auzi șuierul vântului printre vârfurile brazilor și apoi sforăitul lui Brăduț, ca și când ar fi pufnit în răs. Pentru un privitor din afară, scena trebuie să fi fost într-adevă savuroasă. Primul și-a revenit Mircea.

– Hai, îmi zise, ce-ai rămas tuț, sărută-i mâna noii tale nepoate.

Ceea ce am și făcut. Avea o mână frumoasă, delicată, cu unghiile date cu sîdef, dar care-mi provocă totuși o ușoară crispare pentru că mirosea a cal. În timpul acesta, Mircea se străduia să ne ajute pe toți să depășim momentele de stinghereală inerente situației. Trăncănea și el nefiresc, cum nefirești am fost cu toții în primul sfert de ceas.

– Mă bucur să avem în familie și o pădură... cum e femininul de la pădurar?

– Pădurăriță, zic.

– Sunt inginer silvic, preciză ea rîzînd, dar cu o subită severitate sau răceală în intonație care mă face și acum s-o suspectez că-i lipsește simțul umorului. Era o nuanță nedisimulată de orgoliu în felul cum făcuse precizarea asta, ceea ce-mi stârni bănuiala că se simțise poate jignită că Mircea o socotise pădurăriță. Chiar dacă o făcuse în glumă. Oamenii cu ifose de genul ăsta îmi suscită circumspecția. Cât despre

fetele lipsite de simțul umorului, m-am convins de mult că sunt niște găște incurabile. Speram – și încă sper – să mă fi înșelat. Tare aș fi vrut în clipele acelea să știu ce-i sunt părinții...

– Nici nu m-am îndoit, spuse Mircea care simțise ca și mine nuanța aparte din intonația ei. Am spus pădurăriță, cum spun geolog, subînțelegând pe inginer...

– O, nu vă formalizați, râse ea. Dar mi-am zis că e bine ca totul să fie lămurit de la început.

– Foarte bine te-ai gândit, zic. Dar ai voștri știu, le-ați spus? Schimbară o privire puțin încurcată.

– Încă nu, spuse Dănuț. Abia de vreo două săptămâni ne-am hotărât și noi... Până mi se întoarce colegul din concediu n-am cu cine lăsa stația. Dar sâmbătă coborâm amândoi și le spunem tuturor.

– Mă tem, adăugă ea nu fără o ușoară maliție, că viitoarea mea soacră va fi dezamăgită. Am înțeles că-și dorea ca noră o doctoriță...

E adevărat. Snoabă și izmenită, cum o știu, Adela va face una din memorabilele ei crize de distincție. „E scârbos de distinsă”, zice despre ea Timotei. N-aș vrea să fiu în acele clipe în pielea fetei, deși, după toate aparențele se va descurca, are, bănuiesc, exact atâta aplomb cât să nu fie excedată de împrejurări.

– Prostii, o liniști Mircea. Se va consola și cu o ingineră.

Stăteam încă tot acolo, în fața cabanei și discuția amenința să devină stânjenitoare, când Dănuț interveni salutar:

– Ați adus ceva haleală?

Asta ne-a pus pe toți în mișcare și am început să descărcăm și să cărăm înăuntru tot ce-i trimisese Adela, puzderie de borcane de zacuscă, salată de vinete, dulcețuri, un jambon afumat, cofraje cu ouă, roșii, mere, murături, miere, franzele, cozonaci, prăjituri, biscuiți, ca pentru puiul mării, unicul și adoratul până la sufocare. Pe urmă, luându-și, în serios rolul de doamnă a casei – în care, cum am aflat mai târziu, intrase de fapt de vreo șase luni – ne-a pofțit să ne așezăm în jurul mesei și, cu gesturi nu lipsite de grație, rapide și sigure, care trădau o mai veche obișnuință, pregăti pe soba de tuci de-alături o tigaie

enormă, sparse în ea ouă cu nemiluita, adăugă felii de șuncă, așternu masa, aduse castraveți murați și o Stolicinaia din care nu băură însă decât ea și Dănuț, cot la cot, direct din sticlă, ștergându-și apoi buzele cu dosul palmei. În timp ce mâncau, veni vorba de șantierul din vale.

– Am auzit că se sistează lucrările, e adevărat? îl întrebă ea pe Mircea.

– Da. De acolo venim acum. În cel mai scurt timp vor dispărea barăcile și tot ce mai e pe acolo.

– În sfârșit! A fost o adevărată oroare, în partea aceea de munte nu mai e nici o viețuitoare. Sper să revină acum. Dar pot oare să cred?

– Poți, o asigură Dănuț. De acum, el e bosul.

– Zău? se entuziasmă ea. Vai, cât v-am urât!

– M-ai urât degeaba. În compensație, ai putea să ne spui pe nume. La noi în clan, toată lumea se tutuiește.

– Formidabil! Bătu din palme, se ridică și, întinzându-se peste masă, îl apucă de umeri și-l sărută pe amândoi obraji: Te iert pentru toți copaci doborâți și pentru tot betonul acela odios pe care l-ați turnat pe acolo!

Mircea îi promise ajutorul în utilaje și ce va fi mai fi având nevoie pentru a drege ceea ce se mai putea drege, iar entuziasmul ei deveni debordant și puțin obositor. Arăta însă minunat așa, ușor brutală, cu pomeții îmbujorați, buze umede și ochi scăpători. Am motive foarte serioase să presupun că această exaltare se datora într-o respectabilă măsură frecvenței cu care cerceta sticla. La un moment dat Dănuț i-a atras atenția, puțin jenat, s-o lase mai moale.

– Nici nu mă gândesc! protestă ea. Vreau să mă cherchelesc, ai ceva împotriva? În definitiv e prima dată când spunem cuiva că ne căsătorim și evenimentul merită sărbătorit! Îmi pare rău doar că nu beți și voi... Tu, înțeleg, ești la volan, dar tu?

Interpelarea mi se păru cam bruscă.

– Eu, zic, nu beau din principiu.

– Puah! Principiul! Întotdeauna mi-au fost antipatici tipii cu principii! Îmi întinse sticla: Hai, bea și tu. Te rog eu!

– De ce n-ai pus și pahărele? întrebă Dan.

– Dă-le-ncolo! E mai haios așa, cu sticla... Sau ți-e silă să bei după noi? Uite na, o șterg ca șașinarii...

O șterse cu palma, apoi mi-o întinse. Am băut ca să-i fac plăcere și pentru că în asemenea situații n-am tăria să rămân inflexibil. Pe urmă însă, toată seara m-am simțit execrabil, mai ales sufletește, după ce m-am văzut iar singur acasă.

Totuși, n-am zăbovit mult cu ei. Se lăsa înserarea, dar adevăratul motiv al grabei noastre era altul, mai – cum să-i zic? – mai delicat. De la un anumit moment, și eu, și Mircea am avut impresia penibilă că suntem de prisos, că amândoi s-ar bucura să rămână singuri. La urma urmelor, era o aspirație de înțeleș: se apropia vremea când și ea trebuia să coboare dacă nu voia s-o prindă întunericul și încă nu rămăseseră nici o clipă în *tête-à-tête*. În timpul acesta, încurajați poate de alura noastră camaraderească, stimulați probabil și de repetatele libații, începuseră să-și dea dovezi tot mai evidente de afecțiune. Ele se vedeau însă mai mult din partea ei, Dan își păstra încă o anumită rezervă dictată de pudoare. Terminaserăm de ingurgitat acel *ham-and-eggs* ciclopic și ne aprinseserăm țigările. De cealaltă parte a mesei, ea se ghemuise la pieptul lui Dan, îi răvășea părul, îl săruta pe neașteptate și din ce în ce mai puțin fugitiv și tot acest răsfaț al ei îmi amintea acele pisici exotice de apartament, imprevizibile și ușor agresive. Îmi sunt simpatici îndrăgostiții și întotdeauna compătinesc cu ei, dar în clipa în care își exhibă public afecțiunea mă desolidarizez subit, cu un sentiment de jenă și dezamăgire, ca și când mi s-ar fi adus o jignire. Încă înainte de a-mi termina țigara, i-am făcut semn lui Mircea pe sub masă.

– Hai, spuse el, receptând corect, s-o luăm din loc, că farurile mele sunt dereglate și nu vreau să mă prindă întunericul.

Ne-am ridicat, iar ei o dată cu noi, fără a mai încerca să ne rețină.

– Dacă nu era căluțul, te luam cu noi, am zis în timp ce ieșeam. Ai mult de mers? Ai să te descurci ?

– Dacă ți-e frică, adaugă Mircea, o să mergem mai încet, ca să te poți ține de noi.

Dănuț o cuprinsese pe după umeri, iar ea pufni în răs, ca în fața unei copilării:

– Frică?! Păi, la ce mai am pușcă?! Am și o lanternă ca un far. Dacă vrei, ți-o împrumut, fiindcă eu dimineată am de văzut un parchet aici, aproape, dincolo de culmea asta, și la noapte am să rămân cu Dănuț.

Ne surâdea ingenuu și dulce

– O, atunci e-n regulă, zic.

– Perfect, face și Mircea. De unde ai minunea asta de cal?

Era într-adevăr o minune. Se afla la vreo două sute de pași, iar silueta lui delicată, albă, pascănd covorul de un verde luminos și crud, pe fondul întunecat al pădurii de molizi, ar fi părut, într-un tablou, de un efect prea căutat, aproape neverosimil. Am inspirat adânc. Aerul sticlos mirosea a fum de vreascuri și rășină.

– E din herghelia de la Izvin, răspunse ea și în aceeași clipă își vârî două degete în gură și emise un șuierat haiducesc.

Calul se apropie în trap mărunț, elegant, unduindu-și coada mătăsoasă și se opri așezându-și botul pe umărul ei. În timp ce-l mângâia împreună cu Mircea, am reușit să-l îndepărtez puțin pe Dănuț.

– Ce-s părinții ei? l-am întrebat.

– N-are decât tată.

– Parcă se vede. Și ce-i ta-su?

– Habar n-am.

– Cum habar n-am?! Nu te-a interesat chestia asta?

– Ce importanță are? E ceva pe la județ...

– Ceva pe la județ. La județ poate fi orice, poate fi și cioclu la I.G.O.!

– Și ce dacă? Nu-i și cioclul om?

În clipa aceea am avut revelația propriei retardări. Toate ideile, tot sistemul meu referențial sunt depășite, nu mai interesează pe nimeni din noile generații. Mentalitatea mea, a noastră, de clan, a devenit anacronică, poate chiar ridicolă, cine știe de nu cumva și râd copiiiăștia de noi. Începeam să mă simt eu însumi ridicol în stăruința mea, totuși am perseverat – *diabolcum* – în speranța de a afla până la urmă un detaliu concret.

– Cum o cheamă?

– A, iartă-mă, am uitat să vă spun... Moga o cheamă.

– Taică-su nu-i istoric?

Dan ridică din umeri și se întoarce spre față cu un aer puțin plictisit:

– Auzi, taică-tău e istoric?

– Da. De ce?

– Îl interesează pe Tavi.

Abandonă calul și se apropie împreună cu Mircea.

– Îi cunoști? mă întrebă.

– Sigur. E unul din marii istorici pe care îi avem în clipa de față.

Sper că măcar asta o știi.

– De ce „măcar”? Ce te face să crezi că sunt o ignorantă? Știam, desigur, cum știu multe altele...

Mărturisesc că felul ei de a mă lua la rost m-a pus în încurcătură.

– Iartă-mă, n-am vrut să spun că ești o ignorantă. M-a surprins însă că Dan nu știa ce e tatăl tău.

– Pur și simplu, nu ne-a preocupat chestiunea, nu-i nimic surprinzător aici. Și acum, că știi, prezint mai multă garanție?

– Bineînțeles. Chiar mă bucur.

Râse și își zburli părul cu amândouă mâinile, cu degetele răsfirate, mimând exasperarea:

– Ah! voi!

– Voi babalâcii, am râs și eu.

– Nu, n-am spus asta. Pur și simplu voi. Voi și noi.

– Două lumi, totuși.

– Da, asta da. Voi veniți din altă lume.

Dănuț o privea admirativ.

– Și voi, zic, de unde naiba crezi că veniți, nu tot de acolo?

– Ba da, doar că pe noi nu ne interesează de unde venim, ci unde suntem și mai ales unde vom fi. Pe când voi ați rămas acolo și tot faceți caz de asta...

– Interessant... Discuția ar merita aprofundată, dar nu e momentul acum. Când coborâți în lumea noastră să treceți pe la noi. O s-o reluăm...

– Bine, zice Dănuț. Să-l inviți și pe Timotei.

– Cine e Timotei? întrebă ea.

– Alt unchi. Am o grămadă de unchi și de mătuși. Dar Timotei e cel mai haios...

Ne-am luat rămas bun sărutându-ne și cu ea, ca niște rude ce eram de acum.

– Auziți, spuse Dan în ultima clipă, când venim sâmbătă acasă, ce ar fi să fiți și voi de față?

– Adică să participăm amândoi la *Steifvisite*?

– Ce-i aia? întrebare amândoi deodată.

– Așa se zicea pe vremea Bunaianei vizitelor protocolare de genul ăsta. Doar că pe atunci junele era cel ce vine în *Steifvisite* la părinții fetei.

– Fie și *Steifvisite* doar că, în ceea ce ne privește, nu prea va fi *steif*. Veniți? Să vă avem măcar pe voi de partea noastră...

– De ce crezi că Banu v-ar fi împotriva?

– Tata e cam imprevizibil. Și apoi nici nu știu dacă va fi de față. Cu ziarul lui te poți aștepta la orice. Dar vă rog să nu le spuneți nimic. De la noi trebuie să aștepte, așa mi se pare normal...

Așa și era normal deși îmi venea greu să păstrez secretul, aveam senzația dezagreabilă că-mi trădez generația. Totuși le-am promis și apoi ne-am făcut semne până când, după primul cot de pădure, nu ne-am mai văzut.

– Ei? exclamă Mircea.

Îi răzbi în expresia chipului curiozitatea de a-mi afla părerea și surâdea cu o ușoară superioritate, ca și când ar fi vrut să spună că pentru el surpriza nu fusese prea mare. Și poate că nici nu fusese. Cu unsprezece ani mai tânăr decât mine, e mai aproape de ei.

– *No comment*, zic.

– Pe dracu, râde el, cum să nu comentezi așa o întâmplare?

– Aș vrea să mă abțin până voi avea puțină perspectivă asupra chestiunii. M-a cam luat prin surprindere. Știi, schimbările care intervin în componența clanului m-au tulburat întotdeauna... Mă încapățânez încă să cred că intrarea sau ieșirea cuiva dintr-o familie e un eveniment care se cuvine tratat cu toată seriozitatea...

– Sunt de acord. Asta însă nu te-a putut împiedica să-ți formezi

o părere despre fată...

– Ba tocmai asta mi-e cel mai greu. E o creatură deconcertantă... Ispititoare, sigur, agreabilă ca femeie... șarmantă, ăsta cred că ar fi cuvântul... Șarmantă și zbanghie... Numai că mi-e greu să mi-l imaginez pe Dănuț lângă o nevestă care fluieră-n dește și miroase a cal.

– Cred că tocmai cu asta l-a cucerit.

– Posibil. Dar astea sunt picanterii. Care e adevărata ei substanță? Nu știu de ce, de pildă, am impresia că dintre obiceiurile ei nu poate face parte și lectura.

– S-ar putea să te înșeli. Oricum, nu e proastă.

– Nu e vorba de deșteptăciune, ci de cultură. Nici Veselin nu era prost, deși era analfabet... Dar m-aș bucura să mă înșel, vorba ta...

N-a mai spus nimic, devenise meditativ, parcă și ușor melancolic, ca și mine de altfel, și o vreme am coborât în tăcere, fiecare cu gândurile lui. Lăsasem în urmă molizii, ne aflam acum printre carpeni și fagi, și mă cuprinsese o tristețe diafană la gândul că mă despărțeam pentru cine știe cât timp de pădure. Dar în definitiv, n-am decât să-l însoțesc cât mai des pe Mircea în ieșirile lui. Ce mă împiedică? Nimic decât comoditatea, inerția, rutina vieții mele de citadin sedentar, bun doar de scârța-scârța pe hârtie... Apucasem de acum la drum mai drept, urma să ieșim curând în șoseaua asfaltată, când Mircea spuse mai curând pentru sine, nu fără oarecare tristețe:

– Poate că s-a săturat și el de singurătate. Și cum aici, în vârful muntelui, nu prea ai de ales... N-aș spune totuși că a făcut o alegere nefericită. Poate insolită din punctul nostru de vedere, nu însă nefericită. De ce să punem răul înainte? Oricum, el a rezolvat problema singurătății.

– Se pare că și tu știi câte ceva despre problema asta.

– Știu din ce în ce mai multe, surâse el. Apoi, cu voce mai coborâtă, ca și când mi-ar fi împărtășit un secret: Începe să mă apese singurătatea, mă Tavi... Ziua mai e cum e, mă iau cu treburile slujbei, dar seara, când ajung acasă, nu e ușor... Citesc, dar mă surprind cu gândurile razna... Aseară am încercat să mă uit la un film din alea cu

mafioți și mizerie siciliană... Era de pe vremea minijupelor. Greu de suportat. N-am rezistat... Dincolo era altceva... Coboram la bucătărie și dădeam peste unul din voi... Aici aud șuierând țevile...

– Cunosc, am zis. Spuneai că doamna Dragomir...

– Nu-i mai spune doamna Dragomir, mi se pare caraghios.

– Bine. Ziceai că te-a rugat să te ocupi de arhiva profesorului.

Asta ar putea să-ți umple serile. Unde pui că ambianța, atmosfera casei ți-ar aminti-o pe ea...

– Tocmai asta e, ambianța... Am încercat dar n-a mers... M-am simțit minunat acolo în prezența ei. Acum însă e o casă pustie. Trebuie să lucrez în biroul lui, nu pot muta altundeva toate hârtiile, dosarele... Iar acolo am senzația permanentă a prezenței lui fizice. La început am crezut că tabloul e de vină. Pe perete e portretul lui, mare, lucrat de Cristoreanu. Sub el arde mereu o candelă electrică. Aveam senzația, care începuse să devină terifiantă, că-mi urmărește fiecare gest, e unul dintre portretele acelea ai căror ochi se mișcă după cum te miști și tu. Mă obsedau ochii aceia în care deslușeam parcă un reproș din cauza căruia mă simțeam vinovat. Am coborât tabloul – închipuie-ți! – și l-am pus jos, cu fața la perete. Rezultatul a fost sporirea sentimentului de vinovăție – aveam senzația acum că am comis un sacrilegiu – și persistența impresiei că e acolo, în birou, în spatele scaunului meu, de pildă. În restul casei, pe de altă parte, mă copleșea prezența ei, mai bine zis absența ei, toate lucrurile îmi amintesc de ea, uneori, când trosnește parchetul sau vreo mobilă, tresar copilărește, cu certitudinea că e acolo, că n-am decât să întorc capul ca s-o văd aieva... Și apoi, mai e ceva. Ție nu ți-am ascuns niciodată nimic, ți-o spun și p-asta: cât sunt acolo, simt o tentație tiranică să-i scotocesc printre lucruri, să deschid sertare, să citesc scrisori, hârtii, caiete, în căutarea trecutului ei despre care nu știi aproape nimic... E o tentație abjectă care mă dezgustă de mine însumi, dar cu care trebuie să lupt pentru a nu-i ceda.

– Prostii. După cât îmi dau seama, nu e genul care are ceva de ascuns. Altfel nu ți-ar fi lăsat cheile casei și îngăduința de a intra oricând acolo. Sertarele sunt descuiate?

– Nimic nu e încuiat.

– Păi vezi?

– Înțeleg ce vrei să spui... Totuși rămâne celălalt aspect: de o parte amintirea profesorului, așa zice chiar fantoma lui, de alta intimitatea ei, mireasma ei impregnată în lucruri... în cele din urmă mi-e mai ușor acasă decât acolo...

– În ce termeni v-ați despărțit?

– Știu și eu dacă ăștia se pot numi termeni? A plecat, îți aduci aminte doar, în seara zilei în care am îngropat-o pe Bunaiana. Prezența ei la înmormântare, deși peste câteva ore urma să plece în turneul ăsta interminabil, am interpretat-o ca pe un gest de afecțiune care mi se adresa mie.

– Cred că așa a și fost. Dar de atunci n-am mai apucat să vorbim despre asta.

– Da... în gară apoi, în ultimele clipe dinaintea plecării trenului, a insistat pe un ton ciudat, aproape patetic, ca în absența ei să mă mai gândesc, să mă gândesc bine, zicea, pentru că artiștii sunt egoiști, foarte egoiști... O știam ca pe o ființă discretă și echilibrată și exaltarea aceea mi s-a părut bizară. Îmi place să le interpretez toate astea ca pe un mod de a-mi spune în felul ei că ea e gata, dar că îmi dă dreptul sau șansa să mă gândesc și chiar să mă răzgândesc în absența ei, pentru că se teme de a nu mi se putea dăruia cu totul, la mijloc fiind și vocația ei, mă rog... pianul, arta, egoismul ei de artistă. În sfârșit, cred că în cuvintele ei poate fi descifrată o promisiune. Sau sunt poate de un optimism naiv...

– Nu ești de un optimism naiv. Atâta doar că nu-ți vine să crezi că te afli în pragul unei fericiri la care, în subconștient, aspiri de mult. Convingerea mea e că te-a impresionat de la prima vizită în casa profesorului. Abia la Paris apoi, când ai întâlnit-o din întâmplare în drumul tău spre Africa, abia atunci sentimentul acela ambiguu de admirație s-a convertit subit în dragoste. O dragoste însă imediat refulată... Și știi ce mai cred? Că tot atunci, la Paris, a trăit și ea ceva asemănător în ce te privește...

– Și totuși, sunt mai bine de două săptămâni de când a plecat și n-am primit încă nici o scrisoare de la ea, nici măcar un mesaj de două rânduri, nici un telefon.

– Copilării. De două rânduri sau de două sute, corespondența circulă încet pe asemenea distanțe. Și poate n-a ajuns să-ți scrie chiar din prima zi, serile poate e obosită, sunt o mie și una de explicații.

– De ce nu mi-a telefonat?

– Ești ca un licean înamorat. Îți mai lipsește acnea... Cine știe cum o fi stând cu banii și cât o fi costând un telefon. Poate revine la hotel târziu în noapte și nu vrea să te trezească. Și, la urma urmelor, poate știe și ea ceea ce, de fapt, și tu știi foarte bine, că o conversație telefonică în situația voastră e mai curând stânjenitoare decât fericitoare: îți pieri tot curajul, intervin tăcerile, nu știi cum să închei. Și încă: s-ar putea să tacă din cochetărie, pentru a-ți stimula feroarea, e un tertip comun din strategia feminină.

– Nu cred. Nu e genul ei.

– Nici eu nu cred. Dar am trecut în revistă câteva posibilități. Ai să afli curând și răspunsul adevărat. Când se întoarce?

– Oho, abia a început! A fost întâi Moscova, pe urmă Leningradul, acuma trebuie să fie la Habarovsk. Urmează Tokio, Sidney, Canberra, Atena și Ljubljana. Va fi acasă abia spre sfârșitul anului...

– O să petreceți revelionul împreună. Vă invit de pe acum la noi...

Spuse gânditor, fără să dea importanță tentativei mele de a-l înveseli:

– Știi de ce mă tem eu, măi Tavi?

– Te temi cam de multe în ultimul timp...

– Mă tem că dacă va ieși ceva din povestea asta, ea nu va ajunge totuși niciodată la deplină împlinire.

– De ce? Azi n-ai decât viziuni pesimiste... De ce să n-ajungeți la împlinire?

– Din cauza lui. Profesorul va sta mereu ca o umbră între noi. Îl simt de pe acum...

– Ți-am mai spus o dată azi că ești ca aia cu drobul de sare. Ce naiba, tu nu erai așa prăpăstios... Te-a neurastenizat așa curând slujba asta nouă? Nu te mai gândi la toate prostiile. Lasă lucrurile să se desfășoare firesc. Văzând și făcând...

– Am să le las. Numai că vezi, seara, după ce rămân singur, încep să mă bată gândurile.

Se întunecase. Aprinsese farurile. Intram în oraș.

– Știi ce? am zis. Tot ne e urât la amândoi să mergem acasă. Hai să trecem pe la Timotei. Pretextul va fi să-l întrebăm dacă știe ceva despre amazoana lui Dănuț.

– Ce te face să crezi că ar ști?

– Dacă rețin eu exact, a fost și poate că încă mai este în bune relații cu Moga.

Timotei își are curiozitățile lui. Întotdeauna le-a avut; de când a ieșit însă la pensie ele au început să-l domine, devenind până la un punct însuși modul lui de a fi. În afară de filatelie, numismatică, albume de artă și alte câteva hobby-uri mai mult sau mai puțin obscure, precum colecționarea hărților marilor orașe ale lumii, preocupările sale teozofice și spiritiste i-au sporit aureola de ins bizar. Sunt domenii pe care le studiază de o viață, din fericire însă numai sub aspectul lor teoretic și numai de unul singur, oarecum conspirativ, spre deosebire de numismatică sau filatelie care îi prilejuiesc schimburi însoțite de o corespondență enormă. O zi pe săptămână se ocupă numai de corespondență. Și totuși, preocupările sale oculte sunt cele care i-au creat de fapt faima. Cine știe cum... Dar într-un târg de provincie, asemenea preocupări nu puteau rămâne secrete, oricât de solitar ar fi fost practicate. Pentru noi, cei din preajma lui, Timotei nu e decât Timotei, fermecător când își etalează colecțiile, relatându-ți istoria fiecărei piese, fascinant când se apucă să interpreteze celebre ședințe spiritiste, punând în opoziție formația lui de tehnician raționalist cu propensiunea-i congenitală spre tot ce e (sau pare) enigmatic, ciudat în tot ce face. Cu înfățișarea lui de pitic bătrân, cu ochi negri și lucioși ca măslinile, extraordinar de vioi și penetranți, cu fălcutele lui de hârciog și cu părul alb, mai înfoiat deasupra urechilor, Timotei a devenit un fel de mascotă a Casei fericților, ca și Sofron, țestoasa din grădină. Spiritual, generos, bizar și imprevizibil, toți îl iubim, îl consultăm când ne aflăm la strâmtoare și nu-l luăm prea în serios. Când iese în oraș

însă, se mai găsesc oameni, îndeosebi din generațiile vechi, care întorc capetele după el, șoptind așa-i inginerul Timotei Banciu, ocultistul... Ceea ce a avut pentru el, implicit pentru noi, consecințe stupide și dezagreabile, căci s-au găsit inși lipsiți de umor, care s-o ia în serios. După mutarea la bloc, presupun că habitudinile lui Tim vor trece prin substanțiale adaptări sau renunțări. Nu mai văd, bunăoară, planșeta de proiectant pe care își întreținea vie vocația de constructor. La Casa fericitorilor, planșeta se afla în permanență în ceea ce el și noi toți după el numeam „cabinetul”, vastă și pitorească încăpere, cu pereții acoperiți de cărți, ticsită de fel de fel de colecții și obiecte rare, valoroase sau numai stranii, cu persane adânci, unghere tainice și veioze cu lumină voalată plasate în cele mai neașteptate locuri. La planșeta aceea așezată în fața ferestrei lucra cel puțin un ceas pe zi, proiectând cu o tenace pasiune fel de fel de utopii. Ultima dată, înainte de mutare, proiecta introducerea în oraș a unei rețele de linii de tramvai. Admirația și respectul său pentru tramvaie și avantajele lor i se trăgeau încă din timpul studenției sale timișorene. O utopie și asta, la urma urmelor căci, într-un consiliu municipal alcătuit din nespecialiști, cine să ia în serios un specialist și încă pensionar! Acum, în noul „cabinet”, care e cam cât un sfert din cel de dincolo, planșeta n-a mai avut loc. îmi închipui că nu i-a fost ușor să renunțe la ea, dar nu l-am auzit plângându-se. De câte ori intru aici – și până acum, totul fiind încă prea proaspăt, n-am intrat decât de vreo trei sau patru ori – de câte ori am intrat deci, am avut senzația vag terifiantă că pereții zidiți cu cărți se mișcă încet, tăcut, implacabil, strângându-se tot mai mult în jurul lui, amenințând să-l strivească în cele din urmă, ca într-una din istoriile lui Edgar Poe. Asta desigur, consecutiv intrărilor mele zilnice de-a lungul deceniilor în „cabinetul” de dincolo, când, aproape de fiecare dată, trebuia în primele clipe să caut din priviri făptura mărunță a lui Tim în vastitatea plină de penumbra a încăperii.

Ne-a deschis Ileana. Mi-a părut foarte obosită și brusc îmbătrânită, parcă mai adusă de spate. Dar de ce să mă mir, când o mutare de asemenea proporții poate da gata și un bărbat în deplinătatea puterilor. Cu surâsul ei blajin, care s-a păstrat intact, și cu ironia ei

secretă, intimă, niciodată exteriorizată, dar ușor de ghicit, ne-a prevenit că-l vom găsi pe Timotei într-o stare de agitație consecutivă unei descoperiri pe care el o numea premonitorie. Să intrăm, să intrăm, între timp ea ne va face câte o cafea.

– Nu te osteni, Ileana dragă, că la noapte vrem amândoi să dormim, să scăpăm măcar așa de gânduri.

– Și pe voi vă bat gândurile? Vai de mine, cum clocotesc și în capul meu de când ne-am mutat aici! Da’ astea nu-s gânduri ci griji, că de-ar fi numai gânduri încă n-ar fi nimic... Am să vă dau un vin, da’ lui trebuie să-i fac cafeaua, el nici acum nu intră în noapte fără cafea, omul ăsta-i ca buha, eu nici nu știu când doarme...

Trebăluiește în bucătărie, o urmărim din hol prin ușa deschisă, are gesturi puțin obosite și în tot timpul acesta își continuă sporovăiala, bucuroasă probabil că poate vorbi cu cineva, să-și descarce sufletul, să-și mărturisească cuiva temerile, căci pe el, veșnic cufundat în „studiu”, nu îndrăznește să-l deranjeze și, chiar dacă ar îndrăzni, n-ar obține decât răspunsuri monosilabice, poate chiar ostile.

– Nu-l văd nicidecum dormind, când mă culc eu, colo către miezul nopții, îl las citind ori cercetându-și cu lupa timbrele și când mă trezesc, pe la cinci, îl văd în izmene dinaintea ferestrei deschise, făcând gimnastică. De fapt, el mă trezește, cu foiala lui și cu frigul dimineții care vine peste mine în pat... Degeaba te scoli cu noaptea în cap și tot faci la gimnastică, mă, îi zic, dacă toată ziua după aceea stai în loc și fumezi și bei la cafele... Cinci cafele îi fac, asta din pragul nopții e a cincea, de mi-e și teamă și trăiesc tot cu ghiață în suflet să nu-i facă inima într-o zi pac, și gata, rămân singură aci cu spiritele și cu bănușii lui cei răi... Că de la Corina slabă nădejde, mai ales acum, de când are garsoniera ei, nu-și mai prea bate capul cu noi... Abia am convins-o să vină măcar la prânz aici, voia să mănânce la cantina consiliului, Doamne apără, de parcă ar fi orfană... Și acuma el pretinde că se va întâmpla ceva cu Corina, că i-a adus unul nu știu ce carte din care a dedus că trebuie să i se întâmple ceva, a și băgat frica în mine, nu cred prostiile lui și totuși mi-e frică dacă e vorba de Corina... Intrați că sigur

v-a auzit și se impacientează, are să vă spună și vouă ce a descoperit...

L-am găsit cufundat în fotoliul adânc de piele. I se vedea de acolo doar capul învăluit în fumul albăstrui al țigării. Aceeași senzație de strâmtoare ca la ultima vizită. Trebuie să te miști cu prudență să nu lovești cumva din nebăgare de seamă vreunul din obiectele astea fragile, vaza mică de porțelan japonez, statueta de Tanagra, minicalculatorul sau vraful de cărți ce stă într-un echilibru precar exact pe colțul biroului. Singurul amănunt care a venit de dincolo intact, o dată cu toate aceste lucruri, e mirosul familiar al „cabinetului”, un miros amestecat de tutun, cafea și cărți vechi în paginile cărora s-a impregnat acel strat imponderabil de praf care le sporește farmecul. Un miros mie cât se poate de drag. Observ totodată că, măcar în linii mari, a reușit să așeze cărțile în rafturi. Acum e însă evident preocupat de tomul masiv pe care-l ține pe genunchi, un album de artă nemțesc, deschis la unul dintre autoportretele lui Dürer.

– Ați venit la țanc să vă spun ce mi s-a întâmplat. Luați-vă scaunele și veniți aici, aproape, să v-arăt. E o întâmplare stranie... Ilenei degeaba-i spun, nu crede, pentru ea tot ce depășește înțelegerea ei de profesoară conștiincioasă e prostie, n-are antene pentru misterele lumii...

Era aferat, întâmplarea – care o fi fost – îl incitase fără îndoială, dar în cuvintele lui mocnea și o anume exasperare provocată de lipsa de comprehensiune a Ilenei. Pe lângă toate celelalte care-i alcătuiesc personalitatea inconfundabilă, Timotei crede în semne și minuni. N-are rost să-l contrazic, pentru că elocvența și argumentele lui sfârșesc întotdeauna să te facă, dacă nu să crezi în ceea ce-ți spune el, atunci, în orice caz, să te îndoiești de ceea ce știi tu și să te întrebi – chiar de nu i-o mărturisești – „dar dacă?”

– După-amiaza, perora el acum, sună, deschid și mă trezesc față în față cu un individ cam jegos pe care îl știu din vedere, îl știți și voi, că mișună cu lozul în plic prin tot orașul, veșnic nebărbierit, vară-iarnă încălțat tot în galoși și care azvârle din când în când, așa, într-o parte, are un tic nervos... Am onoare, domnule profesor universitar, zice el

ceremonios, mă iertați că vă deranjez, dar am venit să vă aduc un obiect prețios care vă aparține și pe care probabil l-ați pierdut. Sau poate vi s-a furat? zice. Căci de vândut nu cred că l-ați vândut... Și-mi arată pachetul voluminos pe care-l ținea sub braț, învelit într-un ziar boțit și cam unsuros, care se vedea că nu era folosit prima dată ca ambalaj. Am înțeles că se întâmplă ceva neobișnuit, eu simt lucrurile astea, nu e prima dată când mi se întâmplă, și l-am poftit înăuntru...

– Aici, în birou? s-a alarmat Mircea.

– Da. Ți-e teamă să nu fi subtilizat ceva? într-adevăr, în înghesuiala asta de lucruri ar fi greu de observat imediat lipsa vreunuia. M-am gândit și eu o clipă la riscul ăsta, dar numai o clipă, pentru că mi-am dat seama de îndată că omul fusese predestinat să vină, era un mesager, firește, fără ca el s-o știe. De altfel, am controlat după aceea și nu lipsește nimic.

Începeam să devin nerăbdător:

– Și ce era în pachet?

Înălță tomul cu amândouă mâinile:

– Asta.

Avea aerul satisfăcut al scamatorului care a scos iepurele din joben.

– Cum a ajuns la el?

– Obișnuiește să treacă și prin parc acum, cât mai e vreme frumoasă și mai poate afla vreun amator de loz printre pensionari, mame cu cărucioare și elevi care chiulesc. Pe o bancă goală a văzut cartea asta. Neînvelită, bineînțeles. S-a uitat în jur, nimeni prin preajmă. A deschis-o și a dat peste ex librisul meu. S-a gândit că am uitat-o acolo și a venit să mi-o aducă... Pe mine mă cunoaște toată lumea, spuse el concludiv și mândru de notorietatea sa.

– Vrei să spui că tu n-ai fost în parc? întrebă Mircea.

– N-am mai fost în parc de când înfloreau teii.

– Stai puțin, zic. Când te-ai mutat, ai adus cărțile în saci de hârtie, cu platforma țiganului ăluia gras din piață.

– Da. Trei transporturi am făcut numai cu cărțile.

– La trepidațiile căruței a alunecat dintr-un sac care era prost

legat, a căzut pe drum și cineva a cules-o.

– Și cum a ajuns în parc?

Mă interoga cu o expresie de veselie șireată, ca și când ar fi știut că mă aflu pe o pistă falsă.

– Azi a fost frumos, insist eu, și cel care a găsit-o o fi ieșit să se delecteze cu ea în parc. Între timp o fi venit vreun cunoscut, s-au luat cu vorba și la plecare a uitat-o pe bancă...

Surâsul lui Tim e acum ironic:

– Ai fi fost bun de Sherlock Holmes.

– Ipoteza lui Tavi mi se pare foarte logică.

– He-he! se amuză Tim. E însă un fel de veselie sumbră, căci se oprește deodată din râs și răspunde cu severitatea profesorului care-și admonestează elevii: E logică într-adevăr. O logică de fier. Dar în cazul fenomenelor de acest gen, logica rămâne inoperantă. Ba pare chiar absurdă...

Ne privește triumfător. Noi, interziși, fără replică. Intră Ileana cu vinul și cafeaua, dar nimeni n-o bagă în seamă. Iese furișat, ca un duh al casei. Tim ia în sfârșit ceașca și soarbe, savurând viguros. Pe urmă își aprinde țigara și trage primul fum adânc, cu infinită satisfacție.

– Nu înțeleg, murmură Mircea, ce vezi aici absurd?

Întinzând acum brațul cu țigara înspre raftul cu albumele de artă, Tim ne răspunde victorios și năucitor:

– E absurd, pentru că eu, cu mâna mea, am pus obiectul uite acolo, exact unde se vede locul gol!

Într-adevăr, între al patrulea și al cincilea album, e un spațiu liber în care s-ar potrivi tocmai bine tomul de pe genunchii lui.

– Ce vrei să spui? zic stupefiat.

A fost lucrul cel mai inteligent pe care m-am simțit în stare să-l rostesc.

– Ți amintești când ai fost ultima dată la mine? mă întrebă el cu o liniște subită care m-a făcut să presupun că sosise momentul când avea să ne dezvăluie esența ipotezei, sau descoperirii, sau misterului.

– Îmi aduc aminte exact. Era în urmă cu vreo patru zile. Tocmai ștergeai de praf un volum de Rudolf Steiner.

– Perfect. Ei bine, la nici cinci minute după plecarea ta, i-a venit rândul albumului ăstuia. L-am șters de praf și l-am pus uite acolo...

Și întinde din nou brațul înspre locul cu pricina.

– De acolo nu l-a mai scos nimeni. Ileana nu umblă printre cărțile mele, eu n-am avut nevoie de el, altcineva n-a intrat aici de când ai fost tu.

– Și totuși a ajuns în parc, zice Mircea fără a-și putea disimula scepticismul.

– Și totuși a ajuns în parc, confirmă Timotei cu fermitate.

– Ești nemaipomenit, pufnește Mircea.

Dar Tim nici nu-l aude.

– Dar asta nu e nimic, zice. Să vedeți ce mi s-a întâmplat după plecarea ăluia. Părea că așteaptă din parte-mi o explicație, dar și pe mine întâmplarea mă intriga la culme și abia așteptam să mă văd scăpat de el ca să pot medita în liniște asupra ei. L-am concediat cu o sută de lei, iar el s-a declarat foarte mulțumit și dispus să renunțe la orice explicații.

– Te cred și eu!

– Înainte de a ieși însă, n-a uitat ziarul în care învelise cartea. L-a împăturat frumos și l-a pus în buzunar.

– Vezi, așa se face avere, ar fi zis Bunaiana, voi care aruncați tot ce ați folosit o dată n-o să vă îmbogățiți nicicând.

– Și n-a avut dreptate? zic eu. Care dintre noi s-a îmbogățit?

– Deviem, ne aduce la ordine Timotei.

Ne privește sever și ciocănește impacientat cu vârful degetului în brațul fotoliului.

– Ei, zic, și ce s-a întâmplat după plecarea lui?

– Ei bine, de îndată ce individul a ieșit, m-am așezat aici și m-am apucat să răsfoiesc albumul filă cu filă în ideea că voi găsi printre ele ceva, un indiciu, poate un mesaj.

– Și n-ai găsit nimic.

– Te înșeli. Am găsit asta.

Cu două degete ridică arătându-ne o panglică roșie de mătase cam coaptă și destrămată la capete de vechime.

– Un semn de carte, zic.

– Da. Dar nu al meu. Nu l-am văzut niciodată. Voi îl cunoașteți?
Nu-l cunoașteam.

– Vedeți?

– Nu cumva ai cumpărat albumul la anticariat?

– Nu. L-am cumpărat de la Viena, în urmă cu cinci ani, când am fost în vizită la Rudi. De fapt, el mi l-a cumpărat, de la cea mai selectă librărie, care, vezi bine, nu obișnuiește să vândă cărți cu zăloage vechi. Mi-a dăruit-o chiar în ziua întoarcerii spre casă și am răsfoit-o în tren, tot așa filă cu filă. Nu era nimic printre ele.

Așteaptă privindu-ne satisfăcut de efect dar, cum noi tăcem contrariați, pentru că ne-am epuizat ipotezele, flutură din nou panglica roșie:

– Așadar, un semn de carte pe care nu l-am văzut niciodată. L-am examinat atent, l-am și mirosit – n-are nici un miros – am întrebat-o și pe Ileana, nici ea nu l-a mai văzut și era să mă las păgubaș când, absolut din întâmplare, nu știu cum mi-a venit de am ținut panglica în contra luminii.

Pauză de efect. Noi:

– Și?

Îndreaptă semnul înspre lumina veiozei:

– Și uite ce mi s-a revelat.

Ne aplecăm amândoi înainte și deslușim, ca într-o hârtie cu filigran, linii extrem de fine realizate printr-o mai mică densitate a țesăturii, care alcătuiesc litere. După prima surpriză, citesc fără nici o dificultate.

– *Ad apertura libri.*

– Ce înseamnă? întreabă Mircea.

– Țsta - râde Timotei – e inginer produs de reformele învățământului, nu mai știe boabă latinească!

– Înseamnă, zic „acolo unde se deschide cartea”.

Timotei redevine grav:

– E clar ca bună ziua că e vorba de un mesaj transcendent.

Schimb cu Mircea o privire rapidă. Îmi vine să zâmbesc dar mă

abțin, nu atât din teama de a nu-l jigni pe Tim, cât pentru că, oricât mi-ar părea de absurd, am ajuns în punctul unde eu însumi mă întreb „dar dacă?” Negăsindu-i deocamdată nici o explicație, întâmplarea mă intrigă realmente.

– Și ce credeți – continuă Timotei – „unde s-a deschis cartea?”

Asta nu era greu de dedus:

– La autoportretul lui Dürer, zic mândru de a nimeri și eu o dată ținta.

– Exact. Dar de ce tocmai la autoportretul lui Dürer? Până acum v-am expus datele problemei. Asta e întrebarea ei și de aici încolo am trecut la rezolvare.

– Și ai rezolvat-o?

– Cred că da. Fiți atenți. Mai întâi trebuie să rețineți că Dürer e unul dintre artiștii mei favoriți. Ba, dacă stau să mă gândesc bine, e cel la care poate țin cel mai mult. Iar semnul acesta roșu – roșul simbolizează iubirea – stătea chiar la autoportretul lui. O altă coincidență: nu la o lucrare oarecare, ci la autoportretul din 1493, adică la aceea dintre picturile lui care mi-e cea mai dragă, pe care am contemplat-o și asupra căreia am meditat de sute de ori. Cred că știu tot ce se poate ști azi despre ea. Pe scurt, e vorba de un autoportret cu subtext sau cu cheie, cum s-ar zice, de altfel ceva foarte frecvent în epocă. Fiind un autoportret de tinerețe, pictat la douăzeci și doi de ani, pe unii comentatori i-a intrigat tenul gălbui. Unii au susținut că ar fi indiciul unei hepatopatii, alții au văzut în asta un semn al originii sale maghiare care, de altfel, a rămas până azi ipotetică.

– Dar ungerii, zice Mircea, nu sunt mai galbeni decât alți europeni.

– Tocmai. Prostii. Convingerea mea este că nuanța asta gălbuie e pur și simplu un efect al luminii pe care el l-a reprodus întocmai. Căci, dacă te uiți atent, îți dai seama că s-a pictat privindu-se în oglindă, are expresia concentrată a unuia care lucrează în timp ce se examinează atent să nu-i scape un detaliu esențial. Iar oglinzile pe vremea aceea nu erau de o calitate prea grozavă. Semănau cu oglinda de aici din

baie, în imaginea căreia am în fiecare dimineață senzația terifiantă că-mi văd viitorul cadavru... Să nu-mi spuneți de oglinzile venețiene... Existau într-adevăr, dar erau rare și scumpe, nu la îndemâna oricui. În orice caz, e greu de presupus că familia Dürer avea în casă vreo oglindă venețiană. Nu pentru că n-ar fi avut mijloace s-o cumpere, căci orfevrii câștigau bine, ci pentru că asemenea articole de lux încă nu pătruseseră în mediul burghez. E suficient să vezi portretele pe care le-a făcut Agnesei sau mamei sale la bătrânețe ca să te convingi că nu erau ființe care să se privească în oglinzi venețiene. Dar nuanța tenului nici nu are vreo importanță în cazul nostru. Nici chiar forma mâinilor deși e foarte interesantă, fiindcă, vedeți voi, degetele sunt nefiresc de lungi, uitați-vă la degetul mic al mâinii drepte sau, la stânga, arătătorul, dar mai ales degetul mare care mai are și articulația asta proeminentă, ca de artritic. Par mai curând mâini de bătrân, impresie accentuată și de culoarea lor, aceeași nuanță gălbuie ca a tenului. De altfel, în autoportretul în peniță pe care și l-a făcut cu doi ani mai târziu, unde i se vede numai mâna dreaptă, te șochează aceeași lungime aproape monstruoasă a degetelor, îndeosebi a celui mijlociu de data asta. Ei, de-ar fi descoperit Ileana printre elevii ei măcar unul cu astfel de degete, ce pianist ar fi scos din el! Nu, mâinile astea ale lui Dürer nu sunt ale unui bătrân, ci niște mâini muncite, înțelepte și pricepute, asta a vrut el să spună. Dar mai important decât înfățișarea lor e aici ceea ce ține între degete. Ce credeți voi că-i asta?

Acceptăm jocul lui euristic:

– Pare o floare încă neînflorită, zic.

– Ba mai curând o buruiană, un spin, opinează Mircea.

Timotei îi dă lui dreptate:

– Vezi cum se cunoaște că Mircea și-a dus zilele mai mult afară, sub Marea Cupolă? E într-adevăr o buruiană, un scai. Dar nu un scai oarecare, ci un *Eryngium amethystinum* căruia noi îi spunem scaiul dracului iar nemții *Mannestreue*, altfel zis, credința bărbatului, credință, bineînțeles, în sensul de fidelitate conjugală. Asta începe să spună ceva, nu?

– Mă rog, zic. Nu văd totuși unde e mesajul pentru tine, premoniția...

– Ai răbdare că mai e un detaliu și apoi vine explicația. Uitați-vă aici, sus, alături de an, mai e însemnat ceva.

Ne aplecăm asupra locului indicat de degetul lui și descifrez destul de greu pe fondul întunecat: *Myn Sach die gat als es oben schtat.*

– E în germană veche, zic, sensul îmi rămâne obscur...

– Ar veni cam așa că „destinul meu își urmează cursul hotărât de sus.” Tot autoportretul ăsta e un fel de legământ de fidelitate și supunere pe care el îl face față de părinții care au hotărât căsătoria sa cu Agnes, fiica lui Hans Frey, prieten de familie și unul dintre notabilii Nürnbergului. Probabil că acestuia, mai curând decât Agnesei, i-a trimis el autoportretul, ca pe un angajament scris, măgulitor pentru viitorul socru prin ambiguitatea lui, căci „hotărât de sus” poate fi interpretat ca hotărât de Dumnezeu dar și ca hotărât de părinți...

Se înfundă mai adânc în fotoliu și ne privește satisfăcut, așteptând din partea noastră un comentariu. Gustăm vinul, un vin de coacăze, făcut de Ileana. Bun.

– Interesant, spun doar ca să zic ceva pentru a nu-l dezamăgi. Poveștile astea care însoțesc portretele m-au captivat întotdeauna. Care e totuși premoniția?

– Nu mai sunt atât de sigur dacă trebuie s-o consider o premoniție. S-ar putea să mi se prevestească doar un lucru firesc care urmează să se întâmple și căruia trebuie să mă supun.

– Care ar fi lucrul ăsta?

– E limpede acum că e vorba de un portret de logodnă, de un *Brautporträt*, cum zic nemții. Pledează pentru concluzia asta și scaiul ca simbol al fidelității, și inscripția și conjunctura. Întrebarea este de ce mi s-a relevat acest lucru mie, în împrejurări atât de stranii, *ad apertura libri*? Răspunsul nu poate fi decât unul: pentru că urmează o logodnă în familie. Logodna cui? De vreme ce eu sunt destinatarul mesajului, nu poate fi vorba decât de Corina. Se adeverește în felul ăsta ceea ce știam că de cum se va vedea singură în garsoniera ei, va

face ceva de genul ăsta. Dar mă gândesc acum că mai bine căsătorită decât așa, cum să zic...

Desenează cu palma în aer un fel de spirală, renunțând să mai zică.

– N-am de gând să mă opun, continuă el. M-a decis la asta inscripția lui Dürer: „*Myn Sach die gat als es oben schtat.*” Poate fi un avertisment adresat anume mie. Așa că facă ce-o vrea. Numai să n-o facă pe ascuns, să ne spună și nouă... Și apoi pe cine și-o fi găsit? Mie groază să nu fie cine știe ce nimendrum...

De unde eram până acum predispus să iau totul în glumă, prin mărturisirea aceasta finală a neliniștilor sale, Timotei sfârși prin a mă înduioșa. Eram obișnuit cu fantazările lui, dar ele nu vizaseră încă niciodată atât de intim înseși zonele sacre ale afectivității sale. Eram perfect conștient de cumplita neliniște pe care i-o putea isca o astfel de întâmplare (într-adevăr) stranie despre care el n-avea nici o îndoială că era un mesaj privind destinul Corinei. Nu era oare acesta un semn că, o dată cu vârsta, afecțiunea lui paternă dobândise o alură tiranică, frizând patologicul? Mă întrebam tocmai cum aş putea să-i scot din cap asemenea nerozii, cum să-l scap de obsesii, când Mircea îmi făcu un semn discret. Ne-am privit în ochi și clipa aceea scurtă mi-a fost suficientă să-i înțeleg intenția, să-i înțeleg de fapt soluția, căci și el se gândise la același lucru ca și mine, dar găsisse mai repede soluția, nemaipomenit de simplă care-mi era și mie tot atât de la îndemână, soluție ce ni se oferea dintr-o întâmplare, la urma urmelor, dacă stai să te gândești. După cum ciudat, dar nu și neobișnuit de acum, era și modul acesta de a mă înțelege cu Mircea dintr-o singură privire, fără cuvânt, ca și când am fi avut un canal secret de comunicație.

– Ce ziceți voi, ne întreba acum Timotei, ce sfat îmi dați? Să intervin, să-i spun Corinei că știu, s-o întreb cine e băiatul sau să aștept, să mă fac că nu știu nimic și să las lucrurile să decurgă de la sine?

– Să te faci că nu știi, spuse Mircea. De fapt, nici nu știi, pentru că nu despre Corina e vorba.

Timotei clipi mărunț. Era modul lui de a-și exprima per-

plexitatea. Îi era greu să admită că interpretase greșit ceea ce considera a fi „mesajul”:

– Cum adică?

M-am grăbit să-l liniștesc:

– Interpretarea ta e foarte exactă și chiar logică, atât cât poate fi logică o întâmplare stranie ca asta. Doar că motivul mesajului nu e Corina. Tot de o logodnă e vorba și tot în familie, dar nu a Corinei, ci a lui Dănuț.

– Dănuț? Se logodește Dănuț?

– Mă rog, așa își zic ei, logodnici, când sunt îndrăgostiți un pic mai forte. În orice caz, sâmbătă aduce fata în *Steifvisite* și ne-a rugat să fim și noi de față, *y compris* tu, ca să aibă pe cineva de partea lui. De asta am trecut noi pe la tine acum.

– Așa, așa, făcu el gânditor, uite cum se leagă lucrurile... Va să zică Dănuț... Bine, dar atunci de ce am fost ales eu ca destinatar al mesajului? De ce nu Banu sau Adela?

Mircea pufni cu un aer pătruns de o importanță mimată, cu o ironie atât de evidentă încât m-am temut o clipă ca Timotei să nu observe:

– Banu și Adela! Două creaturi atât de *terre-à-terre*, ce-ar fi înțeles ei? Tu ești singurul din tot clanul care putea interpreta corect un asemenea mesaj. Ceea ce ai și făcut, chiar dacă cu o minimă eroare...

– Plauzibil, plauzibil, murmură Timotei cu toată seriozitatea. Și cine e fata?

– Și pentru asta am venit, zic, să vedem dacă nu cumva știi tu ceva despre ea. E fiica lui Tiberiu Moga pe care se pare că tu-l cunoști foarte bine.

– Pe Tiberiu? Mi-e prieten! El e specialist în antichitate romană și mă consultă ori de câte ori are vreun dubiu cu monedele... Simina... extraordinar... ce întâmplare! Cu Dănuț... Dar și voi ați cunoscut-o, acum vreo douăzeci de ani venea de două ori pe săptămână la Casa fericirilor să ia ore de pian cu Ileana. Nu vă amintiți?

Nu ne aminteam. Dintre toate fetele care au venit într-o viață

să ia ore de pian de la Ileana cum să ți-o amintești tocmai pe Simina?

– E o fată mai, cum să zic eu... mai specială, continuă Timotei. Tiberiu a crescut-o singur și a cam avut probleme... Mama ei a murit pe când fetița avea cinci ani, a murit în accidentul acela de tren de la Crăciunel, vă aduceți aminte?

De data asta ne aminteam, mai mult eu decât Mircea, da, fusese singura victimă din oraș, se vorbise mult atunci, venea de la București cu vagon de dormit, da, da, apoi înmormântarea care a răscolit târgul...

– De ce zici că a avut probleme cu ea? Nu învăța?

– Ba da, dar numai ce voia ea. E o fată foarte deșteaptă, dar teribil de voluntară. Eu nu mă prea pricep la chestii din astea de educație, de pedagogie, dar cred că în formarea caracterului ei și-a avut importanța sa și absența mamei. I-am și spus lui Tibi și așa, mai pe ocolite, i-am sugerat chiar să se recăsătorească, să aducă un suflet de femeie în casă, mai ales că avea de crescut un copil, o fată, cu un băiat era altceva, treacă-meargă, dar o fată n-o poți crește tu singur, omule, îi spuneam. Nici nu voia să audă, Alberta a fost pentru el unica dragoste, nu putea concepe s-o înlocuiască. Era italiancă, o cunoscuse în timpul studiilor lui la Roma... Ea a făcut, de fapt, prima greșală în educația fetei atunci când și-a vârât în cap să scoată din Simina o muziciană. Ileana n-a putut-o convinge că fata e complet afonă. Pe urmă, după moartea Albertinei, și-a vârât Tibi în cap să facă din fată o arheologă. De cum începeau vacanțele o lua cu el pe șantierele lui de săpături. Modul ăsta de viață îi plăcea grozav Siminei, dar nu pentru că ar fi pasionat-o istoria, ci pentru că iubea animalele și natura în general. Pe șantier nu prea stătea. Hălăduia de una singură prin păduri, până sus, către creste, o știau toți pădurarii, ciobanii, țapinarii, o îndrăgiseră toți, o adăposteau, o aduceau „la bază”, încât de la o vreme Tibi s-a obișnuit, nu-și mai făcea griji din pricina ei. Și cu toate că-și dăduse destul de curând seama că fata n-avea nici o vocație de istoric, Tibi a suportat greu șocul când l-a vestit că vrea să urmeze silvicultura. Dar până la urmă n-a avut încotro... Probabil cu Dănuț s-a cunoscut pe acolo, pe sus...

– Bineînțeles...

– Eh... nu e o fată rea... cam băiețoasă dar loială cred...

– Lui Dănuț, zic, îi place să citească și e ahtiat după muzică. Pe ea zici că muzica n-o tentează, poate doar muzica asta a lor, disco... Dar de citit o fi citind oare?

– Întrebarea asta nu mi-am pus-o. N-am idee. Să sperăm că da...

Părea mulțumit acum că nu Corina e cea în cauză. Ne-am ridicat.

– O să mă mai gândesc, îi promise Mircea, la întâmplarea cu albumul. Poate aflu cum a ajuns în parc.

– Inutil, spuse hotărât Timotei. Întâmplările astea trebuiesc luate așa cum sunt. N-ai să afli niciodată un răspuns plauzibil în ordine realistă... O, bine că mi-am amintit...

Se întoarce la birou și veni cu un plic pe care mi-l întinse:

– Uite aici e planul viitoarei mele cărți. Fiecare fișă cuprinde ideea unui capitol. Vrei să te uiți peste ele? Pe urmă discutăm... Cu Mircea am discutat odată, în urmă cu vreo trei ani, și se pare că l-am convins deși pe atunci încă n-aveam nimic scris. Îți amintești?

– Chestia aia cu Principiul Suprem?

– Da. Acum ideile îmi sunt și mai clare.

Știam în linii mari cam la ce mă pot aștepta de la Timotei așa că, ajuns acasă, m-am oprit întâi în bucătărie să mănânc. Am făcut-o, ca întotdeauna când sunt singur, fără apetit, expeditiv, stând în picioare. Pe urmă m-am așezat în fotoliu și am luat fișele la rând:

„1. Guvernatorul suprem al Lumii este Principiul Ordinii și al Echilibrului.

2. El este imanent și universal.

3. El se întemeiază pe legea: Acțiunea naște întotdeauna re-acțiune și re-acțiunea din nou acțiune.

Întrebare: Legea este preexistentă sau concomitentă Principiului?

4. Asupra Lui nu putem avea o privire de ansamblu, nu-L putem cunoaște în întregime și nu-I putem pătrunde toate implicațiile. El e ca și desenele enigmatice din Peru, care se întind pe kilometri întregi: pot fi sesizate doar părți ale lor, dar în ansamblu nu pot fi cuprinse decât de la o anumită înălțime.

Acea înălțime ne este inaccesibilă în cazul Principiului.

5. Omul a simțit prezența Principiului din clipa în care a ajuns la conștiința de sine și L-a imaginat antropomorfic: așa s-a născut Dumnezeu.

6. Reprezentându-și-L după chipul și asemănarea sa, I-a atribuit fără să vrea subiectivitatea sa.

7. Principiul nu e însă drept sau nedrept, ci pur și simplu echidistant.

Pentru El omul sau furnica, o piatră sau o galaxie au aceeași importanță.

El nu cunoaște ierarhiile.

Întrebare: Atunci cum poate fi prielnic omului?

8. În ciuda imparțialității Sale, El poate deveni prielnic omului prin simpla Sa existență.

Dobândind certitudinea existenței Principiului, omul se eliberează implicit de sub obsesia și teroarea Hazardului și a Haosului.

9. Principiul ignoră individul dar nu și specia.

10. Omul nu poate sesiza decât un singur scop al Principiului: acela al Armoniei și Echilibrului cosmic.

11. Un element sau moment de dezechilibru poate să fie doar o aparență, să ne apară ca atare doar nouă. În realitate, el poate să facă parte dintr-o acțiune sau re-acțiune menită să păstreze sau să restaureze Echilibrul la niveluri nouă inaccesibile.”

Da, cam la așa ceva mă așteptasem. Nenorocirea e că, la prima întâlnire, Timotei îmi va cere părerea asupra viitoarei sale cărți. Eram însă prea obosit, așa că mi-am zis ca Scarlett-Sanda, că la asta mă voi gândi mâine. M-am pregătit să mă culc, dar în ultima clipă mi-a venit ideea să-i dau un telefon lui Paul.

– Nu te-am trezit?

– Nu tocmai. Am o vizită agreabilă....

– Aha... Voiam să te întreb dacă știi ceva despre fiica șefului tău.

– Fiica lui Moga? A, e o gagică mișto...

– Altceva?

– Păi, știi eu? N-o cunosc mai îndeaproape... Am vrut să intru în șustă cu ea dar n-a ținut: ea prea pădureață și mobilă, eu prea citadin și sedentar... Dar de ce te interesează?

– Se va logodi Dănuț cu ea.

– Ce vorbești! Dănuț în trampă cu... nu-i de el!

– De ce crezi?

– Gagiul e fazan. Va fi tradus la prima intersecție...

– Bine. Credeam că știi mai multe.

– Nu e mult dar e esențial.

– Poate. Noapte bună.

– Ciao, bătrâne.

Ce limbaj, Dumnezeule!

*P*resimt că foarte curând, poate chiar la noapte, se vor sfârși zilele acestea de îngăduitoare toamnă solară. Am făcut de aceea azi o lungă plimbare de adio care m-a dus până între vii, acolo unde nimic nu mai amintește orașul decât, poate, trotuarele și tăblițele albastre cu numele străzilor, nume aparte însă și acestea – Câmpului, Pajiștei, Cireșilor, Livezii – care, prin firecul și simplitatea lor, îți sugerează depărtările și iarba unduită de vânt. Era ceasul când oamenii tocmai se întorseseră de la slujbele lor din oraș, îi vedeam prin curți, pe la porți, treceam agale cu mâinile la spate și le dădeam binețe, ca la sat, bună seara, iar ei, simțindu-mă din lumea orașului, bănuindu-mă, poate, chiar din lumea șefilor, îmi răspundeau ușor suspicioși cu să trăiți, umilindu-se orășenește, deși, o dată reintrați în curțile lor, redeveniseră țărani. Doar femeile lor și bătrânii îmi răspundeau cu sara bună sau cu bună sara poftim, ceea ce reușea să-mi alunge sentimentul de jenă pe care mi-l isca acel distant și cazon să trăiți. Am auzit orătăniile cârâind prin curți, m-a lătrat câte un câine, am văzut mâțe sorindu-se leneș, cu ochii abia întredeschiși, fetițe jucând șotron și băieți bătând mingea pe

mijlocul străzii pustii. Mirosea a grajd cu vite și a fum cinstit de foc cu lemne. Într-o curte tocmai isprăviseră de tăiat lemnele al căror morman răspânda o mireasmă reavănă de pădure. Discul dințat al mașinii lucea în soare și din motoraș se înălța încă un fir de abur. Mașinistul se spăla pe mâini la fântână când femeia casei îl strigă din pragul bucătăriei, să vii baci Miroane, că se răcește zama, iar el răspunse fornăind iaca-iaca, în timp ce-și azvârlea în față apa rece din palmele făcute căuș. Imagini și senzații din cele mai banale care-mi apăreau totuși stranii, pentru că le receptam ca venind de foarte departe, ca și când le-aș fi uitat de mult, iar acum le regăseam familiare de parcă le-aș fi trăit într-un alt avatar.

Soarele acela blajin care cobora încet înspre pădurea de pe culmea dealului sfârși prin a-mi strecura în tot trupul o oboseală ciudată și grea, care-mi pătrunse treptat adânc, până-n măduva oaselor. Am pornit înapoi cu pas mai lung, ca și când m-aș fi temut să nu mă prindă noaptea din urmă și când am ajuns în centru mă simțeam atât de sfârșit, încât am intrat la barul Operei să beau o cafea. Prin firma sa care anticipă opera ce urmează să se înalțe cândva pe locul scuarului de alături, barul acesta are faima – absolut falsă de altfel – de cafenea „artistică” a orașului. Faptul că poți întâlni aici câte un actor, câte un pictor sau poet, câte un instrumentist de-al Filarmonici nu spune nimic. Îți poți întâlni cu aceeași probabilitate în oricare alt local. Pentru a deveni o instituție unde, sub falsa aparență de *far niente*, se schimbă și se nasc idei, o cafenea are nevoie de pre existența artei. Nu e cazul în urbea noastră, unde ea va rămâne, cel puțin deocamdată, o nobilă utopie, deoarece aici nu există absolut nici o urmă de tradiție culturală. *Ex nihilo nihil*. Tot ce s-a realizat în anii din urmă s-a pornit de la zero și s-a făcut trudnic, în răspărul unor crâncene inerții și într-o continuă luptă de uzură cu cele mai odioase și stupide prejudecăți asupra artei, a artistului și a culturii în general. Nici azi încă mai marii culturii locale nu sunt întru totul convinși că rostul artei nu e unul ancilar, în subsidiarul vieții economico-sociale. Presupunând că prin cine știe ce miracol „Opera” ar fi devenit într-adevăr o cafenea artistică în venerabila tradiție a unor asemenea localuri din vechi centre de cultură,

ea nu le-ar fi suscitât decât suspiciune, teamă și animozitate. Discuții? Idei? Ce fel de discuții, ce idei? Cum, așa, în afara oricărui „cadru” organizat? Apoi, pentru a deveni un local al efervescentei artistice, personalul său în primul rând ar trebui să fie conștient de șansa și cinstea pe care ar avea-o, să vegheze asupra unei atmosfere adecvate, să se simtă el însuși implicat în această atmosferă. Nu e cazul nici de data asta. La mai puțin de un an de la deschidere, „Opera” a devenit un soi de cârciumă mai pretențioasă, cu fețe de masă murdare, cu ospătărite botoase care au aerul că-ți fac o favoare servindu-te și cu un casetofon care urlă muzică banatogitană, inhibând orice idee și zădărniciind orice tentativă de conversație normală cu vecinul de masă. Cer o cafea; și sunt întrebat de care: cu coniac, cu cocteil, cu înghețată (!) sau *frappé*? O cafea-cafea, zic. Naturală, tare și nu prea dulce. Nu servim decât specialități... Dintre toate relele, îl alegi pe cel care-ți sună mai familiar. M-am decis și eu pentru *café-frappé*. În timp ce așteptam, mi-am amintit de cafeneaua unde-și lua Rudi capucinel după amiază și unde găseai pe fiecare masă ultimele numere ale revistelor literar-artistice. Dar aș păcătui grav dacă aș spune că am simțit lipsa noutăților, căci se ivi profesorul Frangulea care aude tot, vede tot, știe tot, ochii, urechile și gura lumii, aflat în eternă căutare a unui receptor dispus să-i asculte senzaționalele vești. Profesorul Frangulea e și poet – el susține că e în primul rând poet – în această calitate l-am și cunoscut în urmă cu vreo douăzeci de ani pentru ca pe urmă, în nu știu ce împrejurare, să ajungem să ne tutuim, obicei cu care nici acum nu m-am acomodat. Scrie câte un dosar de poezie pe lună dar, nu se știe cum, nu publică decât poezie ocazională, fiind un familiar al numerelor festive. Are o rețetă verificată preluată de la autorii de articole: lucrează cu un număr de module retorice pe care le utilizează în combinații, după împrejurări: balade, miorițe, izvoare, cerbi carpatini, semeții vulturi, holdele, străbunii, voievozii, stejarii, grâul, câteva nume proprii, câteva adjective improprii, se agită totul ca într-un *shaker* și se dă apoi un titlu puțin *shocking*, nicidecum foarte *shocking*, căci genul pretinde, nu-i așa, o anumită sobrietate. E atât de pătruns de importanța producției

sale, încât o dată l-am auzit tot aici, la „Opera” – stătea atunci la altă masă – l-am auzit discutând în contradictoriu cu celălalt poet local, cel cu diplomă de bacalaureat, cel care confundă supoziția cu supozitorul și trăiește cu convingerea fermă că Erich Maria Remarque e femeie. Frangulea, om cu studii superioare, conștient de ascendentul pe care-l are asupra celuilalt, perora cu glas de stentor care acoperi câteva clipe urletul casetofonului: „Nu-ți permit! Eu sunt o personalitate, sunt un scriitor de pagina întâi!” Și, într-adevăr, cine l-ar putea contrazice?

– Ești singur sau aștepți pe cineva?

– N-aștept pe nimeni. Ia loc

Pare epuizat, preocupat. Se așază și își șterge fruntea cu batista. Mă privește grav, dându-mi de înțeles că are o veste importantă. Ospătărița se oprește lângă el tăcută.

– Un havana mic. Apoi, către mine: de ce bei poșircă de aia? O amestecă cu tot felul de porcării, îi saltă prețul și zic că-i specialitate.

– Crezi că havana ta nu-i botezată ?

– E totuși rom alb! E atât de tare că puțină apă îi face chiar bine.

Ce mai faci, nu te-am mai văzut deloc pe aici...

– Nu prea agreez locul... Și apoi am fost ocupat cu mutatul...

– Da, am auzit. Sunt convins că nu ți-a fost ușor. Te-ai acomodat măcar la viața de bloc?

– N-aș zice...

– Ai să te acomodezi... Asta-i nenorocirea, vezi, ne obișnuim în cele din urmă cu orice... Și eu sunt într-o pasă proastă. N-am mai scris de două zile!

– Ei taci! Chiar nimic?

– Nici un vers. Cred că se schimbă vremea. Sunt meteorosensibil și întotdeauna pătesc așa când se schimbă vremea... E și anormală căldura asta pentru sfârșitul lui octombrie...

– Mda... A, te felicit. Ți-am citit poemul de ziua oștirii. Excelent, excelent. Îți admir talentul de a găsi mereu imagini proaspete pentru niște idei vechi.

Pomeții i s-au colorat ușor de plăcere. Sau poate mi se pare? Mă corectează cu degetul ridicat:

– Nu vechi, ci eterne. E o deosebire. Chestiune de nuanță.
– Ai dreptate. O nuanță esențială. Oricum, poemul e superb.
– Ești tu generos ca întotdeauna. Ți mulțumesc. Întotdeauna, chiar când am scris chestii mai puțin reușite, am găsit în tine un admirator...

Are dreptate. În duda ororii de impostură, nu știu ce slăbiciune neroadă pentru poetul Frangulea îmi dictează elogiile ipocrite. Poate plăcerea de a vedea cum mi le ia în serios, gustul pervers de a mă amuza contemplând incapacitatea lui de a sesiza conotația ironică a acestor elogii la adresa unor versuri pe care, de cele mai multe ori nici nu le-am citit. Uneori, ca acum, după o astfel de scenă, mă surprind că mi-e milă de el și mi-e silă de mine. Am remușcări. La urma urmelor îmi bat joc de un om care nu e în stare să se apere. Un dascăl nici mai prost, nici mai bun decât alții, un om de treabă, soț fidel și tată iubitor, care însă trăiește, fără să-și dea seama, o dramă. Căci pe lângă versurile pe care le secretă cu aceeași fluentă cu care arborele Hevea secretă latexul, profesorul Frangulea a scris câteva piese de a căror importanță nici un teatru încă nu și-a dat seama și lucrează de două decenii la un roman care va face școală. Încerc să abat conversația de la acele elogii care în clipa asta mă scârbesc în primul rând pe mine și, ca de obicei, vrând s-o dreg, dau din lac în puț:

– Cum stai cu romanul? zic.

Soarbe o gură de rom și face cu mâna un gest blazat:

– Prost. Trebuie să-l rescriu. *Daccapo*...

– De ce?

– Simt eu că trebuie. Ție nu ți s-a întâmplat?

– Cum să nu, zic și de data asta sunt sincer și realmente compasiv.

E infinit mai ușor să scrii o carte nouă decât să refaci una ratată.

– Știu, dar nu e vorba de asta, romanul meu nu e ratat. Îl simt de pe acum ca pe un roman de referință al momentului literar actual... E vorba doar de o greșită centrare a problematicii. Va trebui să-i confer o nouă axă, nu știu dacă înțelegi...

– Mda, cred că da...

– Nenorocirea e că nu mă pot apuca de îndată. Apropierea ploilor

mă inhibă... sensibilitatea mea nenorocită... Și tocmai acum a trebuit să pice și vestea asta deprimantă, ai auzit, nu?

Chiar mă întrebam cum de nu-mi servește încă nici o noutate.

– N-am auzit. Ce veste?

– A fost găsit copilul.

– Care copil?

– Ai uitat? Ce ți-e și cu veacul ăsta! Bombardamentul informațional și toate celelalte... Nimic nu se păstrează în memorie mai mult de cinci, șase zile... Copilul acela pe care l-a pierdut Magheru vara trecută, în munți...

Mi-am amintit subit. O dată cu prelungul cutremur interior, a pâlpâit scurt o licărire de speranță:

– Trăiește?

Mă privește uluit:

– Cum o să trăiască? I-au găsit oasele...

Întâmplarea m-a afectat profund atunci, abia am scăpat de obsesia ei, și acum iat-o dintr-o dată reactualizată. Cu profesorul Magheru am fost coleg de liceu și am păstrat după aceea, prin ani, una dintre relațiile acelea tonice de prietenie care nu se manifestă zgomotos, întreținându-și în schimb resursele dintr-un reciproc și nemărturisit sentiment de simpatie și stimă. Anul trecut, în ultima vară dinaintea pensionării, Magheru a plecat cu o clasă de elevi în munți, cum, ca profesor de geografie, făcea în fiecare vacanță. Într-una din seri au poposit la o cabană. A doua zi în zori, când să plece mai departe, unul dintre elevi nu se simțea tocmai bine, Magheru i-a cerut să rămână la cabană, să se odihnească, să doarmă, să se plimbe prin jur dacă se simte mai bine, să se ferească de soare și să-i aștepte liniștit, căci ei se vor întoarce spre seară. Copilul, unul dintre cei mai buni, elev „fără probleme”, cum se zice, a acceptat cuminte. Doar că la mai puțin de o oră de la plecarea celorlalți a avut el impresia că indispoziția aceea a trecut și că totul e iar în regulă. Și atunci i-a venit ideea nenorocită, copilărească în fond, de a le face o surpriză celorlalți și mai ales lui Magheru, la care ținea mult. Asistase seara la stabilirea itinerariului zilei, cunoștea marcajele pe care le avea de urmat, ziua era superbă,

de ce nu?, își va fi zis. I-a spus și cabanierului intenția sa. Destinul sau Providența sau, mă rog, orice altă instanță supremă ar fi putut să intervină măcar acum pentru a împiedica dezastrul. Cabanierul se vede însă că nu era obișnuit să-și pună probleme, n-a sesizat riscul și n-a încercat să descurajeze neașteptata inițiativă. Ba, însoțindu-l grijuliu până pe tăpșanul din fața cabanei, i-a arătat cu brațul întins, principalele repere ale potecii spre creastă. Copilul a plecat și de atunci nu l-a mai văzut nimeni. Seara, la întoarcerea celorlalți, au început căutările. După miezul nopții a sosit și Salvamontul. I-a apucat a doua zi fără să găsească nimic. Au cerut ajutorul unității de vânători de munte din apropiere. Militarii au cercetat terenul cum scrie la carte, ca la război, metru cu metru. Nimic. După ce și-a adus elevii acasă, Magheru s-a întors acolo. A continuat căutările și după retragerea militarilor. L-au mai ajutat cabanierul, pădurarii, ciobanii, dar mai mult singur a umblat. Și trebuie să fi fost cumplit să rătăcești așa, singur prin săhle, bântuit de sentimentul vinovăției. După două săptămâni s-a dat bătut. A revenit în oraș umbra celui ce plecase. Alt om, nu numai fizic, pentru că slăbise, rămăsese doar piele și os, se cocârjase, el care era genul bărbatului bine, frumos, înalt, solid, ci și psihic, dobândise un aer absent și priviri rătăcite, de om hăituit. De altfel, imediat după întoarcere l-au și internat. Atunci, în primele zile, l-am vizitat și eu la spital. Întâi am ezitat dar medicul mi-a spus că orice îi va distrage atenția îi va face bine. Stătea în pat cu mâinile împreunate sub ceafă și cu ochii pironiți în tavan. „Servus, Nelu” i-am spus străduindu-mă să nu adopt un ton nici prea tragic, nici prea vesel. Și-a coborât ochii asupra mea, dar fără nici o licărire de expresie. „Servus. Șezi”, mi-a spus cu un glas egal, alb, lipsit de orice nuanță, ca și cum ne-am despărțit doar cu o oră în urmă. Mă așteptam să-l văd schimbat, dar înfățișarea lui m-a speriat, inhibându-mi orice inițiativă și idee de conversație. În cele trei săptămâni câte trecuseră de la întâmplare, îmbătrânise cu zece ani. Schimbarea era atât de bruscă, îndeosebi părul îi albise atât de neașteptat, dar și cearcănele și pungile de sub ochi, privirile goale, expresia amară a gurii îl schimbau atât de mult, încât, dacă l-aș fi întâlnit

din întâmplare pe stradă, ar fi fost posibil să nu-l recunosc. Ședeam acolo pe scaunul alb și incomod, nu știam ce să fac cu mâinile și n-aveam absolut nici o idee despre ceea ce voi spune în minutele următoare. Toate planurile pe care mi le făcusem de acasă, toate variantele de dialog pe care le imaginasem cu scopul precis de a-i ridica moralul îmi apăreau acum eminamente inutile și cretine. După câteva lungi clipe de tăcere strivitoare în care ne-am privit, eu surâzându-i tâmp, el fixându-mă ca și când ar fi văzut dincolo de mine, și-a mișcat în sfârșit buzele palide, uscate și a spus abia auzit: „În oraș se zice că am înnebunit. Ai venit să te convingi? Sau să te documentezi... Ar fi un bun subiect de roman... Ai rupe cu el inima târgului...” Primul impuls a fost să mă ridic și să ies. M-am abținut greu și m-am străduit să mă prefac că o iau ca pe o glumă, dar presupun că zâmbetul mi-a ieșit cam căznit. „Uite la asta nu m-a gândit, ar fi într-adevăr o idee, am zis. Dar am venit pentru că nici tu nu m-ai uitat când am fost în spital, acum doi ani...” O părere de surâs îi luminează chipul, redându-i pentru o clipă ceva din frumusețea de altădată. „A, spuse, și nu vrei să-mi rămâi cumva dator...” Din tonul cu care rosti aceste cuvinte mi-am dat seama că de data asta glumea, atât cât se putea glumi în situația lui. Oricum, sarcasmul cu care mă întâmpinase, dobândise acum o nuanță de umor benign. „Dacă ții neapărat să etichetezi într-un fel vizita mea, mă rog, ia-o și ca pe o dorință de a-mi plăti o veche datorie. Adevărul e însă că am venit cu gândul de a-ți ajuta să te simți mai puțin singur”. Redeveni deodată grav. Ceremonios chiar: „Îți mulțumesc. Intenția ta e frumoasă dar inutilă. Suntem însă întotdeauna singuri, nu suntem decât singuri, atâta doar că, din fericire, cei mai mulți nu-și dau seama...” M-am bucurat că am reușit să-l antrenez. Aveam naivitatea să cred că am reușit să-l fac să-și uite obsesia. Am încercat chiar să-l atrag într-o mică polemică. „Aici – am zis – m-aș distanța puțin de tine. Căci sunt împrejurări când sentimentul ăsta poate fi ținut la distanță... Camaraderia, bunăoară, sau dragostea pot atenua singurătatea, nu crezi?”. „Ba da. Ai spus foarte exact: o pot atenua, o pot ține la distanță, dar nimic n-o poate neutraliza decât cel mult absența lucidității,

care poate merge până la inconștiență. În cele din urmă tot singuri rămânem până la capăt. E un adevăr de care m-am convins acum definitiv, n-are nici un sens să încerc să mă convingi de contrariul. Pentru simplul motiv că nu știi și nu poți înțelege ce se petrece în intimitatea mea. Nici eu nu știu ce se petrece în tine, nimeni nu poate pătrunde în conștiința altuia...” Am schițat o slabă opoziție: „Măcar încerc, încercăm... Dacă n-ar exista aceste încercări, orice posibilitate de comunicare dintre noi ar fi exclusă. În ceea ce te privește, de pildă, sunt absolut sigur că n-ai nici o vină în tot ce s-a petrecut. Totul n-a fost decât un joc sinistru al hazardului căruia i-ai căzut victimă tu”. Mă privi sever: „Numai eu?” „Bineînțeles și copilul. Mă refer la tine, pentru că despre tine discutăm acum”. „Foarte rău că discutăm. Și dacă discutăm, e foarte rău că o facem numai despre mine. De copil nu se poate face abstracție...” „Înțeleg perfect ce vrei să spui și sunt de acord cu tine. Dar în clipa asta vreau să-ți demonstrez că ești nevinovat...” Se ridică într-un cot și-mi replică aproape vehement: „N-are nici un sens să forțezi uși deschise: știu că sunt nevinovat. Până și ancheta procuraturii mi-a stabilit nevinovăția. Dar tot atât de exact știu că în clipa când am plecat la drum cu copiii ăștia, eu, numai eu mi-am asumat răspunderea. Sunt singur răspunzător, înțelegi? Nu confunda vinovăția cu răspunderea. Am avut dintr-o dată senzația de a mă fi oprit în ultima clipă în marginea unei prăpastii. Nu mai era nimic de făcut. „Înțeleg”, am murmurat. „Sunt convins că înțelegi. Dar încearcă să-i faci să înțeleagă și pe părinții lui, care mă ocolesc, trec pe celălalt trotuar când mă întâlnesc. Aș prefera să mă palmuiască, să mă insulte, să mă dea în judecată, orice, numai să nu mă evite cu precipitarea aceea plină de repulsie cu care te ferești din calea unui lepros...” Se lăsă pe spate și rămase din nou cu ochii pironiți în tavan. Mă cuprinsese iar stinghereala din primele clipe ale intrării mele aici. Din fericire însă tăcerea nu se prelungi prea mult, căci se întoarse spre mine cu o vioiciune neașteptată: „*À propos*. Tu, când cu operația aceea, ai fost aproape de moarte, nu-i așa?” „Nu știu cât de aproape am fost, zic. Asta chirurgii ți-ar spune-o mai exact. În mod sigur însă, am dat o raită până la hotarul cu

veșnicia...”. Păru să se însenineze: „Frumos zis... Dar mie să-mi spui sincer: ți-a fost frică?” „Nu mi-a fost decât la început și atunci numai de durerea fizică. Pe urmă, după ce șefa de secție, o doctoriță de elită, m-a asigurat că nu voi simți absolut nimic, nu m-am mai temut nici de asta. Aveam certitudinea că mă bazez pe cuvântul unui om de onoare... Și, într-adevăr, n-am simțit absolut nimic...” Făcu un gest de nerăbdare: „Eviți să-mi răspunzi direct. Te-am întrebat dacă ți-a fost frică de moarte, nu de altceva”. „O, de asta nu mă mai tem de mult”. Râse tăcut, fără veselie. Nu știu de ce, în momentul acela mi-a făcut impresia că se înrăise. „Nu ți-e frică, zise, dar observ că eviți sistematic cuvântul...” Avea dreptate, a trebuit s-o recunosc: „E o superstiție tradițională în familie. Nimeni nu rostește cuvântul ăsta la noi în casă... e ceva cam ca și cu numele diavolului pentru care există în popor o mulțime de sinonime eufemistice...” „Tot din teamă, insistă el. Din teama de a nu-l provoca...” „Sigur, am recunoscut, la început a fost teama, la unii mai e și acum. La mine e însă obișnuința, respectul pentru tradițiile clanului, dacă vrei... Dacă evit să-i rostesc numele, nu înseamnă că mă tem de moarte în sine. Mă tem să nu survină prea curând, obligându-mă să-mi las treburile neisprăvite, mă tem de degradarea fizică, de mizeria fiziologică, de durere, de tot ceea ce m-ar putea transforma într-o povară pentru ceilalți... Aș fi chiar de acord ca pentru astfel de circumstanțe fără ieșire să se legitimeze odată euthanasia... Doar că nimănui nu-i dă prin gând să mă consulte...” Mă întrebă cu aceeași gravitate, fără să-mi aprecieze spiritul: „Numai în situațiile acelea?” „Numai în situațiile acelea și numai cu acordul celui în cauză, bineînțeles...”

Dar el continuă cu o ciudată insistență: „De ce? Există și alte situații fără ieșire. Fiecare trebuie să aibă dreptul de a renunța la viață când vrea... Camus, mi se pare, a spus, nu-i așa?, că sinuciderea e problema fundamentală, singura, a filosofiei, restul e vorbărie, rahat...” „N-a folosit chiar cuvintele astea, dar, în sfârșit...” Începeam în fine să înțeleg încotro bate și am simțit nevoia bruscă de a-l apuca de umeri și a-l zgâlțâi pentru a-l trezi din rătăcirea lui. M-am abținut, continuând cu o vehemență care-l surprinse, scoțându-l oarecum din aparenta apatie:

„În afară de cazurile extreme de care am pomenit, nu există situație fără ieșire. Nu există nimic care să-ți îndreptățască o astfel de hotărâre. Pur și simplu n-avem acest drept...” Eram aflat, argumentele mele mi se păreau lipsite de orice putere, altele mai convingătoare nu-mi veneau atunci în minte și mă cuprinsese disperarea văzând că, în loc să-i abat atenția de la obsesia sa, l-am ajutat, fără să-mi dau seama, s-o abordeze din alte unghiuri. Îmi zâmbi într-un mod ciudat, plin de o satisfacție răutăcioasă, aproape un rânjat: „Și cine mă rog, ar putea să-mi conteste acest drept?” Mă înfierbântasem: „Însăși condiția ta umană!” Își flutură mâna ca și când ar fi alungat o muscă prea insistentă: „Vorbe goale! Condiția mea umană iat-o: o lovitură de copită din partea Hazardului și sunt la pământ” „Ai să te ridici. Hazardul poate să teucidă. Dacă scapi însă cu viață, te poți ridica asupra lui. Toate atuurile sunt la tine: inteligență, rațiune, luciditate, voință. Depinde cum știi să le folosești...” „Depinde și dacă mai vreau să le folosesc”, răspunse el cu același zâmbet echivoc. Mă cuprinsese descurajarea. Mă vedeam întors din nou în punctul de plecare. „Ei bravos, zic. Te complaci într-un cerc vicios și-ți place să-ți pui gheara-n gât, ca pițigoiful...” „A dracului plăcere”, murmură el trist și se întoarse iar pe spate, împreunându-și palmele sub ceafă. Intrasem într-un nou impas, nici unul nu mai spuneam nimic. Mă gândeam tocmai dacă n-ar fi mai cuminte să plec, când el reveni fără să-și mute privirile din tavan: „Și zici că nu ți-a fost frică, nu găsești nici un motiv de frică în moarte?” „Nu. Ibrăileanu spunea că frica de moarte nu e decât frica de lipsa de senzații. Dacă te gândești bine, ai să vezi că așa e. Dar lipsa de senzații nu e un motiv de frică. Am cunoscut-o atunci, provocată artificial, aproape treizeci de ore am fost lipsit de orice senzație, dar n-a fost în asta nimic înfricoșător, dimpotrivă, despre răstimpul acela petrecut sub anestezie totală păstrez o amintire nemaipomenit de plăcută probabil tocmai pentru că e lipsit de absolut orice reper amintitor...” Mă întrebă, tot fără să mă privească, cu vocea lipsită dintr-o dată de orice vigoare: „Presupun că în afară de experiența de atunci ai și citit multe despre asta...” Părea cuprins de o subită oboseală. „Da. Am citit câte ceva. Aș putea să-ți țin câteva

prelegeri, dar nu cred că ăsta e subiectul cel mai potrivit pentru tine acum...” Stătea cu ochii închiși. „Nu, murmură, nu e cel mai potrivit... De altfel, m-ai și convins”. „Îmi face impresia că te-am oboșit”. M-am ridicat, așteptând o reacție din parte-i, dar nu deschise ochii și nu-mi întinse mâna. Părea să nu mă fi auzit. „Servus”, am șoptit, dar, cum nu-mi răspunse, am ieșit pe vârfuri. Înainte de a coborî am intrat în cabinetul medicului. „Nu credeți, l-am întrebat, că i-ar putea da prin cap ideea sinuciderii? Mi-a pus niște întrebări suspecte...” „Ba da, îmi spuse el cu siguranța aceea liniștitoare a specialistului, în mod sigur se gândește și la o astfel de soluție. Dar veghem, fiți liniștit, nu va recurge la ea”. Am plecat cu mai multă încredere, dar la lift mi-am amintit că mi-am uitat umbrela. M-am întors și am deschis ușa cu toată grija să nu-l trezesc. L-am găsit însă în fața ferestrei, privind în stradă, cu palmele rezemate de pervaz. Acum sunt convins că voia să mă vadă plecând. La intrarea mea s-a întors cu o tresărire violentă, ca și când ar fi fost surprins făptuind ceva nepermis. Ne-am privit stingheriți. Mi s-a părut că disting în ochii lui o nuanță de ostilitate. „Iartă-mă, am zis, mi-am uitat umbrela...” Mi-a arătat-o cu un gest emfatic, fără nici o vorbă. „Credeam că dormi”, am spus doar așa, pentru că atunci când ești stânjenit simți nevoia să spui ceva și spui ce-ți vine-n minte, de obicei o stupiditate numai să nu taci. „Am să și dorm, n-ai nici o grijă”, răspunse el, accentuând prin intonație echivocul frazei. N-am mai schimbat nici un cuvânt și am plecat cu convingerea că vizita mea, departe de a-i face plăcere, îl incomodase determinându-l chiar să se prefacă oboșit pentru a mă vedea în sfârșit plecat. De aceea nici nu l-am mai vizitat. După ieșirea lui din spital l-am întâlnit de vreo două sau trei ori pe stradă dar niciodată n-a schițat măcar intenția de a se opri. Îmi răspundea la salut cu o alură absentă, privindu-mă ca și când aș fi fost de sticlă și urmându-și drumul. Avea un fel nou de a merge, fără grabă, rigid, cu mișcări cumva fracționate, ca un robot antropomorf scăpat de sub control. Se pensionase și mă întrebam de fiecare dată cu o strângere de inimă cum vor fi arătând zilele lui. Oricum, părea să-și fi redobândit un echilibru, probabil precar și în mod sigur susținut încă

prin proceduri terapeutice, dar, în sfârșit, un echilibru totuși. Pentru ca acum, Hazardul – căci altcineva cine? – să scoată la iveală oasele copilului, deschizând iar toate vechile răni. Să-ți plesnească țeasta, nu alta...

– L-au găsit, imaginează-ți, la nici cinci sute de metri de cabană, spune aferat Frangulea. Scheletul întreg, șezând, cu șira spinării rezemată de trunchiul unui copac, cu brațele înconjurând genunchii adunați, într-o poziție zgribulită, ca și cum s-ar fi apărat de frig... Cum îți explici asta?

Presupuneam că întrebarea era retorică și nu m-am ostenit să-i răspund. De altfel, întâmplarea mă afectase mai mult decât m-aș fi așteptat, iar ultimele detalii îmi inhibaseră orice eventual apetit de a căuta explicații.

– Cum îți explici, stăruia însă Frangulea, că oasele îi erau lustruite, curățate de păsări, de găngăanii, de furnici, după ce, probabil, carnea fusese devorată în timpul iernii de lupi, și totuși scheletul nu s-a clintit din poziția inițială? Se presupune că se va fi simțit din nou slăbit, s-a așezat să se odihnească și atunci va fi făcut un atac de cord. Deși nimeni din preajma lui nu știe să fi suferit de inimă... Atunci cum?

Mă privi câteva cilpe întrebător, așteptând vreo reacție din partea mea dar, cum eu continuam să tac, apăsând de o subită deprimare, se lansă cu avânt într-o interogație patetică:

– Cum îți explici că era atât de aproape de cabană și toți oamenii aceia specializați în astfel de căutări au trecut pe lângă el fără să-l vadă? Căci nu se poate, e exclus să nu fi trecut la un pas de el... Cum e posibil, cum îți explici?

– Nu-mi explic, i-am răspuns în sfârșit. Mi-am amintit de cuvintele lui Timotei și le-am repetat: Inutil să-mi explic. Întâmplările astea trebuiesc luate așa cum sunt. N-ai să afli niciodată un răspuns plauzibil în ordine realistă...

Eram sigur însă că aici trebuia să existe un răspuns „în ordine realistă”, dar la ce mi-ar fi folosit să-l aflui? M-am ridicat cu o senzație și mai accentuată de oboseală. Poate din cauza ei și din dorința de a

ajunge cât mai repede acasă, am avut proasta inspirație de a scurta drumul prin strada Cetății. Acesta ar fi de fapt drumul firesc, doar că nimeni dintre ai noștri nu-l mai folosește pentru că ne obligă să trecem prin dreptul locului pe care se înălța Casa fericitorilor. E un teren gol acum, răscolit de șenile și înroșit de pulberea cărămizilor. Ultima dată când am trecut se mai vedea ceva din bolțile pivnițelor vaste. A fost o priveliște pe care am suportat-o greu și de atunci evit să mai trec pe aici, oricât aș fi de grăbit. Azi însă nu înțeleg ce mi-a venit, nu știu ce nerăbdare cu adevărat premonitoare m-a împins pe vechiul drum. Dar sunt – m-am convins de mult – sunt asemenea zile nefaste care încep cu o proastă dispoziție sau cu o simplă melancolie fără nici un motiv aparent, cumulând, după aceea o suită întreagă de situații și întâmplări dezagreabile, dacă nu de-a dreptul sinistre. Cine hotărăște dezlănțuirea acestor veritabile serii negre? Cine a hotărât ca, după ce de mult timp n-am mai făcut-o, să trec pe acolo exact azi, când se dărâmau plopii, singurele repere care mai aminteau marginea dinspre stradă a fabuloasei grădini? Și, când spun că se dărâmau, nu păcătuiesc folosindu-mă de un cuvânt impropriu, ci, dimpotrivă, sunt mândru de a fi găsit instantaneu cuvântul cel mai potrivit și mai expresiv pentru cele ce se petreceau acolo. Căci plopii nu erau tăiați, nici scoși, ci dărâmați, sau răsturnați prin frângere, procedeu greoi și vandalic ale cărui rațiuni îmi scapă. Un buldozer se repezea și izbea cu lama baza trunchiului. Plopul bătrân, monumental, de o zveltă măreție se cutremura din vârf până-n rădăcini și își risipea ultimele frunze cu o patetică generozitate, ca și cum ar fi vrut să le salveze măcar pe ele. Apoi mașina aceea diformă se retrăgea pentru a-și lua un nou elan și iar se năpustea grohând feroce cu ceva stupid în toată îndârjirea ei, greoaie, implacabilă, până când, la a treia sau a patra izbitură, lemnul începea să trosnească precum oasele frânte cu roata: plopul se prăbușea cu o lentoare solemnă și cu vuietul prelung al revărsărilor de ape. M-am oprit aproape fără să vreau, fascinat, în mijlocul mulțimii de gură-cască formată din trecători dar mai ales din copii care-și părăseau joaca. De jur împrejur, ferestrele și balcoanele blocurilor se umpluseră de asemenea, ca la panoramă. Era într-adevăr

un spectacol aparte, tragic și crunt în același timp, și toți îl simțeau ca atare, căci stăteau tăcuți, nemișcați, nimeni nu rostea un cuvânt, nu se auzea nici un comentariu, până și copiii încremeniseră, uitându-și zbrănguiala de parcă ar fi urmărit trecerea unui convoi funerar. Era însă mai mult decât atât și se vede că toți cei aflați acolo, chiar dacă nu-și puteau explica, chiar dacă n-aveau mijloace s-o exprime, intuiau în prăbușirea enormilor arbori simbolul a ceva mult mai mareț și mai tragic decât petrecerea la groapă a unui om: despărțirea de o vârstă a orașului, de o epocă, de o lume aflate ireversibil în pragul aceluia hău fără capăt pe care-l numim Trecut. După căderea celui de-al doilea plop, am simțit un fel de sfârșeală. Îmi tremurau genunchii. Mi-am făcut discret loc prin mulțimea tăcută și apoi, tot timpul cât a mai durat drumul spre casă m-a obsedat poemul acela al lui Garcia Lorca pe care-l iubeam încă de mult, de pe vremea anilor noștri romantici, când l-am auzit prima dată recitat de Sanda într-una din serile petrecute cu Aldona și Silvian. Oricât mă străduiam însă, nu reușeam să-mi amintesc decât finalul,

„Plop bătrân!

Ai căzut

în oglinda

Lacului mut.

Eu te-am văzut coborând

într-un amurg, sângerând,

si-ți scriu elegia târzie

și ție și mie...”

iar neputința asta mă îndârjea, sporindu-mi tristețea o dată cu sentimentul vârstei și cu senzația – mai curând superstiția – că era vital pentru mine în împrejurarea și în momentul acela să găsesc poemul și să mă cufund în el ca într-o baie izbăvitoare. Dacă era Sanda acasă, aș fi rugat-o pe ea să mi-l recite ca odinioară, când îl ascultam cu ochii închiși... Ea cu siguranță nu l-a uitat, m-a convins de nenumărate ori că mintea ei de actriță deprinsă de-o viață să memoreze, nu uită nimic. Dar singur fiind, de cum am intrat în casă m-am apucat să caut cartea. A cam durat căutarea, căci încă nu sunt familiarizat cu noile locuri

ale cărților, dar de cum am găsit-o, m-am abandonat într-un fotoliu, răsfoind-o cu febrilitate și, într-adevăr,

*„N-a fost sălbatecul vânt
cel care trunchiul ți-a frânt,
n-a fost nici securea cea grea
a pădurarului care știa c-ai să re'nvii
în lăstarele vii...”*

Curios cum, în toate împrejurările semnificative prin care am trecut de-o viață, ceea ce m-a ajutat să-mi păstrez ori să-mi restabilesc echilibrul au fost textele – textele adecvate, îmi place să le numesc – care se ivesc din fișierele memoriei exact la momentul oportun, insinuându-se, după împrejurări, în replică, în scris ori, ca acum, numai în gând. Certitudinea pe care mi-o dau ele că și alții de aiurea sau din alte timpuri, au trăit stări identice ori chiar asemănătoare e tonică și mă susține de fiecare dată prin acel miraculos sentiment de solidaritate spirituală situat dincolo de spațiu și timp. Cu ajutorul lui poți depăși chiar și o privesc ca doborârea plopilor care, altfel, nu-ți lasă nici o îndoială că, trecând, Timpul ia cu sine tot ceea ce până nu demult îți părea fără de moarte.

Am recitat poemul de câteva ori și am fost apoi foarte mândru și chiar oarecum împăcat când, în timp ce-mi pregăteam cina în bucătărie, am reușit să-l recit cu voce tare, din memorie. Ar fi trebuit după aceea să mă instalez la masa de scris dar, știindu-mă în binecunoscuta dispoziție care-mi suscită frica de pagina albă, am renunțat. Mi-am aprins o țigară și m-am așezat la televizor. Un film cu o profesoară eminentă „pozitivă”, bineînțeles, în taier și cu coc, și cu elevi care nu beau decât ci-co, iau premii la olimpiade și discută despre fericire. Nimic mai ușor decât să vorbești despre fericire. Eu însă n-am rezistat niciodată la asemenea „dezbateri”. Am stins și, pe când îmi așterneam patul, a sunat telefonul. M-am repezit convins că e Sanda, dar era Frangulea. Nu știu cum – cum îți explici? – în clipa când l-am recunoscut, am anticipat cu o exactitate rece, paralizantă tot ce-mi va spune.

– Știi, zicea cu o ezitare care acum nu mă mai mira, în legătură cu întâmplarea despre care tocmai am discutat împreună...

Se opri ca și cum ar fi așteptat din parte-mi un sprijin.
– Da?
– Ei bine, a intervenit un element nou...
Altă pauză. Eu, calm, neutru:
– Te ascult.
El, puțin contrariat:
– Am impresia că nu te interesează. Te plictisesc cumva, te-am deranjat?
– Nu, nu, deloc... Mi se pare însă că știi ce vrei să-mi spui...
– Ai aflat de la altcineva?
Se pare că posibilitatea asta l-a alarmat. Mă grăbesc să-l liniștesc:
– Nu, n-am aflat nimic.
– Atunci ce ziceai că știi?
– Ziceam și eu așa... nu știi nimic. Spune.
Pauză suspicioasă de data asta. După care în sfârșit se hotărăște:
– Poate era mai bine să-ți fi telefonat abia dimineață... Dar... în fine... știi... e vorba de Magheru... s-a sinucis în urmă cu o oră...
– Bănuiam și mă temeam că asta va urma.
– Cum îți explici că bănuiai?
Mi-a venit să-i spun că-i un cretin.
– Ți-am mai spus că nu încerc să-mi explic. E și târziu acum.
Te rog să mă ierți. Noapte bună.

Cam asta a fost ziua de azi. Ar mai fi totuși de adăugat ceva. Mă temeam că nu voi putea adormi. Lunga plimbare se vede însă că m-a obosit, am adormit destul de repede. Dar ce folos, căci a urmat coșmarul. Zic „coșmarul” și nu „un coșmar”, pentru că e vorba de un vis care se repetă pentru a nu știu câta oară. Nu-mi plac scriitorii care-și povestesc visele și întotdeauna sar pasajele care încep cu „se făcea că...” De data asta însă voi nota pentru propria-mi memorie acest coșmar care mă urmărește într-un soi de succesive ediții *ne varietur*. Să fie oare o reminiscență a copilăriei mele terorizată de frica de întuneric? Căci e noapte, mă aflu într-o locuință cunoscută, poate chiar a mea, e întuneric și deodată am senzația precisă a unei

prezențe străine: mai e cineva aici. Gheara spaimei îmi strânge inima care începe să bată nebunește pentru că simt, știu fără nici un dubiu că acel cineva mi-e ostil și mă vede fără ca eu să-l pot vedea și atunci mă reped la întrerupător și apăs butonul, dar lumina nu se aprinde! Repet din ce în ce mai terorizat apăsările, dar lumina nu se aprinde! Dau fuga în încăperea de alături, apăs întrerupătorul, dar lumina nu se aprinde! Alerg dintr-o cameră în alta, mă arunc cu amândouă palmele asupra întrerupătoarelor, le aud țăcănitul uscat și lumina tot nu se aprinde! Și în tot acest timp prezența străină e acolo, o simt nemișcată undeva în beznă și-i percep chiar rânjetul de satisfacție pe care i-l provoacă panica mea dezlănțuită. Aici mă trezesc de fiecare dată cu o palpitație paroxistică și gura ca iasca. Așa și acum. Îmi târșâi papucii până la bucătărie, beau un pahar de bere din frigider și îmi aprind o țigară. Într-o noapte, dincolo, când i s-a făcut rău Mamei, m-am repezit tot așa să aprind lumina ca să-i dau corinfarul dar se întrerupsese curentul. Am orbecăit atunci cu o deznădejde tot mai terorizantă să caut o lumânare, am răsturnat cana de apă, m-am izbit de scaun și în tot acest timp am avut senzația că moartea îmi dăduse câteva minute, o șansă deci, și că aștepta acolo undeva, tăcută, de pildă, în colț, după dulap, respectând *fair-playul*-ul dar prin aceasta cu nimic mai puțin îngrozitoare. Dincolo de reminiscențele copilăriei, ar putea fi și asta o explicație. Îmi amintesc de întrebarea tiranică a lui Frangulea: cum îți explici? Iată că mi-am explicat oarecum. Și ce am rezolvat? Teama că, dacă am să mă culc, toată istoria se va repeta, rămâne. Și dacă nu s-a mai repetat în noaptea asta, se va repeta cu siguranță în viitorul mai mult sau mai puțin apropiat. Există toate condițiile.

Dimineața m-am trezit cu un gust de cenușă pe care cafeaua n-a reușit să mi-l alunge. Azi, spre seară, se întoarce în sfârșit Sanda. Într-adevăr, vorba ei, trebuie să m-apuc de lucru.

*D*upă noaptea încheiată cu despărțirea aceea atât de penibilă pentru mine, o vreme nu ne-am mai văzut. Evitam să mai trec pe la Aldona de teamă să nu fie și ea acolo, iar cu Silvian, a cărui prietenie îmi era indispensabilă, mă vedeam la cenaclu, la redacția revistei ori pe la cafenele, de obicei la „Rotondă” sau la „Violeta”. Cu toate astea, aș fi dorit mult s-o întâlnesc, dar numai din întâmplare și fără martori; pe de altă parte însă, de câte ori îmi maginam o asemenea întâlnire – ceea ce se petrecea foarte des – mă simțeam copleșit de rușine și ajungeam la concluzia că era mai bine în toate privințele să n-o mai văd. După câteva clipe, speriat totuși de o asemenea perspectivă, îmi acordam o concesie: cel puțin deocamdată. Cu speranța că voi uita cât mai repede totul, nu mai mergeam la teatru pentru a n-o mai vedea nici măcar pe scenă. Eventualitatea de a ne întâlni în oraș mă făcea să circul cu ochii-n patru, mai ales când treceam prin centru, pe Corso sau pe străzile înguste din jurul teatrului, ca pe urmă, după ce ieșeam din zona de alertă, să regret că n-am văzut-o măcar de departe. Eram sigur că ea continua să vină pe la Aldona și îl admiram dar în același timp îmi era și ciudă pe Silvian pentru că – intuind probabil că se petrecuse ceva între noi – n-o pomenea niciodată, nici chiar aluziv, în discuțiile noastre. Nu mai eram atât de tânăr ca să nu-mi dau seama că intrasem într-un fel de degringoladă afectivă care putea sfârși prost. Numai luciditatea și amănuntul că-mi lipsesc gustul riscului și un grăunte de nebunie m-au oprit, poate în ultima clipă, să cad – acesta e cuvântul exact – să cad în ispita avansurilor tot mai insistente și mai puțin aluzive pe care mi le făcea Maricica, una dintre cele douăzeci și patru de „artiste” de la Tricoul Roșu, „fată bună” și talentată în felul ei, cu o voce captivantă, necultivată desigur, dar cu un timbru aparte și foarte penetrantă. Era cam exaltată și îngrozitor de lovace, iar asta a avut darul de a-mi menține rezerva sobră deși, trebuie s-o mărturisesc, avea toate calitățile pentru a mă ispiti ca femeie...

Dar nu uita și de avertismentul tovarășului Marcian de la sindicat,

care binevoitor ca întotdeauna, te-a prevenit într-o zi de salariu, când l-ai invitat la o bere. Vezi, ți-a spus, nu te încurca cu fetele din brigăzile pe care le instruiști. Dacă ți s-a făcut de... mă-nțelegi... dă iama prin brigăzile celorlalți instructori – toți fac așa, e un schimb colegial – dar nu le alege din brigăzile tale, că intri în gura lor și nu e bine, îți pierzi prestanța și autoritatea și până la urmă, nu-i așa, numai arta ar avea de suferit. Ei, ai zis, dacă e vorba de suferința artei, aveți dreptate, voi fi atent... El însă nu ți-a sesizat ironia și a continuat cu o neașteptată gravitate: Și mai ales de Maricica ferește-te, mi-a ajuns pe la urechi câte ceva, e adevărat? Eh, – ai făcut surprins și jenat, – oarecum, dar până acum n-a început nimic... Tovarășul Marcian păru mulțumit: E bine. Dacă ești băiat deștept să fii atent să nici nu înceapă. Că asta e înfierbântată dar i s-a făcut și de măritiș, cum e mai a dracului femeia, dacă te-a îmbrobodit nu mai ai scăpare, ești pierdut, e ca scaiul. N-a pățit-o cu ea Găman, instructorul de la Fabrica de Bere? A încurcat-o rău, abia s-a văzut scăpat, era cât p-aci s-ajungă și prin tribunale...

E adevărat, dar cu tot avertismentul lui Marcian și cu toată luciditatea mea, îmi era foarte greu pe atunci să rezist, mai ales să rezist mult timp, unei asemenea tentații. Și poate că în cele din urmă nu-i rezistam, dacă nu mă salva oarecum în ceasul al doisprezecelea, o invitație neașteptată a lui Silvan:

- Vii și tu cu noi sâmbătă la concert?
- Cu tine și cu Aldona? ai întrebat brusc suspicios.
- Vine și Sanda, spuse el cu un aer indiferent.

O indiferență care ție ți s-a părut imediat simulată. Ai suspectat existența unui complot între el și Aldona cu scopul de a pune la cale, ca din întâmplare, reîntâlnirea ta cu Sanda. I-ai și spus-o. Stăteai în picioare, în fața măsuțelor înalte, la „Rotondă”, iar el a băut o înghițitură de cafea și te-a privit cu o desăvârșită inocență:

– Ce ți-a venit? Nici nu știam că nu te-ai mai întâlnit cu Sanda. S-a petrecut ceva între voi?

Da, avea un aer foarte inocent și adevărul e că nici eu, nici Sanda n-am știut vreodată dacă reîntâlnirea noastră a fost într-adevăr

întâmplătoare. Eram cam derutat și nu știam ce să-i răspund. Ca să câștig timp, am căutat să schimb vorba. Perspectiva de a o reîntâlni îmi resuscitase brusc jena îngrozitoare de după despărțirea din seara aceea. A pierde ocazia de a o revedea, pe de altă parte, îmi apărea totodată o posibilitate de-a dreptul nenorocită.

Oare nu în clipele acelea, atunci, la „Rotondă”, în timp ce te gândeai ce să-i răspunzi lui Silvian, oare nu atunci ai avut pentru întâia dată sentimentul că ți-e predestinată, că vă sunteți predestinați? Fiindcă aproximativ de pe vremea aceea, din epoca voastră romantică, aveți amândoi acest sentiment cu care, foarte probabil, veți și muri...

E posibil. Chiar dacă nu se va fi născut atunci acest sentiment al predestinării noastre în stare cristalizată și pură, cum se înfățișează azi, e sigur că în după-amiaza aceea am avut certitudinea tulburătoare – pentru întâia dată în viață – că ceea ce mă atrage spre Sanda e ceva mult mai complicat și mai demn de atenție decât un simplu și nud apetit de acuplare. De aceea, când am ieșit de acolo, tulburat de descoperirea aceasta și temându-mă că Silvian va fi uitat să revină asupra invitației, m-am grăbit să-i întind banii:

– Poftim. Ia-ne și nouă bilete.

– V-am și luat. Dar Sanda și l-a plătit pe al ei. Am redevenit mefient:

– De unde știai că am să vin?

– Nu știam. Dacă nu veneai, vindeam biletul la intrare, întotdeauna se găsesc amatori. N-am riscat nimic.

– Dar ea știe că mi-ați luat și mie bilet?

– Doar dacă i-o fi spus Aldona. Nu știu...

Până la urmă ai ajuns la concluzia că toată cazuistica asta e stupidă și ai lăsat lucrurile să decurgă de la sine.

Nu însă fără o curiozitate din ce în ce mai acută. Nu însă fără o emoție din ce în ce mai ridicol-adolescentină – ridicolă sau înduioșătoare? – pe măsură ce se apropia sâmbăta aceea. Când m-a invitat Silvian la concert, am fost atât de cucerit și pe urmă atât de preocupat de perspectiva de a o reîntâlni, încât nici o clipă nu mi-a trecut

prin minte să mă interesez de program și de solist. Ceea ce altădată îmi condiționa în mod normal hotărârea de a merge sau nu la un concert, devenise acum ceva cu totul subsidiar.

Cânta Monique de la Bruchollerie, Rapsodia pe o temă de Paganini a lui Rahmaninov. Dar asta aveai s-o afli abia în seara concertului, când, ca un licean la prima întâlnire, te-ai înființat în fața sălii Capitol cu mult mai devreme decât ar fi fost necesar. Locul era bine luminat, iar tu ți-ai ales un post de observator mai discret, la marginea dinspre scuar a trotuarului, sub un copac ale cărui ultime frunze reușeau încă să filtreze lumina festivă a lampadarelor. Te stânjenea mai ales trandafirul, un singur fir, un boboc care abia începuse să se deschidă, roșu, concentrând în culoarea sa tot patetismul acela superb al rozelor ce mor în ultimele zile de octombrie. Nu erai obișnuit să porți și să oferi flori, te străduiai s-o ții cât mai degajat, ca pe un ziar citit pe care aveai să-l arunci în primul coș, dar cu toate astea îți făcea impresia că roza era de o indiscreție scandaloaasă, ea însăși o mărturisire care atrăgea privirile tuturor celor ce veneau la concert trecând prin fața ta și blestemai clipa când ți-a venit ideea să-i oferi o floare. Atunci, în timp ce așteptai acolo ca o santinelă în post, făcând doar câțiva pași încolo și înapoi fără să ieși din umbra copacului, ți-au căzut ochii pe marele panou de la intrarea sălii și ai văzut numele pianistei. Era tânără pe atunci, în plină glorie și ascensiune. Aveai s-o asculți pentru prima oară în seara aceea, după cum pentru întâia dată aveai să auzi Rapsodia lui Rahmaninov. Mai târziu, peste ani, într-o noapte de iarnă grea de la sfârșitul lui '72, când vântul șuiera urât prin hornurile vechi ale Casei fericiților, stăteai la masa ta de scris dar nu prea aveai spor, nu te simțeai în mână. Te gândeai tocmai să te dai bătut, să te apuci de citit sau să te culci, când ușa s-a deschis încet și a intrat Sanda numai în pijama, pășind pe vârfuri deși era desculță. Avea un aer oarecum rătăcit și în semiobscuritatea odăii luminată doar de veioza de pe birou, ochii îi luceau umeziți de lacrimile gata să izbucnească. „Ce s-a întâmplat?” I-ai ghicit răspunsul mai mult după mișcarea buzelor: „A murit Monique...” „De unde știi?” „Din întâmplare... la France Inter...”

Ți-ai împins scaunul, făcându-i loc să se așeze pe genunchii tăi, ca odinioară, când se simțea primejdută. Te-a îmbrățișat rezemându-și fruntea de tâmpla ta și a izbucnit într-un plâns tăcut, fără zguduiri și fără suspine. Lacrimile ei îți umezeau obrazul. V-ați amintit de concertele în care ați auzit-o căci a revenit la noi în câteva turnee, dar mai ales de acea primă seară când ați îndrăgit-o și ați început, ca toată lumea, să nu-i mai spuneți decât Monique, fiindcă era tânără și friza perfecțiunea și vă cucerise pe toți. Părea că o boare glacială pătrunsese și în odaie, te-ai simțit zgribulit și ai strâns-o mai tare la tine, ca pe un copil mâhnit și poate că atunci ați început amândoi să cunoașteți cu adevărat sentimentul teribil al ființelor și lucrurilor pe care Timpul le răpește în trecerea sa din preajma fiecăruia.

Deși în seara concertului nu s-a petrecut de fapt nimic deosebit în ordine epică. S-au ivit întâi Aldona cu Silvian, din fericire fără să se oprească, grăbiți să-și ocupe locurile. Doar Aldona mi-a aruncat în treacăt cu o ironie ireprimabilă dar benignă:

– Să sperăm că roșu i se va asorta cu rochia...

Mi-am dat seama că era o tachinare, dar nu și că roșul se asortează cu orice și am intrat în panică: dar dacă, într-adevăr? A apărut în ultima clipă, respirând precipitat, preocupată că va întârzia. Când i-am ieșit în cale cu floarea întinsă s-a destins subit, părea fericită că nu mai trebuia să-și caute singură locul și mi-a făcut impresia că într-adevăr nu știa că ne vom întâlni. Oricum, prima constatare pe care am făcut-o a fost aceea că era mai frumoasă ca niciodată și că apariția mea neașteptată (?) nu a indispus-o. Asta mi-a ridicat considerabil moralul și încrederea în steaua mea. Pe când depuneam trencurile la garderobă, a început să sune. Intrând o dată cu ultimii întârziați, abia ne-a rămas timp să ne salutăm cu Aldona și Silvian.

Nici nu simțeau nevoia, nici nu știau ce ai fi conversat, căci erai totuși încă inhibat de jena ultimei voastre despărțiri. Te-ai simțit de-a dreptul fericit când, de îndată ce v-ați ocupat locurile, a intrat și dirijorul. N-aveai nevoie de cuvinte, îți era de ajuns s-o simți alături, să-i inspire parfumul, s-o privești din când în când, nu prea des și nu

prea insistent, cum stătea, destinsă acum, în așteptare, ținând trandafirul în dreptul buzelor, și răspunzându-ți cu o privire luminată de un surâs interior, în a cărei expresie îți plăcea să distingi o discretă complicitate. Nu mai ții minte ce s-a cântat în deschiderea concertului. După cum nu-ți mai amintești ce rochie purta. Mai știi doar că era o nuanță de vernil care se asorta perfect cu floarea, dar n-ai putea s-o descrii. Ceea ce reții, în schimb, foarte bine este că prima piesă a fost foarte scurtă și că n-a recoltat decât niște aplauze de circumstanță. În pauza care a urmat, de asemenea scurtă, ți-a spus că roza are o aromă de banană și te-a întrebat dacă ai mai auzit Rapsodia lui Rahmaninov. Nu, n-o cunoșteai. Cum era? Ai să vezi, ți-a răspuns enigmatic, dar cu un surâs plin de promisiuni. Intră apoi pianista urmată de dirijor – uite că nici de numele dirijorului nu-ți amintești! – și o dată cu primele măsuri ai început într-adevăr „să vezi”, să fii treptat atras într-un cerc magic în care te simțeai din ce în ce mai bine, mai împăcat...

... aș zice chiar fericit, dacă nu m-aș teme de cuvintele astea foarte tocite. Dar cum aș putea numi altfel senzația aceea unică și tulburătoare? Conștiința prezenței ei alături, acea mult așteptată prezență conjugată cu cealaltă prezență, devenită dominatoare, a pianistei delicate și elegante care mă transpuse într-un soi de extaz, tăindu-mi respirația prin virtuozitatea nonșalantă cu care se transpunea din pasajele lirice de o scâpărătoare exuberanță sau un sublim avânt către imponderabile teritorii sufletești, până la variațiunile care cuprind severitatea sumbră și premonitoare cerută de *Dies irae*. În final, avântându-mă în acel spontan și nestăvilit entuziasm care animase întreaga sală, aproape că uitasem de prezența Sandei. Am regăsit-o alături nu fără oarecare surpriză. Arăta și ea transfigurată, ca și când aripa fericirii i-ar fi trecut peste chip. Avea palmele înroșite și ochii umezi. Abia în foaier, unde ieșisem să fumăm, mi-a spus cu un aer amuzat:

– Nu e nevoie să te întreb ce impresie ți-a făcut. Arătai fericit. Sunt sigură că ai ieșit din realitate, ai uitat de toate mizeriile zilei și ale lutului... Cred că ai uitat și de mine...

– Se poate, am murmurat.

A fost într-adevăr un murmur pentru că te-ai simțit îngrozitor de încurcat. Dar ea a râs și s-a grăbit să te liniștească: așa i s-a întâmplat și ei când a ascultat-o prima dată. Azi însă, pentru că o cunoștea, șocul a fost mai puțin violent.

– Atât de puțin, încât ai avut timp să mă observi, ai spus cu o nuanță de reproș.

– Doar din când în când. Atât cât să mă conving că te simți... nu știu cum să zic... Bine e prea puțin, fericit e prea mult...

– Nu știu nici eu, ai zis și apoi, pe neașteptate, dintr-un impuls care te-a surprins în primul rând pe tine: M-ai iertat pentru necuviința din seara aceea?

Te-a privit cu desăvârșită candoare:

– Nu-mi amintesc de nici o necuviință.

N-ai apucat să-i răspunzi – ai fi vrut să arăți că fericit nu e totuși prea mult spus – căci se atașară de voi Aldona și Silvan și apoi alți cunoscuți și toată pauza ați petrecut-o în conversații de circumstanță. Pe Sanda – ca și pe Aldona, de altfel – o cunoștea o mulțime de lume, ceea ce te făcea să te simți mândru alături de ea și totodată teribil de stingherit când citeai în privirile celor mai mulți nedumerirea în legătură cu tine, pe atunci încă un perfect anonim. A urmat apoi A 7-a de Beethoven, una dintre piesele acelea pe care le-ai fi luat cu tine într-o insulă...

În seara aceea nu eram însă într-o dispoziție adecvată pentru a o reasculta. Mă aflam sub impresia foarte puternică a Rapsodiei lui Rahmaninov de care încă nu avusesem timp să mă detașez, dar de vină a fost desigur și prezența atât de apropiată și de concretă a Sandei. Urmăream desfășurarea acelei muzici magnifice într-o stare de spirit curioasă și contradictorie. Mă străduiam zadarnic să mă concentrez spre a regăsi plăcerea de altădată și în același timp aveam remușcări puerile față de Beethoven, ca și când aș fi trădat o veche iubire. În sfârșit, concertul se încheie, dar între noi nu se mai petrecu nimic semnificativ. Înghesuiala de la garderobă, apoi, cum ea stătea foarte aproape, am condus-o cu toții. Mi-a întins o mână moale, neutră, în timp ce discuta nu știu ce cu Aldona. Am ajuns acasă neliniștit și trist.

Am încercat să citesc, dar fără nici un rezultat și, când în cele din urmă m-am dat bătut și am stins lumina, mi-am zis concludiv, că ar fi fost poate mai bine să nici n-o fi reîntâlnit. Câteva zile, dar nu mai mult de o săptămână, iar n-am mai văzut-o apoi. M-am gândit de câteva ori în acest timp să-i dau telefon, dar am renunțat de fiecare dată în ultima clipă, descurajat de un mizerabil sentiment al zădărnicii și de o neașteptată neîncredere în mine însumi. Ce să găsească ea la mine, îmi ziceam, ea, actriță cunoscută, înconjurată de admiratori ca lampa de fluturi?! Ce îi pot oferi eu, un amărât de instructor de brigăzi artistice de agitație, abia ieșit de „acolo”, fără nici o perspectivă clară, scriind cu obstinație doar literatură de sertar?

Nu, băiete, îți ziceai, întoarce-te la Maricica, ea-i de tine. Și poate chiar te-ai fi întors, dacă nu intervenea încă o dată și tot în ultima clipă întâmplarea. Dar iar te întrebi: oare cu adevărat întâmplare să fi fost?

Uneori, după reuniunile de cenaclu obișnuim să ne întâlnim la Iancu Botez, pictorul. Stătea într-o clădire joasă și lungă, așezată între Parcul Justiției și terenurile de tenis, unde-și aveau atelierile artiștii plastici. Atelierul lui Iancu era și locuința în care-și ducea zilele împreună cu Alina, nevastă-sa, o fată mărunțică și plâpândă, cu niște ochi negri, imenși, care, de câte ori apăream în pragul nopții, se dădea de ceasul morții să ne simțim cât mai bine. Din fericire, pe atunci, nu ne trebuiau prea multe ca să ne simțim bine. Ne ajungeau țigările și un vin modest, iar dacă se găsea și cafea, era de-a dreptul minunat. Atelierul vast, aflat într-o permanentă și pitorească dezordine, se umplea de fumul și vociferările noastre care durau până aproape de ziuă. Când plecam în sfârșit, Alina, făcută colac ca o pisică, dormea de mult pe canapeaua îngustă din colț. Acum, Alina îi făcuse lui Iancu un băiețel. Tatăl nu-și mai încăpea în piele și ne convocă de îndată la o agapă. Pe de o parte pentru a sărbători evenimentul, desigur, dar pe de altă parte, urma să fie un fel de agapă de adio, căci, după revenirea Alinei și a copilului din maternitate, obișnuitele noastre reuniuni nocturne aveau să rămână de domeniul trecutului.

În seara aceea, atelierul enorm devenise neîncăpător. Peste tot măsuțe și scaune improvizate. Bufetul rece îmbelșugat și băuturile de

soi dovedeau că Iancu pusese la bătaie totul, îndatorându-se probabil până peste cap. Ne adunasem, ca niciodată, cam la treizeci de (mai mult sau mai puțin) invitați, o lume destul de amestecată, dominată totuși de plasticieni. Se mai aflau acolo și câțiva actori și scriitori, două coriste de la Operă, o balerină cu soțul de profesie incertă, tip pârșos și sumbru care tăcea mult și bea vârtos și chiar un regizor bucureștean adus și prezentat ca atare de Măicăneanu de la secția culturală a ziarului. Nimeni n-auzise de el, de regizor vreau să zic, dar asta nu-l împiedică să devină un fel de vedetă a serii. Am sosit mai târziu și, când am intrat, el se afla deja în centrul atenției, debitând vechi cancanuri din culisele tinerei noastre cinematografii.

Adevărul e că nu pe el l-ai văzut de cum ai intrat.

Evident că nu pe el. Intrând am rămas o clipă derutat, încercând să mă orientez în adunătura aceea de prieteni, simple cunoștințe sau necunoscuți pe care abia o deslușeam prin fumul gros. M-am alipit de Iancu, de Laurențiu și Silvian. Pe Sanda am reperat-o mai târziu și a trebuit să fac un efort pentru a-mi disimula bucuria și a-mi reprima impulsul de a mă duce la ea. Stătea tocmai în celălalt capăt al atelierului și discuta aprins și după toate aparențele ceva foarte vesel cu Aldona și cu cele două coriste. În orice caz părea în elementul ei. De cum am descoperit-o m-am simțit și eu în elementul meu, așteptând doar o clipă prielnică pentru a mă apropia. Cum mă uitam însă des și insistent în direcția lor, privirile ni se întâlneau curând și am înregistrat cu orgolioasă satisfacție reacția de fericită surpriză care scăpară în ochii ei. Își înclină puțin capul și mă salută cu un surâs complice, înălțând paharul în dreptul ochilor. I-am răspuns la fel, simțindu-mă dintr-o dată fericit și sigur pe mine. Cineva adusese și un patefon și avea grijă să schimbe mereu discurile pe care, de altfel, nu le asculta nimeni. Tocmai cânta Rodion Hodovanski, dar glasul său era aproape anihilat de rumoarea și râsetele din jur, dominate însă și ele net de vocea metalică, rece, absolut antipatică a unui ins mărunț, megalocelal și exoftalmic, cu buzele foarte groase, umede și roșii. Câteva fire de păr de culoarea cărămizii, pieptănate cu evident dichis de la stânga la dreapta, îi stăteau lipite de teasta enormă și pleșuvă, presărată cu pistrii.

– Cine-i cretinoidul ăsta? am întrebat.

Iancu păru contrariat de lipsa mea de respect, căci îmi răspunse cu un ton pătruns de importanța prezenței în atelierul lui a celui intrus:

– E Sotir, regizorul.

– N-am auzit.

– Ni l-a prezentat Măicănescu. EI l-a adus. A venit să filmeze străzile din Cetate, are nevoie de ele ca exterioare pentru filmul la care lucrează.

– Zexe! pufni Laurențiu. Știi vreun film făcut de el?

– Lasă-l, râse Silvian, nu-l înghesui că nu-i de domeniul lui. Celebritatea lui Sotirescu e încă în lucru. Deocamdată se pare că-și regizează o viitoare întâlnire cu Violina, a pus ochii pe ea, ba chiar și brațul lui de caracatiță...

Violina era balerina. Cu o rochie neagră, lucioasă, cam scurțuță, și foarte mulată, cu părul ei mătăsos și auriu revărsat pe spate până aproape de talie, se răsfața într-adevăr cuprinsă de brațul lui Sotir, nefiresc de lung și parcă nearticulat, ca o liană terminată cu degete. Fără să-i mai dăm atenție, ne-am ambalat într-o discuție despre viitoarea premieră a Teatrului, piesa aceea stupidă a lui Elisar, în care urmau să joace și Aldona, și Sanda. Era o perspectivă care continua să-l oripileze pe Silvian. Pur și simplu nu putea accepta ideea că Aldona urma să apară într-o astfel de piesă. Eu, îmi amintesc, nu-i împărtășeam întrutotul intransigența. Eram mai concesiv. Asta-i soarta artistului, îi spuneam, capodoperele nu se găsesc pe toate drumurile, de cele mai multe ori n-are de ales. Sunt de acord, perora Silvian, dar aici nu e vorba numai de niște carențe estetice, asta n-ar fi nimic, vorba ta. Aici e vorba de o piesă abjectă, omule, mincinoasă pentru că falsifică și adevărul istoric și cel psihologic! Știam foarte bine. La urma urmelor, Aldona avea un rol mai puțin stupid decât Sanda. Amândouă erau în piesă surori și fiice de chiabur. Dar pe când Aldona era favorita și complicea tatălui, Sanda, după ce audiase câteva expuneri la căminul cultural, se îndrăgostise de conferențiar și dobândise o conștiință atât de înaintată, încât își denunța tatăl că dosise, cu intenția de a le sustrage, cotele de produse datorate

statului. În final dragostea ei triumfă, în timp ce părintele oneros și sora cea pierdută suportau rigorile legii. Pe mine, istoria aceasta paralică mai curând mă amuza, dar Silvian era intratabil. Cum, mă, spunea el, unde crezi că o să ajungem dacă acceptăm pe scenă asemenea infamii?! Ce ar fi fost să-l denunț eu pe tata când a ascuns în căpița de fân un sac de cucuruz ca să aibă la iarnă de-o biată mămăligă?! Și cum să accepți să vezi fără o tresărire de oroare cum se prostituează fetele astea, mai bine le-aș ști făcând trotuarul, decât rolurile cretine ale lui Elisar! Și boul ăsta își ține de datorie să asiste la repetiții, se erijează într-un soi de super-regizor, dă și el indicații, ca și când cineva ar putea scoate din rahat bici, care să mai și pocnească!

Și, desigur, Silvian rosti cuvântul în varianta lui cea mai frustă, care ar fi putut stârni reacții diverse în rândurile asistenței dacă atenția acesteia n-ar fi fost reținută în altă direcție. De câteva clipe aveam și eu senzația stranie că se petrece ceva, ca și cum atmosfera s-ar fi încărcat subit. Devenise aproape fizic perceptibilă o anumită tensiune, când, chiar pe finalul tiradei lui Silvian, l-am văzut pe părșul soț al Violinei adunându-și picioarele superlongi. Nu fără o ușoară ezitare a echilibrului, se ridică din fotoliul în care se tolănise. Domina prin înălțimea sa întreaga asistență. Rumoarea din atelier se temperă și toate privirile se îndreptară spre el. Cei mai mulți așteptau probabil un toast, și surâdeau îngăduitor, observându-i discreta clătinare. El stătea crăcănat, cu paharul înălțat, pe jumătate plin. Brațul celălalt îl întinse acuzator înspre Sotir pe care-l interpelă frontal, cu glas profund și puțin îngălat:

– Ascultă, mbăi... maestro... pe doamna numai eu am dreptul s-o-mbrățișez... e clar?... Jos... labele de pe Coreea!

Bulbucății ochi ai regizorului stăteau să-i sară din cap. Își retrase tentacula exact în clipa când soțul întinse lungu-i braț, o apucă pe soață de mână și o proiectă ca pe o păpușă dezarticulată tocmai în celălalt capăt al atelierului:

– Și tu, *daragaia maia*, de când mi te freci de piticii căpoși?!

Asta în timp ce piticul căpos începuse să protesteze cu glasul lui metalic:

– Dar, vă rog... Nu permit! Cum vă permiteți?! Nu era decât

un gest... o expresie a admirației... o admirație de o extremă puritate estetică...

– Basta! mugi părosul. Dacă vrei să nu te fac tirbușon, păstrează-ți admirația... estetică... Apoi, cu un gest larg, spre ceilalți: Surori și frați... scuzați... și continuați... să vă distrați...

Goli paharul, se răsuci nesigur și se prăvăli la locul lui, rășchirându-și din nou picioarele. Reizbucni rumoarea, râsete, subită animație. Iancu se simți dator în calitate de gazdă să-l consoleze pe Sotir. Se repezi la el, îi vorbi aferat, îl apucă de braț. Am auzit ce-i spune abia când, trecând prin dreptul nostru, se opri cu el în fața grupului în care se afla Sanda:

– Să vă fac cunoștință cu niște fete frumoase, două sunt actrițe, poate le veți oferi chiar un rol în viitorul dumneavoastră film...

Sotir, mulțumit probabil că scăpase numai cu atât, se atașă fără dificultăți, ba chiar cu o vădită satisfacție noului anturaj, sărută mâini, debită complimente.

– Da, zicea, bineînțeles, chiar voi avea nevoie pentru filmul acesta de fizionomii foarte armonioase și în același timp foarte expresive... Spre Sanda: Ca a dumneavoastră, domniță... Spre Aldona: Ca a dumneavoastră, domniță...

Pe cele două coriste le ignora mârlanul, ceea ce nu le împiedica pe ele să-l soarbă din ochi.

– Filmul acesta, dincolo de trama sa epică picarescă va avea o valență parabolică, *id est* se va configura ca o elegie la dispariția cailor...

– A cailor?! exclamă Aldona.

– Exact, domniță. Vă surprinde, nu-i așa? Dar gândiți-vă: calul! Cel mai fidel, mai nobil, mai curat...

Silvian se foi pe taburetul lui de lemn:

– Iancu ăsta s-a tâmpit! N-are decât să-l codoșească pe Sotirescu, dar de ce să-l bage pe gât fetelor noastre?

Cineva pune la patefon o rumbă lentă.

– Poate are să danseze cu ele, zic.

– Asta ar mai lipsi!

– Te pomenești, am râs, că ești gelos! Poate faci și tu o scenă ca gorila balerinei.

– Nu sunt gelos dar nu-mi place s-o văd acroșată de un estropiat ca ăsta.

– Dar de o gorilă ca ăla?

– Ești stupid! Ție ți-ar plăcea s-o vezi pe Sanda cu vreunul dintre ei?

– În primul rând, între mine și Sanda nu e nimic.

– Nimic pe dracu! Atunci de ce te inchietează ideea de a o vedea dansând cu ăsta? Recunoști?

– Mă rog... recunosc... dar nu e vorba de gelozie, ci de revolta în fața unei aberații estetice...

– Aiurea! O dai și tu acum, ca Sotirescu, pe estetică. Adevărul e că nu-ți place nici măcar să-ți imaginezi laba lui umedă pe umărul ei. Nici mie nu-mi place și nu mă jenez s-o recunosc.

De aici, o lungă și contradictorie discuție asupra geloziei. Și iarăși, când tocmai ne înfierbântasem, senzația aceea stranie că e pe cale să se întâmple ceva. Mă, uit instinctiv spre Sanda și văd tentacula piticului întinzându-se insidios și cuprinzându-i umerii. Ea încearcă o eschivă discretă fără însă a reuși să se detașeze complet, ca și când brațul individului ar fi fost într-adevăr înzestrat cu ventuze. Atunci privirile noastre se întâlniră, iar ea izbucni într-un râs puțin cam silit și-mi făcu semn să mă apropiu.

În prima secundă ai rămas deconcertat, imediat după aceea însă, când ai distins în ochii ei o expresie de disperare pe care ai interpretat-o ca o cerere de ajutor disimulată de râsul acela oarecum nefiresc, ți-a crescut inima, te-ai umflat în pene, te-ai și văzut cavalerul fără teamă și prihană care-i suflă Spânului bucățița. Te-ai îndreptat spre ei fără ezitare, străduindu-te să adopți un aer cât mai degajat și, cu toate că erai pregătit și te așteptai cam la orice, trebuie să recunoști acum, după atâția ani, că surpriza pe care ți-au stârnit-o primele ei cuvinte a fost atât de, încât numai cu oarecare dificultate ai reușit să nu te trădezi printr-o reacție inoportună. Căci de cum te-ai atașat grupului lor, te-a

luat de braț, lipindu-se tandră de tine, gest care provocă instantaneu retragerea tentaculei.

– Vi-l prezint pe soțul meu, scriitorul Octav Prodan. Domnul e maestrul Sotir, regizorul.

Vorbise râzând cu grație dar și cu o ironie pe care numai megalocefalul nu părea s-o sesizeze. Odată cu apariția ta se simțea în siguranță și avea aerul că e pusă pe farse. Sotir în schimb se strădui să-și disimuleze dezamăgirea împovărându-și cuvintele cu o ironie rea, care nu putea scăpa nimănui:

– Ah, un scriitor... nu bănuiam că sunteți căsătorită... atât de tânără... și încă cu un scriitor... mă bucur, domnuu...

– Prodan, îl ajută Aldona.

– Mă bucur domnu Prodan, deși vă mărturisesc că n-am auzit... regret...

– Nu face nimic, ai zis, căci și ignoranța, și regretele, și bucuria sunt reciproce...

Sotir surâse și scoase un pachet de Papastratos:

– Într-adevăr... O țigară?

– Mulțumesc, folosesc Mărășești...

– Poate domnițele?

I-ai făcut un semn ușor Sandei să nu se sacrifice din solidaritate. Domnițele acceptară deci. Cu Sanda lipită de brațul tău te simțeau mândru și sigur pe tine. Și se părea chiar că după primul schimb de replici, te aflai în avantaj și ți-ai permis să lansezi o întrebare perfidă care avea să se dovedească în curând imprudentă.

– Și... iertați-mi indiscreția... care este ultimul dumneavoastră film?

– Poate l-am și văzut, marșă și Aldona, dar n-am reținut regia.

Sotir păru dintr-o dată scârbit și trist:

– Nu, nu l-ați pututa vedea domniță scumpă, pentru simplul motiv că n-am realizat până acum decât patru filme pe teme de protecția muncii și două pe linie de prevenirea incendiilor... Astea sunt condițiile... la noi, bineînțeles... Un lung-metraj artistic are de întâmpinat infinite dificultăți...

Suflă o trâmbă elegantă de fum albăstrui, o urmări meditativ cum se destramă și apoi te atacă prin surprindere:

– Și dumneavoastră, maestre Prodan?

Ai sesizat primejdia și ai simțit că vei pierde avantajul. Aparent senin, încercând să temporizezi:

– Eu ce?

– Ce teme ați abordat în cărțile dumneavoastră?

Unu egal. Noroc că nu-ți pierzi în nici o împrejurare simțul umorului. Îți pierzi prezența de spirit și chiar alte prezențe, dar simțul umorului niciodată. Ai convenit că cel mai înțelept era să fii *fair play*:

– Suntem chit, ai zis, și pentru a nu fi ridicoli, ar fi bine să renunțăm la apelativul maestre. Cel puțin în ceea ce mă privește, m-aș bucura să renunțați. Căci și eu am scris doar așa, un soi de poeme pe linie de valorificare a șpanului...

În momentele din urmă, tipul reușise să-ți suscite oarecare simpatie. În dificultățile lui de a realiza un lung metraj artistic recunoșteai măcar o parte din adversitățile pe care presupuneai că le va întâmpina propriul tău roman când va veni vremea să-l publice. Și apoi, ideea unui poem cinematografic despre moartea cailor, într-o vreme când se pornise o campanie stupidă pentru exterminarea lor, nici nu ți se mai părea chiar atât de ridicolă. Dimpotrivă, era pe cât de utopică, pe atât de frumoasă. Cu candoarea ta generoasă, uitaseși chiar de brațul care o cuprinsese pe Sanda și te aflai pe punctul de a fraterniza cu acest ins a cărui țeastă enormă ți-o și imaginai clocotind de idei epocale. Doar că insul se grăbi să-ți spulbere firavele iluzii. Holbându-și ochii în tavan, reflectă cu un aer plin de importanță:

– Valorificarea șpanului? Aha... interesant... foarte interesant... Aici ar putea fi implicat chiar un mesaj revoluționar mai complex... V-ați gândit la asta?

– Mda... desigur...

– Și n-ați încercat?

– M-am străduit...

Cu un zâmbet condescendent:

– Și n-a ieșit nimic, nu-i așa? Înțeleg, nu e ușor... pentru așa ceva e nevoie de o viziune artistică mai experimentată.

– Bineînțeles... eu nu prea am vechime...

– Eh! Nimeni n-a avut de la început. Dar o veți dobândi... Cât despre apelativul maestre, să știți că în branșa noastră se folosește frecvent.

Tocmai voiai să-l asiguri că i-l vei acorda cu cea mai mare plăcere, când se ivi din nou Iancu spre a se convinge că maestrul se simte bine.

– Excelent, excelent, o companie foarte agreabilă. Domnițele acestea, cu fizionomiile lor celeste și expresive mi-au și sugerat o idee pentru filmul meu.

– Apropo, făcu Iancu, spuneți că lucrați la un film despre cai...

– Exact.

– Și totodată am înțeles că intenționați să filmați străzile Cetății...

– Exact. Și nu vedeți legătura.

– Într-adevăr.

– E și greu de sesizat în stadiul acesta, pentru că e vorba de o idee foarte subtilă. Vor fi niște imagini extraordinare: străzile vechi și pustii ale unui burg pe care oamenii le-au părăsit și acum sunt populate numai de cai. Mai precis, de duhurile cailor. Toată secvența va reprezenta în fond esența parabolei, *id est* o suită de simboluri elegiace și metareale care...

Abia acum se lansase cu adevărat în marea lui arie. Vocea îi domina din nou atelierul și se vede că nu era lipsită de o anume putere de seducție, căci de grupul nostru se alipiră treptat și alții. Chiar fantazările acelea despre un film care încă nu era decât o idee nu erau lipsite în felul lor de un anume farmec *sui generis*, deși erau destul de dificil de urmărit pentru că le însoțea de gesturi bruște, incoerente și în vădit contratimp cu ideea. Ni se alătură și Silvian cu Laurențiu, pândind evident momentul când să-și lanseze săgețile asupra locvaelui pitic, dar reveni și Violina sincer fascinată, chemată de o stranie atracție și în afară de orice pericol, căci părosul sforăia de acum sonor în fotoliul lui. Ieșisem, cel puțin pentru moment, din aria de interes a lui Sotir,

total captivat de propria-i retorică.

– Hai s-o ștergem, îmi șopti Sanda înălțându-se puțin pe vârfuri.

Respirația ei caldă îmi resuscită brusc speranțele. Ce fel de speranțe? Destul de nebuloase. Mi-ar fi fost greu să le definesc atunci, cu atât mai mult acum, după aproape treizeci de ani. Poate într-un mic răstimp de intimitate. Speram probabil că o va tenta o plimbare nocturnă. Speranțele mi se dovediră însă premature. Traversarăm Parcul Justiției luminat de felinare rare și complet pustiu la ora aceea. Mergeam într-un ritm impus de ea, nu grăbit dar nici de promenadă, un pas hotărât să ajungă acasă. Iar casa era foarte aproape. Mă ținea totuși de braț și, după ce străbăturăm aproape jumătate de parc în tăcere, ea îmi spuse cu un ton în care ghiceam disimulat surâsul:

– Știi că ai fi un bun actor? Ai intrat perfect, fără să clipești și prin surprindere, în rolul soțului.

– Probabil în alte roluri n-aș fi atât de perfect.

– De ce crezi asta

– Pentru că nu mi-ar face aceeași plăcere.

Mă privi cu un surâs enigmatic și îmi îndreptă șuvița care, pe atunci, îmi cădea mereu pe frunte. Eram foarte mândru de șuvița asta, mai ales de când o mică cenaclisă exclamase admirativ: „Vai, cum semănați cu Maiakovski!”

– Ești un copil mare, șopti.

N-am mai spus nimic, inhibat din nou de amintirea gafei mele trecute. Ne aflam prin dreptul sălii Capitol, când m-am încumetat totuși s-o întreb dacă nu voia să ne mai plimbăm.

– Nu. Sunt obosită și mi-e somn. Te superi?

Nu, firește că nu mă supăram, dar totodată nu-mi puteam reprima un regret nemărturisit. Restul drumului, de altfel foarte scurt, l-am străbătut într-o nouă tăcere. De apropiata despărțire mă consola întrucâtva doar parfumul și căldura trupului ei, căci se strânsese mai tare de brațul meu, ca și când ar fi vrut să-mi ofere o compensație pentru refuzul de mai înainte.

Abia când ne-am oprit în fața porții, se întoarse spre mine:

– Îmi mai lași un răgaz să mă gândesc?

Mă lua din nou prin surprindere.

– Să te gândești la ce?

– La noi.

A, la noi... începeam să înțeleg și totuși nu înțelegeam nimic. Cum adică la noi? Să fie acesta un răspuns tardiv la invitația intempestivă pe care i-o făcusem atunci? Hai s-o iau și așa, mi-am zis, să vedem ce-o ieși.

– E atât de complicat? am întrebat-o, ca și când aș fi știut exact despre ce e vorba.

– Da, groaznic de complicat. Cel puțin așa mi se pare uneori. Acum, de pildă... Ai să vezi că nu exagerez... dacă-mi dai răgazul acela... Mi-l dai?

– Bineînțeles.

– Bun, râse ea, întinzându-mi mâna. Îți promit să nu abuzez de răbdarea ta. Am să-ți dau un semn.

I-am urmărit ca și atunci ritmul pașilor până la lift, amplificat de rezonanța casei scărilor, apoi vuietul ascensorului.

Și tot ca atunci ți-ai aprins o țigară și ai pornit-o agale prin noapte spre casă, dar într-o cu totul altă stare de spirit. Contrariat și plin de un optimism prezumțios. Tramvaiele nu mai circulau și aveai destul de mult de mers, dar asta-ți convenea: te aeriseai și-ți puneai ordine în gânduri. Să gândești, îți ziceai. Bun. La noi. Perfect. Dar de ce atâta gândire și ce era atât de complicat, că doar n-o ceruseși în căsătorie?! Sau poate că ea... poate că ea interpretase invitația aceea... Poate că nu concepea altfel? Prostii. Doar nu era de pe vremea lui Pazvante! N-o să te faci acum să crezi că erai primul bărbat din viața ei! Haida-de! Una peste alta, te simțeai cam încolțit de supoziții. Vasăzică, îți spuneai, atunci, când ai avut nefericita idee de a o invita la tine, nu erai cercetat de nici un gând de perspectivă. Aveai în vedere doar așa, un divertisment pasager, o coabitare liberă. Și de ce nu, ce era rău în asta? Din punctul tău de vedere, nu era nimic rău. Și, probabil, că nici dintr-al ei. Atunci de ce atâta gândire, ce era atât de complicat? Iată-te din nou în punctul de plecare. Adevărul e că ceea ce te deruta aici era ideea căsătoriei,

deși apărută doar ca o simplă supoziție. Îți era oare teamă la vremea aceea de căsătorie?

Teamă nu, nici într-un caz. Era însă un subiect la care, pur și simplu, nu mă gândisem, iar supoziția aceea mă luase absolut prin surprindere. Și nu din lipsă de imaginație nu mă gândisem și nici pentru că n-aș fi avut vocația de familist, ci pentru foarte prozaicul motiv că nu era momentul cel mai potrivit pentru proiecte matrimoniale. Îmi atârna o tinichea de coadă și îmi căutam un rost prin scris, dar asta presupunea o cale lungă, jalonată cu obstacole imprezvizibile, greu de străbătut și de unul singur, darmită în doi. Totuși eram mulțumit și nu mă gândeam prea departe, convins că timpul le va rezolva pe toate.

Nu greșeau deloc.

Nu într-adevăr, dar în seara aceea, un asemenea mod de existență îmi apărea pentru prima dată îndoielnic. Cum ziceam altădată: cât câștigam îmi ajungea. Chirie, cantină, țigări, caiete, cărți. Spre sfârșitul lunii, mă mai împrumutam. Cu înțolitul nu-mi prea băteam capul. Aveam un rând de haine de toată ziua, un palton cam jerpelit și un costum de zile mari dintr-unul de-al tatei, ajustat și întors pe dos. Puteam să scriu și asta mi se părea lucrul cel mai important. Că nu mi se prea publica ce scriam nu era de natură să mă neliniștească din cale afară. Va veni și vremea aceea, îmi ziceam.

Și nu greșeau nici acum.

În general, n-am prea greșit. Și de aceea, poate, nici nu regret nimic. Așadar, n-aveam nici un motiv serios de nemulțumire. A împărți din când în când acest mod de existență cu o femeie din specia camarad, capabilă să guste clipa fără a investiga viitorul, era, așa-zicând, ceva în ordinea firească a lucrurilor. Dar o soție? Tocmai pentru că nu mă gândisem niciodată la asta, nici măcar într-o perspectivă foarte îndepărtată, ideea mă contraria. Mă obișnuisem prea mult, ca și cu un viciu, cu provizoratul lejer sub semnul căruia îmi curgeau zilele pentru a nu privi cu neliniște și mefiență o asemenea perspectivă care presupune stabilitate, obligații, răspunderi și, poate în primul rând, o drastică îngrădire a libertății. Fobia tuturor becherilor. În afară de asta,

după știrea mea, o soție trebuia „ținută”. Cum să „țin” o nevastă dintr-un salariu, de fapt o îndemnizație de instructor artistic? Dar nevasta ar putea avea ea însăși un salariu. Probabil, însă ideea de a fi un întreținut îmi surâdea și mai puțin.

Timp de vreo săptămână, cât n-ai mai văzut-o, ai tot rumegat subiectul, întorcându-l pe toate fețele, dar fără să ai, măcar în primele zile, senzația vreunei clarificări. Abia după o vreme, când ți s-a insinuat posibilitatea ca acea soție să fie chiar Sanda, când ai luat în considerare cu tot mai multă seriozitate și plăcere o astfel de posibilitate, abia atunci a început nebuloasa ta stare de spirit să se mai limpezească.

Am început chiar să fac concesii. Da, îmi ziceam, cu ea ar fi altceva. Fără să știu însă prea bine cum ar fi acel altceva. Ceea ce întrevedeam cu oarecare probabilitate era adevărul – deplin confirmat după aceea – că, fiind ea însăși o artistă, avea suficiente resurse pentru a înțelege că-mi erau necesare răstimpurile mele de izolare și singurătate, când deveneam posac, cu o umoare instabilă, putând chiar să uit complet de existența ei. După cum și ea își va fi având foarte probabil răstimpurile ei de întoarcere în sine, când își îngăduia să ignore existența celor apropiați. Acceptam aprioric și cu reciprocitate o asemenea perspectivă. Cu o astfel de ființă eram chiar dispus să-mi împart libertatea. Avusesem timp să-mi dau seama încă de pe atunci că preferințele noastre, ca și spiritul în care ne trăim zilele erau aproape identice. Cât despre celălalt aspect, cel prozaic, cel meschin, salariul ei era suficient de prost ca să nu mă consider un pește. Împreună cu al meu – și mai prost – am fi scos-o cumva la capăt, la o adică, măcar la început, căci după aceea, cu timpul, lucrurile aveau să se rezolve treptat, nu-i așa, nivelul de trai avea să. Și așa mai departe.

Într-un cuvânt, încet, încet, începeai să te obișnuiești cu ideea, chiar să visezi, să-ți faci iluzii, s-o savurezi, să-ți imaginezi, cu rafinate voluptăți, diverse scene domestice. După vreo săptămână, “burlăcia” îți devenise nesuferită. Atâta doar că zilele treceau fără a primi din parte-i semnul promis. Nici n-ai mai avut ocazia s-o revezi într-un fel sau altul, iar ogoliul tău, subit reactivat, te împiedica să cauți vreo

ocazie. Aveai sentimentul din ce în ce mai apăsător că toate cuvintele vag promițătoare în ambiguitatea lor pe care ți le spusese ultima dată nu fuseseră decât un capriciu, un mod de a cocheta după care te-a și dat uitării de îndată ce a intrat în lift.

Între timp, toamna rămăsese tot senină dar intrase evident într-un ireversibil declin. Soarele nu mai avea putere, iar diminețile reci găseau o ceață alburie, densă, care stăruia până târziu. Abia pe la prânz cerul se curăța, devenind de un albastru sticlos, extraordinar de pur. Lumina devenea de la o zi la alta tot mai aurie, iar căldura din ce în ce mai plăpândă. Într-una din zilele acestea avu loc premiera piesei lui Elisar. Cum capodopera fusese introdusă în repertoriu împotriva opțiunii teatrului, prin presiuni extraliterare, conducerea izbuti măcar compromisul ca „premiera absolută” să nu aibă loc la reședință ci la S. Vestea ți-a dat-o Silvian, satisfăcut ca de o mică victorie personală. Mergem și noi, decise el conclusiv. Tu însă aveai, cel puțin pentru moment, rezervele tale. Prudent, te-ai interesat dacă Sanda îi spusese să te cheme și pe tine. Nu, Sanda nu-i spusese nimic, dar se gândise el așa, din propria inițiativă, că nu puteați lăsa fetele singure, într-o împrejurare ca aceea. Discutate și cu Aldona, ea era de acord, de ce n-ar fi și Sanda? Vorbise și cu regizorul, mai erau locuri în autobuzul lor, plecarea a doua zi la trei după-amiază.

– Bine, ai zis, până mâine am să mă mai gândesc.

– Vezi, adăugă el ca un ultim argument, cel decisiv probabil, vezi că autorele va veni cu o suită de țuțări și a trimis încă de azi emisari să pregătească o masă festivă după spectacol, la care a invitat și notabilitățile locale, cu invitații tipărite, de parc-ar fi nuntă.

Erai într-o dispoziție sumbră. Ai ridicat din umeri. Puțin îți păsa de mesele și invitații lui Elisar. Ai plecat și într-adevăr, deși nu voiai să dai importanță împrejurării, te-ai gândit tot timpul după aceea care ar fi atitudinea cea mai rezonabilă din parte-ți. A doua zi încă nu erai hotărât, dar lipsa oricărui mesaj din partea Sandei, conjugată cu orgoliul tău, te îndemneau să rămâi pe loc. Știai însă de pe atunci deja, în mod obscur, că nu vei avea puterea s-o faci. Ceea ce te-a decis în cele din

urmă a fost ideea, perfid insinuată de Silvian cu o zi înainte, că toți tușării aceia ai lui Elisar ar putea roi în jurul Sandei.

Îmi dădeam seama perfect că argumentul era jenant, că-mi trăda o altă față a orgoliului, o gelozie lipsită încă de legitimitate, că, în sfârșit, eram pe cale să devin ridicol. Totuși, la prânz, am dat telefoanele de rigoare pentru a-mi amâna repetițiile din ziua aceea. La cantină m-am întâlnit cu Laurențiu. Venea și el cu noi. Asta m-a bucurat fără un motiv anume, doar pentru că Laurențiu e un om cu simțul umorului și simpla lui prezență te ajută să depășești mai ușor momentele penibile. Iar eu, nu știu de ce, mă așteptam la asemenea momente. De la el am aflat că Elisar plecase încă în urmă cu o oră, cu un autobuz plin de susținători printre care și vreo câțiva cronicari năimiți. Vestea nu era de natură să mă înveselească. Am avut timp să bem și o cafea la botul calului, iar la trei fără un sfert ne întâlneam cu Silvian pe strada Mărășești, în fața intrării artiștilor. Coborî și trupa, cu câțiva actori ne-am strâns mâinile, dar cu Sanda și Aldona ne-am salutat de la distanță, din priviri, printre capetele celorlalți. Zâmbetul ei nu mi se păru decât amabil, fără acea nuanță de tandră complicitate cu care mă obișnuise. Nu-mi părea nici măcar surprinsă că mă vede. I-o fi spus Aldona că e posibil să vin și eu, am încercat să-mi explic. Mai încolo se încărcau decorurile. Când totul fu gata ne-am îmbarcat și noi. Sanda nu-mi dădu prin nimic de înțeles că ar vrea să stăm alături. Împreună cu Aldona s-au urcat printre primii și s-au așezat în față. Noi, urcați ultimii, după un ultim fum de țigară, am ajuns în fundul mașinii. Pe la trei și un sfert am pornit, urmați de camionul, un Tatra enorm, cu decorurile. Încercam să mă consolez cu constatarea că nici Aldona nu venise să se așeze lângă Silvian. Asta însă nu putea să-mi alunge dispoziția sumbră în care mă aflam încă din ziua trecută. Laurențiu cu Silvian discutau ceva amuzant, făceau schimb de bancuri cu actorii și mașiniștii, strigau ca să acopere zgomotul motorului îmbătrânit. Aș fi vrut să particip și eu dar nu puteam, n-aș fi reușit să mă ambalez, să mă concentrez – căci și pentru badinaj e nevoie de o anume concentrare – și eram sigur că orice cuvânt mi-ar fi sunat fals. De la o vreme se aprinseră iar țigările și autobuzul puțind

a benzină, plin de râsete și de fum, alerga vibrând din tăblăria veche de-a curmezișul câmpiei triste și pustii. Peste arăturile întunecate se lăsau de-acum în fâșii cețurile înserării sfâșiate de reflexele sângerii ale unui apus îndepărtat, învăluit în păcle.

Când autobuzul nostru se opri în fața așa zisului teatru din S., o clădire modestă, într-o arhitectură vag clasicizantă, locul era foarte animat de prezența localnicilor stârniți încă de sosirea echipei lui Elisar. Descinderea actorilor fu salutată cu aplauze de care până la urmă ne împărtășirăm și noi. Firește că n-am reușit nici acum vreo apropiere de Sanda. Ca întreaga trupă, se lăsă înghițită de culise de cum coborî. Aș fi putut s-o urmez, nimeni nu m-ar fi împiedicat, dar mi se păru că ar fi fost prea mult. Și așa începeam să regret că venisem. Până la spectacol am băut iar o cafea și am făcut câteva ture pe centru. La un moment dat ne-am încrucișat cu Elisar. Era însoțit de vreo șase amici și, foarte amabil, deși îi ajunseseră la urechi părerile noastre despre piesă, s-a oprit cu noi, și-a exprimat zgomotos bucuria de a ne ști alături de el la marele eveniment și ne-a invitat la „masa tovărășească”. Noi, scârboși, rânjind cam într-un dinte, l-am felicitat cu anticipație pentru „succesul neîndoielnic” – expresia lui Laurențiu – și i-am mulțumit, acceptând invitația la masă.

– I-am acceptat invitația la masă, spuse Laurențiu după aceea, de parcă i-am fi făcut o favoare.

– Păi află că i-am și făcut, pufni Silvian. Am acceptat numai pentru fetele astea, dar și acum mă gândesc că ar fi poate mai bine să reținem o masă numai pentru noi...

– Ai bani?

– Asta-i, că n-am bani. Nici voi?

Nici noi. Eram deci obligați să-i facem favoarea lui Elisar.

Spectacolul decurse în limitele unei mediocrități previzibile și prevăzute. Era cel mai înalt nivel pe care-l putea atinge o asemenea piesă și aceasta numai grație distribuției excepționale. A mai contribuit la salvarea de la înec și atmosfera specifică, festivă, aici festivistă, a premierei, publicul convins și fericit că asistă la un eveniment, incapabil

să sesizeze precaritatea textului și, poate în primul rând, suporterii care aplaudau la scenă deschisă, antrenând și sala aceea de provinciali naivi și entuziaști. Am urmărit-o pe Sanda crispat, cu fruntea mereu brobonită de transpirație, admirativ și compasiv. Era magnifică în efortul acela inuman de a se transpune în pielea unui personaj nu atât de odios – ceea ce nu e neobișnuit în teatru – ci mai ales fals. Cumplit, ridicol, greșos de fals. În cele două antracte am evitat din nou să mă duc în culise. Intrase de bine, de rău în rolul acela *contre-emploi*, nu mai avea nici un rost s-o tulbur cu prezența mea. Ne vom vedea după, îmi ziceam, lăsând iar lucrurile să decurgă de la sine, în timp ce, nemaivând loc în foaierea prea strâmt, ne fumam țigările în stradă.

Când cortina căzu după ultimul act, sala începu să delireze pilotată de agitatarii maestrului Elisar. Actorii ieșiră la rampă. Apăru și un coș cu garoafe adus pe scenă de două fetițe în uniforme de pioniere. În picioare, ca toată lumea, aplaudam și noi cu o fervoare ostentativă. Și, deodată, lui Laurențiu îi veni ideea diabolică. Cum stătea între mine și Silvian, ne dădu câte un cot discret dar mobilizator și, fără a se opri, din aplauze, începu să scandeze.

– A-u-to-rul!

Ne aflam în cel de al doilea rând. Luminile se aprinseseră și în sală. Privirile mi se întâlneau cu ale Sandei. În expresia ochilor ei am recunoscut complicitatea aceea a noastră după care tânjiseam și am dedus că se amuza anticipat de ceea ce va urma. Se anunța un final strașnic, a cărui perspectivă îmi remontă într-o clipă buna dispoziție. O dată cu Silvian, m-am alăturat inițiativei lui Laurențiu:

– A-u-to-rul! A-u-to-rul! răcneam toți trei cât ne ținea pieptul.

A urmat în sală o scurtă clipă de stupeoare. Publicul local ezită amuzat. Notabilitățile și o parte dintre țuțari ezitară îngrijorați: era oare bine? nu se va interpreta? Majoritatea susținătorilor însă, opacă la asemenea subtilități, nu văzu în asta decât triumful maestrului și ni se alătură cu o frenezie demnă de un stadion olimpic. Publicul, convins acum că asistă la un moment istoric, intră în joc generos și cu forțe proaspete. Toată sala scanda, așa că ne puteam opri. Mai departe totul

decurse de la sine. După câteva izmeneli menite să-i ateste modestia, maestrul se lăasă înduplecat de insistențele anturajului și își părăsi loja. Prematur buhăit, pășind crăcănat, cu brațele ușor îndepărtate, se ivi pe scenă în entuziasmul dezlănțuit al sălii. Ducându-și palma în dreptul inimii, se înclină cu grație de elefant. Se aplecă apoi, smulse două fire de garoafe pe care le oferì Sandei și Aldonei, sărutându-le mâna.

– Drăguț! hohoti Laurențiu. Nu m-aș fi așteptat din partea lui! Realmente fermecător!

Iar în timpul acesta, maestrul, pe scenă, se pupa la rând cu toți actorii. Era într-adevăr un spectacol unic, a cărui savoare cu totul aparte însă numai noi trei și actorii ne pricepeam să o gustăm. Brambureala se potoli greu. Târziu, în stradă, unde publicul din sală stăruia încă pentru a-i vedea pe oaspeți urcând în autobuze, Elisar ne reperă și ne dojeni amical cu degetul:

– Nu trebuia, zău! Vă mulțumesc dar nu trebuia! Hai, urcați în mașina noastră...

Noi însă ieșisem cu gândul de a merge pe jos, să ne răcorim un pic după zăduful din sala aceea clocotitoare.

De altfel, restaurantul era destul de aproape. Am pornit agale comentând momentul final. Pe Sanda, firește, n-am văzut-o. Cele două autobuze ne-au depășit curând. Se stârnise vântul. Sufla în rafale care purtau miresme de ploaie. Buna dispoziție îmi pierise. Silvian observă că se va schimba vremea. Poate chiar în noaptea asta. Era și timpul. Fusese o toamnă nefiresc de lungă

Pe când ajunserăm și noi, lumea era instalată. În fruntea mesei lungi trona Autorul. Îl încadrau două cucoane proaspăt coafate, soții de notabilități după toate aparențele, urmau chiar câteva notabilități printre care se intercalau Aldona, Sanda, regizorul, alte câteva frumuseți locale, aproape toate în rochii de lamé, pe urmă susținătorii și mai spre coada mesei actorii. Toate locurile erau ocupate. La vederea noastră, Elisar schiță un gest de consternare și dădu să se ridice, dar i-am făcut semne, liniștindu-l și ne-am așezat la o masă de alături, de șase persoane, laolaltă cu maestrul de lumini și doi mașiniști.

Nu-ți mai amintești deloc cum a decurs apoi restul serii.

Restul serii nu, în schimb îmi amintesc perfect ce s-a întâmplat după plecare, în restul nopții adică. În restul serii ce ar fi putut să se petreacă? Tovarășii noștri de masă erau băieți simpatici și am pâlăvrăgit probabil cu ei verzi și uscate. Din când în când mă uitam spre Sanda. Stătea cu spatele spre noi și n-am reușit nici un schimb de priviri. Avea în stânga un ins obez, cu obraji violacei de apoplectic, care îi debita evident amabilități inepte. Eram totuși îngăduitor, căci tipul nu depășea limitele decenței. Uneori întindea brațul, dar nu îndrăzne să-i cuprindă umerii: îi îmbrățișa doar spătarul scaunului. Înduioșător! Îi vedeam atunci mâna grăsulie ornată cu două ghiuluri impunătoare.

Pretextând că a doua zi aveau repetiții și un nou spectacol, spre miezul nopții regizorul dădu semnalul de plecare. Maestrul cu susținătorii și cu localnicii rămaseră să combată în continuare, iar locurile devenite libere au fost de îndată ocupate de chibiții care se ațineau prin preajmă. Chiolhanul abia începea.

În autobuz ne-am reluat locurile de la venire. Din nou nici un cuvânt schimbat cu Sanda. Nimeni nu băuse suficient pentru a deveni gălăgios. Toată lumea părea obosită, poate deprimată. Câțiva doar discutau cu glas coborât, acoperit de sforăitul motorului. Mașina gonea în noapte, opintindu-se în răstimpuri, când rafalele de vânt o izbeau din plin. Somnolam în întuneric, recăzut într-un soi de blazare sumbră. Reușisem să nu mă mai gândesc la nimic și poate aș fi ațipit dacă autobuzul nu s-ar fi oprit pe neașteptate. Ne aflam într-un sat. Șoferul aprinse lumina și toată lumea se grăbi să coboare, reanimată de o veselie subită.

– Ce-i asta? l-am întrebat pe Silvian care era un familiar al turneelor teatrului.

– Coborâm să ne dregem cu o răchie bună. O să vezi...

– Aici? La ora asta?

– La părinții lui Boldea. Sunt obișnuiți săracii. Niște oameni minunați...

– Și noi abuzăm așa, la două noptea?

– Ce să facem? Un fecior au și ei regizor și sunt bucuroși să omenească o trupă celebră ca asta...

Într-adevăr, halta părea să facă parte din obiceiurile trupei și mi-am dat seama că fusese așteptată. Părinții lui Boldea, țărani ca la șaizeci și cinci de ani, într-adevăr minunați, frumoși și falnici – acesta e cuvântul care li se potrivește cel mai bine – poate ultimii țărani falnici pe care i-am mai văzut – fără a părea deloc surprinși, ne întâmpinară în mijlocul curții, le îmbrățișară pe Aldona și pe Sanda ca pe fetele lor și ne strânseră surâzători mâinile tuturor celorlalți. Toată lumea, știind dinainte rânduiala și fără a mai aștepta nici o invitație, se îndreptă spre șura al cărei interior vast ca un hangar era luminat de două becuri puternice, aduse probabil de Boldea de la teatru. O masă lungă pe căpriori, între lavițe simple, fără spătar. Pe masă, înșirate sticle de țuică, pahare, castroane mari cu castraveți murați și două mormane de felii groase de pâine coaptă în țăst. Încă n-apucaserăm să ne așezăm cu toții, când două femei tinere, surorile regizorului, aduseră niște tigăi uriașe cu o căigană pufoasă, aurie, presărată cu boia și cu felii crestate de slănină prăjită. Se sacrificaseră acolo pe puțin șaizeci de ouă. Mireasma îmbietoare reuși să mă smulgă din apatia în care căzusem. Îndemnuri, luați până nu se răcește, mâncați, nu vă-mbiați, primul pahar de țuică dat peste cap repede, pentru acomodare, pentru dezmoțire, pentru încălzire, pe urmă al doilea, oficialul, precedat de toastul laconic al lui Boldea:

– A ieșit bine. Putea fi și mai rău, da'bine că am scăpat. Doamne ajută!

Nimerisem tot departe de Sanda; ea tocmai în celălalt capăt. Părea să fi uitat complet de mine. Am constatat-o cu un fel de indiferență, îndeletnicindu-mă cu ingurgitaturile acelei delicioase căigane. După toate aparențele vântul se oprise și începuse să plouă răpăind mărunț peste țiglele acoperișului. Ce caut eu aici? m-am întrebat deodată, cu o profundă nedumerire. Am privit în jur. Oameni cunoscuți – mai mult sau mai puțin – oameni simpatici, oameni de treabă, dar cu nici unul nu eram ceea ce se cheamă prieten. Dacă n-ar fi fost Laurențiu și Silviu, m-aș fi simțit străin. Chiar și așa, cu ei alături, nu mă aflam prea departe de starea de spirit a unui intrus. Sanda? Ei bine, pe Sanda

o simțeam în clipele acelea ca făcând parte mai curând dintre ceilalți... Sanda era o... Aici m-am poticnit. O ce? O doamnă... De unde și până unde? Nu mergea. Domnișoară? Suna fals... Sanda era o femeie superbă – așa da, era mai bine –, o fată bună – și mai bine! – dar imprevizibilă, capricioasă, care-și avea neliniștile și idiosincrasii ei și căreia puțin îi păsa de mine.

Așa-ți ziceai, așa o judecai în timpul acelei agape nocturne dintr-o șură în care aromele de slănină prăjită și țuică se amestecau cu cele blânde și firești, de fân și scânduri bătrâne, răskoapte de soarele verilor. Înceai să o înțelegi, să o definești, să o strângi între niște epitete, dar operația se dovedea prematură, îți lipseau prea multe premise, aveai senzația că-ți scapă esențialul. Că își avea și ea neliniștile ei era singura presupunere exactă. Celelalte nu rămâneau decât niște ipoteze pe care urma să le verifici, să le anulezi, să adaugi altele. Când? Mai avea rost? Mai avea rost să vă întâlniți? Te uitai spre ea intens, încercai să-i captezi măcar pentru o clipă privirea, să încerci să-i intuiești starea de spirit și implicit să-ți evaluezi șansele, dar era zadarnic, ea stătea de vorbă femeiește, interminabil și teribil de participativ, cu una dintre surorile lui Boldea. În răstimpul acela cât toți mâncau și beau și vorbeau de-a valma în jurul mesei lungi, ai devenit sceptic și resemnat, dar de un fel de veselă, bizară resemnare.

Dacă-i așa, mi-am zis, măcar să nu ne întristăm prea rău și să ne bucurăm de ceea ce ne poate oferi clipa. *Carpe diem*, mi-am zis, ca pe o urare făcută mie însumi, și am dat peste cap un nou păhărel de răchie. Erau însă gesturi și gânduri lipsite de convingere, ceea ce înseamnă că, măcar în subconștient, încă mai speram. Se vede că existau totuși niște indicii – pe care azi mi-e imposibil să le mai reconstitui – niște indicii pe temeiul cărora speranța aceea obscură persista totuși.

Nu te-ai înșelat nici de data asta. Spune mai departe cum s-a întâmplat.

Nu, nu m-am înșelat, speranța s-a dovedit îndreptățită, dar mi-e greu să spun cum s-a întâmplat, fiindcă lucrurile au început pe neașteptate să se precipite într-un ritm care abia a doua sau a treia zi mi-a permis să mă dezmeticesc, să mă replez și să le evaluez, să încerc

adică să înțeleg retrospectiv cele petrecute. A început în momentul când, constatându-mi lucid scepticismul și resemnarea, am dat pe gât paharul acela și l-am pus apoi izbindu-l de masă, poate cu o îndârjire puțin cam ostentativă. Oricum, în mod sigur fără voia mea ostentativă, căci am oroare de orice ostentație și exhibare a sentimentelor. Dar, probabil, văzându-mă ignorat cu atâta consecvență, începusem să-mi pierd buna cumpănire. Atunci a început deci. O dată cu pocnetul paharului izbit de masă, a întors brusc capul spre mine, ca și când acela ar fi fost un semnal. Mi-a mărturisit mai târziu că a avut senzația că se petrece cu mine ceva și că trebuie să intervină cumva. Când privirile ni s-au întâlnit, a avut confirmarea acelei senzații oculte: aveam, zicea ea, o expresie sumbră și absentă, mă îndepărtam, nu mai comunicam. Nu mai voiam sau nu mai puteam? Ultima dată când comunicasem doar cu priviri fusese în timpul cercului cu Elisar al aplauzelor, când ea era pe scenă. Acum însă, zicea, nu mai putea stabili nici o legătură, mă uitam la ea ca un străin, ca și când n-aș fi cunoscut-o. Asta a speriat-o și a hotărât-o să se decidă, căci tot ceea ce eu luasem drept capriciu și cochetărie ieftină era de fapt teamă disimulată de a se abandona unui sentiment prea grav și prea angajant.

M-a privit deci scurt și foarte intens, cu sprâncenele ușor încruntate, ca atunci când îți concentrezi toată atenția asupra unui punct. S-ar putea ca eu să fi avut chiar expresia aceea sumbră și îndepărtată care a speriat-o. Știu doar că am încercat să surâd înseninat, ca la revederea unei cunoștințe pe care nu credeai s-o mai întâlnești vreodată, dar surâsul mi-a ieșit probabil tare chinuit și, oricum, ea n-a mai apucat să-l vadă, căci după scurtul moment de concentrare asupra mea, s-a întors la discuția cu sora lui Boldea. N-o mai interesa însă. După nici un minut și-a pus mâna prevenitor pe brațul femeii, i-a spus ceva, și-o fi cerut scuze desigur, și s-a ridicat. A dat ocol mesei lungi, s-a oprit în spatele meu, și-a așezat mâinile pe umerii mei.

– Aș ieși puțin la aer, mi-a spus, aplecându-se asupra mea. Vrei să vii cu mine?

În șura aceea de lemn era aer din belșug și în afară de asta

începuse să plouă. M-am ridicat totuși fără să comentez. Am urmat-o pe o ușă care dădea în grădină. Ne-a învăluit dintr-o dată întunericul, mireasma de pământ ud, de mult însetat, și foșnetul monoton al ploii peste frunzele și vrejii uscați ai grădinii. Am rămas sub streșina șurii, rezemați de peretele de scânduri. I-am cuprins umerii, iar ea s-a strâns la pieptul meu, Ochii ei aveau o luminozitate stranie deși nu era în preajmă nici o lumină care să se reflecte în ei.

– Nu ești supărat?

– De ce aș fi?

– Ți-am promis că nu-ți pun răbdarea la încercare.

– Sunt obișnuit să aștept.

– Unde te-ai obișnuit?

– Poate am să-ți spun odată...

– Erai hotărât să aștepti oricât?

– Nu. Chiar în seara asta, pentru că mi-ai creat senzația că am venit zadarnic, mă hotărâsem să nu mai aștept.

– Am venit deci în ceasul al doisprezecelea...

– Așa s-ar zice.

– Și ce aveai de gând să faci?

– Nu știu. La asta încă nu m-am gândit. Dar ce importanță ar avea?

Păru să reflecteze.

– Impresia aceea că plecaseși era deci adevărată, spuse.

– Că plecasem?

– Da. Când m-am uitat la tine m-am speriat. Ți era aici doar trupul. Tu plecaseși, erai absent, te aflai departe, nu te mai interesam. Asta m-a îngrozit.

– Ar fi fost chiar atât de groaznic?

– Taci!

Am tăcut. A tăcut și ea. Pe urmă, ca și cum mi-ar fi împărtășit o taină:

– Curios e că tot în seara asta mă hotărâsem și eu să nu te mai văd.

– De ce?

- Nu vreau să-ți complic existența.
- Cum mi-ai putea-o complica?
- Poate am să-ți spun cândva...
- Aha... atunci suntem chit...

Pauză. Foșnetul ploii. Rumoarea din șură. Un câine care latră undeva departe. Ea, strânsă la pieptul meu, cu fața ridicată spre mine, gata să întrebe ceva. Apoi vertijul acela plăcut, respirația ei caldă, mireasma părului și sărutul, întâiul, la început temperat de o ultimă sfială, buze abia atinse, pleoapele ei coborâte, apoi, cuprins subit de ardoare, lungit, prelungit, patetic.

- Și acum?
- Acum ce?
- Te-ai hotărât să ne vedem totuși?

– Ți-am spus: m-a speriat expresia ta, îndepărtarea aceea. M-am simțit deodată îngrozitor de singură. Aș fi vrut, nu știu cum să-ți explic, să nu ne mai vedem, dar să te știu totuși cu mine.

- Interesant. Adică să te bucuri numai tu...
- Cam așa, râse ea.

– Chiar crezi că poți să te bucuri fără să dăruiești nimic?

– Nu. Am fost absurdă, bineînțeles... Dar, ca de fiecare dată când mi se întâmplă un lucru frumos, mă tem că se va sfârși prea curând. Și chiar se sfârșește.

- Orice se sfârșește. Știi ce zicea Hemingway despre asta?
- Nu știu.
- Zicea că nu există povești de dragoste cu *happy-end*.
- Și tu crezi?

– Da. Cunosc un singur sfârșit fericit: Romeo și Julieta. A muri împreună. Dar aceea a fost o întâmplare destinată eternității.

- Atunci de ce m-ai căutat, de ce m-ai așteptat?
- Nu știu. Nu puteam altfel.

Tăcem din nou. Din întuneric răsare o mătă care se freacă de picioarele noastre. Dau s-o alung.

- Las-o.
- O să-ți dea un purec.

– Ei și? Ea se bucură, nu vezi? De ce să-i strici bucuria? Ai observat ce ușor e să-i faci cuiva o bucurie și totuși ce rar o facem?

– Mai ales mâțelor...

– Râzi de mine. Să știi că n-am nici o chemare pentru filozofie.

– Slavă Domnului!

– Nu-ți plac femeile filozoafe?

– Îmi plac femeile cu bun simț.

– Și pe mine mă consideri o femeie cu bun simț?

– Așa-mi place să cred.

– Și dacă ai să te înșeli?

– N-ar fi prima dată.

– S-ar părea că te aștepți la orice.

– Poate chiar mă aștept. Oricum, îmi păstrez întotdeauna o minimă rezervă.

– De unde ai experiența asta amară? Căci a fost o experiență amară, nu? Altfel de unde prudența, sau scepticismul ăsta, sau cum să-i zic?

– Mda, cam amară. Ți-am spus că poate am să-ți povestesc cândva. Și uite așa, ne suntem reciproc datori cu câte o poveste.

– Suntem datori în primul rând să ne împlinim povestea noastră... acum, dacă am venit... în așa fel încât să fie o poveste cu *happy-end*...

– Oho! Ești de un optimism emoționant!

– Iar râzi de mine. Ți se pare chiar atât de imposibil?

– Tu singură constatai că sunt un sceptic.

– N-ai văzut cupluri fericite?

– Ba da. Până în clipa în care unul din cei doi a rămas singur.

– De ce ar rămâne singuri dacă sunt fericiți împreună?

– Pentru că oamenii au prostul obicei să mai și moară exact când celor din jurul lor le e lumea mai dragă...

– Ești într-o pasă proastă azi. Cred că și eu sunt de vină. Te gândești prea departe, în loc să te bucuri de ceea ce ni se dă.

– *Carpe diem!* Mi-am scandat lozinca asta chiar în urmă cu o jumătate de oră și mi-am luat angajamentul secret s-o îndeplinesc neabătut. Ca o primă mișcare, am și dat peste cap un nou pahar.

Se vede că umorul meu e cam căznit, n-o face să râdă. Mă privește cu un surâs vag, mai curând trist și îmi îndepărtează iar, cu gestul acela tandru, șuvița maiakovskiană.

– Ai început să bei cam mult...

– În general sau doar în seara asta?

– Nu știu ce faci tu în general. Mă refer doar la noaptea asta. Poate că și fervoarea ta bachică mi-a grăbit hotărârea de a...

– Aha! am întrerupt-o cu o satisfacție plină de sarcasm, în timp ce o cuprindeam și cu celălalt braț. Va să zică nu șarpele te-a adus în brațele mele, ci îndemnul caritabil și mălăieț de a salva un suflet de la pierzanie!

Își puse două degete peste buzele mele. I le-am sărutat.

– Sst, nu spune prostii, că până la urmă ajungi să le crezi...

N-am apucat să-i răspund, căci din șură se auzi comanda lui Boldea:

– Copii, gata. Pe cai!

Zgomotul celor ce se ridicau, al lavițelor împinse. Am luat-o de mână și ne-am întors printre ei. În autobuz m-a însoțit la vechiul meu loc și s-a cuibărit lipindu-se de mine ca un copil înfrigurat. Și chiar era înfrigurată, începeam eu însumi să fiu, cum n-ar fi fost ea? Afară ploua mocănește, mărunț și temeinic. Întâia ploaie rece, ploaie de toamnă. Părul îi era ud. Stropii răpăiau pe tăblăria mașinii, apoi zgomotul lor fu acoperit de grohăitul motorului. Ceilalți, constituiți într-un cor ad hoc dirijat de Silviu, începură să cânte cu o nestăvilă veselie de cum porni autobuzul:

Dacă vrei să ai gagică,

Trăbă să știi

Cum!

S-o iei sara la plimbare

Pe strada Ștefan cel Mare, Să-i dai

Rum!

– Țsta-i un fel de imn pe care-l cântă de câte ori plecăm de aici, mă iniție ea de sub treniul meu. Altădată cântam și eu cu ei tâmpenia asta...

– Și nu regreti?

– Mi-e prea bine aici ca să mai regret ceva. Vocea îi era somnoroasă. Mașina alerga dezlănțuită, trepidând din toate încheieturile. În curând vom ajunge, mi-am zis, vom coborî în ploaie în fața teatrului și apoi? Ea stă aproape, am s-o conduc iar până la poartă și apoi? Cu toate că ceea ce se întâmpla între noi m-ar fi îndreptățit de data asta să îndrăznesc, nu cutezam totuși să stăruie nici un moment asupra posibilității de a o invita – a o chema? a o lua? – la mine. Amintirea penibilă a experienței trecute continua să mă inhibe.

Îmi spusese ceva, dar din cauza zgomotului n-am înțeles.

Părea mai curând un scâncet. Mi-a fost teamă că plânge.

– Ce faci tu, plângi?

– Nici mult nu-mi lipsește...

– De ce? Ce spunei?

– Spuneam că e totuși groaznic. Are dreptate Silvan...

– Ce anume e groaznic?

– Să accepți asemenea roluri.

– Lasă, nu te mai gândi...

– M-a apucat o silă cumplită, cum să nu mă gândesc?!

– Dacă nu te-a apucat înainte, acum n-are rost să te mai gândești.

Faptul e consumat.

– Vezi că și tu recunoști?

– Ce recunosc?

– Că trebuia să mă gândesc înainte și să refuz.

– N-am spus asta, deși... în sfârșit... las-o moartă...

– Am fost o lașă. Sunt.

– Fiecare viață își are compromisurile ei.

– Chiar crezi asta?

Nu prea credeam dar era cel mai inteligent lucru care-mi venise în minte, ca s-o liniștesc cumva.

– Cred. Excepțiile sunt de domeniul vieților sfinților. Or, cum poate ai observat, nu se află nici un sfânt printre noi.

– N-am putea fi chiar noi?

– Sfinții?

- Da. Ți se pare chiar atât de absurd?
- Nu e absurd dar mă tem că e cam târziu.
- De ce? Timpul e încă de partea noastră.
- Timpul nu va fi niciodată de partea noastră. *Carpe diem, quam minimum credula postero.* Horațiu o știa încă de pe atunci.
- Și atunci ce ne rămâne?
- Ne rămân bucuriile astea simplissime ca, de pildă, să te țin în brațe și să te conving că dracul nu e chiar atât de negru cum îl vezi tu acum când ești obosită, și înfrigurată, și plouată... Și puțin pilită...
Zvâcni dând să se ridice, dar am strâns-o mai tare lângă mine.
- Pilit ești tu! Nu ți-e rușine? Cu tine nu se poate vorbi serios niciodată.
- Acum nu. Acum mă bucur de ceea ce mi se dă. Crezi că e momentul să filozofăm?
- N-aveam de gând să filozofez. Mi-a fost greu și am simțit nevoia să ți-o spun. Atâta tot. M-am bucurat că am cui s-o spun. De obicei n-am... Mama e foarte drăguță și înțelegătoare și își dă silința să fie modernă, dar există chestiuni asupra cărora avem puncte de vedere total diferite. Uneori îmi vine să-mi iau câmpii, să plec încotro văd cu ochii, dar unde? Mă tem că peste tot e la fel: aceiași inși generoși care-ți promet totul în speranța unei recompense în natură, aceiași masculi care sunt convinși că sunt irezistibili și că totul li se cuvine, care te evaluează, se insinuează în preajma ta, te pipăie la prima ocazie, îți debitează spirite dubioase, îți fac apropouri dacă nu cumva te invită de-a dreptul...
- Așa cum am făcut eu...
- Și-a așezat palma peste mâna mea, într-un gest liniștitor:
- A fost cu totul altceva. Știu să fac deosebiri care se impun. Tu ai fost primul bărbat în ochii căruia n-am recunoscut concupiscenta, acea licărire lubrică imposibil de disimulat, care le trădează unicul scop...
- Puteai să te înșeli.
- De asta mă temeam și eu. De asta am și ezitat atâta să te mai

întâlnesc. Și mai e ceva: de când ne-am cunoscut, am avut senzația stranie că am nevoie sau, în sfârșit, că voi avea nevoie de tine, că ești singurul care m-ai putea opri...

– De la ce?

– De la deriva asta deprimantă în care plutesc. În preajma nici unui bărbat n-am mai avut senzația asta. Toți mă lăsau să înțeleg într-un fel sau altul ce vor. Iar dacă se vedeau refuzați își arătau adevărata față, vârau fitile, împrôscau pe la spate, deveneau mârłani. Tu ești singurul în ochii căruia...

– Modestia mea e în suferință. Hai termină cu portretul meu.

– Nu fac decât să spun ce simt. Lasă-mă să vorbesc. N-am prea des ocazia și din când în când simt nevoia... Te supără asta?

– Nu. Cu condiția să vorbești despre tine, nu despre mine.

– Despre mine... tocmai asta fac... senzația asta a mea că am fost prinsă într-o capcană...Știi că de o vreme nu-mi bat capul decât cum să scap?

– E principala problemă cu care și-au bătut capul oamenii din toate timpurile.

– Iar râzi de mine!

– Nu, dar vreau să-ți abat toate ideile astea sumbre pe care ți le-a răscolit capodopera lui Elisar...

– O, de-ar fi doar rolul ăsta împuțit! Dar sunt celelalte, cealaltă pe care trebuie să ți-o spun...

– Lasă, nu mi-o spune, ești obosită acum...

– Dar trebuie, nu înțelegi?

– Nu-mi place, nu mi-a plăcut niciodată cuvântul trebuie. Acum ești prea obosită. Ai încredere în mine?

Încuviință tăcută din cap.

– Atunci lasă pe mai târziu. Ai să-mi spui mâine, poimâine, avem tot timpul...

– Ziceai că timpul e împotriva noastră.

– Din când în când mai poate fi tras pe sfoară... Acum culcă-ți capul aici, așa, închide ochii și bucură-te de ce ți se dă. Nu te gândi decât că suntem împreună și că nimeni nu-ți cere nimic...

– O, murmură, ce minunat e când nimeni nu-ți cere nimic...

O mângâiam încet pe creștet, ca pe un copil căruia vrei să-i potolești mâhnirea.

– Minunea se petrece chiar acum, dar pentru asta trebuie să stai cu ochii închiși și să taci...

Nu mai spuse într-adevăr nimic, dar tăcerea ei dădu ocazia neliniștilor și îndoielilor mele să se dezlănțuie toate deodată fără să pot stărui asupra nici uneia anume pentru a-i găsi o eventuală soluție. Ceea ce mă agita în primul rând era constatarea că ne apropiam vertiginos de oraș, iar eu încă nu știam ce voi face. Derută la care se adăugă îngrijorarea cu privire la chestiunea aceea pe care trebuia neapărat să mi-o spună. Ce putea fi atât de important? Ar fi fost mai bine s-o fi lăsat să mi-o spună. Acum totul ar fi fost poate lămurit între noi. Și apoi, aluzia aceea neașteptată la toți bărbații care se insinuaiu în jurul ei, masculii, zicea ea, nu era de natură să mă însenineze. În fond, mi-am zis, nu știu nimic despre ea. Nici despre ea, nici despre familia ei, cine e, de unde vine. Dar imediat după aceea, tot eu: exagerezi acum, începi să problematizezi inutil, ce importanță are familia ei de vreme ce voi doi ați putea fi... Ce am putea fi? Rămâne de văzut. La urma urmelor, nu familia ei mă interesa, ci sistemul ei referențial, tot ce ar putea-o influența, modela intimitatea ei, dormitorul, cărțile, oamenii din jurul ei. Nu pomenise decât de mamă. Ce putea să însemne asta? Tatăl unde era? Murise, le părăsise în alt fel? Și în afară de mamă nu avea pe nimeni? Întrebări care mă asaltau în întuneric ca un roi de țânțari nevăzuți cărora le percepeam doar țiutitul capabil să te scoată din minți. Și, o dată cu intrarea autobuzului în oraș, din nou întrebarea dintâi, devenită acum cea mai alertantă: ajungem și ce ar fi mai înțelept să fac?

Încă nu găsisem un răspuns rezonabil, când mașina se opri în sfârșit. Se aprinse lumina și în liniștea care se lăsă după stingerea motorului se auzi din nou cernerea monotonă și tenace a ploii. Trupa, a cărei veselie se temperase între timp, se ridică de-a valma, mahmură. Visul fiecăruia în ceasul acela barbar era să se vadă cât mai curând în patul lui.

– Am ajuns.

Își înălță capul puțin buimacă.

– Păcat. Mi-era atât de bine aici...

Am coborât ultimii. Ceilalți se și risipiseră. Trecuse de patru, dar era încă întuneric. Ne-am grăbit de-a lungul străzii cu asfaltul lucind de ploaie, dar în colțul din Piața Teatrului, fără să ne fi înțeles în prealabil, ne-am oprit la adăpostul unui zid. Se lipi iar de mine și mă privi cu o expresie ciudată, vag amuzată, dar parcă și alarmată în același timp:

– Vrei să mă conduci?

– Bineînțeles.

Ezită o clipă, am văzut sau, mai bine zis, am simțit cum își adună tot curajul, ca un atlet care își ia elan, apoi spuse pe nerăsuflăte:

– Atunci condu-mă la tine.

M-am aplecat asupra ei sărutându-i obrazii uzi, buzele reci.

– Ești udă și înfrigurată. Să știi că stau departe.

– Nu mă interesează.

Stăteam pe atunci pe o stradă din spatele băilor Neptun. Din artera principală, prima la stânga. Se chema Petre Țegle. Nu știu nici azi cine a fost domnul, dar grație străzii care îi purta numele îmi devenise și el simpatic. O stradă întotdeauna liniștită și curată, în care zgomotul circulației de pe bulevard se estompa. De o parte și de alta, solemne și tăcute case în Jugendstil, iar pe marginea trotuarelor două șiruri de copaci bătrâni, cu coroane bogate, care-i dădeau în fiecare anotimp altă înfățișare. Până acolo aveam însă o bucată de drum. Taxiurile încă nu fuseseră reintroduse și, chiar dacă ar fi fost, probabil tot nu ne-ar fi ajuns banii. Am avut însă noroc, căci dinspre Catedrală se ivi un tramvai, deși mai era aproape o oră până la pornirea lor. Venea în mare viteză, zdrăngănind, și mi-am dat seama că era un tramvai de serviciu, un vagon vechi care transporta de obicei muncitori, materiale și unelte pentru întreținerea liniilor, dar care acum era gol. În loc de număr, vagoanele astea purtau litera M, a cărei semnificație mi-a rămas pentru totdeauna obscură. Se apropia de capătul scuarului care însoțea Corsoul și se pregătea să traverseze Piața Teatrului. Am prins-o

pe Sanda de mână și, tăind piața de-a curmezișul, ne-am precipitat în calea lui ca doi sinucigași. Vatmanul opri cu scâșnet de frâne. De sub roți țâșniră jerbe de scânteii. Mirosea a fier încins.

– Umblați lela toată noaptea – ne probozi el – și acuma vă aruncați ca doi nărozi înaintea mea, să mă băgați la pușcărie! Unde coborâți?

– La Neptun.

– Apăi chiar că până acolo ați fi arătat ca doi șoareci înecați într-o căldare!

Ne-am aruncat răsând în capătul uneia dintre cele două bănci lungi care se întindeau de o parte și de alta a vagonului. Tramvaiul fantomatic își reluă goana bezmetică de-a curmezișul orașului pustiu. Vagonul era luminat, ne zgâlțâia amarnic la curbe, iar vatmanul întorcea din când în când capul spre noi. Sanda nu-l vedea. Eu îl vedeam dar nu-mi păsa de el. Rămăsesem acolo așa cum ne azvârlise șocul plecării, îmbrățișați, fericiți și uzi, în timp ce apa din păr ni se scurgea în șuvițe reci pe sub veșminte. Cu viteza aceea însă și fără a opri în stații, drumul nu putea să dureze. Pe când treceam podul, vatmanul deschise ușa și ne anunță ca un conductor de tren:

– Neptun urmează!

Am coborât grăbiți, mulțumindu-i.

– Nu-i pentru ce, ne-a răspuns. Fiți bucuroși!

Vântul din ajun și pe urmă ploaia golise copacii de ultimele frunze. Coroanele scheletice desenau o rețea neagră în întunericul cenușiu al zorilor. În schimb, pașii călcau pe covorul galben al frunzișului care acoperea, într-un strat gros și ud, toată strada. Locuiam spre sfârșitul ei, penultima poartă, pe dreapta, într-un apartament cu mai mulți locatari. N-am aprins lumina. Am străbătut pe vârfuri holul, ținând-o de mână să nu se lovească de mobilele greoaie. Camera mea era mare și rece. Iarna o încălzeam cu o sobiță de petrol, dar trebuia să mă așin numai în preajma ei. Acum însă, după ploaia rece, aici părea de-a dreptul cald. Se opri lângă ușă, examinând totul cu interes. Patul era nefăcut, pe masă, de-a valma, hârtii, caiete, cărți, scrumiera

plină, ceașca de cafea cu zațul uscat. Dulapul cu ușa căscată, trădând dezordinea dinăuntru. De-a lungul unui perete, stive de cărți și reviste. N-aveam rafturi, cu atât mai puțin o bibliotecă. Praf neșters de câteva săptămâni.

– Îmi pare rău... Dacă prevedeam..

– E exact cum mi-am închipuit. Lasă, nu te scuza... Dacă am prevedea totul, am muri de plictiseală...

I-am ajutat să-și scoată trenciul. L-am pus împreună cu al meu în cuier. Sub ele începu să se adune o mică baltă.

– Ești înfrigurată, nu vrei un ceai?

- Nu. Vreau să mă văd în pat. Ai cumva o pijama?

Dintre cele două pijamale pe care le aveam, una era din fericire curată.

– Întoarce-te puțin, te rog.

Vârât pe jumătate în dulap, mi-am făcut de lucru cu dezordinea de acolo.

– Ai putea să-mi dai un prosop?

Îl aveam la îndemână. I l-am întins în spate fără să mă întorc. Cu fiecare clipă care trecea mă simțeam tot mai emoționat. Aș fi vrut să fiu locvace, să-mi disimulez starea, dar, pălit parcă de o bruscă amnezie, nici un cuvânt nu-mi venea în minte. Nici ea nu era însă mai puțin emoționată, îmi dădeam seama după siguranța ostentativă care nu reușea să-i ascundă tremurul ușor al vocii și asta mă mai consola oarecum, sporindu-mi curajul.

– Poți să te întorci.

Mi-am propus să fiu cât mai firesc, să n-o privesc prea insistent, ca și cum aș mai fi văzut-o de zeci de ori îmbrăcată în pijamaua mea. Totul a fost însă în zadar. Când m-am întors am rămas întâi perplex, apoi am izbucnit în râs. Nu-și îmbrăcase decât bluza pijamalei. Îi era largă și îi ajungea până deasupra genunchilor de o rotunjime superbă. Se ștergea pe cap și își zburlise tot părul. În odaia mea austeră de Burlac era o apariție absolut insolită.

– De pe acum, spuse ea dintre cutele prosopului, sunt sigură de un lucru: ți-ai făcut obicei să râzi de mine.

Am luat-o în brațe. O clipă de amețeață în care toată odaia se învârti cu noi, când am simțiț-o goală sub bluza aceea largă. Într-un târziu mă îndepărtă, punându-mi palmele în piept:

– Lasă-mă. Abia am reușit să mă usc și tu ești încă ud. Pot să mă vâr în pat?

– Sigur că poți, dar stai o clipă să-l primenesc.

– Fac eu asta. Tu vezi de tine.

Am rămas contemplând-o cum așeza așternutul, aplecată puțin înainte, lăsându-mă să-i admir încheietura, pe care o bănuiam mătăsoasă, din spatele genunchilor, gamba suple, glezna mică, piciorul delicat, îngust, cu rotunjimea de piersică a călcâielor și degetele lungi ca ale Dianei cu arcul. Simțindu-se privită, mă interpelă peste umăr:

– Nu te mai uita așa la mine!

– Cum mă uit?

– Știi tu bine cum. Stinge lumina!

I-am luat hainele, am stins și am ieșit pe vârfuri în bucătăria comună, unde nu intram decât foarte rar, căci cafeaua mi-o făceam pe reșoul din cameră. I-am așezat rochia și ciorapii pe un scaun, lângă soba care mai păstra un rest din căldura serii. M-am întors cu aceeași prudentă și m-am dezbrăcat pe întuneric. În lumina selenară a felinarului din stradă am văzut că se acoperise până peste cap. Când m-am strecurat lângă ea, am constatat că își scosese bluza. Descoperirea mă transpuse într-o stare de euforie buimacă. Ne-am încleștat cu disperarea îndârjită a celor ce vor să se salveze de la înec, nereușind decât să se scufunde împreună. Întreaga-i făptură era încă rece. Aveam senzația că îmbrățișez o știmă a undelor.

*S*anda e acasă de câteva zile. De cum s-a întors, a ținut, ca de obicei, să citească ce am scris în lipsa ei. Ea e primul meu cititor, încă de atunci, din strada Petre Țegle, dar mai puțin și primul

critic, căci comentariile ei sunt extrem de laconice. De altfel, dacă n-aș întreba-o eu, cred că nici nu și-ar comunica impresiile. Cât despre vreun elogiu, niciodată. Nu mă răsfață. Obișnuiește să comenteze cele citite doar când se întâmplă ca vreun detaliu sau episod să-i suscite dezacordul. Atunci intrăm într-o ușoară polemică. Așa cum s-a întâmplat acum. Eu în fotoliu, ea ghemuită pe canapea, cu cafeaua alături, derulându-mi filmul turneului. Și pe neașteptate, mai mult serios decât în glumă, atacul frontal:

– Ce nevoie e să știe posteritatea cum am făcut noi amor întâia oară?

Discuția s-a dovedit până la urmă utilă, ajutându-mă să reconstitui episodul până la capăt și să-mi amintesc unele detalii de care uitasem.

– Ce-mi pasă mie de posteritate?! Treaba ei! Dacă ne-am tot gândi cum va reacționa posteritatea, n-am mai scrie nimic.

– În cazul ăsta e și treaba mea. De ce să zică nepoții mei ia te uită cum făcea pe mironosița ca să se autoinvite până la urmă la el în așternut?!

– Tu vorbești serios?

– Să zicem că aș vorbi serios.

– Ei, află atunci că prezumtivii tăi nepoți vor fi atât de emancipați încât vor vedea în tine o timidă și stângace precursoare. Și apoi, nu scriu o carte, ci niște simple însemnări, ca să mă mențin în mână. După ce am să mă mut la loc cu verdeață, poți să le arzi.

– Te muți...vezi să nu-ți spun eu unde te muți! Și măcar de ai fi dus episodul până la capăt, dar esențialul l-ai lăsat afară.

– N-am mai apucat. Dar, la urma urmelor, ce consideri tu „esențialul”?

– Ceea ce ne-am spus a doua zi, după ce ne-am redobândit luciditatea. Ai uitat? Amor puteam face oricând, dar lucrurile acelea trebuiau spuse atunci, nu se puteau spune decât atunci.

– N-am uitat. Tocmai asta voiam să povestesc mai departe. Cum m-am trezit a doua zi, pe la zece, și m-am strecurat de lângă tine

cu infinite precauții, după ce mai întâi m-am dedat plăcerii de a te contempla o vreme. În clipele acelea aş putea zice că am fost fericit. Erai dulce cum dormeai acolo, cu nasul vârât în pernă, îmbufnată de somn și cu părul răvășit. Și un umăr îți era dezvelit, rotund și pur.

– Ei, hai, termină cu prostiile... Știu perfect tot, și cum m-ai contemplat, și cum te-ai strecurat din pat, pentru că îmi era foarte greu să mă prefac că dorm.

– Și atunci de ce te-ai prefăcut?

Întrebarea nu mi-a putut ascunde dezamăgirea retroactivă.

– Pentru că eram hotărâtă să-ți spun de cum ne vom trezi, dar acum căutam să mai amân momentul. Mi-era frică.

– Frică de ce?

– De reacția ta.

– Da, mi-ai și spus-o, de fapt, imediat după detonarea bombei. De altfel, de cum m-am întors, am simțit că se petrece cu tine ceva. Dădusem o fugă până în colț să iau câteva cornuri proaspete și un pachet de unt. Când am revenit, te-am găsit șezând în pat, rezemată de pernă, cu o expresie ciudată, gravă pe care nu ți-o cunoșteam.

– Îmi îmbrăcasem iar bluza ta de pijama.

– Bineînțeles. Dar nu e în chestie...

– Ba e, pentru că, așa cum relatezi tu, nu e chiar așa de bine înțeles.

– Mă rog, îți îmbrăcaseși bluza... Eu eram însă bucuros că te treziseși, că nu mai trebuia să umblu pe vârfuri și m-am apucat să-ți povestesc cum m-am întâlnit în bucătărie cu doamna Roth care văzuse lucrurile tale puse la uscat și căreia a trebuit să-i dau raportul. În calitate de chiriașă principală, cu cea mai mare vechime acolo, trebuia să știe tot și se simțea răspunzătoare pentru destinul meu. De câteva ori până atunci își manifestase îngrijorarea de a mă vedea tot singur. Acum își exprima satisfacția că în sfârșit... Ardea de curiozitate să te vadă. De altfel a stat după aceea cu urechea ciulită și, când am plecat, ne-a ieșit în cale ca din întâmplare, copleșindu-te cu drăgălășenii, îți amintești?

– Îmi amintesc, dar nici asta nu e în chestie. Treci la subiect.

– Așa... Deci ți le povesteam toate astea în timp ce preparam cafeaua și ungeam cornurile cu unt...

– Ai cumpărat pentru mine – așa ai zis – pentru mine și cincizeci de grame de salam de Sibiu, ce vremuri!

– Asta nu mai știu.

– Ba da, ba da, ai împrumutat bani de la doamna Roth.

– Drăguț din partea mea... Ei, și pe când trebăluiam eu acolo te-am auzit deodată, așa, pe nepusă masă, cu o voce foarte... cum să-i zic eu?... foarte oficială, de parcă vorbeai în fața unei instanțe...

– Asta și făceam. Tu erai atunci pentru mine o instanță. O instanță superioară de care mi-era o frică teribilă. Și cum am zis?

– Ai zis așa. Textual: Consider că e loial din partea mea să-ți spun acum și nu mai târziu că am un copil.

– Exact-exact așa am zis?

– Exact-exact așa ai zis.

– Ești formidabil, Zaharache! Ții minte chestiile astea de acum treizeci de ani și uiți unde ți-ai lăsat în urmă cu cinci minute ochelarii sau stiloul! Și mai departe? Cum ai reacționat tu, îți mai amintești?

– Destul de vag.

– Sigur, ce nu-ți convine îți amintești vag. Îți spun eu. Tu tocmai ridicaseși tava cu cafeaua și cornurile să i le aduci Imaculatei la pat. Când a plesnit bomba, mâinile au început să-ți tremure atât de tare, încât a trebuit să pui cu grijă tava la loc pe masă.

– Asta știu. Nu voiam să vezi că-mi tremură mâinile.

– Și totuși am văzut. Vedeam tot. În ciuda spaimei, eram de o luciditate diabolică, nimic nu-mi scăpa. Stăteam acolo în pat ghemuită cu genunchii la gură, mușcându-mi buza de jos și urmărindu-ți reacția. Câteva secunde infernal de lungi, după ce ai pus tava la loc, ai rămas nemișcat, cu spatele la mine, fără un cuvânt, ca și când ai fi descoperit ceva grozav de important în crengile goale ale copacului din fața ferestrei. Și într-un târziu, într-un foarte târziu, când simțeam că ajung la exasperare și că, dacă n-ai de gând să spui sau să faci ceva, am să iau o carte de pe noptieră și am să ți-o azvârlu în cap, ei bine, în târziul

acela te-am auzit spunând încet, calm, mai mult pentru tine, ca și cum ai fi vrut să te convingi pe tine însuși: Ei și?! Apoi te-ai aplecat, ai luat tava și mi-ai adus-o la pat. Mi-ai pus-o în poală, te-ai așezat pe marginea patului, ți-ai aprins o țigară, ai gustat din cafea și ai început să râzi încet, nu fără o nuanță de tristețe. Oricum, am respirat ușurată: acel ei și, oricât de lipsit de convingere mi-ar fi sunat, era totuși o dovadă că depășisem relativ în bună stare momentul critic. Și prima întrebare pe care mi-ai pus-o știi care a fost?

– Nu.

– Câți ani are copilul.

– Mi se pare o reacție firească.

– Să zicem. Pe urmă...

– Pe urmă știu că ai devenit foarte locvace, încât a trebuit să-ți atrag atenția că e păcat să lași cafeaua să se răcească.

– Era tot o reacție firească. Trecusem peste ce a fost mai greu și acum simțeam nevoia să mă descarc, era o defulare. Știu. Ți-am spus dintr-o suflare că are trei ani, că-l cheamă Paul, că e mai mult în grija Mamei și te-am pus la curent cu situația tatălui, cum s-a mutat la București, la Național, cu promisiunea că-mi obține și mie transferul și cum, în loc de asta, am primit o scrisoare în care-mi mărturisea patetic, într-o manieră destul de kitsch, că a întâlnit femeia vieții sau a visurilor lui, naiba să-l mai știe, că mă roagă să-l iert și să accept divorțul fără tapaj.

– Ceea ce tu ai acceptat prompt.

– Cum bine știi. Cât se poate de prompt și de fără tapaj. Ce aș mai fi putut aștepta de la o lichea care și-a întâlnit femeia vieții? Singurul lucru care m-a mai interesat a fost pensia alimentară. Te-am informat, de altfel, și pe tine, tot în tirada aceea eliberatoare, că Paul primește pensie alimentară.

– Detaliu care mă interesa prea puțin. De fapt, pensia aceea nenorocită n-avea absolut nici o importanță, pentru că, dacă ne hotărăm să rămânem împreună, tot urma s-o piardă. Adevărul e însă că nu-mi puneam atunci chiar deloc problema asta. Eram cam deconcertat și

mâhnit, dar aveam în compensație sentimentul reconfortant că te iubesc și mai mult.

– Așa ai fost tu, filotim dintotdeauna. Nu știu pe urmă ce am mai vorbit noi în dimineața aceea, cel puțin până la un punct...

– Nici eu.

– În orice caz, am impresia că începusem să prospectăm viitorul, să facem niște planuri.

– Să schițăm, mai curând. Niște planuri destul de timide. Eu eram cel rezervat, pentru că mă știam dator cu acel detaliu deloc neînsemnat privind trecutul meu. Era rândul meu să amân momentul mărturisirii și cred că tu ai simțit asta.

– Îți era frică și ție de reacția mea?

– Nu, nu era frică, pentru că încă de pe atunci eram foarte sigur de calitatea materialului uman din care ești făcută. Nu mă temeam de reacția ta, dar ezitam fiindcă îmi părea rău să te mâhnesc, să-ți spulber poate o iluzie, să te împovărez cu o grijă. Mă întrebam dacă am dreptul.

– E adevărat, ți-am simțit ezitarea. Am simțit-o și am început iar să mă tem. Îmi dădeam seama că mai era ceva, că se mai ivise un obstacol pe care nu-l prevăzusem și, neputându-l imagina, nu știam nici cum îl voi depăși. Și după aceea, când am terminat de înfulecat tot, că-mi era tare foame, ai luat tava, ai pus-o pe masă și te-ai întors spre mine cu o mutră de o gravitate subită care m-a înghețat. Și mi-ai spus – uite că eu nu mai țin minte atât de exact cuvintele tale –mi-ai spus că ai fost „acolo”...

– Pentru ce? Asta a fost prima ta întrebare. Și când ai rostit-o, făcuseși ochii mari și ți se albiseră buzele.

– Da, pentru că mă temeam să nu fi fost implicat în cine știe ce sabotaj, crimă de război, spionaj ori cine știe ce altă grozăvie, fără să-mi dau seama că eram absurdă, că erai prea tânăr pentru așa ceva.

– Nu erai absurdă deloc. Pentru crime de război, într-adevăr, n-aveam vârsta, dar pentru celelalte nu eram deloc prea tânăr. Am bănuțit de ce ți-e frică și m-am grăbit să-ți precizez motivul: deținere ilegală de publicații prohibite. Ce fel de publicații, ai întrebat ceva, ceva mai

înseninată. Ți le-am înșirat. Gândirea, Revista Fundațiilor, Societatea de Măine, Saeculum, Convorbiri Literare, fel de fel de cărți. Atunci te-ai destins brusc și ai izbucnit în râs și mi-ai spus aproape chiuind că de astea era la voi plină casa. Ați avut noroc că nu s-a aflat, am încercat să-ți temperez veselia. Dar tu continuai să râzi cu capul răsturnat pe pernă și râsul tău m-a cam enervat, pentru că mi s-a părut – iartă-mă, doamnă – mi s-a părut puțin cam prostesc.

– Era tot o reacție de defulare. Mă temusem de ceva mult mai rău, iar ceea ce-mi spuneai tu mi se părea o copilărie.

– Tocmai. Ți se pare atât de puțin? te-am întrebat contrariat. Nu puțin, ai zis tu, dar cu totul lipsit de importanță pentru destinul nostru. Am încercat să-ți explic importanța pe care o poate avea un dosar asupra unor destine. Dar ai făcut un gest de protest, hotărâtă să nu mai ascuți nimic și aproape m-ai somat să te iau în brațe.

– Te rog!

– N-a fost așa?

– Ba da. Dar atunci să mergem mai departe: la somația mea, tu, lucid și pedant ca întotdeauna, m-ai întrebat dacă nu întârziu la repetiții.

– Exagerezi.

– Deloc. Chiar nu-ți mai amintești?

– Nu.

– Atunci trebuia să-mi fi dat seama cu cine am de-a face. Dar, naivă, m-am apucat să-ți explic că povestea cu repetiția a fost un pretext scornit de Boldea ca să ne desprindem de Elisar *and company* care ne călcau tuturor pe nervi. A fost rândul tău să te destinzi, te-ai așezat iar pe marginea patului și abia acum ai dat curs somației mele.

– Îmi aduc aminte că n-am mai ieșit decât seara.

– Te rog. Fără detalii.

Se ridică de pe divan, râzând, dar decisă:

– Și acuma, gata. Basta cu colocvia. Citește-ți revistele, eu mă duc să pregătesc ceva de cină. În prag se mai opri o dată: Despre asta, vezi, ai face bine să scrii. Despre influența pe care o poate avea un dosar asupra împlinirii a doi oameni. Nu despre... chestiile alea pe care le-ai scris tu...

– Da, zic, doar că mie mi se pare mai importantă împlinirea acelor oameni în pofida oricăror dosare.

Mă privește o clipă surprinsă, apoi clatină concesiv din cap și iese, dar lasă deschisă ușa spre bucătărie. Bănuiesc că va mai urma ceva. Și, într-adevăr, străduindu-se să pară indiferentă, îmi spune de acolo, cu aerul că-mi anunță un fapt oarecare:

– Știi că mi-a ieșit decizia.

În prima clipă nu înțeleg:

– Ce decizie?

– Decizia de pensionare, care alta?

Știam, mă așteptam la asta, nu e o surpriză și totuși vestea mă deprimă subit. Nu găsesc ce să spun.

– Nu spui nimic?

– Știu, ar trebui să emit acuma un panseu sau măcar o butadă și să fiu vesel. Sunt însă trist și nu-mi vine în minte nimic.

– N-are rost să fii trist și nimeni nu-ți cere să emiți cugetări. Odată tot trebuia s-o fac și p-asta.

– Da, dar pe când ideea era doar o virtualitate, reușeam să mă gândesc la ea cu detașare. Acum însă, în fața faptului împlinit, constat că-mi va fi greu să mă adaptez. Eforturile de adaptare au fost cam multe în ultimele două luni. Și acum, ideea că tu ești o pensionară... asta îmi dă un soi de frison metafizic...

– Ai să te obișnuiești și cu asta... Mi-am propus să rămân, că au nevoie de mine. Mi-au spus că pot să rămân oricât...

Tac. Știu de ce n-a rămas. Sanda a obosit. E poate cea mai tristă constatare pe care am făcut-o în ultimul timp.

– Nu mă întrebi de ce n-am rămas?

Sunt curios cum motivează ea.

Sunt curios dacă e sinceră.

– De ce n-ai rămas?

Îmi răspunde puțin mai tare decât ar fi nevoie, iar vocea ei are un ușor tremur pe care nu reușește să-l domine:

– Pentru că nu mai pot, Tavi. Poate, dacă teatrul mai era ce-a

fost... înțeleg să mă epuizez ca să fac artă – asta am făcut-o toată viața – dar nu ca să-mi scot salariul... Și apoi festivismul... La urma urmelor, pompierismele lui Frangulea le pot debita și recitatorii de la Casa de cultură, nu e nevoie neapărat de artista emerită Sanda Prodan...

– Adevărul e că te-ai cam risipit în ultimii ani și asta te-a oboșit. O simți acum.

– Da. Nu știu, n-am puterea să refuz. Acum însă îmi pot permite s-o fac pe baza deciziei. Am temei legal, cum s-ar zice... Le-am promis totuși că am să-i ajut... dacă e o piesă serioasă și au într-adevăr nevoie de mine...

– Vor avea, poți fi sigură.

– Roluri de babă.

– Prostii.

– Va fi și un spectacol de adio. Cu „Vizita bătrânei doamne”. Aia, cum știi, sunt eu... Se pregătește în secret și o masă festivă la Conti... Ai să rezisti?

– Va trece și asta. Au trecut ele altele, mai grele...

– Chiar...

Pauză. O aud cum taie mărunț ceva pe cărpător. Pe urmă:

– Crezi că am putea afirma că am fost fericiți?

– Ce-ți veni? Vorbești de parcă am fi sfârșiți. Mai rămâne să ataci chestiunea locului de veci.

– Ei, așa a venit vorba, asta e situația... Pentru atâta lucru nu trebuie să-ți pierzi umorul. Nu mi-ai răspuns la întrebare.

– Care întrebare?

– Cea cu fericirea, iubitule.

– Cât ai lipsit, am văzut un film în care niște juni acneici discutau foarte doct despre fericire. Erau bine documentați și știau perfect cum devine cazul. Păcat că l-ai pierdut, fiindcă de la mine n-ai ce să afli... Nu știu nimic despre fericire și nu cunosc nici un om cu scaun la cap care s-o fi întâlnit vreodată. Sunt în schimb cât se poate de împăcat și de mulțumit că am cunoscut împreună câteva bucurii memorabile... și nu puține zile frumoase... asta mi se pare mult...

Între timp a venit iar până în prag și s-a oprit rezemată de tocul ușii. Are în mână un castronaș de porțelan în care amestecă cu o lingură de lemn.

– Da, zice încet, așa am gândit și eu. Nu e puțin... nu e deloc puțin...

– Știi... vatmanul care ne-a cules în noaptea aceea...

– Ce e cu el?

– El ne-a urat să fim bucuroși. Vreau să spun că nu ne-a urat imposibilul...

– A fost un înțelept, surâde ea și se întoarce în bucătărie.

De data asta însă închide ușa. Punct.

*P*e Mircea singurătatea îl alungă uneori serile de acasă și atunci se refugiază de obicei la noi. Așa și ieri. Încă de la telefonul prin care se anunța, am bănuțat că de data asta nu numai fuga de singurătate îl aducea. Într-adevăr. O sărută pe Sanda, pe care n-o mai văzuse încă dinainte de plecarea ei în turneu, și flutură victorios un plic:

– A sosit!

– Bine c-a dat Dumnezeu, zice Sanda. Mi-a spus Tavi că ai intrat la idee și știi și tu cum devine cu ideea și cu fandacsia. Eram îngrijorați. Rămâi cu noi la cină, da? Avem ouă umplute și salată orientală. La ora asta poți să mănânci ceapă că nu te mai miroase nimeni. De acord?

– Uite, domle, cu ce veste vin eu și ea îmi vorbește de ceapă!

– Lasă că despre veste vorbim noi pe-ndelete la masă, dar acum trebuie să pregătesc ce-i de pregătit... Cu toate astea, în ușa bucătăriei se oprește răzbită de curiozitate: Totuși, zice, care-i ideea scrisorii? Spune-mi pe scurt, vorba lui Camil, românului îi ajunge să-i spui pe scurt, ce-i mai „interesant”, el pricepe, se descurcă. Deci, e de bine sau de rău?

– Știu eu, măi Sanda? Nu știi nici eu ce să zic... Că de aia am

adus scrisoarea, s-o citim în colectiv, poate mă lămuriți voi...

– Dumnezeule! Cum să citești în colectiv scrisoarea unei femei?! Nu ți-e rușine? Gentleman ești tu?

Și închide ușa brusc, fără s-o trântescă – Sanda n-a trântit niciodată vreo ușă – dar cu o decizie care-i exprimă foarte exact indignarea. Eu o cunosc și știu că e o indignare mimată, dar Mircea o ia în serios. Rămâne mâhnit și interzis și mă privește ca și când mi-ar cere ajutorul.

– Dar eu n-am avut niciodată secrete față de voi.

– Dar ea? zic. Crezi că i-ar conveni să știe că-i citești scrisoarea de față cu alții?

– Nu m-am gândit la asta. M-am bucurat atât de mult că în sfârșit mi-a scris, iar scrisoarea e atât de neobișnuită... atât de altfel de cum mă așteptam, încât simțeam că explodez dacă nu stau de vorbă cu cineva despre asta... Și cu cine, dacă nu cu voi?

– Să stăm de vorbă e una, să arăți altora scrisoarea unei femei e alta. Vorba Sandei: rezumă, sintetizează.

– Nu pot. E o scrisoare ciudată, ambiguă... nu se poate rezuma. trebuie citită. Chiar nu vrei s-o citești? Măcar tu... Rămâne între noi. Ca bărbați... E ca și cu o poezie: cum să rezumi o poezie? Te rog...

Știam de la început că am să accept. Adevărul e că eram foarte curios s-o citesc. Principala dificultate a constat în a mă convinge că indiscreția aceasta nu e expresia unei deficiențe de caracter, ci a interesului profesional. Dar am reușit să mă conving relativ ușor, sprijinit și pe argumentul că mi-a fost dat nu o dată să citesc altele și mai și. Acum aveam măcar justificarea întrajutorării, a solidarității de clan. Am acceptat deci, dar cu condiția să mă lase s-o citesc în liniștea singurătății. A fost de acord, deși, fără îndoială, îi venea greu să-mi lase scrisoarea pe care ar mai fi citit-o și răscitit-o după ce se întorcea acasă. Din fericire pentru el – și din nefericire pentru mine – exista și un al doilea motiv care îl adusesese la noi și care avea calitatea de a-i mai distrage întrucâtva atenția de la epistola Milenei. Ni-l spuse în timp ce ne așezam în jurul mesei din bucătărie. Era vorba despre Paul. M-am crispat schimbând o privire rapidă cu Sanda peste castronul cu

salată orientală. Știam – știa și ea – că ori de câte ori ni se vorbește despre Paul, ne putem aștepta la ceva – hai să zic eufemistic – la ceva dezagreabil.

– Apropo, zice Sanda, probabil de teamă și pentru a amâna puțin momentul penibil pe care-l simte aproape, în lipsa mea a trecut vreodată pe aici?

– Regret, zic, dar Paul încă nu știe cum arată noul apartament al părinților lui.

Spiritul ei matern e brusc resuscitat. Mă întrebă cu o discretă, catifelată, înduioșătoare agresivitate:

– Dar tu știi cum arată apartamentul lui?

– Draga mea, eu măcar m-am străduit. L-am vizitat, dar era în imposibilitate de a mă primi.

– Cum adică era în imposibilitate de a te primi?

– Adică avea pe cineva.

E adevărat. Într-o după-amiază, spre seară, nu știu cum mi-a venit ideea nefericită: hai să vedem, zic, cum s-a instalat Cassanova. Sun, îmi deschide – drăguț din partea lui: putea să nu-mi deschidă; dar mai bine nu-mi deschidea: aș fi zis că nu-i acasă și gata – îmi deschide, are un aer încurcat, dar mă pofteste în holul de trei palme și-mi pune mâinile pe umeri, zâmbindu-mi dulce: Tavi, nu te supăra, m-ai prins pe picior greșit, am o fufă... O, zic, iartă-mă, okei, nici o problemă, am venit într-o doară, să văd cum te-ai instalat. Îmi pare rău, se scuză el și sunt convins că îi părea rău, vino altădată, când vrei, dar dă-mi întâi un telefon. Okei, okei...

– Așa e cu becherii, zice Mircea, trebuia să-i dai întâi un telefon.

Ca și când ar vorbi din proprie experiență, de parcă el ar fi marele crai. Și Sanda i se asociază în elanul ei instinctiv de a-și apăra odrasla:

– Sigur. Tu de ce te enervezi când dă peste tine câte unul neanunțat?

Îmi vine să râd. Zelul ei mă înduioșează.

– Mă enervează din cu totul alte motive, zic. Și apoi, eu nu sunt „câte unul”. Și, în sfârșit, pur și simplu, nu mi-a dat încă prin cap că trebuie să mă anunț telefonic când îmi vizitez copilul.

– Dar nu mai e copil, dragă, când o să te obișnuiești odată cu ideea că Paul nu mai e copil?!

– Tocmai asta e, intervine Mircea. Are un aer încurcat: Paul nu mai e copil și n-ar trebui să mă amestec ca și cum l-aș pâri. Probabil că nici voi nu mai aveți dreptul să vă amestecați...

– Bineînțeles că nu mai avem, se grăbește Sanda. E muieratic, ce să fac? Trei sferturi dintre bărbați sunt, dar, pe când la Paul asta e singurul păcat alții sunt pe deasupra și porci. El n-a făcut rău nimănui, n-a spart nici o casă...

– Doar cu bărbatul ăleia de la B. T. T. – zic eu, prost inspirat – era cât p-aci să intre în coliziune.

– Dar n-a intrat. În definitiv, dacă tipul nu știe să-și păstreze nevasta, n-o să i-o păzesc eu. Aștia care preferă onorabilitatea dragostei cu sila îmi fac greață...

Mă surprinde fervoarea cu care pledează cauza lui Paul, dar nu mai intervin ca să nu torn gaz peste foc. Considerând că pe mine m-a lămurit, se întoarce spre Mircea:

– De ce ziceai că e ca și cum l-ai pâri?

– Pentru că asta fac de fapt: vin să-l pâresc părinților. Nu e ridicol? Și, credeți-mă, n-aș face-o pentru nimic în lume, dar de data asta e vorba de noua mea secretară.

– Ei și? Doar nu vrei să spui că s-a petrecut fără voia ei?

Încep să mă amuz. Încerc să mă detașez. Mircea își păstrează calmul:

– Bineînțeles că nu s-a petrecut fără voia ei, dar nu despre asta e vorba, ci de faptul că e o femeie necăjită, pe care a lăsat-o bărbatul cu doi copii de crescut... Superbă ca femeie și foarte corectă... Ei, și acum se întâmplă că eu sunt văr cu Paul și toată lumea știe că suntem rude și din cauza asta mă simt într-un fel răspunzător, înțelegi? Cu alte cuvinte, nu vreau, nu pot să accept ca femeia asta să sufere un nou eșec.

– Ce te face să crezi că va fi un eșec?

– Instabilitatea afectivă a lui Paul. Antecedentele...

– Poate că acum e vorba de ceva serios.

– Tocmai asta aş vrea să aflu. Dar cum? Să vorbesc cu el? Sau vorbeşti tu? Vorbiţi voi? Şi, în general, credeţi că e bine să intervenim?

– În general nu e bine să intervenim, de data asta însă, fiind vorba de grija ta pentru confortul sufletesc al acelei femei, am să intervin. Am să vorbesc eu cu el. Dar, vă spun, nu ştiu ce mă face să cred că e vorba de ceva serios. De un timp încoace am simţit la el un fel de nelinişte sau de nemulţumire. Îmi face impresia că e în căutare şi sunt sigură că flerul meu matern nu mă înşeală. M-aş bucura să se fixeze în sfârşit.

Sunt puţin contrariat:

– Cum, zic, şi tu ai fi de acord să se fixeze la o femeie divorţată, cu doi copii?

– Dacă se iubesc, de ce n-aş fi? De altfel, dacă se iubesc, dezacordul nostru n-ar avea nici importanţă. Şi, în al doilea rând, iubitul, tu nu te-ai căsătorit cu o femeie divorţată, cu un copil?

M-a vârât în corzi. Încerc o apărare anemică:

– La noi a fost altceva...

– Sigur, când e vorba de noi, e întotdeauna altceva.

Şi discuţia a continuat astfel, în trei, mai bine de o jumătate de noapte. La urma urmelor, are dreptate: cu toţii trăim cu convingerea că suntem nişte excepţii. Dar avem noi, adică Sanda şi cu mine, avem oare dreptul să ne considerăm nişte excepţii? Ne-am iubit ca orice oameni tineri şi normali: cu foame, cu dăruire şi fără ascunzişuri. E adevărat că m-am ataşat de copil foarte curând, chiar de la prima mea vizită în casa lor, dar asta pentru că am un dar de a-i cuceri pe copii. Îmi plac copiii, iar faptul că n-am avut unul al meu nu trebuie înţeles greşit. Nu l-am avut şi nici nu l-am dorit din teamă că-mi va tulbura liniştea şi-mi va limita libertatea mea de artist. Din considerente egoiste, aşadar. Sigur, dacă nu era Paul, ar fi fost altceva. Dar existând el, m-am considerat absolvit de datoria procreării, iar Sanda, cum mi-a mărturisit mai târziu, mi-a fost tacit recunoscătoare. Cu profesiunea ei de noctambulă, cu repetiţiile şi turneele ei, îi ajungea Paul, după cum îmi ajungea şi mie, mai ales că am reuşit să ne ataşăm cu reciprocitate şi fără efort încă de la întâia noastră întâlnire. Să te trezeşti cu un copil

gata crescut, trecut adică peste epoca penibilă a primei vârste – îmi ziceam – e o întâmplare providențială pe care trebuie s-o prețuiești cum se cuvine. Ceea ce am și făcut, cu atât mai mult cu cât mă scutise de a o vedea pe Sanda diformă sau preocupată să alăpteze, să aline colici ori să spele scutece. Conștiința acestor avantaje mi-a sporit considerabil atașamentul față de Paul. Și nu din meschina intenție de a-i capta bunăvoința, ci din reală afecțiune și necesitate interioară de a-i face o bucurie, îi aduceam de fiecare dată ceva, pe măsura salariului meu precar, fie chiar și numai o pungă cu floricele. Îmi plăcea să mă ghemuiesc cu el sub masă și să construim acolo împreună cetăți din cuburi. Sau, după ce ne-am căsătorit și m-am mutat la ei, să-i citesc seara, înainte de a adormi, câte o poveste.

Îmi amintesc că am făcut un efort considerabil, de comun acord cu Sanda, pentru a-l abona la „Pif”. Pentru ca să ne trezim apoi, pe când avea doar vreo cinci ani, că știe să citească fără ca vreunul dintre noi să-l fi învățat anume. O, dar să nu uit acele minunate excursii de la sfârșit de săptămână, care au contribuit indiscutabil decisiv la coeziunea noastră afectivă. Porneam ca într-o expediție, cu tramvaiul trei de-a curmezișul orașului, până la capăt, la Arena Electrica, și de acolo pe jos până în pădure, până în cele mai îndepărtate și ascunse poiene, unde-i puteam arăta găzele, veverița, căprioarele, fazanii...

Ori, cu trenul, până la Șag și de acolo *per pedes* până la Timiș. Ca să nu obosească, dar și pentru a nu fi nevoiți să ne adaptăm pasului său mărunț, îl așezam călare pe umeri: era una dintre marile bucurii ale acelei vârste, dar poate și un simptom pe care nu ne-am priceput să-l deslușim atunci, al lenei lui de mai târziu. Căci, îndeosebi de prin anii liceului, a devenit tot mai lent și mai comod, pentru ca în cele din urmă să se vădească un citadin și un sedentar iremediabil. Speram ca studiul arheologiei să-l dinamizeze din nou, dar nu: n-a practicat, de fapt, arheologia nici o zi, preferând de la început cercetarea de cabinet. E o chestiune de structură temperamentală, desigur, sau, cum s-ar zice, în termeni mai actuali, de programare genetică, nicidecum un motiv de reproș. Cel mult de regret intim, pe care nu i l-am mărturisit

nici măcar Sandei. Oricum, ceea ce vreau să spun este că afecțiunea dintre mine și Paul a fost sinceră și solidă. Nicicând, nici chiar pentru o clipă nu m-am gândit la el altfel decât la propriul meu copil, iar el a simțit-o și mi-a răspuns instinctiv cu o egală intensitate. M-a pus o dată într-o situație delicată, oarecum jenantă și stupidă în același timp, când adevăratul lui tată, aflat cu Naționalul în turneu pe la noi, și-a amintit de el și a venit să-l vadă. A venit încărcat de daruri ostentativ scumpe și afișând o jovialitate șarjată atât de evident, încât copilul i-a simțit artificialitatea. Pe atunci avea aproape cinci ani. A adoptat o atitudine suspicioasă și retractilă și s-a refugiat între genunchii mei, de unde n-a vrut să se mai miște pentru nimic în lume.

Întrevederea n-a durat mai mult de o jumătate de oră, dar a avut intensitatea unui coșmar. Am avut noroc cu mama Sandei, acea mare doamnă care știa să iasă și să-i scoată și pe alții cu eleganță din orice încurcătură. Aducându-ne cafelele și prăjitura, a intuit că e bine să rămână cu noi și să ia asupra-și pilotarea conversației pe terenuri neutre. O singură dată a deviat, probabil din ireprimabilă curiozitate feminină, când l-a întrebat cu același surâs fermecător și neangajant:

– Și soția ce-ți mai face, Matei? E o mare regizoare, mă bucur să constat că e din ce în ce mai apreciată.

Sanda ședea în fotoliul de alături cu degetele împreunate sub bărbie, la fel de retractilă ca și cel mic, doar că emanând în plus un fel de adversitate aproape palpabilă. Nu cred ca în cursul acelei vizite să fi rostit mai mult de zece cuvinte.

– Ah, mamă dragă, afectă el, m-am dovedit un actor prea mic pentru o regizoare atât de mare: am divorțat.

Ne-am crispat cu toții. Evenimentul era foarte recent, abia de vreo săptămână, nu-l aflase nici chiar Sanda, nimeni din lumea teatrului nu se grăbise să i-l vestească. Adevărul e că nici n-o interesa. Nici pe ea, nici pe mine. Crisparea noastră se datora nu atât veștii neașteptate, cât acelui apelativ – mamă dragă – intempestiv și de prost gust. Și, tot în legătură cu vizita aceea, trebuie să mai adaug că, deși mi-a provocat o mare satisfacție, flatându-mi orgoliul, purtarea Sandei a fost atunci

diabolică. Nu i s-a adresat direct niciodată; când el o întreba câte ceva, încercând s-o antreneze într-un dialog, îi răspundea monosilabic și glacial și a făcut tot posibilul să nu rămână singură cu el nici o clipă. De fapt nu s-a mișcat din fotoliu și din poziția aceea hieratică. Iar când acela s-a apropiat să-și ia rămas bun, i-a întins mâna cu un gest imperial, fără a-i face favoarea vreunui cuvânt, și m-a rugat pe mine să-l conduc.

– Inițial – mi-a spus el la ușă – voiam să-l iau pe Paul cu mine în după-amiaza asta. Dar mi-am dat seama că n-am nici o șansă.

– Într-adevăr, zic. E cam târziu...

Mi s-a părut atunci că disting în ochii lui nu lacrimi, nici într-un caz, nu e omul care să lăcrimeze, dar o oarecare umbră, chiar dacă foarte trecătoare, poate umbra unui regret tardiv. Mi-a întins mâna cu un gest brusc:

– Îți doresc succes, mi-a spus cu o ciudată precipitare și s-a grăbit să iasă.

Am regăsit-o pe Sanda tot acolo, în aceeași poziție.

– N-aș fi bănuț că știi să fii atât de scârboasă. A plecat sincer mâhnit deși se străduia să n-o arate. I-am distins însă în ochi un regret sincer.

– Ți s-a părut.

– Nu cred. Mi-a fost chiar milă de el.

La care mi-a răspuns, după obiceiul ei, cu o replică celebră:

– Să n-aibi milă!

Revenind acum la Paul, voi mai spune doar că tandrețea noastră din vremea vârstei sale de aur s-a estompat treptat prin ani, disimulându-se, cenzurată de pudoare sau de acea aspirație, comună îndeobște tinerilor, de a se manifesta ca niște „duri”. Observ de altfel că a fi „un dur” e foarte la modă în unele medii. La Paul această așa-zisă duritate e asezonată însă și cu un anume cinism – în vogă și el – care de cele mai multe ori îmi calcă pe nervi, făcând ca, în ultimul timp, întâlnirile noastre să se desfășoare sub semnul unei tensiuni surde. Îmi amintesc acum că relațiile mele cu Paul m-au mai preocupat și cu câțva timp în urmă, când încă nu părăsisem Casa fericitorilor. Mi-am făcut

atunci câteva însemnări despre asta într-unul din caiete. Un motiv de îngrijorare, pe lângă altele, e și constatarea că încep să uit lucruri pe care le-am scris nici măcar prea de mult. Curiozitatea m-a făcut acum să caut acel caiet și, într-adevăr, găsesc fără greutate însemnarea prin care mă refeream la sentimentele mele față de Paul, comparativ cu cele pe care i le păstrez Mădălinei. Comparație soldată de câțiva ani evident în favoarea Mădălinei. De ce? Recitesc ca și cum altul ar fi scris aceste rânduri, deși am făcut însemnarea abia cu vreo lună în urmă:

„Îl iubesc nespus și pe Paul – scriam – cum s-ar putea altfel?, dar e cu totul altceva. E o dragoste aflată permanent sub control, rațională, lui lipsindu-i dintotdeauna căldura afectivă...”

Nu dintotdeauna, exageram aici, căci în copilărie, cum ziceam, Paul nu știa să disimuleze, iar relațiile noastre au stat până prin anii lui de liceu sub semnul tandreței fără umbre. Deci:

„e lucid, rece, pragmatic...”

E adevărat și încep să mă conving tot mai mult că acestea sunt trăsăturile sale reale de caracter, asta e programarea sa genetică, doar că ea a început să se manifeste abia pe măsura înaintării sale în maturitate.

„Țineam unul la altul încă de pe când era copil, fără să ne îngăduim exuberanța vreunei exteriorizări...”

Asta abia mai târziu.

„... poate din pudoarea aceea care cenzurează îndeobște în permanență raporturile afective dintre „noi, bărbații”. Pentru ca în ultimii ani, de când trăiește pe picioarele lui, dragostea aceasta să se inhibe cu desăvârșire, refuzându-și orice tentație spre vreun mod, oricât de discret, de exprimare aparentă. Eu îi zic „bătrâne”, el îmi zice „bătrâne”, ne batem pe umăr, nu ne confesăm, râdem când e de plâns și ne abținem când e de râs. Cam aceleași sunt și relațiile dintre el și Sanda. Doar că pe ea își mai îngăduie s-o sărute uneori, în treacăt, pe frunte, având aerul unuia care e silit să facă un gest jenant. Dar ea e fericită atunci, văd cum pentru câteva clipe îl înflorește tot sufletul...”

Este exact spus: îi înflorește sufletul la cel mai neînsemnat semn de tandrețe din partea lui, după cum se inflamează prompt – ca în seara asta – ori de câte ori asupra caracterului lui Paul se insinuează umbra

vreunui semn de întrebare. Așa stând lucrurile, mă bucură hotărârea Sandei de a vorbi ea cu Paul. Am un sentiment foarte agreabil de eliberare, simțindu-mă astfel absolvit de obligația de a interveni într-o cauză pe care o consider de pe acum pierdută. Căci nu cred că i-ar fi venit mîntea la cap și că vrea „să se fixeze”. Dimpotrivă, sunt sigur că nu e vorba nici acum decât de una dintre obișnuitele lui aventuri, iar convingerea asta mă face să mă simt pisălog și ridicol numai la ideea de a interveni. Mă consider suficient de implicat la gândul că Mircea ar putea avea încurcături de pe urma acestei povești și îmi pare sincer rău de acea femeie superbă, cum zice el, și foarte corectă, care s-ar putea să trăiască într-adevăr o nouă deziluzie. Dar nici nu-mi pot reprima gândul intempestiv și ușor malițios că secretara asta a lui, oricât de superbă și de corectă, aparține totuși speciei găștelor de vreme ce s-a prins în plasa unui seducător notoriu ca fiul nostru. Una peste alta, așadar, fervoarea maternă a Sandei, scepticismul meu, egoismul și chiar puțină lașitate m-au apărut de situația dezagreabilă de a avea o discuție în *tetê-à-tetê* cu Paul. Târziu, după plecarea lui Mircea, Sanda e într-o dispoziție foarte belicoasă – chiar mâine am să-l caut, ne asigură ea, dar e mai curând o promisiune pe care și-o face sieși – pe când eu mă simt ușor și liber. E însă o stare care știu că nu va dura.

Automatul de pe casa scării e stricat și îl însoțesc pe Mircea până jos cu lanterna. Ceva în atitudinea lui îmi creează impresia că regretă ideea de a-mi lăsa scrisoarea. De altfel, mi-o și spune într-un fel înainte de a ne despărți:

- Să-mi telefonezi de cum ai citit-o.
- Și la birou?
- Și la birou.

Îi promit să i-o restitui chiar a doua zi și în aceeași clipă încep eu însumi să regret că am acceptat s-o citesc.

*P*erspectiva de a mă cufunda în lectura scrisorii Milenei îmi oferă totuși un nou și binevenit prilej de a nu mă mai gândi la mine. De aceea, a doua zi, înainte de masă, imediat după plecarea Sandei, nici urmă din regretul de azi noapte. Dimpotrivă. Sunt nerăbdător și mă aștern de îndată lecturii cu o voluptate pe care ar mai fi bine s-o trec sub tăcere:

„Am călătorit bine. De la Otopeni la Șeremetev, am făcut exact o sută de minute...”

(curios mod de a începe o scrisoare, dar probabil i-a luat o groază de timp căutarea unei formule potrivite de adresare pentru ca, în cele din urmă, negăsind nici una, să atace frontal)

„Dar nu asta e important. Încă nu știu nici eu ce e important acum. Am vrut să-ți scriu chiar în seara sosirii, după ce am rămas în sfârșit singură în camera mea – de fapt, un mic apartament – dar nu știam cum să încep.”

(satisfacția de a-mi vedea presupunerile confirmate)

„Am stat până după miezul nopții în fața paginii albe”...

(mie-mi spui?)

„... fără să gădesc însă acel început convenabil, sau decent, sau firesc, sau, în sfârșit, cum vrei să-i zici. Au mai trecut de atunci două zile și încă o noapte în care am mai făcut o tentativă eșuată de a-ți scrie.”

(situația e mai complicată decât bănuiam, se pare că ea vrea dar încă nu e sigură că e bine să vrea, dar de ce și de unde atâta reținere la o femeie în definitiv liberă, să fie teama de gura lumii, instinctul de a-și apăra libertatea, frica de prea marea discrepanță dintre profesiunile lor sau umbra profesorului?)

„În seara asta însă, mai bine zis în noaptea asta, căci iar e aproape de douăsprezece sunt atât de burdușită de emoții și impresii, de cele datorite de tine acasă, și purtate cu mine pretutindeni, ca și de cele agonisite în scurtul răstimp aici, încât simt că nu mai pot, trebuie să vorbesc cuiva și cu cine altcineva aș putea sta de vorbă, Mircea,

dacă nu cu tine?”

(se disting aici primele semne ale abandonului pe apele odihnitoare ale sincerității, sinceritate în primul rând față de ea însăși, întotdeauna am avut bănuiala că e mai greu să fii sincer cu tine însuși decât cu alții)

„M-am apucat în cele din urmă de această scrisoare cu senzația că mă lansez într-o aventură... cum să-i zic eu? Poate salvatoare. În mod sigur însă, tranchilizantă”.

(salvatoare, de ce salvatoare? de ce, de la ce, din ce simte nevoia să se salveze? să fie singurătatea cea care o înspăimântă, dificultatea de a viețui singură pe teritoriile vaste și pure ale artei sau, altfel zis, mai direct, mai *terre-à-terre*, spaima aceea a lui Rubinstein, ba nu, a Clarei, a Clarei Haskil, „*da, ai toate astea, succesul, rechemările, simpatiile necunoscute, ai toate astea și apoi mori la hotel...?*”)

„Am eludat începutul care mi-a dat atâta bătaie de cap...”

(soluția gordiană; e deci, în ciuda aparențelor, în pofida fragilității ei de trestie cântătoare, e totuși o creatură care deține puterea ascunsă de a ști să vrea și de a ști ce vrea)

„... ceea ce nu m-a scutit însă de a debuta cu două propoziții pentru a căror perfectă stupiditate fac apel la clemența ta”.

(nici o grijă, el e atât de ambetat, cu atâta dureroasă fervoare a așteptat această epistolă închinătoare, încât e foarte puțin probabil că mai are capacitatea de a distinge stupiditatea de genialitate, ceea ce, de altfel, nici nu e cazul, doamnă, fii liniștită, mai curând e cazul să mă neliniștesc eu de acest straniu apetit de a comenta în registru ușor miștocar, simptom poate și ăsta al acrelii vârstei, al geloziei sau, pur și simplu, al regretului izvodit de conștiința că mie nu-mi va mai scrie nicicând vreo femeie din zarea răsăritului)

„Aș vrea să nu-ți spun decât lucruri esențiale...”

(iată o aspirație pe care – *hélas!* – tot mai puțini o au, brava, doamnă, brava!)

„... dar e atât de greu să izolezi ceea ce e esențial de toate fleacurile, banalitățile, prostioarele ori tâmpeniile...”

(mai ales tâmpeniile, o, magnificele, cotidienele tâmpenii!)

„...care ne asaltează. Și când te gândești ce simplu ar fi, ce ușor mi-ar veni să-ți comunic tot ce e cu adevărat esențial prin intermediul pianului! Dar asta o pot face - și o voi face negreșit - doar în seara întoarcerii mele. Seara aceea e însă departe deocamdată și până atunci ai timp - așa cum te-am rugat la gară, în ultima clipă - să te mai gândești. Ai încă șansa - cum tot acolo îți spuneam - chiar să te răzgândești. Oricum, până atunci, ai dreptul să afli mai multe despre mine. Căci îmi închipui, de fapt, sunt sigură, că nu știi mai nimic, în timp ce eu știu totul despre tine. Tu ești ca o carte deschisă, pe când eu nu mă las citită de oricine și oricând. Tu încă nu m-ai citit. Nu ți-am îngăduit decât să mă frunzărești, Mircea, iar acum am remușcări: n-aș vrea să te lași sedus de aparențe. Bunei tale credințe mă simt dator să-i răspund cu loialitate și să mă arăt - numai ție, te asigur! - în adevărata mea lumină”.

(după acest „numai ție, te asigur!”, dezarmant în optimismul și candoarea lui, mă simt subit odios, sordid, concupiscent, frate bun cu bătrânii care o ochesc pe Suzana la baie, dar e prea captivant, prea promițător, e de acum prea târziu ca să mai dau înapoi, iartă-mă, doamnă, iartă-mă, Doamne)

„Sunt o creatură incomodă”.

(bănuiam)

„Asta sună ca titlul unei autocaracterizări”.

(și ce dacă? lasă scrupulele de genul ăsta și dă-i înainte, nu-ți amintești cum o consilia Camil pe Doamna T.?)

„Interiorizată, disimulată, poate timidă - de asta nu sunt sigură - în orice caz, cu reacții retractile în fața oricărei abordări prea directe, prea fruste. Sunt eu însămi doar în muzică, adică în profesiune, când cânt, când exersez, când ascult, când citesc sau gândesc. Cu alte cuvinte, numai în două împrejurări: când sunt singură și când mă aflu pe scenele sălilor de concert. N-am avut niciodată prilejul să mă deschid în fața nimănui, fiindcă n-am avut șansa de a întâlni pe nimeni pentru care s-o fac. Îți amintești de întâlnirea noastră absolut întâmplătoare, de la Paris, când tu te aflai în drum spre Africa? Ei bine, în ceasul acela cât ne-am

plimbat fără țintă pe Quai des Orfèvres, am avut senzația că tu ești omul în fața căruia sau, mai exact, pentru care aș putea să mă deschid”.

(toată stima pentru această aspirație spre exactitate; i-o cunosc, de altfel, de la concerte, din modul ei de a interpreta, – o exactitate aparte, pentru că e discret nuanțată cu o culoare afectivă foarte personală, ca aici, în această partitură epistolară evident insolită pentru ea, dar pe care se străduiește, tot atât de evident, s-o interpreteze în același stil personal, poate chiar fără să-și dea seama, mai mult ca sigur fără să-și dea seama, deformație profesională, dar ce spun eu?, formație profesională, solidă formație profesională)

„Aveam prima revelație de acest fel, căci doream s-o fac, era aspirația mea cea mai intimă, dar, neavând prilejul, mă simțeam ca un cireș căruia o putere absurdă i-ar fi interzis să înflorească. Am fost fericită în seara aceea, dar totul nu era – cum aveam să constat curând – decât o foarte efemeră stare de grație. Căci tu urma să pleci peste câteva ore, iar pe mine mă așteptau concerte, întoarcerea și un soț, așa cum îl știi, demn de stimă, dar inhibându-mi orice eventual elan al dăruirii”.

(„eventual!” superbă nuanță, doldora de conotații dar, pe de altă parte, ce grozăvie, ce blestem un soț „demon de stimă”, nu însă și de amor, cum, desigur, nici de umor, căci unde nu e umor nu poate fi nici amor, dar de unde știu eu că e așa o grozăvie de mare, că doar n-am avut nici o soție demnă de acest gen de stimă, ei, cum de unde, așa suntem noi,ăștia, artiștii, blestemați să ne imaginăm foarte exact și ceea ce nu ne-a fost dat, că altfel n-am fi artiști, purtând șapte vieți în piepturi de aramă și dacă n-ar fi nu s-ar povesti)

„Pe asta presupun că ai bănuț-o”.

(nu e atât de sigur, căci e incredibil de ageamiu în chestiuni sentimentale, după cum puteți vedea, doamnă, și din teribila indiscreție pe care a comis-o cerându-mi să-i traduc această foarte intimă confesiune; mi-o voi ierta vreodată? nu știu, rămâne de văzut, deocamdată e foarte interesant)

„Acum ai certitudinea. Iată că în seara aceea nu m-am

înșelat: mi-a fost hărăzit ca tu să fii, într-adevăr, primul căruia să-mi deschid sufletul, ceea ce, cum vezi, am și început, chiar dacă... prin corespondență”.

(bine zici, e curioasă idila asta, a voastră, urmată la f.f., curioasă dar foarte în spiritul lui și, după cum încep să înțeleg, și într-al vostru, doamnă, ca să mă *esprim* și eu ca magistrul de la Vila Sonet: „...urma pasului vostru, doamnă”)

„Trebuie să recunosc că mi-e mai ușor așa decât ochi în ochi.”

(frumos, desigur, să recunoști acest ce de care te credeai ferită, curajul acesta al timidului, sau al pudicului, sau numai al celui cu naturel simțitor, care nu se-ncumetă să dea piept cu adevărul decât împlătoșat în pagina scrisă)

„Dar, te asigur, adevărul rămâne același”.

(ba poate chiar mai adevărat)

„Poate chiar mai pur...”

(ei, vezi?)

„... pentru că nu e surdinizat de sfiala pe care mi-ar putea-o induce prezența ta fizică”.

(să fie doar simplă și pură sfială sau și o oarecare, incipientă, omenească dorință, pohta ce am pohtit?)

„Sfiala asta o cunosc, am simțit-o din plin în seara când m-ai condus de la concert acasă. A fost – după fulguranta noastră întâlnire pariziană – prima dată când am avut ocazia să fim singuri. Ocazie pe care o doream și o așteptam fără a îndrăzni s-o mărturisesc, ci cumva ocrotind-o instinctiv în subconștient. Dar revelația acestei așteptări am avut-o abia retrospectiv, înspre sfârșitul seriei, când – sper că numai din politețe – ai vrut să pleci. Cum am țipat atunci în gând...”

(în gând, bineînțeles că în gând, dacă ai fi putut, țipai într-o scrisoare, numai să nu-i spui cinstit: stai, te-am așteptat, mă bucur că ești aici, nu mai pleca).

„Cum – am țipat atunci în gând – am așteptat de atâta timp o asemenea seară și s-a și terminat?! Și am încercat să te rețin fără să-ți arăt cât o doresc, apelând la argumentul meu suprem, pianul. Și

am reușit. Eram atât de emoționată și de fericită în seara aceea și mă străduiam atât de tare s-o ascund...”

(ca să vezi! de ce Dumnezeu ne străduim s-o ascundem și ne speriem așa când suntem fericiți – căci și eu pătesc așa, doamnă – de parcă această fericire – oricum scurtă, plăpândă – ar fi o concesie care ni se face, putând fi în orice clipă retrasă?!)

„...încât am devenit de o locvacitate care ți-ar fi fost suspectă dacă mă cunoșteași mai bine. Mă tem că ți-am debitat o mulțime de prostii atunci dar și tu, cred, erai dispus să ascuți și să ierți orice.”

(bineînțele, nici o grijă, și prostioarele și disponibilitatea de a le admira fac parte din regulile imemorabile ale jocului)

„Un asemenea elan euforic și guraliv, cu totul străin firii mele, avea nevoie, ca să se manifeste, de un stimul, în cazul meu, de curaj, ca să nu zic de tupeu. Căci, ceea ce făceam atunci, la ceea ce mă dedam...”

(„mă pretam”, poate?)

„...atunci cu o bună-știință dictată de o secretă disperare, era, de fapt, o încercare de a te cuceri, ca să nu zic – iar – de a te seduce.”

(așa, doamnă, până la capăt! o, de-am fi zilnic atât de intransigenți cu noi înșine...)

„Mă gândesc azi că un astfel de curaj oarecum dezvățat l-am aflat într-o bănuială mai veche și anume aceea că mă plăci sau – ca să mai atenuez puțin din indecenta frivolitate a cuvântului – bănuiala că nu-ți sunt indiferentă. O bănuială veche, încolțită încă de la întâia ta apariție în casa noastră, confirmată cu fiecare nouă vizită a ta, transformată apoi într-o certitudine la fel de importantă ca și aceea pe care mi-o dă muzica. N-aveam, nu am multe asemenea certitudini...”

(numai imbeciliile dețin capitaluri de certitudini și n-ar fi nimic în asta, treaba lor, dar partea proastă e că țin cu orice preț să le investească și în alții)

„...n-am alte certitudini, de fapt, și de aceea, o dată ce s-a conturat, am ocrotit-o ca pe unul dintre bunurile cele mai de preț, grație căruia am avut parte de un minim și fragil confort sufletesc. S-ar putea să vezi în modul meu de a mă complace în admirația ta o banală

manifestare a cochetăriei etern feminine.”

(nu, nu, oricât ar fi de ageamiu, confuzia asta tot n-o face)

„Mă temeam și eu la început să nu fie așa.”

(adică să fiți o cochetă? ei, nu, nici chiar așa, falsa modestie nu vă prinde, doamnă, e destul să vă asculte cineva o dată, și să vă vadă, nu în Imperial, nu în Rapsodia lui Rahmaninov, ci într-o mignonă Für Elise pentru ca să-și dea seama că, și dacă ați vrea, frivolitatea vă rămâne organic inaccesibilă)

„Dar nu. Nu sunt o femeie frivolă, Mircea...”

(parol!)

„...detest cochetăria deliberată și flirtul cu *fine del primo tempo* în așternut...”

(iestimabil!)

„... dar, pe de altă parte, sunt obișnuită cu admirația bărbaților.”

(e și firesc e datoria lor și dreptul vostru, doamnă, această admirație e ofrandă și omagiul pe care ei vi le aduc, iar voi aveți libertatea să le primiți sau nu, dar nu și pe aceea de a le ignora, ar fi un act împotriva naturii, numai țoapele – se prefac că – le ignoră)

„Atât de obișnuită, încât pot distruge foarte exact diversele ei nuanțe și moduri de expresie, de la pura admirație platonice, estetică, până la vulgarul apetit al masculului. Toate mă lasă indiferentă sau, cel mult, mă agasează.”

(agasare da, dar indiferență? hm...)

„Ceea ce exprimau însă întreaga ta atitudine și îndeosebi privirile tale era ceva mai profund, pur și totodată nu lipsit de o ireprimabilă senzualitate, sfios, aproape cucernic și, în același timp, imperativ, ca o irezistibilă chemare, ceva – dacă e să fac o comparație...

(ia să vedem!)

„... ceva asemenea cornului englez printre celelalte instrumente, ceva ce mă tulbura și mă ferecea, alungându-mi, măcar pentru o vreme, îndoielile, redându-mi încrederea în posibilitatea de a fi virtual utilă, de a fericii un om.”

(foarte proprie comparația, dar nu știu dacă Mircea – cum e el meloman de duminică – o va realiza exact; va trebui să-i recomand

Quintetul pentru pian și suflători în Mi bemol major de Mozart, numai de acolo ar putea avea revelația deplină a ceea ce înseamnă într-adevăr un corn englez printre celelalte instrumente, mai suna-vei, dulce corn...?)

„Te poți întreba: dar muzica? Nu ferești prin arta muzicii tale mii și mii de oameni? Ba da, desigur, dar nu la asta mă refer. E adevărat, nu pot concepe viața în afara profesiei mele, dacă ar vrea cineva să mă nimicească, n-ar trebui decât să-mi interzică accesul la pian. Dincolo de asta însă, pentru a-mi simți viața împlinindu-se rotundă, perfectă ca o sferă, mai e nevoie de ceva”.

(perfectă ca o sferă? nu e prea mult, nu e oare utopic, doamnă? dar, la urma urmelor, e dreptul vostru să aspirați, dreptul nostru să aspirăm la perfecțiune, doar că celor mai mulți le-a încolțit în cap ideea nefericită că, dacă n-o pot atinge, nici aspirația nu-și mai are rostul)

„Ai observat oare că toți artiștii și-au plăsmuit opera în cercul magic al unei – sau al mai multor – iubiri?”

(nu știi dacă el a observat, dar depun eu mărturie, colega, că e adevărat).

„Iubirea e pământul din care-și trage sevele orice artist. În absența ei, arta lui devine rutină, gest exterior, seacă, se usucă, își păstrează poate aparențele, dar cunoscătorii știu să le deosebească de esențe, își păstrează poate strălucirea, dar cei chemați știu să distingă între scăpărarea strasurilor și cea a briliantelor.”

(așa e, dar, dacă e așa, cum se face că arta voastră, doamnă, nu s-a pervertit încă în strasuri – căci, certamente, nu s-a pervertit – numai că n-a avut când presupun, sunteți încă tânără, doamnă, ardeți deocamdată din resurse proprii și vreți să preveniți o eventuală, virtuală epuizare a combustiei, nu vă temeți decât de ceea ce ar putea urma dacă)

„Bine, poți iar să spui, dar aveai un soț! O poți spune ca pe o constatare sau ca pe un reproș, căci tu țineai la Aurelian, era maestrul tău, aveai pentru el un fel de venerație. Iar eu cu ce aș putea sta în fața întâmpinării tale? Fie ea constatare, fie reproș, răspunsul meu nu poate fi decât unul, cel adevărat, cu care îți sunt datoare: nu confunda – cel puțin în cazul meu – nu confunda un soț cu ceea ce înțeleg printr-o iubire.”

(un nou motiv pentru a vă admira, doamnă, e rezistența pe care știți s-o opuneți tentației de a generaliza: „cel puțin în cazul meu” era o precizare absolut necesară, pentru al cărei *fair play*, dacă ați fi fost aici, v-aș fi sărutat mâna)

„Aurelian mi-a fost într-adevăr un soț corect până la rigorism...”

(dar un soț nu trebuie să fie riguros, ci afectuos și atunci i s-ar ierta și un eventual deficit de corectitudine, e simplu, dar nenorocirea a fost că domnul profesor era viță vercia: în exces de corectitudine – așa cum o vedea el – și în deficit cu afecțiunea)

„...competent, o somitate în domeniul lui, îl stimam pentru toate astea și pentru faptul că ținea la casă, dar, din păcate, prin casă mă înțelegea și pe mine.”

(altfel zis, făceați parte din inventar...)

„Eu eram elementul decorativ și necesar menținerii prestaței sociale. Mă trata ca pe un copil foarte dotat, dar foarte capricios. Rigorile profesiei mele erau pentru el capricii de artist.”

(eterna lipsă de imaginație umanistă a tehnicienilor care nu-și pot închipui că; dar întrebarea e dacă Mircea e altfel; să sperăm, s-avem și teamă, căci el e totuși alt fel, e un umanist refulat și refugiat la hotarul dintre natură și tehnologie, cu un picior ici, cu altul colea, dar primejdia pentru care trebuie s-avem și teamă este ca, furat de curent, să nu se îndepărteze de natură spre a eșua pe tărâmurile tehnocrației, căci ar fi o pierdere ireparabilă, doamnă)

„Era prea discret, prea gentleman pentru a mi-o spune vreodată, dar nu-mi era greu s-o deduc din întreaga lui atitudine. Îți amintești când m-ai auzit prima dată acasă cântând la pian? Te-am luat prin surprindere și s-ar putea să nu-ți mai aduci aminte. S-a întâmplat la a treia sau a patra vizită a ta. Sunt de atunci peste cinci ani și uite că n-am uitat nici un detaliu.”

(nici el n-a uitat, fiți sigură, surpriza de care ați uzat din instinct i-a conservat amintirea)

„Era toamnă destul de târzie și ai venit cu un buchet de trandafiri...”

(Mircea cu flori pe stradă! iată o imagine curat neașteptată, dar

nu, cu siguranță a venit cu mașina, nici într-un caz pe jos, cu buchetul în mână, exclus!)

„...mai mult boboci abia întredeschiși, superbi, roșii, catifelati, patetici, cum numai ultimele roze pot fi, cele din preajma întâilor brume, când parcă-și presimt sfârșitul.”

(ar fi interesant de verificat dacă Mircea e la curent cu simbolistica culorilor, dar e de presupus că, viețuind atâția ani sub același acoperiș cu Timotei, a aflat câte ceva despre asta, mai ales despre semnificația roșului, așa că, probabil, a ales culoarea asta cu un anume schepsis, doamnă, și atunci întrebarea care rămâne e dacă ați decodat mesajul, ia să vedem)

„Mi-ai sărutat mâna și mi-ai întins florile cu acea sfială admirativă care mă ferecea, lăsându-mi tot mai puține îndoieli asupra interesului pe care ți-l suscitam. Ați trecut în biroul lui Aurelian, aveți problemele voastre, ca întotdeauna, atunci veniseși să-l consulți în legătură cu niște preliminări optimiste pe care probele de la câteva dintre punctele de foraj de la Piatra Roșie au început să le infirme. Vezi că știu? Nu sunt chiar sigură că am reprodus exact termenii tehnici folosiți de voi, dar, în esență, asta era, n-am uitat. Îmi făcusem obiceiul să trag cu urechea...”

(ia te uită, se-ntâmplă-n cer și pe pământ mai multe lucruri decât a visat, Horațio, filozofia ta)

„...la discuțiile voastre, încercând astfel să mă inițiez cât de cât, să mă familiarizez măcar cu terminologia voastră, ca să-mi pot masca totala ignoranță.”

(dar de ce s-o mascați, doamnă, de ce o resimțeați deodată ca pe un handicap și mai ales, mai ales, o, mă tulbură acest mai ales, dar, o dată pornit, n-am încotro, trebuie să-l duc până la capăt, așadar, mai ales de ce n-ați simțit nevoia asta de familiarizare, de ce nu v-a preocupat ignoranța voastră într-ale geologiei imediat după căsătorie, de ce abia acum, în prezența celuiilalt? nu, nu acuz, nu insinuez, mă întreb doar, constat, mă mir și eu ca omul)

„Peste câteva clipe am revenit, aducându-vă prăjitura, cafeaua și coniacul. Nu concepea, bunăoară, cafeaua fără coniac dar numai din

pahare speciale de cristal, mai largi la bază, mai înguste spre gură, ca să-i concentreze toată aroma.”

(tabieturi de cunoscător, a avut inspirația să dispară înainte de a gusta coniacul vândut în sticle de bere în care a fost ulei)

„Ție nu-ți place coniacul – o știam de la a doua ta vizită – și ți-am adus vișinată. Am înregistrat cu secretă satisfacție expresia ta de plăcută surpriză și, probabil, ca să răspunzi cumva atenției mele, mi-ai lăudat prăjiturile – aveam tarte cu struguri atunci – mărturisind că tartele cu fructe erau dulciurile tale preferate încă din copilărie. Nu știi dacă erai sincer...”

(era, așa e, toți cei din Casa fericitorilor ne dăm în vânt după prăjiturile cu fructe, marea maestră era Mama, fie iertată, dar să nu deviem)

„...sau voiai, pur și simplu, să fii gentil, să-mi faci un compliment și prin asta o plăcere, dar am făcut pe modesta flatată, omițând cu bună știință să-ți spun că prăjiturile acelea nu erau opera mea, ci a menajerei care-mi vine de două, trei ori pe săptămână să-mi rezolve treburile gospodărești. Adevărul îl cunoștea în schimb Aurelian, bineînțeles, și am sesizat nu fără o mică crispăre ostilă...”

(ah, aceste mici crispări ostile care se acumulează tăcute, neștiute prin ani...)

„... privirea lui reprobativă însoțită de un zâmbet subțire. El nu s-a consolată de lipsa mea de vocație gospodărească pe care o considera doar încă un capriciu printre celelalte așa-zise capricii ale mele. Trebuie să-ți-o spun însă și asta, Mircea: nu sunt ceea ce se cheamă o gospodină...”

(inventariam deci lada de zestre)

„... nu mă pricep la bucătărie, laptele îmi dă veșnic în foc, mi se adună mereu mormane de vase murdare, n-am făcut niciodată prăjitură. Și asta nu atât pentru că trebuie să-mi menajez mâinile, ci pur și simplu, pentru că n-am răbdare: ori de câte ori mă înham la câte o treabă din asta domestică, crește în mine o nervozitate surdă care se învecinează uneori cu disperarea născută din senzația că pierd un timp prețios și irecuperabil în dauna adevăratelor mele rosturi și preocupări. Dar mă

abat, deși e bine că ai aflat-o și asta. În după-amiaza aceea am stat cu voi, ca de obicei, răstimpul protocolar, exact cât mi-am băut și eu cafeaua și am fumat o țigară. În tot timpul acesta însă m-am delectat – chiar așa! – am savurat felul în care mă priveai sau, mai bine zis, felul în care mă furai din ochi, căci nu te încumetai să-ți oprești ochii asupra mea mai mult de o clipă. Mă contemplai furtiv, pe porțiuni, cum stăteam chiar în fotoliul din fața ta, iar privirile tale erau împovărate de admirația aceea sfoasă și totuși dornică...”

(dornică! bravos, admirabil găsit cuvântul, nu prea frust, dar foarte exact, nici prea-prea, dar foarte-foarte)

„...prin care ai reușit să-mi înfrângi barierele cu care obișnuiesc să mă apăr în astfel de situații și chiar să-mi devii o preocupare.”

(zău că nu înțeleg de ce mi-a dat el să-i traduc o scrisoare atât de limpede, veritabil act de capitulare cu care, ca un mișel ce mă aflu, eu am acceptat să mă delectez, numai că a făcut-o dintr-un soi de ipocrizie, fiind prea fericit și simțind nevoia să-și vestească într-un fel triumful)

„Impresia mea atunci și încă mult timp după aceea a fost că în prezența mea te simți complexat, că nu știi ce din felul meu de a fi așază între noi un spațiu glacial, inhibant pentru tine. Pe de o parte mă bucuram, căci a te încuraja mi se părea un joc periculos și lipsit de viitor. Nici unul dintre noi nu eram liberi și nimic nu mă îndreptăța să presupun că în căsnicia ta ceva n-ar fi tocmai în regulă. Pe de altă parte însă jocul îmi făcea o plăcere teribilă...”

(și nu ne duce – trebuia să-ți amintești, doamnă – pe noi în ispită)

„... pentru prima dată trăiam un asemenea sentiment, o emoție de o asemenea intensitate în afara muzicii. Probabil că în după-amiaza aceea a fost mai puternică bucuria de a descoperi în viața mea o virtuală nouă perspectivă, chiar dacă atunci mi se părea utopică, pentru că, împotriva oricăror considerente raționale ori numai de bun simț, am trăit dorința irezistibilă de a neutraliza cumva presupusul spațiu inhibant dintre noi. V-am părăsit deci, invocând nevoia voastră de a discuta probleme serioase și inaccesibile mie și am ieșit, lăsând intenționat ușile deschise. Am trecut la mine – ne despărțea doar sufrageria – și

m-am așezat la pian. După o minimă ezitare, căci nu-mi era ușor să aleg, am început adagioul din Patetica lui Beethoven. Evit pe cât îmi stă în putință să fragmentez operele, cu atât mai mult capodoperele, și atunci comiteam cu bună știință o împietate.”

(dar o comiteați cu inima ușoară pentru că-i era destinată lui, avea o motivație intimă, era un test, un sondaj, primul de acest fel, era o aventură secretă și fără precedent, care vă tulbura și vă ferecea cu fiorul ei scandalos de voluptuos, care putea duce oriunde – ei, nu tocmai oriunde, ci undeva anume, cum, până la urmă, se pare că a și dus)

„O operă e concepută unitar și rotund, într-o perpetuă aspirație spre perfecțiune și a o fragmenta, rupând din ea bucăți sub dicteul propriei tale subiectivități, echivalează cu o mutilare.”

(iată cum, emoției care amenință să se reverse dintre rânduri peste o întregă scrisoare, i se poate opune prompt solidul baraj al unor reci și docte considerațiuni)

„Imaginează-ți că unui scriitor i s-ar publica doar anumite capitole dintr-un roman...”

(nu e nevoie să-mi imaginez: am văzut-o și pe asta)

„Dacă știam atunci că una dintre piesele tale preferate e Mazurca 21 de Chopin, aș fi evitat sacrificiul. Dar nu știam încă aproape nimic despre tine, nu-ți cunoșteam preferințele, iar pe aceasta am aflat-o – îți amintești? – în prima și ultima seară pe care am petrecut-o împreună cu puțin înainte de plecarea mea... Eu însă atunci nu voiam să vă cânt Patetica, ci să comunic cu tine – numai cu tine – prin intermediul unor efluvii sonore prielnice, capabile, în viziunea mea, să încălzească acel prezumtiv spațiu inhibant dintre noi, ajutându-te să-l străbați mai curând și mai ușor. Spus mai direct, nu făceam atunci decât să rostesc, în felul meu, o chemare și o rosteam într-adevăr patetic, mai patetic decât o concepute însuși Beethoven, căci nu mă puteam sustrage acelei senzații de imprevizibil pe care nu cred că o cunosc cu adevărat decât naufragiații ce-și încredințează valurilor mesajul închis într-o sticlă. În timp ce cântam, am auzit că la voi se lăsase liniștea. Încercam să-mi imaginez expresia cu care îmi recepționai mesajul și dacă mi-l receptai

într-adevăr. Cum despre cultura inginerilor se spun fel de fel de lucruri prea puțin măgulitoare, m-a cuprins chiar o ușoară neliniște la gândul că poate cultura ta muzicală e nulă, făcându-te opac la asemenea gen de mesaj. Dar adagioul acela e scurt, nu mi-a lăsat prea mult timp pentru prezumții. De îndată ce am terminat – așa cum mă temeam, de altfel – Aurelian a bătut de trei, patru ori din palme, fără precipitare, cu pedantismul acela al lui pe care, ca să nu urlu, m-am obișnuit să mă prefac că nu-l văd. Tu nu, tu ești prea rezervat pentru a te lansa în astfel de gesturi și asta m-a bucurat, lăsându-mi speranța că ai înțeles ce era de înțeles. Bravo, doamnă, a strigat el peste sufragerie – în prezența străinilor nu-mi spunea niciodată decât doamnă, cu o nuanță de ironie galantă –”

(renunț *mea pulpa*, vorba sectoristului nostru, am să-ți spun și eu de-acum pe nume, de altfel el a zis mai demult s-o fac, că-i ridicol să-ți spun doamna Dragomir, dar nu știu cum că parcă tot mai la-ndemână mi-e doamnă, asta ești și asta e, ce să-i faci, n-ai ce-i face, cum zicea filosoful anonim)

„– bravo, doamnă, a fost superb și-ți mulțumim dar acum te rog să ne ierți dacă am să închid ușa, că avem de discutat și prea multă frumusețe ne distrage atenția, nu te superi, nu? Cum era să mă supăr, nu-i așa? Mi se dăduse de înțeles că ceea ce vă oferisem fusese drăgălaș, dar acum, ajunge, voi aveți treburi serioase... Ți-am evocat episodul acesta, dându-i poate o disproporționată întindere, doar pentru a te ajuta să înțelegi care era adevărata natură a relațiilor dintre noi, ce voiam să spun când ziceam că, într-adevăr, am avut un soț în accepția juridic-administrativă a noțiunii, dar atât. Alături de el n-am cunoscut nici efuziuni, nici euforii, nici vertijul imprevizibilului. Nici măcar nu ne-am certat vreodată.”

(și e îngrozitor de distins și de nefiresc să nu te cerți niciodată)

„Chiar dacă mie îmi zbârnâiau uneori nervii, chiar dacă trânteam sau strigam, el nu marșa, el surâdea distant și îngăduitor, încât, când rămâneam singură, mă aruncam de-a curmezișul patului și plângeam mușcând perna ca să nu mă audă. Am fost două singurătăți și nimeni n-a bănuț-o, două linii care, oricât reușeau uneori să se apropie, rămâneau

sortite să nu se întâlnească nicăieri. Bravi, demni și resemnați, ne urmam fiecare steaua lui, dar stelele sunt numai în aparență apropiate. Nu, Aurelian n-a fost decât soț. Niciodată n-am fost ispitită să-l numesc, măcar în gând, și camarad, prieten sau.... în sfârșit. Nici măcar „omul meu”, cum cu conținută mândrie și inconștientă tandrețe, zice lăptăreasa mea când începe interminabilele povești despre ale ei. Cum să spun? Totul era doar datorie conjugală. Corectă. Gospodărească. Programată.”

(ei, draga mea *est modus in rebus*, acum chiar că mă simt penibil, ca unul surprins că se uită pe gaura cheii la o femeie care se dezbracă)

„Dar eu mă tem că am întrecut măsura...”

(ce-ți spuneam? din acest punct încep să cred că intensitatea defulării tale târzii l-a năucit și că ea e, de fapt, motivul care l-a împins la indiscreția de a-mi da scrisoarea: nu e obișnuit, eu însumi, deși am cotrobăit prin multe suflete, sunt puțin deconcertat și tentat să mă opresc aici, dar n-o să mă opresc, curiozitatea de a ști ce mai ai de spus după toate astea e mai puternică)

„Aici m-am întrerupt. Era trecut de unu după miezul nopții când m-am întrerupt subit, intimidată de resurecția aceluia dicton nu numai venerabil prin vechimea sa, ci și oarecum redutabil – *de mortuis*... – care mi-a sunat ca un enigmatic reproș venit de nu știu unde. Și apoi, pe neașteptate, conștiința jenantă că am deviat în niște confesiuni scăpate de sub veghea unei elementare pudori.”

(așa ziceam și eu întâi, sub efectul surprizei, dar, dacă mă gândesc acum bine, n-ai spus decât niște lucruri firești în situația ta și, ca s-o dăm iar pe latinie, *naturalia non sunt turpia*, iar tu n-ai făcut decât să te mărturisești nu numai din dorința de a te arăta loială față de el, ci din nevoia de defulare, împrejurare ce nu se ivește oricând și oricum, dar care în nici un caz nu poate fi considerată o turpitudine așa că n-are rost să te lansezi, cum mă tem, în vreo cinci pagini de justificări)

„De unde această ieșire? Nu cumva e una dintre primele consecințe ale întâlnirii noastre? Ale întâlnirii noastre *în sfârșit*? Un semn că stelele noastre au intrat în conjuncție, că începem să devenim o singură ființă, când pudorile de orice fel nu-și mai au rostul?”

(da, ar fi o ipoteză plauzibilă, care merită luată în considerare)

„Tu crezi în asta?”

(ar vrea să creadă, o, cum ar vrea, dar, cum îl cunosc, are nevoie de o confirmare, e și ăsta un motiv pentru care a ținut să-ți citesc mesajul, ca să-i dau dezlegarea de a crede, e încă circumspect, se teme de chestia aia cu amorul, copil pribeag, e și pățit)

„Eu aș vrea. Dar începeam noi oare cu adevărat să devenim? Oricum, încă nu sunt sigură că am să-ți trimit paginile acestea scrise nebunește, dintr-o suflare. Când m-am întrerupt sufocată de emoția evocărilor și de nerușinarea propriilor mele mărturisiri, am simțit nevoia bruscă de aer. Mi s-a părut deodată foarte cald, cum și este de altfel, am dat draperia de-o parte și am deschis fereastra. M-a învăluit aerul rece, mirosind a zăpadă proaspătă. În liniștea nopții, orașul mi-a părut ca o profuziune de ferestre luminate peste care ninge bogat și calm, cu fulgi neverosimil de mari. Ținând seama de ora târzie, priveliștea era pentru mine surprinzătoare și insolită: oamenii aceștia când dorm? Constatarea că nu sunt singura care veghează la asemenea ceas mi-a dat curaj și un fel de stranie vioișie care s-a tradus prin dorul neașteptat de a mă plimba prin ninsoare. Probabil ți se pare cel puțin bizară ideea de a mă aventura singură, după miezul nopții, într-un oraș necunoscut.”

(nu știi cum i se va fi părut lui, mie însă nu mi se pare cătuși de puțin bizară, dimpotrivă, o cunosc din experiență, e o idee incitantă, asemenea celei care mă ispita în copilărie când rămâneam singur acasă, în acea vastă, plină de cotloane enigmatice, Casă a fericitorilor, și porneam s-o explorez și asta se întâmpla foarte rar, să rămân singur, dar probabil tocmai de aceea ideea era atât de incitantă, iar explorarea propri-zisă atât de frisonantă, stări pe care le-am re trăit mai târziu, când nici nu mă așteptam și le credeam de mult uitate, în orașe necunoscute, pe care mă aventuram să le explorez de unul singur, experiență pe care am ratat-o uneori, ca la Ljubljana, pustie pe la două noaptea, unde am nimerit între niște lucrători de la salubritate cu mutre dubioase care mă priveau suspicioși – sau pofticioși? estimativ? – și mă comentau – nu înțelegeam ce spun, dar îmi dădeam seama că despre mine vorbeau – iar eu m-am îndepărtat cât mai iute, ca să mă pomenesc pe o stradă strămtă,

cufundată într-o beznă totală, unde m-a înhățat simplu și fără veste frica, probabil un avatar târziu al fricii de întuneric care mi-a terorizat copilăria, și m-am grăbit să-mi regăsesc hotelul, sau la Leningrad, când pe la aceeași oră, mi-a venit ideea să văd cum se ridică podurile Nevei și am coborât, dar, la ieșire, portarul galonat m-a întrebat aspru, ca un tată care-și surprinde odrasla încercând s-o șteargă noaptea, kuda?, iar eu i-am spus, puțin intimidat de tonul lui patern-imperativ, că vreau să văd podurile și el m-a măsurat de sus până jos și a zis *ne konzultnî*, că nu e bine adică, *pacemu?* zic eu și atunci el, în loc de răspuns mi-a pus întrebarea stupefiantă știți să vă bateți? să mă bat? de ce să mă bat? nu știu să mă bat, ei, dacă nu știți, zice el, nu vă las, e plin de huligani, milițienii dorm și huliganii-și fac de cap, așa că poftiți, *pajalosta* la culcare și *spakoinî noci*, pentru ca abia la Moscova să reușesc această tentativă bizară, cum zici, unde am nimerit tot iarna, ca și tine, într-o noapte pufoasă și argintie, în care totul era strălucitor, calm și pur, încât m-am simțit încântat, liber și fericit, ca un personaj dintr-un basm în care binele a învins zăul și tot răul, dar, tu, tu ce-ai simțit, ia să vedem dacă nu cumva mi-ai aflat urmele prin zăpadă)

„Și, judecând cu unitățile comune de măsură, probabil că ai dreptate.”

(cu unitățile comune, da, dar el trebuie să înțeleagă, și-ți promit să-i sugerez asta, cu tact, firește, cu tact, că tu nu ești o ființă comună, pentru unități comune, că tu nu te poți „încadra”, destinul tău fiind tocmai acela de a sparge cadrele)

„Grăuntele de nebunie pe care-l port însă în mine de când mă știu m-a determinat întotdeauna să cedez primului impuls, chibzuind abia după aceea dacă am făcut bine sau nu. De cele mai multe ori n-am regretat. Dacă stau să mă gândesc, chiar apropierea noastră din ultimele zile e în bună măsură o consecință îndepărtată a unui astfel de prim impuls. Altfel – mă întreb – cum aş putea eu însămi?”

(n-ai putea)

„Mi-am luat deci mantoul și cizmele și am coborât. Portarul cu mustață înfoiată, albă...”

(iată o veche cunoștință)

„... care, în uniforma lui galonată pare un bătrân general de pe vremea lui Kutuzov...”

(ba e însuși Kutuzov)

„... mă cunoaște de acum și mă răsfată cu mici semne, protectoare și paterne, de simpatie. Există, de altfel, aici o considerație specială pentru artiști. Am simțit-o nemijlocit încă de la funcționarii aeroportului și o simt neconținut, pretutindeni unde mă duc. Bătrânul s-a arătat de data asta puțin contrariat, comițând chiar o indiscreție pe care, cu siguranță, slujba nu i-o îngăduie: m-a întrebat...”

(Kuda?)

„... unde plec la ora asta. Cu ruseasca mea aproximativă i-am spus că mă duc să mă plimb. A zâmbit clătinând din cap cu un aer muștrător, mi-a luat-o înainte deschizându-mi cele două uși și m-a condus până în stradă. A rămas acolo urmărindu-mă din ochi până am dat colțul. Pe unde nu fusese înlăturată, zăpada se înălța până la genunchi. Nu m-am aventurat prea departe. Nu de teamă – nu vedeam de ce aş avea să mă tem, nici nu mă gândesc la asta, la drept vorbind – ci pentru că nu mă puteam decide, îmi era greu să aleg. Încotro să apuc? M-am oprit la marginea scuarului dinspre Kremlin. Orașul, imens și enigmatic în noapte, mă ispita de pretutindeni. Străzile erau pustii, dar circulația mașinilor încă vie, cu zgomotele vătuite de ninsoare. Vezi tu, dacă las la o parte scurtele răstimpuri din vacanțe, pe care mi le petreceam pe la neamurile de la sat, constat că sunt o citadină incorigibilă. Marile orașe m-au fascinat și exercită asupra mea, chiar și acum, după ce am văzut atâtea dintre ele, o atracție irezistibilă. Tu, dimpotrivă, îmi face impresia că nu te simți în elementul tău decât afară, în preajma pădurilor...”

(ba chiar în păduri, e un fel de Old Shatterhand el)

„... pe poteci singuratice, unde poți fraterniza cu piatra, cu apa, cu copacul, cu vântul.”

(e doar o simplă constatare spontană sau un mod delicat de a-i sugera această, într-adevăr de neeluciat, deosebire dintre voi, care te

neliniștește? dar o deosebire încă nu înseamnă o nepotrivire)

„Și eu iubesc vântul. Oricât ți s-ar părea de ciudat, cea mai pregnantă amintire pe care o păstrez de la Cherbourg e aceea a vântului care mă învăluia în port, unde-mi plăcea să hoinăresc. Vântul oceanic, umed și sărat, cu mireasmă – pentru mine exotică – de alge și depărtări, care mă făceau fericită și liberă”.

(fericită și liberă, vezi obsesiile noastre? dar nu le găsim cu adevărat decât când lucrăm, cât despre vântul acela, deși n-am pus piciorul pe țărmul nici unui ocean, îl cunosc și eu, o, cât de bine îl cunosc și ce nostalgii iscă în mine o simplă propoziție precum „Ziceți-mi Ismael”, care aduce după sine, ca din adâncuri de ocean, fraze întregi a căror rostire mă fac să simt gustul sărat și umed de care vorbeai, cu mireasmă de alge, „căci dacă, în lumea asta, vânturile din față bat mult mai des decât cele din spate, atunci căpitanul respiră, pe puntea lui de comandă, aerul tare care a trecut mai întâi prin plămâni mateloșilor de la teuga”, fericiții și liberii mateloși de la teuga)

„Sau vântul de la Chicago – am fost acolo iarna – bătând dinspre Marile Lacuri, cu totul altfel, rece, aspru și agresiv ca și orașul peste care se năpustea în rafale ca niște prăbușiri ale văzduhului. Chicago a fost singurul oraș în care am descins cu o strângere de inimă, ca să nu zic cu teamă, cu o respectuoasă teamă, și asta pentru că stăteam sub semnul năprasnic al versurilor lui Sandburg. Tot timpul drumului, în avion, cadența lor aprigă îmi răsunase în minte, devenind în cele din urmă obsesie. Nu reușeam să-mi imaginez cum va putea acel „*hirsut, păduros, grosolan, doborând, făcând calcule*” să recepționeze muzica pe care biata de mine veneam să i-o ofer. M-am liniștit și m-am simțit și acolo acasă abia după primul concert – cântasem Imperialul – când o sală imensă în care nu rămăsese nici un loc neocupat m-a gratificat cu *standing ovation*, lucru pe care, mi s-a spus, nu-l făcea decât în ocazii cu totul rare și deosebite. Cel mai mult mi-am dorit însă să văd Parisul și Moscova. Știam despre ele atâtea din muzică, din cărți, din filme, încât mi le simțeam apropiate și familiare, ca și cum într-o altă existență aș fi locuit acolo. La Paris am fost de două ori, dar de fiecare

dată m-am întors cu un sentiment de neîmplinire pentru că, având un program inuman, nu mi-am putut îngădui nici o clipă de hoinăreală. Am reușit deci în foarte mică măsură să-l caut și să-l găsec, mai bine zis să-l regăsec, așa cum îl știam dinainte. Dacă aș spune cuiva că am fost de două ori la Paris, dar n-am văzut-o nici pe Gioconda, nici Turnul Eiffel nu m-ar crede, nici n-ar putea concepe așa ceva, printre altele și fiindcă pentru cei mai mulți Parisul se confundă cu Luvrul, și cu Turnul, și cu Moulin Rouge. Poate că nici dacă aveam timp nu le vedeam, căci pentru mine Parisul înseamnă cu totul altceva. De aceea, dacă vine vorba despre asta, prefer să tac și să surâd sibilinic: asta e de efect și creează impresia că am văzut și știu totul. În realitate însă, ceasul petrecut cu tine acolo a fost singurul lux pe care mi l-am permis. Plimbarea aceea agale pe Quai des Orfèvres, în lumina molcomă a toamnei, a rămas marele reper al suvenirurilor mele pariziene. Nu e firesc, dar e frumos și, cred, semnificativ. Oare îți spune asta ceva? Mă tot gândesc că întâlnirea noastră absolut întâmplătoare în furnicarul unui asemenea oraș ține de miracol și a fost probabil unul dintre acele aranjamente prin care Destinul obișnuiește să-și arate câteodată generozitatea”.

(când se întorcea din Africa, Mircea a călătorit în avion cu o englezoaică, ziaristă, care aproape l-a convins că principiul unic care ne guvernează e Hazardul și, într-adevăr, e greu de eludat adevărul că, de cele mai multe ori, capriciile Hazardului seamănă atât de bine cu cele ale Destinului, încât intri la idee și te întrebi dacă nu cumva, sub diversele nume pe care i le dăm, se manifestă una și aceeași entitate? Iar dacă lucrurile ar sta așa, atunci Principiul acela Suprem al Ordinii și Echilibrului despre care vrea Timotei să scrie o carte ar putea avea un efect reconfortant asupra prezumtivilor săi adepți, căci, de la Timotei citire, el stă deasupra Hazardului și a Destinului individuale și atunci întâlnirea dintre tine și Mircea la Paris ar putea fi interpretată și ca o aspirație legică de restabilire a echilibrului din existențele voastre, doar că Mircea, probabil, n-a avut când să-ți vorbească despre astea, dacă nu cumva, așa cum bănuiesc, a rămas și el convins că totul e opera

Hazardului)

„Și acum iată-mă pentru prima dată la Moscova. O cunosc. Presupun că o cunosc și găsesc o voluptate aparte încercând să mă verific, confruntându-mă cu realitatea. Atunci când ieșeam din hotel știam bine încotro mă îndrept. Acum, oprită la marginea aceluia scuar, știam de asemenea, fără să fi întrebat pe nimeni – nici n-aș fi avut pe cine – știam că aveam în stânga linia elegantă și robustă a Marelui Pod, iar în dreapta plâsmuirea fantastică a bisericii Blajinului...”

(am impresia că, intimidată, speriată, jenată tardiv de impetuozitatea confesiunilor de până acum, încerci, poate fără să-ți dai seama, să arunci peste ele un fel de vâl al uitării, lansându-te cu convingere în aceste considerații gen note de călătorie ce redau lungului tău mesaj aerul aparent neutru din prima sa pagină)

„Dar n-aș vrea ca scrisoarea mea să se transforme în niște banale impresii de călătorie. Am să-ți mai spun doar că am trăit o bucurie mare și calmă cât timp am rămas acolo contemplând priveliștea aceea. E o bucurie aparte pe care o cunosc din alte călătorii, în alte locuri, și știu că n-o poate naște decât contemplarea frumuseții. Dar, pentru a fi trăită deplin, ea se cere împărtășită cu cineva. Iar eu am fost întotdeauna singură. Acum întâia oară, gândindu-mă la tine, regretând că nu ești aici ca să-mi împart bucuria cu tine ca pe o franzelă caldă, dar consolându-mă cu perspectiva de a-ți putea comunica măcar aproximativ ce am simțit, –acum întâia oară, zic, am avut senzația că sunt mai puțin singură decât în alte împrejurări asemănătoare. Ți le-am înșirat deci toate astea nu ca să-ți descriu cu mijloacele mele prea modeste ce am văzut, ci ca să-ți vestesc ce am simțit. Sunt niște stări de suflet noi prin care trec și de a căror apariție tu nu ești cătuși de puțin străin.

Voiam să continui scrisoarea în aceeași noapte dar am renunțat, alarmată de ora târzie și de gândul că la zece dimineața mă aștepta repetiția cu orchestra, iar seara concertul. Acum au trecut și astea și e iar noapte. Ar trebui, poate, să-ți scriu câte ceva despre orchestra aceasta alcătuită din profesioniști de mare clasă, despre dirijor, dar nu

știu dacă astea te-ar interesa cu adevărat”.

(aici greșești, prea te porți cu el ca și cu oul roșu, trebuie să-i vorbești fără rezerve despre tot ce te interesează, încă de acum, de la început, să vezi cât, până unde se întinde aria voastră comună de interes, numai așa poți să-l încerci, să-l familiarizezi cu climatul tău spiritual, să-l obișnuiești cu această zonă intangibilă, sacră, tabu, în care ființa ta are nevoie de libertatea absolută, ca și a lui, de altfel, căci și el are un asemenea teritoriu de care, la rândul-ți, se cade să te apropii cu sfială)

„Oricum, concertul – am cântat Rapsodia lui Rahmaninov pe o temă de Paganini – a fost un succes absolut, iar publicul minunat”.

(nu mă îndoiesc, nu mă îndoiesc, căci te-am ascultat și te-am văzut în Rapsodie, m-ai făcut să simt fericirea în seara aceea și mi-ai iscat neașteptate nostalgii, pentru că mi-ai amintit de altă seară, foarte îndepărtată, când am ascultat prima oară Rapsodia, împreună cu Sanda, cântată de Monique, dar tu o depășeai pe Monique, ceea ce n-aș fi crezut posibil, nu mi-am imaginat că o femeie poate să dezlănțuie atâta forță a expresivității fără să-și altereze grația, iar tu deveneai parcă tot mai imaterială, te transfigurai cu fiecare nouă măsură, am observat asta cu o uimire puțin înspăimântată mai ales când ai atacat Dies Irae, pentru ca, în acea amplă variațiune lirică de o supremă delicatețe dinspre final, reluată apoi de întreaga orchestră, să mă aștept din clipă în clipă la miracolul prin care tu însăți îți pierzi materialitatea devenind una cu vastele, celestele efluvii cărora le-ai dat viață)

„A urmat o masă festivă, cu lume multă care m-a copleșit cu amabilități. N-au lipsit nici aici inevitabilii snobi – despre care mă conving tot mai mult că sunt un rău necesar – dar, în general, am fost înconjurată de oameni inteligenți, unii chiar înțelepți, cu toții pasionați până la a deveni patetici, cu o încredere fantastică în rosturile și puterea artei, ceea ce mi-a dat un sentiment de siguranță și optimism care, altfel, mă încercă destul de rar. Mi s-a făcut și curte, dar pretutindeni pe unde mă poartă destinul meu itinerant se află câte ceva care...; e bine să te obișnuiești cu ideea...”

(e de văzut dacă va reuși, mai ales obligat, cum e, să se afle mereu

la asemenea foarte concrete distanțe măsurate în fuse orare, capabile să nască închipuiri și temeri)

„Mâine seară am recitalul, iar emoțiile sunt mai mari decât la concert. Simt nevoia de somn. Te las acum. Dimineață am să pun scrisoarea la cutie. În zilele următoare am să-ți mai scriu. Dar, cum îți spuneam și la plecare, în gară, tu mai gândește-te. M.”

(se gândește, se prea gândește, mă pune, cum vezi, și pe mine să gândesc, dar sunt sigur că nu se răzgândește, a văzut în tine acea ființă ideală pe care toți o caută dar puțini o află, așa că te așteaptă o răspundere deloc ușoară, dar numai de tine depinde s-o accepți sau nu, e nevoie, recunosc, de curaj să ți-o asumi, el e aici și numără zilele, cum le numărăm și eu „acolo”, zgâriind în fiecare seară câte o linie în zid, dar tu gândește-te, vezi că mai curând ție ți se potrivește sfatul ăsta, eu, ca românul imparțial, cred în steaua fiecăruia dintre voi și-mi place frumusețea conjuncției lor, dar tu umbli, vezi, auzi mereu alți oameni, alte zări, alt cer, alte culori, ești în avantaj față de el, ai termeni de comparație, sistemul tău referențial e mai vast, ai posibilitatea să alegi între n variante – și cu adevărat liber e doar cel ce poate să aleagă – de tine depinde, la urma urmelor, totul, te întreabă și socoate, sunt foarte curios să aflu ce te-au sfătuit depărtările și-ți aștept întoarcerea cu o nerăbdare aproape la fel de intensă ca și a lui).

ianuarie – iulie 1989

Editura EXCELSIOR ART

Colecția ROMANUL CONTEMPORAN
în pregătire:

Flacăra singuratică,
Ion ARIEȘANU

Zarurile revoluției,
Corina Victoria SEIN

Editor: Corina Victoria Bădulescu
Lector: Corina Sein
Bun de tipar: 29.09.2004
Coli tipografice: 12
Tiraj: 200 exemplare
Apărut în 2004

Tipar executat la S.C. „BISTRA”
Tel / Fax.: 0256 / 493046

Romanul Contemporan

ISBN: 973-592-114-6

9948398 000033

PREȚ 162.500